

ကသာခရိုင်-ဝန်းသိုမြို့
ခန္တီးစာသင်တိုက် ခန္တီးရိပ်သာ နှစ်တိုက်တို့၏
ဦးစီးနာယကချုပ်
အရှင်မဟာပဏ္ဍိတ

ခန္တီးဆရာတော်ဘုရားကြီး

မရသားစီရင်တော်မျှသော

ဒိဋ္ဌိဖြတ်ခန်း

မဂ္ဂဒါယကာသနာကျမ်း

၄

ဦးထွန်းညွန့်

အမှတ် ၂၂၊ ခန္တီးရိပ်သာ၊ ခန္တီးတိုက်၊ ခန္တီးမြို့၊ ခန္တီးခရိုင်၊ ကသာခရိုင်၊ မြန်မာနိုင်ငံတော်

၁၆၇၆၇

ကသာခရိုင်-ဝန်းသိုမြို့။

ခန္တီးစာသင်တိုက်၊ ခန္တီးရိပ်သာ နှစ်တိုက်တို့၏ ဦးစီးနာယကချုပ်

“ အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ ”

ခန္တီးဆရာတော်ဘုရားကြီး

ရေးသားစီရင်တော်မူသည့်

ဒိဋ္ဌိဖြုတ်ခန်း

ခန္တောဒိပကာသနိကျမ်း။

သာသနာသက္ကရာဇ်

၂၅၁၈-ခု။

ကောဇာသက္ကရာဇ်

၁၃၃၆-ခု။

ဒုတိယအကြိမ် နှိပ်ခြင်း
အုပ်ရေး(၂၀၀၀)
၁၉၇၅-ခု

ဘာသာရေးဆိုင်ရာ စာပေခွင့်ပြုချက်အမှတ်
(၇၃၄၉)အရ၊

ပုံနှိပ်သူ — ဦးမောင်ကြီး (မြို့-၀၁၀၃၁)
ခေတ်ဆန်းညွှန်ပုံနှိပ်တိုက်၊
၈၄-လမ်း၊ ရဟိုင်းဈေး
မန္တလေး။

ထုတ်ဝေသူ — ဦးညွှန်ရင် (မြို့-၀၇၂၄)
ညွှန်စာပေတိုက်၊
ဈေးလမ်း-စစ်ကိုင်းမြို့။

ဝန်းသိုမြို့၊ ကျေးဇူးရှင် “အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ”
ဓန္ဒိ : ဆရာတော်ဘုရားကြီး

မာတိကာ

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

နိဒါန်း

ရတနတ္ထယ ပဏာမ

....

၁

လူတို့လိုက်နာရန် အချက်ကြီး ရှစ်ချက်

....

၃

လူလေးမျိုး

....

၅

ပုထုဇဉ်-အရိယာ နှစ်မျိုး

....

၈

အန္ဓ-ကလျာဏ နှစ်မျိုး

....

၁၀

(ခန္ဓာပိုင်း)

ခန္ဓာ ပါဠိ အနက် သရုပ်ခွဲ အရကောက်

....

၁၅

ဒေသနာနှစ်ပါး နိတတ္တ၊ နေယျတ္တနှစ်ပါး

....

၁၈

အသိမှန် အမြင်မှန် အယူမှန်

....

၁၉

ခန္ဓာငါးချက် တပြိုင်နက်

....

၁၉

ရုပ်နာမ်နှစ်ပါး ခန္ဓာငါးပါး

....

၂၁

ဝေါကာရသုံးစုံ ဥာဏ်နှင့်ခြုံ

....

၂၂

ဥာဏ်ဥက္ခေသင်းထောင်

....

၂၄

ကမ္ဘာဦးက သင်္ကေတ

....

၂၅

ခန္ဓာငါးပါး လှည်းရထား ဥပမာ

....

၂၆

ရုပ်နာမ်နှစ်ပါးမျှသာ

....

၂၈

ဓာတ်ကြီးလေးပါး အမှုအရာမျှသာ

....

၂၉

မြစ်ရေပမာ ဆီမီးပမာ

....

၃၃

အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
လိုရင်းကြီး အနုတ္တလက္ခဏာ	၃၃
အနုတ္တလက္ခဏာထင် သစ္စာဖြင့်	၃၅
အကြောင်းနှင့် အကျိုး	၃၆
လက္ခဏာရေးသုံးပါး	၃၆
သစ္စာလေးပါး အမှန်တရား	၃၇
ရင်ဝလှံစူး ထိပ်ဦးမီးလောင်	၃၈
သက္ကာယဒိဋ္ဌိ အဓိပ္ပာယ်	၄၀
သက္ကာယဒိဋ္ဌိ ဖြစ်-မဖြစ်နှစ်မျိုး	၄၂
သက္ကာယဒိဋ္ဌိ-၂၀	၄၃
သဂ္ဂန္ဓရာယ်၊ မဂ္ဂန္ဓရာယ် ဖြစ်-မဖြစ်နှစ်ပါး	၄၄
မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ ၆၂-ပါး	၄၇
သက္ကာယဒိဋ္ဌိရှိလျှင်ရှိ၊ မရှိလျှင် မရှိ	၄၈
ဇီဝအတ္တ၊ ပရမအတ္တ	၄၉
ဒိဋ္ဌိဖြစ်ခြင်း အကြောင်းရင်း ၈-ပါး	၅၇
နာမ်နှင့် ရုပ်သာ အမှန်ရှိပါ	၅၉
ပညတ်သိနှင့် ပရမတ်သိ	၆၂

(အာယတနပိုင်း)

အာယတန သရုပ်ခွဲပုံ	၆၅
အာယတန အရကောက်ပုံ	၆၆
အဇ္ဈတ္တိကာယတန၊ ဗာဟိရာယတန ၂-ပါးခွဲပုံ	၆၈
ရုပ်၊ နာမ်၊ မိဿက ၃-ပါးခွဲပုံ	၆၉

ပာတိကာ

အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
ရုပ်နာမ် ၂-ပါးခွဲပုံ	၆၉
အာယတန ခေါ်ဆိုရပုံ	၆၉
အာယတန အဓိပ္ပာယ်	၇၀
ဝေါကာရသုံးစုံ	၇၁
ငှက်ပျောဖီး ဥပမာ	၇၃

(ဓာတ်ပိုင်း)

ဓာတ် ၁၈-ပါး သရုပ်ခွဲပုံ	၇၆
ဓာတ် ၁၈-ပါး အရကောက်	၇၇
ရုပ်,နာမ်,မိဿက ၃-ပါးခွဲပုံ	၈၀
ရုပ်နာမ် ၂-ပါးခွဲပုံ	၈၀
ဓာတ် ခေါ်ဆိုရပုံ	၈၀
ဝေါကာရသုံးစုံ အကုန်လုံးဖြို	၈၂
မိစ္ဆာနှင့် သမ္မာ (အမှားနှင့် အမှန်)	၈၃

(ခန္ဓာ-အာယတန-ဓာတ်ပိုင်း)

ခန့်-အာ-ဓာတ် သုံးချပ်ဟောရပုံ	၈၅
ပုဂ္ဂိုလ်သုံးမျိုး	၈၆
ခန္ဓာ-အာယတန-ဓာတ်ကိုသာ သံသရာဟု ခေါ်ဆိုရပုံ	၈၈
ထင်ရှားမရှိနှင့် ထင်ရှားရှိ	၉၀
ဘုံအခေါင်း ဟောင်းလောင်း	၉၀
စိတ်-စေတသိက်-ရုပ်	၉၀

အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
သံသရာခေါ်ဆိုရပုံ	၉၁
ခန့်-အာ-ဓာတ် သုံးရပ်	၉၁
ကျောင်း နန်းတော် ဥပမာ	၉၂
အကြောင်း အကျိုး	၉၃
အနိစ္စ-ဒုက္ခ-အနတ္တ	၉၄
မဂ်ပေါက်ဖိုလ်ဝင် နိဗ္ဗာန်မြင်	၉၄
မူလအရင်းခံ ရုပ်နှင့် နာမ်	၉၆
ရုပ်နာမ်နှစ်ပါးကို ၅-ပုံခွဲပုံ	၉၆
ရုပ်နာမ်နှစ်ပါးကို ၁၂-ပုံခွဲပုံ	၉၇
ရုပ်နာမ်နှစ်ပါးကို ၁၈ ပုံ ခွဲပုံ	၉၇
အသိမှန် အမြင်မှန်	၉၈
ပညာရှိစကား မှတ်၍ထား	၉၉
အခေါ်သာလှဲ အတူတူဘဲ	၁၀၁
ဝိဇ္ဇမာနပညတ်နှင့် အဝိဇ္ဇမာနပညတ်	၁၀၄
မုသာဝါဒကံမထိုက်	၁၀၄
ပညတ်မှန်နှင့် ပရမတ်မှန်	၁၀၅
လူစော်မန်သေး	၁၀၅
သာဓု သုံးကြိမ်ခေါ်ပါ	၁၀၆
ပညတ်နှင့် ပရမတ်	၁၀၆
ပညတ် ပရမတ် အဓိပ္ပာယ်	၁၀၇
ရုပ်နာမ်လက္ခဏာ သစ္စာ	၁၀၈

မာတိကာ

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

(ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

ဘုရားမြတ်စွာ မိန့်ခွန်းလွှာ	....	၁၁၁
ရှင်ဗုဒ္ဓသောသ မိန့်ခွန်း	....	၁၁၃
စေတီအိမ်ကြီးနှင့် တူသတဲ့	....	၁၁၄
အခက်ကြီး လေးခက်	....	၁၁၅
အနုလောမ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ဝိနယပါဠိ	....	၁၁၆
ပဋိလောမ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ဝိနယပါဠိ	....	၁၁၇
အနုလောမ ပါဠိအနက်	....	၁၁၈
ပဋိလောမ၏ အနက်	....	၁၂၇
ကျေးဇူးပြုပုံပြုနည်း	....	၁၂၉
ဦးခေါင်း၌ ရှက်လျက်ဖြစ်ပုံ	....	၁၃၀
ခုန်ကျော်လျက် ဖြစ်ပုံ	....	၁၃၁
နင်းလျက်ဖြစ်ပုံ	....	၁၃၁
ပဋိလုံအဓိပ္ပာယ်အကျဉ်းကား	....	၁၃၄
ဝဋ္ဋကထာ အဝိဇ္ဇာနှင့် တဏှာ	....	၁၃၅
ဒိဋ္ဌိအမှား လွင့်ပျောက်သွား	....	၁၃၇
အနုလုံ မြန်မာပြန်	....	၁၃၈
ပဋိလုံ မြန်မာပြန်	....	၁၃၉
တခြားစီမနေစေနှင့်	....	၁၄၁
ထပ်မံ ရှင်းလင်းဖော်ပြချက်	....	၁၄၂
သင်္ခါရကြောင့် ဝိညာဏ်ဖြစ်ပုံ	....	၁၄၉
အပါယ် ၄-ဘုံ ဝိညာဏ်ညွှန်ညွှောက်	....	၁၅၀

မာတိကာ

အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
လူနတ် ၂-ဘုံ ဝိညာဏ်ညွှန်ညွှောက်	၁၅၁
လူနတ် ၇-ဘုံ ဝိညာဏ်ညွှန်ညွှောက်	၁၅၂
ရူပ ၁၅-ဘုံ ဝိညာဏ်ညွှန်ညွှောက်	၁၅၂
အရူပ ၄-ဘုံ ဝိညာဏ်ညွှန်ညွှောက်	၁၅၂
သင်္ခါရကြောင့် ပဝတ္တိဝိညာဏ်ဖြစ်ပေါ်ပုံ	၁၅၃
ကံမျိုးစေ့ အစွမ်းသတ္တိ	၁၅၄
အယူမမှားစေရန်	၁၅၄
အရကောက်ကို ပြခြင်း	၁၅၇
အတ္တစဲနှင့်မေး၍ အနတ္တစဲနှင့်ဖြေဆိုပုံ	၁၆၀
ပဋိစ္စနှင့် ပဋိစ္စသမုပ္ပန္န နှစ်မျိုး	၁၆၂
ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒ် ဆောင်ပုဒ်လင်္ကာ	၁၆၄
သံပေါက်လင်္ကာဖြင့် အရကျက်၍ သိမှတ်ရန်	၁၆၆
သင်္ခါရနှင့် ဘဝအထူး	၁၆၇
တဏှာနှင့် ဥပါဒါန်အထူး	၁၆၈
သောက, ပရိဒေဝ, ဥပါယာသ အထူး	၁၆၈
ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒ် ဆက်စပ်ပြန်ပုံ	၁၈၆
ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒ် တည်ပုံ	၁၈၇
ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒ် ပြတ်ပုံ	၁၈၇
သစ္စာ ၂-ပါး	၁၉၂
ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒ်၌ သိနားလည်အပ်သော နည်းလေးပါးတို့ကို ဘော်ပြချက်	၁၉၃
ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒ်မှ လွတ်သောတရား မရှိ	၁၉၇

မာတိကာ

ဆ

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

ဘူမိရုပ်ဆရာနှင့် မြတ်စွာဘုရား	....	၁၉၈
အရှင်ဗုဒ္ဓဘေသာသ မိန့်ခွန်း	....	၁၉၉
အဝိဇ္ဇာ	....	၂၀၃
သင်္ခါရ	....	၂၀၇
ဝိညာဏ်	....	၂၀၉
နာမ်ရုပ်	....	၂၁၀
သဠာယတန	....	၂၁၁
ဖဿနှင့် ဝေဒနာ	....	၂၁၂
တဏှာ	....	၂၁၃
ဥပါဒါန်	....	၂၁၅
ဘဝ	....	၂၁၆
ဇာတိ, ဇရာ, မရဏ	....	၂၁၇
သောက စသည်	....	၂၁၇
သေဿက, ပရိဒေဝ, ဥပါယာသ	....	၂၁၉
ကာလ ၃-ပါး	....	၂၂၀
အင်္ဂါ ၁၂-ပါး	....	၂၂၀
အကျိုးဆက် ၅-ပါး	....	၂၂၁
ခြင်းရာ-၂၀	....	၂၂၂
အစပ်သုံးပါး	....	၂၂၃
အလှူ ၄-ထပ်	....	၂၂၄
ဝဋ် ၃-ပါး	....	၂၂၄
သင်္ခါရနှင့် ကမ္မဘဝ အထူး	....	၂၂၅

၉

မာတိကာ

အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
မူလ ၂-ပါး	.... ၂၂၅
ဝဋ် ၃-ပါး လည်နေပုံ	.... ၂၂၆
ဘုရားရှင် မိန့်ခွန်းတော်	.... ၂၃၀
လေးလေးနက်နက် ဥာဏ်ဖြင့်သက်	.... ၂၃၃
မင်္ဂလာ ပွားမှရမည်	.... ၂၃၅
ကြီးကြီးမားမား သတိထား	.... ၂၃၅
စာကိုယ်ပြီးဆုံး ကျမ်းနိဂုံး	.... ၂၃၈
ဂါမ, နိဂမ, ဇနပဒ, နဂရ အလှူ	.... ၂၃၈

နိဒါန်း

“ဖလံနိဒေတိ ဧတေနာတိ နိဒါနံ” ဟူသော ဝစနတ္ထနှင့်အညီ ခန္ဓာဒိပက ဘသနိကျမ်း ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းသည်ကား- အကျိုး တရားပေတည်း။ အကျိုးတရားရှိလျှင် အကြောင်းတရားရှိရမည် ဖြစ်သောကြောင့် ထိုအကြောင်းတရားကား အဘယ်နည်းဟု မေးဘွယ်ရှိ၍၊ ထိုအမေးကို ဖြေခြင်းငှါ ထိုခန္ဓာဒိပကဘသနိ ကျမ်း၏ အကြောင်းပြနိဒါန်းကို ဤဆိုလတံ့သော စကား အစဉ်ဖြင့် ပြဆိုအပ်ပါသည်။ လောကသင်းကျစ် ဓမ္မရာဇ်မှန်ကူ သယမ္ဘူသေဌ်နင်း တရားမင်း ဖြစ်တော်မူသော အစိန္တေယျ လောကထွဋ်ထား သဗ္ဗညုမြတ်စွာဘုရားသည်၊ ခုနစ်ဝါမြောက် ကဏ္ဍအမည်ရှိသောဥယျာဉ်မှူးသည် စိုက်ပျိုးအပ်သော သရက် ပင်ရင်း၌ ရေ-မီး အစရှိသော အစုံအစုံသော တန်ခိုးပြာဋိဟာ တို့ကိုပြုလျက် တိတ္ထိတို့ကို နှိမ်နင်းပြီး၍ သုံးဖဝါးလှမ်းပြီးလျှင် တာဝတိံသာ နတ်ပြည်သို့ ကြွတော်မူ၍ ခင်းထားအပ်သော မြကျောက်ဖျံထက်၌ မယ်တော် မိနတ်သားကို အမှူးထား၍ တသောင်းသော စကြာဝဠာတိုက်မှ ရောက်လာကြကုန်သော နတ်မြဟွာအပေါင်းတို့အား ဝါတွင်းသုံးလပတ်လုံး အဘိဓမ္မာ ခုနစ်ကျမ်းကို ဟောကြားတော်မူသည်။ ထိုအဘိဓမ္မာခုနစ်ကျမ်း အနက် ဝိဘင်းကျမ်းမြတ်၌ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတ်၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် တို့ကိုဟောကြားတော်မူပါသည်။ ထိုခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတ်၊ ပဋိစ္စ သမုပ္ပါဒ် တရားများသည် ဝေနေယျသတ္တဝါတို့ကို သက္ကာယဒိဋ္ဌိ ပြုတ်အောင် ဟောသောတရားများဖြစ်၍ ဝိပဿနာတရား အား ထုတ်ရာ၌ အလွန်အသုံးဝင်သောတရားများဖြစ်သဖြင့် သက္ကာယ ဒိဋ္ဌိ၊ အတ္တဒိဋ္ဌိ အစွဲပြုတ်ပြီး အပါယ်လွတ်တရားရ၊ သောတာ

နိဒါန်း

(၁)

ပန် အရိယာဖြစ်သွားကြအောင် ရည်ရွယ်၍ အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ ခန္တီးရိပ်သာ ဆရာတော်ဘုရားကြီးသည် ဝေနေယျ သတ္တဝါ တို့အား အပါယ်လွတ်တရားရစေလိုသော ကရုဏာစိတ်ထားဖြင့် ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတ်၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားတို့ကို တစ်တစ်ခုခု ဗျန်းဗျန်းကဲ့အောင် ဖော်ပြထားသောကျမ်းဖြစ်ပါသည်။ ၎င်း ကျမ်းကို ခေတ်ပျက်ခါနီးက ရိုက်နှိပ်ရန်ကြံစီခဲ့ရာ ခေတ်ပျက်နှင့် ကြုံသဖြင့် မအောင်မြင်ဘဲ၊ ယခုမှ မန္တလေးမြို့-ရဟိုင်းစွန်းရပ် ခေတ်ဆန်းညွန့် စာပုံနှိပ်တိုက်ပိုင်ရှင်-ဦးမောင်ကြီး က၊ အမြတ် အစွန်းကို ပဓာနမထားဘဲ (ခန္တီးရိပ်သာဆရာတော်ဘုရားကြီး၏ တရားတော် ပြန့်ပွားရေးကို ပဓာနထား၍) ဤ “ခန္ဓာဒိ ပကာသနီကျမ်း” ကို စက်တင်ပုံနှိပ်အပ်ပါသည်။

မှတ်ချက်။ ။ ဘုန်းတော်ကြီးများလည်း လူ-ဒါယကာတို့အား တရားဟောဘို့ရန် တပါးတအုပ်ကျ၊ လူ-ဒါယကာများ လည်း တရားအားထုတ်လွယ်ရန် တယောက်တအုပ်ကျ ဆောင်ထားသင့်ကြောင်း စာအုပ်က သာဓကပြုလိမ့် မည် ဖြစ်ကြောင်းကို ကောင်းမြတ်သော မေတ္တာတရား ဖြင့် တိုက်တွန်း နှိုးဆော်လိုက်ပါသည်။

(ဦးကုသလ)
 နိဒါန်း : ရေးသူ
 တိုက်အုပ် စာချ ဆရာတော်
 ဆရာတော်၏တပည့်ရင်း။

ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း၊

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။

ရတနတ္ထယ ပဏာမ ဂါထာ

၁။ အနန္တဂုံဏသမ္ဗုဒ္ဓံ၊ ပဉ္စကုန္ဒာဒိဒ္ဓေသကံ။
နတ္တာ သဒ္ဓမ္မသံဃဉ္စ၊ အာစေရဿ စ သိရသံ။ ။

ပတ္ထနာသိ ဂါထာ

၂။ သဗ္ဗသတ္တဟိတတ္တာယ၊ ခန္ဓာဒိဉ္စ ပကာသနိံ။
ကရိယာမိ ယထာဗလုံ၊ တံ မေ ဒက္ခန္တု သာဓဝေါ။ ။

(သာမည ၂-ဂါထာ)

၁။ အဟံ၊ ခန္ဓာငါးဝ သမူဟကို “သုဇန” မှည့်ခေါ် တပည့်တော်သည်။ ပဉ္စကုန္ဒာဒိဒ္ဓေသကံ၊ ခန္ဓာငါးပါး စသည်များကို “ပဉ္စကုန္ဒာ-ရူပက္ခန္ဓော” စသည်ဖြင့်၎င်း။ “ကေနဠေ့နခန္ဓော ရာသဠေ့နခန္ဓော” စသည်ဖြင့်၎င်း။ ပိုင်းခြား ဝေဘန်၍ ဝါ-ဥဒ္ဓေသ၊ နိဒ္ဓေသ စသည်ဖြင့် ပိုင်းခြားဝေဘန်၍ ဟောကြားတော်

၂

ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း

မူတတ်သော။ အနန္တဂုဏသမ္ပုဒ္ဓံ၊ ဤရှေ့ဤမျှ ဂဏန်းချ၍ ရေတွက်မပြုနိုင်သော ကျေးဇူးတော်-ဂုဏ်တော်အပေါင်းတို့နှင့် ပြည့်စုံတော်မူသောမြတ်စွာဘုရားကို။ သိရသံ-သိရသာ၊ ဦးခေါင်း ရတနာ မြတ်အင်္ဂါဖြင့်။ နုတ္တာ-နမာမိ၊ ဘယ၊ လာဘ၊ ကုလ ကြည်ရွှောင်း ဂုဏ်တော်ပေါင်းကို အောက်မေ့၍သာ ရှိခိုးပါ၏။ နုတ္တာ၊ သုံးလှ ထွဋ်ထား မြတ်ဘုရားကို ညွတ်တူးရုံကျိုး ရှိခိုး ပြီး၍။ သဒ္ဓမ္မသံဃဉ္စ၊ မဂ်ဖိုလ်လေးတန် နိဗ္ဗာန်ပရိယတ် ဆယ် ပါးသော တရားတော်မြတ်နှင့်တကွ ရှစ်ရပ်သံဃာ အရိယာကို ၎င်း။ အာစေရဿ-အာစရိယာနဉ္စ၊ ကန့်ကူလက်လှဲ သွန်သင်ခဲ့တဲ့ (ပ-ဒု-ဟ-စ)ဆရာ ပဗ္ဗဇ္ဇာစရိယ၊ ဥပသမ္ပဒါစရိယ၊ ဓမ္မာစရိယတို့ အား၎င်း။ နုတ္တာ-နမာမိ၊ ကာယဝစီ မနောချီ၍ သုံးလိုညွတ်ကျိုး တည်ငါးမျိုးဖြင့် ရှိခိုးပါ၏ဘုရား။

၂။ နုတ္တာ၊ ရှိခိုးပြီး၍။ သဗ္ဗသတ္တဟိတတ္ထာယ၊ လုံးစုံများ စွာ သတ္တဝါတို့၏ မဂ်ဉာဏ်ဖိုလ်ပေါက် နိဗ္ဗာန်သို့ရောက်စေခြင်း အကျိုးငှါ။ ခန္ဓာဒိပ ဟကာသနိံ၊ ခန္ဓာစသော၊ ဝါ၊ ခန္ဓာငါးပါး အာယတန တဆဲ နှစ်ပါး၊ ဓာတ် တဆဲ ရှစ်ပါး ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် တရားတို့ကို ပြဆိုရာ ပြဆိုကြောင်းဖြစ်သော ခန္ဓာဒိပကာသနိ ကျမ်းကို။ ယထာဗလံ၊ စွမ်းအားအလျောက်-ဝါ-စွမ်းနိုင်သမျှ။ ကရိယာမိ၊ ရေးသားသမှုပြုပေအံ့။ မေ၊ ငါ၏။ တံ၊ ထို ခန္ဓာဒိ ပကာသနိကျမ်းကို။ သာဓဝေ၊ မဂ်ဖိုလ်လိုလား သူတော်ကောင်း အများတို့သည်။ ဒက္ခန္တု၊ အပါယ်လွတ်ရေး မျှော်ထောက်တွေး၍ အလေးတမူ အရေးယူခါ ကြည့်ရှုကြပါကုန်လော့။ ဝါ၊ အတ္တ မှောင် ကွယ်ပျောက် အနတ္တဉာဏ် အလင်း ပေါက်အောင် ဆေခြာစေ့၎င်း ကြည့်ရှုကြပါစေကုန်သတည်း။

ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း

အိမ်ရာထောင်သူ လူတို့လိုက်နာရန် အချက်ကြီးရှစ်ချက်

ဂိဟီနာပိ ဥပါသကေန ယထာဗလံ ခန္ဓာဒိပိဘာဂံ
 ဥဂ္ဂဏှိတံ ကလျာဏပုထုဇ္ဇနတံ သမ္ပာဒေတံ နိစ္စသီလဝသေန
 ပဉ္စသီလံ ဥပေါသထေ အဋ္ဌင်္ဂသမန္ဓာဂတံ သီလံ သတိဝါ
 ဥဿာဟေ ဒသသီလမ္ပိ သမာဒါယ သက္ကစ္စံ ပါလေန္တေန
 သုရာဝါဏိဇ္ဇာ မံသဝါဏိဇ္ဇာ သတ္တဝါဏိဇ္ဇာ သတ္တဝါဏိဇ္ဇာ ဝိသ
 ဝါဏိဇ္ဇာ ဣမာပဉ္စ အဓမ္မိကဝါဏိဇ္ဇာ ပဟာယ တုလာကုဋ္ဌ မာန
 ကုဋ္ဌ ကံသကုဋ္ဌာဒိနိ ပဟာယ ဓမ္မိကဝါဏိဇ္ဇာယဝါ ကသိကမ္ပာ
 ဒီဟိဝါ အနေသနံ အပ္ပဋိရူပံ ပဟာယ ဓမ္မေန သမေန သမ္ပာ
 ဇီဝေန ဇီဝန္တေန ဝသိတဗ္ဗံ။ ။

(ဇိနာလင်္ကာရဋီကာ)

(မြန်မာပြန်) စား ဝတ် နေရေး ပူမအေးအောင် အိမ်ရာ
 ထောင်၍ နေသောသူပင် ဖြစ်စေကာမူ စွမ်းအားအလျောက်
 ခန္ဓာစသော ခွဲခြမ်းဝေဘန်ခြင်းကို သင်ကြားနာယူ၍ ကလျာဏ
 ပုထုဇဉ်အဖြစ်ကို ပြည့်စုံစေ၍ နိစ္စ သီလ၏ အစွမ်းဖြင့် ငါးပါး
 သီလကို ခါးဝတ်ပုဆိုး၊ ခါးဝတ်ထမိကဲ့သို့စွဲမြဲ၍ ရှစ်ရက် လပြည့်
 စသော ဥပုသ်နေ့များ၌ အင်္ဂါရှစ်ပါးနှင့် ပြည့်စုံသော ဥပုသ်
 သီလကို စောင့်ရှောက်ဆောက်တည်၍၊ ထို့ထက်မက စွမ်းနိုင်
 ပါက ဆယ်ပါးသီလကို ဆောက်တည်၍ ရိုသေစွာစောင့်ရှောက်
 သဖြင့် သေအရက်ကို ကုန်သွယ်ခြင်း၊ အမဲ သား၊ ငါးကို ကုန်
 သွယ်ခြင်း၊ သတ္တဝါကို ကုန်သွယ်ခြင်း၊ ထား၊ လှံ၊ သေနတ်
 စသော လက်နက်ကို ကုန်သွယ်ခြင်း၊ လတ်တလော သေစေ

ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း

တတ်သော အဆိပ်ဆေး၊ အဆိပ်ရည်ကို ကုန်သွယ်ခြင်း၊ ရောင်းဝယ်ခြင်းဟုဆိုအပ်သော ဤ ငါးပါးသော တရားနှင့်မလျော်၍ မကူးသန်း၊ မရောင်းဝယ်ကောင်းသော၊ ကူးသန်း ရောင်းဝယ်မှု တို့ကိုပယ်၍ ချိန်စဉ်းလဲ တင်းစဉ်းလဲ အသပြာစဉ်းလဲခြင်း စသည်တို့ကို ပယ်၍ ကောင်းရောင်း ကောင်းဝယ် ကုန်သည် လယ်လုပ်ခြင်း စသည်တို့ဖြင့်၎င်း၊ မသင့်တင့် မလျောက်ပတ်သော မုဆိုး၊ တံငါ၊ ထားပြု၊ သူခိုးအလုပ်တို့ဖြင့်၎င်း၊ အသက် မွေးခြင်းကိုပယ်၍ တရားနှင့်ညီသဖြင့် ကောင်းသော အသက် မွေးခြင်းရှိသော အသက်မွေးခြင်းဖြင့် အသက်ထက်ဆုံး နေထိုင်အပ်၏။ နေထိုင်ရမည်၊ နေထိုင်ကြလေဟု ဆိုလိုပေသည်။

အချက်ကြီး ရှစ်ချက်ကား

- ၁။ ခန္ဓာစသည်ကို ဤကားခန္ဓာ၊ ဤကား အာယတနစသည်ဖြင့် ခွဲခြမ်းဝေဘန်၍ သိစွမ်းနိုင်ခြင်း။
- ၂။ ကလျာဏပုထုဇဉ်အဖြစ်ကို ပြည့်စုံစေခြင်း။
- ၃။ ငါးပါးသီလကို ခါးဝတ်ပုဆိုး၊ ခါးဝတ်ထမီကဲ့သို့ စွဲမြဲခြင်း။
- ၄။ ဥပုသ်နေ့၌ ဥပုသ်သီတင်း ဆောက်တည်ခြင်း။
- ၅။ ထိုထက်စွမ်းနိုင်ပါက ဆယ်ပါးသီလကို ဆောက်တည်ခြင်း။
- ၆။ မကူးသန်း မရောင်းဝယ်ကောင်းသော ကုန်ငါးမျိုးတို့ကို လုံးဝ မကူးသန်း မရောင်းဝယ်ခြင်း။

ခန္ဓာဒီပကာသနီကျမ်း

၇။ ချိန်စဉ်းလဲ၊ တင်းစဉ်းလဲ၊ အသပြာစဉ်းလဲတို့ကို မပြုမလုပ်ခြင်း။

၈။ ကောင်းသော ကုန်သွယ်လယ်လုပ်ခြင်းတို့ဖြင့်သာ အသက်မွေး၍ အသက်ထက်ဆုံး နေထိုင်ခြင်းတို့ပေတည်း။

(ဤကား....ဇိနာလင်္ကာရဆရာ၏ သြဝါဒမိန့်ခွန်းပေတည်း)

မှတ်ချက်။ ။ လူစစ် လူမှန်ဖြစ်၍ လူဖြစ်ကျိုး နတ်လိုလျှင် အဆိုပါ အချက်ကြီး ရှစ်ချက်ကို လက်မလှုတ်စေနှင့်၊ လက်လှုတ်ပါက လူစစ်မဖြစ်နိုင်၊ လူတုလူယောင်-လူအရေခြုံဖြစ်၍ လူဖြစ်ကျိုး နတ်မည်မဟုတ်ဟု သိလေ။ ။

လူလေးမျိုးရှိသည်

စတုပ္ပိဓာဟိ မနုဿာ-မနုဿနေ ရယိကော၊ မနုဿ ပေတော မနုဿ တိရစ္ဆာနော၊ မနုဿ ဘူတော၊ မနုဿောတိ။ ။ စသည်ဖြင့် လူလေးမျိုးရှိကြောင်းကို (ဝိမာနအဋ္ဌကထာ)၌ လာသည်။

- ၁။ လူငရဲ
- ၂။ လူပြိတ္တာ
- ၃။ လူတိရစ္ဆာန်
- ၄။ လူစစ် လူမှန် “လူမြတ်” ဟု ဆိုလိုသည်။

ထိုတွင်—

၁။ လူငရဲ ဆိုသည်မှာ—လူ့ ဘဝမှာ လူလာ၍ဖြစ်ရပါလျက် ချစ်ခြင်း-မေတ္တာ၊ သနားခြင်း-ကရုဏာ ကင်းမဲ့လျက် သူတပါး အသက်ကို သတ်ခြင်း၊ သူတပါး ဥစ္စာကို ခိုးယူခြင်း စသော မကောင်းမှုကံများကို ပြုလုပ် လွန်ကျူးမိသဖြင့် မင်း-အစိုးရ တို့က ကြိုးဒါဏ်၊ ကြိမ်ဒါဏ်၊ ထောင်ဒါဏ်ပေးခြင်း၊ လက်ခြေ တို့ကို ဖြတ်စေခြင်း စသော အပြစ်ဒါဏ်များကို အပစ်ပေး ခံရ သောကြောင့် ကြီးလေးလှစွာသော အပြစ်ဒါဏ်ကို ခံစား၍ နေရသော လူများသည် လောကဇရဲခံနေရသောကြောင့် လူငရဲ မည်၏။

၂။ လူပြိတ္တာ ဆိုသည်မှာ—လွန်ခဲ့သော ဘဝ ကာလတို့က ကုသိုလ်ကောင်းမှု ကံ ကို မပြုခဲ့မိသောကြောင့် စားစရာ မရှိ၊ ဝတ်စရာမရှိ၊ စားရမဲ့၊ ဝတ်ရမဲ့ ဖြစ်နေ၍ နေ့စဉ်နှင့်အမျှ မှတ်သိပ် ဆာလောင်ခြင်း ဆင်းရဲနိပ်စက်မှုကို အမြဲတန်း ခံနေရသော ကြောင့် ဆင်းရဲကြီးစွာ ရပ်တည်ရာမရ ပြေးလွှားရှာဖွေ၍နေရ သောသူသည် ပြိတ္တာနှင့် တူသောကြောင့် လူပြိတ္တာမည်၏။

၃။ လူတိရစ္ဆာန် ဆိုသည်မှာ—လူ့ လူ့ အချင်းချင်း အတူတူ ဖြစ်သော်လည်း သူတပါးနှင့်စပ်၍ အသက်မွေးရသဖြင့် သူတပါး တို့၏ အလုပ်ကိစ္စတို့ကို ထမ်းပိုး ရှက်ဆောင်လျက် မနေမနား သွားလာနေကြသောသူများနှင့် မလုပ်အပ်သည်ကို လုပ်မိသဖြင့် မင်း အစိုးရ စသော သူတပါးတို့၏ ခြိမ်းချောက်မှုကြောင့် သေ ဘေးကို တကြောက်ထဲကြောက်၍ တောတောင်တိရစ္ဆာန်တို့ပမာ

ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း

တောချုံ မြိုင်တွင်းသို့ ခိုအောင်းမှီခိုကာ ဆင်းရဲကြီးစွာ နေရ သည့်ပြင် အကြောင်းအကျိုး အကောင်းအဆိုး ဟုတ်သည် မဟုတ်သည်ကိုမျှ စဉ်းစားဉာဏ်မရှိဘဲ ကျွဲ၊ နွား၊ တိရစ္ဆာန်နှင့် တူစွာ နေထိုင်ရသောကြောင့် လူတိရစ္ဆာန် မည်၏။

၄။ လူစစ် လူမှန် “လူမြတ်” ဆိုသည်မှာ— မိမိ၏ အကျိုး စီးပွားကိုသိ၍ ကံ-ကံ၏ အကျိုးကို ယုံကြည်စွာ အပါယ်လား ကြောင်း မကောင်းမှုမှ ရှက်ကြောက်ခြင်း “ဟိရိ-ဩတ္တပ္ပ” တရား နှင့် ပြည့်စုံလျက် အားလုံးသောသတ္တဝါတို့၏အပေါ်၌ ချစ်ခြင်း မေတ္တာ၊ သနားခြင်း-ကရုဏာနှင့်ပြည့်စုံ၍ မကောင်းမှုအကုသိုလ် ဒုစရိုက်၊ ဒုရာဇိဝတရားတို့ကို လွတ်ကင်းအောင် ရှောင်ကြည်ကာ ကောင်းမှု ကုသိုလ် သုစရိုက်တရားတို့ကို ပြုလုပ် အားထုတ်၍ အသက်ထက်ဆုံး နေထိုင်သွားတတ်ဖောကြောင့်၎င်း၊ လူသိ တရား၊ ဒု-နှင့် သု-ကို ခွဲခြား၍ သိတတ် ကျင့်တတ်သောကြောင့် ၎င်း၊ လူစစ် လူမှန်—လူမြတ် ဖြစ်လေသည်။

မှတ်ချက်။ ။ ထိုတွင် ၁-၂-၃ နံပါတ်၊ လူ သုံးမျိုး တို့၏ အဖြစ်မျိုး အဖြစ်ဆိုး တို့ကို လွတ်ကင်းအောင် ရှောင်ရှား၍ ၄-နံပါတ် လူမျိုးဖြစ်အောင် ကျိုး စားရမည်ဟု သိလေမှတ်လေ။ အဆိုပါ ၄နံပါတ် လူမျိုးဖြစ်ချင်လျှင်လည်း မခက်ခဲပါ။ အဆိုပါ ဇီနာလင်္ကာရဆရာ၏ဩဝါဒမိန့်ခွန်းကိုကျပ်ပြည့် လိုက်နာ နားထောင်ဘို့ပါဘဲ။

၈ ခန္ဓာဒီပကာသနိကျမ်း

(က) ပုထုဇဉ်, အရိယာ နှစ်မျိုး

“ခန္ဓာဒီပိဘာဂံဂ္ဂုဏှိတော” စသည်ဖြင့် ဇိနာလင်္ကာရဆရာ မိန့်မှာသည်နှင့် အညီ၊ လက်ရှိဘဝ အောက်တန်းစားကျလှတဲ့ အန္ဓကလွတ် ကလျာဏဖြစ်၊ စူဠသောတာပန်ပေါက်၊ မဟာ သောတာပန် အဖြစ်သို့ ရောက်စေနိုင်သော ခန္ဓာ စသည်ကို ခွဲဝေ၍ ပြပေအံ့—။

လောကမှာ အနန္တလေးပါးရှိရာ “သတ္တနိကာယောအနန္တော” သတ္တဝါအနန္တ လွန်စွာများပြားလှသော်လည်း ပုထုဇဉ်, အရိယာ နှစ်မျိုးခွဲက နှစ်မျိုးတည်းသာရှိပေသည်။

၁။ “ပုထုဇဉ်” ဟူသည် ခန္ဓာ, အာယတန, ဓာတ်, ပဋိစူ သမုပ္ပါဒ် စသည်တို့၌ မသင်မကြား မနာရဘူး၍ သက်တော် တင်ရှားဘုရားနှင့်တွေ့သော်လည်း ကျွတ်ခွင့် လွတ်ခွင့်မရ၊ မကျွတ် မလွတ်နိုင်ကြသော သတ္တဝါဝေနေယျတို့မှာ “ပုထုဟိသဗ္ဗဂတိဟိ နုဠဟန္တိတိ ပုထုဇဉာ” နှင့် အညီ၊ ဂတိငါးဆိုင် ရေပွက်အိုင်မှ မထနိုင် မတက်နိုင်၊ ခေါင်း မထောင်နိုင်ကြသေး၍ အနုမတဂ္ဂ သံသာဗေဓံမှာ တပေပေ ထပ်ပြန်တလဲ့လဲ့ ရရှိခဲ့ကြသော ပုထုဇဉ် အမည်ဟောင်းကြီးမှ မပြောင်းမလွဲ လက်မလွတ်နိုင်ကြသေးဘဲ တဇဉ်ထဲ ဇဉ်ခွဲရသော ပုထုဇဉ် အမည်ကိုသာ ရမြဲ ရရှိကြလေ တော့သည်။

၂။ “အရိယာ” ဟူသည် ခန္ဓာစသည်တို့၌ သင်ကြား လေ့ လာ၍ ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ စသော ပညတ်ပျောက်၊ ရုပ်နာမ် ခန္ဓာ စသောပရမတ်ပေါက်၊ အနိစ္စ, ဒုက္ခ, အနတ္တဟူသောလက္ခဏာဆိုင်

ခန္ဓာဒိပကာသနီကျမ်း

ဒုက္ခ၊ သမုဒယ စသော သစ္စာကိုက်အောင် ယုံမှားမရှိ၊ ထိုးထွင်း၍ သိသည်ရှိသော် လောကုတ္တရာဘက်မှာရှိနေတဲ့ လေးပါးသောမဂ် လေးပါးသော ဖိုလ်တို့တွင် တမဂ်တဖိုလ်စသည်ဖြင့် လက်ကိုင်မိမိ ရရှိပြီးသော လုလ္လသည်းထံ သီလဝန် ဂုဏ်ဝန် ပုဂ္ဂိုလ်တို့မှာ—
 “အရိတဗ္ဗာ ဥပဂန္တဗ္ဗာတိအရိယာ” နှင့်အညီ၊ အဆိုပါ ဂတိငါး ဆိုင် ရေပွက်အိုင်တို့တွင် (နိရယ၊ ပေတ၊ တိရစ္ဆာန်) သုံးတန်သော ဂတိသုံးကြီးတို့မှ အပြီးအပြတ်လက်စသတ် ထကြပြီး တက်ကြ ပြီး ထွက်ကြပြီးဖြစ်၍ အရိယာဟူသော ဘွဲ့ထူး ဂုဏ်ထူး နာမည် ထူး ဝိသေသကို ရရှိကြလေတော့သည်။

ဂတိငါးပါး ဆောင်ပုဒ်များ

- ၁။ ဒေဝမနုဿ၊ နိရယ၊ ပေတ တိရစ္ဆာန်။
- ၂။ ဂတိငါးဝ၊ မထကြ၊ မှတ်ပ ပုထုဇန်။
- ၃။ ဂတိသုံးဝ၊ လွတ်မြောက်ကြ၊ မှတ်ပ အရိယံ။
- ၄။ ဒုဂ္ဂတိလ္လံ၊ သုဂတိမြဲ၊ အားခဲ ခပ်မြန်မြန်။
- ၅။ ခန်-အာ-ဓာတ်တွေ၊ သိကြလေ၊ ဖြစ်ပေ ကလျာဏံ။

ပုထုဇဉ်-အရိယာ ခွဲပြခန်း ပြီး၏။

(ခ) အန္ဓာ-ကလျာဏ နှစ်မျိုး

“ပုထုကိလေသေ ဇနေတိတိ ပုထုဇ္ဇနော” နှင့်အညီ၊ များစွာ သော ကိလေသာတို့ကို ဖြစ်ပွားစေတတ်သောကြောင့် ပုထုဇဉ် ဟုဆိုထားရာ၊ ထိုပုထုဇဉ်မှာ—

ဒုဝေ ပုထုဇ္ဇနာ ဝိတ္တာ၊
ဗုဒ္ဓေနာဒိစ္စပန္နုနာ။
အန္ဓော ပုထုဇ္ဇနော ဧကော၊
ကလျာဏေကော ပုထုဇ္ဇနောတိ....အရ

ဘုရားဟောပြု အန္ဓာပုထုဇဉ်၊ ကလျာဏပုထုဇဉ်ဟု နှစ်မျိုးရှိရာ—

တတ္ထ ယဿ ခန္ဓာယတန၊ ဓာတုပဋိစ္စသမုပ္ပါဒါဒိဘေဒေသု
ဓမ္မေသု ဥဂ္ဂဟ ပရိပုစ္ဆာဓာရဏ သဝန ယောနိသော မနသိ
ကာရော နတ္ထိ၊ သော အန္ဓပုထုဇ္ဇနော၊ ယဿတာနိ အတ္ထိ၊ သော
ကလျာဏပုထုဇ္ဇနော—ဟု ကျမ်းပြုအကျော် အဋ္ဌကထာ ဋီကာ
ဆရာတော်တို့ မိန့်ဆိုအပ်သည်နှင့်အညီ။

“ အန္ဓပုထုဇဉ် ”

အကြင် ပုထုဇဉ်အား ခန္ဓာငါးပါး၊ အာယတန တဆယ်
နှစ်ပါး၊ ဓာတ်တဆယ် ရှစ်ပါး၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်စသော အရေးပါ၍
အရာရောက်လှသော(ဝါ) မွှေးသေလွတ်တဲ့ နိဗ္ဗာန်ကို မြန်မြန်
ဆောဆော ရောက်စေ ရစေတတ်သောတရားတို့၌ သင်အံ လေ့
ကျက် နှုတ်တက် ဆောင်ထားခြင်း၊ မိမိ မသိနားမလည်သော
အချက် အလက် ခက်ဆစ် အရာတို့ကို သိ-ကြား လိမ္မာသော

ခန္ဓာဒိပကာသနီကျမ်း

ပညာရှိတို့ကို မေးမြန်းလျှောက်ထားခြင်း၊ ရုပ်နာမ်ခန္ဓာ ဓာတ် သစ္စာနှင့်စပ်သော အမြတ်တရတို့ကို အကြိမ်ကြိမ် အခါခါ ကြားနာခြင်း၊ ကြိမ်ဘန်များစွာနာရ၍ လောကသုံးပါးမှာ သူ ငါမဟုတ် နာမ်နှင့် ရုပ်သာရှိ၏ဟု သိရှိရသောအခါ အဆိုပါ ရုပ်နာမ်တို့ကို မမြဲ ဆင်းရဲ အစိုးမရ အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တ လက္ခဏာရေးသုံးပါးမျှသာ မုချကေန အမှန်ဖြစ်၏ဟု မဂ်ဖိုလ်နှင့် သင့်တန်အောင် နှလုံးသွင်းခြင်း အလျဉ်းမရှိ၊ ထို ပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ် သည် အဆိုပါ ခန္ဓာစသည်တို့ကို သိမြင်ရမဲ့ ပညာမျက်စိ ကန်း နေသောကြောင့် အန္ဓပုထုဇဉ် မည်၏။ ဝါ၊ သက်တော်ထင်ရှား ဘုရားနှင့်တွေ့ရသော်လည်း မကျွတ်ထိုက် မလွတ်ထိုက် မဂ်ဖိုလ် မရထိုက်သော ပုထုဇဉ်ကန်းမည်၏ဟု ဆိုလိုပေသည်။

“ကလျာဏပုထုဇဉ်”

အကြင် ပုထုဇဉ်အား အဆိုပါ ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတ်၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်စသော တရားတို့၌ သင်အံ လေ့ ကျက်ခြင်း စသည် တို့သည် ရှိကြကုန်၏။ ထိုပုထုဇဉ်သည် အဆိုပါ ခန္ဓာ၊ အာယတန ဓာတ်၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်စသည်တို့၌ သိမြင်ရမဲ့ ပညာမျက်စိမကန်း ကောင်းနေသောကြောင့် ‘ကလျာဏပုထုဇဉ်’ မည်၏။ ဝါ၊ သက်တော်ထင်ရှားဘုရားနှင့်တွေ့ရသော် ကျွတ်ထိုက် လွတ်ထိုက် မဂ်ဖိုလ်ရထိုက်သော ကလျာဏပုထုဇဉ်မည်၏ဟု ဆိုလိုပေသည်။

ဤအဆိုနှစ်ရပ်ကို ကြပ်ကြပ်သတိပြု၊ လူဖြစ်စေ၊ ရဟန်းဖြစ်စေ ယောက်ျား ဖြစ်စေ၊ မိန်းမဖြစ်စေ မည်သူမဆို “အန္ဓလား” “ကလျာဏလား” ဥာဏ်နှင့် ကြည့်၍ ခွဲခြား၊ အန္ဓနှင့်မနေနှင့်၊ မသေနှင့်၊ ကလျာဏနှင့် နေပါ-သေပါ၊ သို့မှသာ နေကောင်း၊ သေကောင်း၊ နေပျော် သေပျော်ရှိချိန်မည် ဟူလို။

“ပုထုဇဉ်ကား လွန်စွာအပြစ်များ”

အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော်— (၁) ပုထုဇဉ်နော ဥမ္မတ္တကော၊ (၂) ပုထုဇဉ်နော ဥမ္မတ္တကောဝိယ၊ (၃) ပုထုဇဉ်နောနာမ ဥမ္မတ္တကသဒိသော၊ (၄) သာဝဇ္ဇော ပုထုဇဉ်နောဘာဝေါ၊ ယတြာဟိနာမ ပုထုဇဉ်နော၊ မာတုသာတာဒိနိပိ အနန္တရိယာနိ ကမ္မာနိကရိယတိ ဟူ၍၎င်း၊ အင်္ဂုတ္တိုရ် စသော အဋ္ဌကထာတို့၌ လာရုံသည်ဟု သိလေ မှတ်လေ သတိရှိစေ သတိရစေ။

မြန်မာပြန်။ ။ ၁-ပုထုဇဉ်ဆိုတာ အရူးချည်းဘဲ၊ ၂-ပုထုဇဉ်ဆိုတာ ပကတိလူရူးနှင့်တူတယ်၊ အရူးကြီး နှင့် အရူးကလေး သာ ထူးတယ်၊ ၃-ပုထုဇဉ်ဆိုတာ ပကတိလူရူးနှင့်တူပုံတသား ထဲ တူတယ်။ ၄-ပုထုဇဉ်အဖြစ်ဟာ အပြစ်နှင့်တကွ ဖြစ်တယ်၊ အပြစ်ရှိတယ်၊ အပြစ်များတယ်၊ အပြစ်ကြီးတယ် ဘာကြောင့်လဲ ဆိုတော့ အကြင်ကြောင့် ပုထုဇဉ်သည် ပုထုဇဉ်ဖြစ်သောကြောင့် အမိသတ်ခြင်း အစရှိကုန်သော ပဉ္စာနန္တရိယကံကြီးတို့ကိုသော် လည်း ပြုလုပ်မိတတ်ကုန်၏။ အဆိုပါ ကံကြီးတို့ကို ပြုလုပ် လွန် ကျူးမိ၍ တကမ္ဘာပတ်လုံးကြာသော်လည်း အဝိစိင်ရဲကြီးထဲက ဦးခေါင်းမထောင်နိုင်အောင် ကံကြီးတို့ကိုလည်း ပြုလုပ်မိကတ် သောကြောင့်ပေတည်း။

၁။ (အကန်း) “ရှိတာကိုမမြင် မရှိတာကိုမြင်တတ်တဲ့ အန္တ ပုထုဇဉ်အကန်း” ဆိုသည်နှင့်အညီ၊ အမြဲတန်း ကိုယ်မှာရှိနေတဲ့ အဟုတ်ရှိ အမှန်ရှိ ကေန်ရှိ မုချရှိနေတဲ့ ရုပ်ခန္ဓာ၊ နာမ်ခန္ဓာ၊ ရုပ် အာယတန နာမ်အာယတန၊ ရုပ်ဓာတ် နာမ်ဓာတ် ပရမတ်

ခန္ဓာဒီပကာသနိကျမ်း

တို့ကို၎င်း၊ ထိုရုပ်နာမ်တို့၏ မမြဲ၊ ဆင်းရဲ၊ အစိုးမရသော အနိစ္စ-ဒုက္ခ-အနတ္တအချက်တို့ကို၎င်း၊ ပိတ်စတုံး လုံးလုံးကြီးမသိမမြင်။ အဟုတ်မရှိ အမှန်မရှိ ကော်န်မရှိ မုချမရှိ ခေါ်ဆိုရရုံ ပညတ် မျှသာရှိနေတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ သူ - ငါ၊ ယောကျ်ား-မိန်းမ၊ အဖြူ-အမဲ စသော ပညတ်မျှကိုသာ သိတတ် မြင်တတ်သော ကြောင့် (အန္ဓပုထုဇဉ်ကန်း) ဆိုသည်။ ပကတိ မျက်စိကန်း၍ ဆိုသည်မဟုတ်။ ပညာမျက်စိကန်းနေ၍ အကန်း ဆိုသည်ဟု သိလေ မှတ်လေ။

၂။ (အကောင်း) “ မရှိတာကိုမမြင် ရှိတာကို မြင်တဲ့ ကလျာဏပုထုဇဉ်အကောင်း ” ဆိုသည်နှင့် အညီ၊ အဟုတ်မရှိ အမှန်မရှိ ကော်န်မရှိ မုချမရှိတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ၊ သူ - ငါ - ယောကျ်ား-မိန်းမ စသော ပညတ်ကိုမမြင်၊ အဟုတ်ရှိ အမှန်ရှိ ကော်န်ရှိမုချရှိနေတဲ့ရုပ်ခန္ဓာ နာမ်ခန္ဓာ ရုပ်အာယတန နာမ်အာယတန၊ ရုပ်ဓာတ် နာမ်ဓာတ် ပရမတ်တို့ကိုသာ သိတတ်မြင်တတ်သော ပညာမျက်စိ ဥာဏ်မျက်စိ ဝိပဿနာမျက်စိရှိနေ၍ မကန်းကောင်းသော (ကလျာဏပုထုဇဉ်) ဆိုသည်။ ပကတိ မျက်စိကောင်း၍ အကောင်းဆိုသည်မဟုတ်။ ပညာမျက်စိကောင်း၍ သာ အကောင်းဆိုသည်။

“ကန်းချင်သလား—ကောင်းချင်သလား”

အကန်းဖြစ်ချင်လျှင် အကန်းဘဝတွေကိုအားမရသေးလျှင်၊ ဝါ-တကန်းထဲ ကန်း၍ နေချင်လျှင် ပြုဆိုလတံ့သော ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတ် စသည်ကို မလေ့လာ မသင်ကြားနှင့် ဆုမတောင်းဘဲ ကန်းပြီးသားဖြစ်နေပြီ။

ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း

(ကောင်းချင်လျှင်) အကောင်းကို စုံမက်လျှင်(ဝါ)နေ့ည မဆိုင်းဘဲ လက်ရှိဘဝ၌ဘဲ အန္ဓကလွတ်-ကလျာဏဖြစ်၊ စူဠ သောတာပန်၊ မဟာသောတာပန်ဖြစ်၍ အပါယ်လွတ်တရားရ အပါယ်လေးပါး တံခါးကြီးကို အပြီးအစီး ပိတ်ထားလိုလျှင် ရှေ့၌ ဟော်ပြုလတံ့သော ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတ် စသည်ကို သင်ကြားနာယူ၍ ဝိပဿနာဘက်သို့တက်ပါလေ ဟူလို။

ဤကား—အန္ဓ၊ ကလျာဏ ခွဲခန်း ပြီး၏။

“ခန္ဓာပိုင်း”

(ခန္ဓာငါးပါး ပါဠိ) ပဉ္စက္ခန္ဓာ-ရူပက္ခန္ဓာ၊ ဝေဒနာက္ခန္ဓာ၊ သညာက္ခန္ဓာ၊ သင်္ခါရက္ခန္ဓာ၊ ဝိညာဏက္ခန္ဓာတိ။ ။

(ခန္ဓဝိဘင်း ပါဠိ)

(ခန္ဓာငါးပါး အနက်) ခန္ဓာ၊ ခန္ဓာတို့သည်။ ဝါ၊ အစု အပုံတို့သည်။ ရူပက္ခန္ဓာ၊ ရူပက္ခန္ဓာ၎င်း။ ဝေဒနာက္ခန္ဓာ၊ ဝေဒနာက္ခန္ဓာ၎င်း။ သညာက္ခန္ဓာ၊ သညာက္ခန္ဓာ၎င်း။ သင်္ခါရက္ခန္ဓာ၊ သင်္ခါရက္ခန္ဓာ၎င်း။ ဝိညာဏက္ခန္ဓာ၊ ဝိညာဏက္ခန္ဓာ၎င်း။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ပဉ္စ၊ ငါးပါးတို့တည်း။

(ခန္ဓာငါးပါး သရုပ်ခွဲ) ခန္ဓာတို့သည်--ရူပက္ခန္ဓာတပါး၊ ဝေဒနာက္ခန္ဓာတပါး၊ သညာက္ခန္ဓာတပါး၊ သင်္ခါရက္ခန္ဓာတပါး၊ ဝိညာဏက္ခန္ဓာတပါး၊ ဤသို့အားဖြင့် ငါးပါးအပြားရှိကုန်၏။

(ခန္ဓာငါးပါး အရကောက်) ထို ခန္ဓာငါးပါး တို့တွင်—

၁။ ရူပက္ခန္ဓာအရ ဘူတရုပ် ၄-ခု။ ဥပါဒါရုပ် ၂၄-ခု။ ပေါင်း (၂၈)ခုကို ကောက်ယူလေ။

(ရုပ် ၂၈-ခုကို အပြည့်အစုံသိလိုက အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂြိုဟ် ရုပ်ပိုင်းမှာ ကြည့်လေ)

၁၆ ခန္ဓာဒီပကာသနီကျမ်း(ခန္ဓာပိုင်း)

- ၂။ ဝေဒနာက္ခန္ဓာအရ-ဝေဒနာစေတသိက်ကိုကောက်ယူလေ။
- ၃။ သညာက္ခန္ဓာအရ-သညာစေတသိက်ကို ကောက်ယူလေ။
- ၄။ သင်္ခါရက္ခန္ဓာအရ-ဝေဒနာ, သညာမှ ကြွင်းသော စေတသိက်(၅၀)ကို ကောက်ယူလေ။
- ၅။ ဝိညာဏက္ခန္ဓာအရ - စိတ်တခု ယုတ်ကိုးဆယ် (၇၉) ကို ကောက်ယူလေ။

ဆောင်ပုဒ်။ ရူ-ဝေ-သဉ်-သင်-ဝိ-မှတ်သိ ခန္ဓာငါး။

တနည်း။ ဖေါက်ပြန်,ခံစား,မှတ်သား,ပြုပြင်, စိတ်ဝိညာဏ် ငါးအင်ခန္ဓာမှတ်။

(မှတ်ချက်) ဤ၌ ရူပက္ခန္ဓာကို (ရူ) နှင့် မှတ်။ ထို့အတူ ဝေဒနာက္ခန္ဓာကို (ဝေ)၊ သညာက္ခန္ဓာကို (သဉ်)၊ သင်္ခါရက္ခန္ဓာကို (သင်)၊ ဝိညာဏက္ခန္ဓာကို (ဝိ) နှင့် အသီးအသီးမှတ်လေ။

(ခန္ဓာ ခေါ်ဆိုရပုံ) “ကေနဋ္ဌေန ခန္ဓာ”အရ၊ အဘယ်ကြောင့် ခန္ဓာဟုခေါ်ဆိုပါသနည်းဟုမေးလျှင် “ရာသဋ္ဌေနခန္ဓာ”အရ၊ အတိတ်, အနာဂတ်, ပစ္စုပ္ပန် စသော တဆဲတပါးသော အကြောင်းတို့ဖြင့် ပေါင်းစုအပ်သော အပေါင်းအစု ဟူသော အနက်သဘောကြောင့် ခန္ဓာ ခေါ်ဆိုသည်ဟု ဖြေလေ။

“ရုပ်ခန္ဓာ နာမ်ခန္ဓာခွဲပုံ”

သက်ဆိုင်ရာတရားများကို ခန္ဓာဖွဲ့လျှင် ရှေးဦးစွာ ရူပက္ခန္ဓာသည် ရုပ်(၂၇)ခုဖြစ်၍ (ရုပ်ခန္ဓာ)မည်၏။

ကျန် ခန္ဓာ ၄-ပါးတို့သည် နာမ်တရားများသာ ဖြစ်ကြ၍ (နာမ်ခန္ဓာ)မည်၏။ ရုပ်ခန္ဓာ ၁-ပါး၊ နာမ်ခန္ဓာ ၄-ပါး၊ နှစ်ရပ်ပေါင်းလျှင် ခန္ဓာငါးပါးဖြစ်၏။

ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း

“ရုပ်-နာမ် နှစ်ပါး ခွဲပုံ”

တနည်း-သဘောတူရာ တရားများကိုပေါင်းလျှင် ရူပက္ခန္ဓာ သည် (ရုပ်)မည်၏။ ကျန် ခန္ဓာ ၄-ပါးတို့သည်(နာမ်)မည်၏။ ခန္ဓာငါးပါး ဆိုသော်လည်း အကျဉ်းအားဖြင့် ရုပ်, နာမ် နှစ်ပါးသာဟု ဆိုလိုသည်။

“တနည်း-ခန္ဓာငါးပါးကိုခွဲပုံ”

- ၁။ ဘောက်ပြန်တဲ့အစု၊ ၎င်းမှာ-ရူပက္ခန္ဓာ၊ ရုပ် (၂၈) ခု ဖြစ်သည်။
- ၂။ ခံစားတဲ့အစု၊ ၎င်းမှာ-ဝေဒနာက္ခန္ဓာ၊ ဝေဒနာ စေ တသိက်(၁)ခု ဖြစ်သည်။
- ၃။ မှတ်သားတဲ့အစု၊ ၎င်းမှာ-သညာက္ခန္ဓာ၊ သညာ စေ တသိက် (၁)ခု ဖြစ်သည်။
- ၄။ ပြုပြင်တဲ့အစု၊ ၎င်းမှာ-သင်္ခါရက္ခန္ဓာ၊ ကျန်စေတသိက် (၅၀)ဖြစ်သည်။
- ၅။ သိတဲ့အစု၊ ၎င်းမှာ-ဝိညာဏက္ခန္ဓာ၊ စိတ် တခု ယုတ်ကိုးဆယ်(၈၉)ဖြစ်သည်။

“ဒေသနာနှစ်ပါး”

ဗုဒ္ဓဿဟိ ဘဂဝတော ဒုပိဓာဒေသနာဟောတိ၊ သမ္မုတိ ဒေသနာ ပရမတ္ထဒေသနာစာတိ။ စသည်နှင့် အညိ၊ ထိုတွင်- သမ္မုတိဒေသနာတော်ဖြင့်ဟောတော်မူလိုတဲ့ခါ ပုဂ္ဂိုလ်, သတ္တဝါ

ခန္ဓာဒီပကာသနိကျမ်း

ယောကျ်ား၊ မိန်းမ စသည်ဖြင့် ဟောတော်မူ၍ ပညတ်မဘက် ပရမတ်သက်သက် ပရမတ်စစ်စစ်ကို ရှေးထုတ်၍ ဟောတော်မူ လိုတဲ့ခါ ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတ်၊ အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တ စသည်ဖြင့် ဟောတော်မူလေ့ရှိပါသည်။ ထို့ကြောင့် - ဤ၌ ပဉ္စကုန္ဒာ စသည်ဖြင့် ဟောတော်မူသည်မှာ - ပုဂ္ဂိုလ်၊ သတ္တဝါ စသော ပညတ်မဘက် ပရမတ် သက်သက် ပရမတ်စစ်စစ်ကို ထုတ်၍ ဟောတော်မူသော ပရမတ္ထဒေသနာတော် ဖြစ်သည်ဟု သိမှတ် ရပါမည်။

“နိတတ္ထ-နေယျတ္ထ နှစ်ပါး”

တနည်းဆိုသော်--မြတ်စွာဘုရားဟောကြားတော်မူအပ်သော ဒေသနာတော်မှာ နိတတ္ထဒေသနာ၊ နေယျတ္ထဒေသနာဟု နှစ်မျိုး ရှိပြန်ရာ၊ နိတတ္ထဒေသနာဆိုသည်မှာ - မသွယ်မဝိုက် တိုက်ရိုက် ဟောတော်မူသော ဒေသနာမျိုးကိုဆိုသည်။ နေယျတ္ထဒေသနာ ဆိုသည်မှာ - သွယ်ဝိုက်၍ ဟောတော်မူသော ဒေသနာမျိုးကို ဆိုသည်။ ထို့တွင် သမ္မုတိဒေသနာနှင့် နေယျတ္ထ တူသည်။ ပရမတ္ထဒေသနာနှင့် နိတတ္ထ တူသည်။

အကြောင်းသော်ကား - ပုဂ္ဂိုလ်၊ သတ္တဝါ ဟု ဟောသော် လည်း ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါကား - ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားမရှိ ပညတ်မျှသာ။ ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတ်တို့သာ ထင်ရှားရှိ၏ဟု ဆောင်၍ ဆ၍ သိအပ်သောကြောင့်၎င်း၊ ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတ်ဟု ဟောတော်မူလျှင် ဆောင်၍ ဆ၍ နေရန်မရှိ၊ တိုက်ရိုက် ပင် သိအပ်သောကြောင့်၎င်းတည်း။ ထို့ကြောင့်-ဤ၌ ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတ်ဟု ဟောတော်မူသည်မှာ သမ္မုတိဒေသနာ မဟုတ်၊ ပရမတ္ထဒေသနာမျိုးဖြစ်သည်ဟု သိရပေမည်။

“ အသိမှန်—အမြင်မှန်—အယူမှန် ”

ထို့ကြောင့် အကျဉ်းအားဖြင့် ဘုံသုံးပါး၊ အကျယ်အားဖြင့် လေးကျွန်းတမြင့်မီရှိ ၃၁-ဘုံ တခုသောစကြာဝဠာ စသည်ဖြင့် စကြာဝဠာအနန္တရှိရာ ထိုစကြာဝဠာအနန္တတို့၌ အဆိုပါ သက်ဆိုင်ရာ ခန္ဓာ, အာယတန, ဓာတ်တို့ကို နှုတ်ပယ်၍ထားပါ လျှင် ဘုံနေသတ္တဝါ လုံးဝ မရှိတော့ပါ။ ၃၁ဘုံ အခေါင်း ဟောင်းလောင်းကြီးသာ ကျန်ရှိနေပါတော့သည်။

ဥပမာ....၃၁ - ရွာ ထဲမှာ ရွာနေသူလူတွေကို အကုန်လုံး နှုတ်ပယ်ထားပါလျှင် ရွာနေသူ လူမရှိ၊ ၃၁-ရွာ အခေါင်း ဟောင်းလောင်းကြီးသာ ကျန်ရှိ၍ နေဘိသကဲ့သို့ပေတည်း။ အမှန်မှာ ဘုံဆိုတာလဲ ပညတ်၊ သတ္တဝါဆိုတာလဲ ပညတ်၊ အဟုတ်မရှိသောတရားတွေချည်းဖြစ်နေကြ၍ ထိုဘုံ သတ္တဝါတို့ ဆိုတဲ့ ပညတ်ပေါ်တွင် အသိဉာဏ် သောင်တင်, အသိဉာဏ် အားကုန်၍မနေစေဘဲ အဆိုပါ ဘုံ, သတ္တဝါဆိုတဲ့ ပညတ် ကျော်ဖောက် ခန္ဓာ, အာယတန, ဓာတ် ဆိုတဲ့ ပရမတ်ပေါက် လက္ခဏာဆိုက် သစ္စာကိုက်အောင် အသိမှန် အမြင်မှန် အယူမှန် ကို ယူစေလိုရင်းသာဖြစ်ပါသည်။

“ ခန္ဓာငါးချက် တပြိုင်နက် ”

ဂဗ္ဘသေယျကသတ္တာနဉ္စ ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ ပဉ္စက္ခန္ဓာ အပစ္ဆာ အပုရေ ဧကတော ပါတုဘဝန္တိ။ ။

(ခန္ဓဝိဘင်း-သမ္မောဠကထာ)

၂၀ ခန္ဓာဒိပကာသနီကျမ်း

ဟိသစ္စံ၊ မှန်၏။ ဂဗ္ဘသေယျကသတ္တာနံ၊ အမိဝမ်း၌ ကိန်း
ကုန်သော သတ္တဝါတို့အား။ ပဋိသန္ဓိက္ခဏော၊ ပဋိသန္ဓေနေဆဲ
ခဏ၌။ ပဉ္စက္ခန္ဓာ၊ ခန္ဓာငါးပါးတို့သည်။ အပစ္စာအပုရောမရော
မနှောင်း။ ပါ၊ ရှေ့မကျ၊ နောက်မကျ။ ဧကတော၊ တပြိုင်နက်
တချက်တည်း။ ပါတုဘဝန္တိ၊ ထင်ရှားဖြစ်ကြလေကုန်၏။

(ဤကား-အနက်)

(အဓိပ္ပာယ်) ပဋိသန္ဓေသည်၊ ၁-အဏ္ဏဇ၊ အဥပဋိသန္ဓေ။

၂-သံသေဒဇ၊ အညှိပဋိသန္ဓေ။ ၃-ဇလာဗုဇ၊ သားအိမ်၊
အမိဝမ်း ပဋိသန္ဓေ။ ၄-ဩပပါတိက၊ ကိုယ်ထင်ရှားဖြစ်သော
ပဋိသန္ဓေဟု လေးမျိုးရှိရာ၊ ထိုတွင် ခန္ဓာငါးပါး အစုံအလင်
ရရှိနိုင်သော ပဉ္စဝေါကာရ ၂၆-ဘုံတို့၌ ဖြစ်ခိုက် ဖြစ်နေ
(ဇလာဗုဇပဋိသန္ဓေ)ခေါ်သော အမိဝမ်း သားအိမ်၌ ပဋိသန္ဓေ
နေကြသော ဂဗ္ဘသေယျက သတ္တဝါတို့အား (ပဋ္ဌမံကလလံ
ဟောတိ၊ ကလလံဟောတိအဗျဒံ) စသည်ဖြင့် ဣန္ဒြေကဘိလူးအား
ဟောကြားအပ်သည်နှင့်အညီ၊ သတ္တာဟ အစဉ်အားဖြင့် ပဋ္ဌမ
သတ္တာဟ၊ ကလလရေကြည် ပဋိသန္ဓေတည်နေစဉ်ကပင် ရုပ်နာမ်
နှစ်ပါး၊ ခန္ဓာငါးပါး၊ ပရမတ္ထတရားအပေါင်းအစုံတို့သာ မရော
မနှောင်း တပြိုင်နက် တချက်တည်း ထင်ရှား ဖြစ်ပေါ်လာကြ
ကုန်သည်။ ထို ပဋိသန္ဓေနေတဲ့အထဲမှာ လူ နတ် ဗြဟ္မာ ပုဂ္ဂိုလ်
သတ္တဝါ ဟူက မြူမျှမပါချေ။

ရုပ်နာမ်ခန္ဓာခေါ်သော ပရမတ္ထ တရားအပေါင်းအစုံ သက်
သက်မျှသာ ကံအားလျော်စွာဖြစ်ကြလေသည်။ ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ
ဟူက မြူမျှမပါ ရုပ်နာမ်ခန္ဓာသက်သက်သာ ဖြစ်ကြ ပျက်ကြ
သည်။ ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါတို့၏ ဖြစ်မှုပျက်မှု ဖြစ်ခြင်းပျက်ခြင်းမဟုတ်
ဟု ဆိုလိုသည်ဟု သိလေ မှတ်လေ-သတိရှိစေ သတိပြုလေ။

ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း

“ရုပ်-နာမ် နှစ်ပါး

ဘယ်ဟာက ရုပ်, ဘယ်ဟာက နာမ်လဲ? ဆိုတဲ့ အမေး၌ အမိ
 ဝမ်းထဲမှာ ပဋိသန္ဓေ တည်နေတဲ့ခါ အဘ၏ သုက်, အမိ၏ သွေး
 နှစ်ပါး ရောစပ်မိတဲ့ခါ အဆိုပါ သုက်, သွေး ပေါ်မှာ လွန်စွာ
 လွန်စွာကြည်လင်လှတဲ့ ယင်ကောင်ငယ် တကြိမ်သောက်လောက်
 ရုံမျှ ပမာဏအတိုင်းအရှည်ရှိသော (ကလလ) ရေကြည် ခေါ်
 သောရုပ်အစဉ်သည် အဆိုပါ ပဋိသန္ဓေစိတ်နှင့်တပြိုင်နက် တချက်
 တည်း ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာလေသည်။ ထို့တွင် ကလလရေကြည်
 သည် ရုပ် တရားပေတည်း။ ပဋိသန္ဓေစိတ်သည် နာမ် တရား
 ပေတည်း။ ပဋိသန္ဓေတည်နေတဲ့အထဲမှာ (ရုပ်, နာမ်) နှစ်ပါးတို့
 သာ ဖြစ်ကြ ပျက်ကြသည်။ ရုပ် နာမ် တို့၏ ဖြစ်မှု ပျက်မှုသာ
 ဟုတ်မှန်ကြသည်။ ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါတို့၏ ဖြစ်မှု ပျက်မှု, ဖြစ်ခြင်း
 ပျက်ခြင်း မဟုတ်ဟုဆိုလိုသည်။

“ ခန္ဓာငါးပါး ”

တဘန်—ခန္ဓာငါးပါးဆိုတာ ဘယ်ခန္ဓာ, ဘယ်ခန္ဓာလဲ?
 ဆိုတဲ့အမေး၌ အမိဝမ်းထဲမှာ ပဋိသန္ဓေတည်နေကြတဲ့ခါ ပဋိ
 သန္ဓေစိတ်နှင့်အတူတကွ သဟဇာတဖြစ်ကြတဲ့(ကလလရေကြည်)
 ရုပ်ထဲမှာ (ကာ-ဘာ-ဝ) ဆိုတဲ့ ကာယဒသကကလာမ်, ဘာဝ
 ဒသကကာမ်, ဝတ္ထုဒသကကလာမ် ဟု သုံးစည်း၊ ကံကြောင့်
 ဖြစ်သော ကမ္မဇရုပ် ၃၀-ပါရှိသည်။ အဲဒီ ကမ္မဇရုပ် ၃၀-က
 ရူပက္ခန္ဓာ၊ ပဋိသန္ဓေစိတ်က-ဝိညာဏက္ခန္ဓာ၊ ပဋိသန္ဓေစိတ်နှင့်အတူ
 တကွ ယှဉ်ဘက်ဖြစ်သော ဝေဒနာစေတသိက်က-ဝေဒနာက္ခန္ဓာ၊
 သညာစေတသိက်က-သညာက္ခန္ဓာ၊ ဝေဒနာ, သညာမှကြွင်းသော

၂၂ ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း

ဝါ-တဘဝနှင့် တဘဝကို လုံ့ဆော်ပေးတတ်သော စေတနာ
၅၀-က သင်္ခါရက္ခန္ဓာ၊ ပေါင်း ခန္ဓာငါးပါးတို့သာ ဖြစ်ကြ
ပျက်ကြသည်၊ ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါဟူက မြူမျှမပါ။

တနည်းဆိုသော်....ပဋိသန္ဓေ စိတ်က ဝိညာဏက္ခန္ဓာ။ ၎င်း
ပဋိသန္ဓေစိတ်နှင့် အတူတကွ ဖြစ်ကြတဲ့ ဝေဒနာစေတသိက်က
ဝေဒနာက္ခန္ဓာ။ သညာစေတသိက်က-သညာက္ခန္ဓာ။ ဝေဒနာ၊
သညာမှကြွင်းသော စေတသိက် ၅၀-က သင်္ခါရက္ခန္ဓာ။ အဆိုပါ
ကမ္မဇရုပ် ၃၀-က ရူပက္ခန္ဓာ။ ဤလိုဤပုံ-အမိဝမ်းထဲမှာ ပဋိ
သန္ဓေနေတဲ့ခါ အဆိုပါ ခန္ဓာငါးပါး ရုပ်နာမ် တရားတို့သာ
ဖြစ်ကြ ပျက်ကြလေသည်။

ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ လူ နတ် ဗြဟ္မာတို့၏ ဖြစ်မှု ပျက်မှု ဖြစ်ခြင်း
ပျက်ခြင်း လုံးပမဟုတ်ဟု အသိမှန် အမြင်မှန်မြင်၍ အယူမှန်ကို
ယူနိုင်ကြပါစေ၊ ယူကြပါလေ။ လူနတ်ဗြဟ္မာ ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ
ဆိုသည်မှာ ပညတ်မျှသာ၊ ပရမတ်အားပြင် ရုပ် နာမ် နှစ်ပါး
ခန္ဓာငါးပါးတို့သာဟု သိလေ မှတ်လေ။

“ဝေါကာရသုံးစုံ ဉာဏ်နှင့်မြို့”

အနည်းငယ် ထင်ရှားစေဦးအံ့။ လေးကျွန်းတမြင့်မိုရ် ၃၁ဘုံ
တခုသောစကြာဝဠာ စသည်ဖြင့် စကြာဝဠာအနန္တရှိရာ ဘယ်လို
ဘဲ နန် နန်၊ အချုပ်မှာ ကေဝေါကာရ၊ စတုဝေါကာရ၊ ပဉ္စ
ဝေါကာရဟု ဝေါကာရသုံးမျိုးနှင့် ချုပ်၍ဆိုလျှင် ၃၁-စကြာ
ဝဠာအနန္တ အကုန်လုံးပါဝင်ရလေတော့သည်။

ခန္ဓာဒီပကာသနီကျမ်း

ဤ၌ ဝေါကာရသဒ္ဓါက ခန္ဓာကို ဟောသည်။ ဧက၊ စတု၊ ပဉ္စသဒ္ဓါတို့က ၁-၄-၅-ခု သင်္ချာတို့ကိုဟောသောကြောင့် ဧက ဝေါကာရ ခန္ဓာ ၁-ပါး၊ အသညသတ်ဘုံကိုဆိုသည်။ စတု ဝေါကာရခန္ဓာ ၄-ပါး၊ အရူပလေးဘုံကိုဆိုသည်။ ပဉ္စဝေါကာရ ခန္ဓာ ၅-ပါး၊ ကျန် ၂၆-ဘုံကိုဆိုသည်ဟု သိလေ မှတ်လေ။

ထို့တွင် “အသညသတ္တံ ဥပပဇ္ဇန္တာနံ တေသံ ရူပက္ခန္ဓော ဥပပဇ္ဇတိ၊ နောစ တေသံ ဝေဒနာက္ခန္ဓော ဥပပဇ္ဇတိ” ဟုဟောတော် မူခဲ့တဲ့ ခန္ဓယမိုက်နှင့်အညီ၊ ရူပကုသိုလ်ကံအားလျော်စွာ ဧက ဝေါကာရဘုံခေါ်သော အသညသတ်ဘုံ၌ဖြစ်ခိုက် ဇီဝိတနဝက ကလာပ်ခေါ်သော ရူပက္ခန္ဓာ တပါးတည်းသာ ကမ္ဘာငါးရာ ကာလပတ်လုံး ဥပါဒိ-ဠိ-ဘင် အစဉ်မပြတ် တလစပ် ဖြစ်ပျက်၍ နေသည်ကိုသာ ဘုံသို့လိုက်၍ ပညတ်အားဖြင့် အသညသတ် ဗြဟ္မာ၊ အသညသတ်သတ္တဝါ၊ အသညသတ်ပုဂ္ဂိုလ်ဟူ၍ ခေါ်ဆို ရလေသည်။

ထို့အတူ “အရူပံ ဥပပဇ္ဇန္တာနံ တေသံ ဝေဒနာက္ခန္ဓော ဥပပဇ္ဇတိ၊ နောစ တေသံ ရူပက္ခန္ဓော ဥပပဇ္ဇတိ” နှင့် အညီ၊ အရူပ ကုသိုလ်ကံအားလျော်စွာ စတုဝေါကာရ လေးဘုံခေါ်သော အရူပလေးဘုံတို့၌ ဖြစ်ခိုက် “ဝေ-သဉ်-သင်-ဝိ” ဟူသော နာမ် ခန္ဓာလေးပါး၊ ကမ္ဘာနှစ်သောင်း၊ လေးသောင်း၊ ခြောက်သောင်း ရှစ်သောင်းလေးထောင် ကာလပတ်လုံး အဆိုပါ နာမ်ခန္ဓာ လေးပါးတို့သည် ဥပါဒိ-ဠိ-ဘင် အစဉ်မပြတ် ဖြစ်ပျက်နေသည် တို့ကိုသာ ဘုံသို့လိုက်၍ ပညတ်အားဖြင့် အရူပဗြဟ္မာ၊ အရူပ သတ္တဝါ၊ အရူပပုဂ္ဂိုလ်ဟူ၍ ခေါ်ဆိုရလေသည်။

၂၄ ခန္ဓာဒီပကာသနိကျမ်း (ခန္ဓာပိုင်း)

ထို့အတူ “ပဉ္စဝေါကာရံ ဥပပဇ္ဇန္တာနံ တေသံ ရူပက္ခန္ဓောစ ဥပပဇ္ဇတိ၊ ဝေဒနာက္ခန္ဓော စ ဥပပဇ္ဇတိ” နှင့် အညီ၊ အကုသိုလ်၊ ကာမကုသိုလ်၊ ရူပကုသိုလ်ကံအားလျော်စွာ ပဉ္စဝေါကာရ ဘုခေါ်သောကျန် ၂၆ ဘုံတို့၌ဖြစ်ခိုက် (ရူ-ဝေ-သဉ်-သင်-ဝိ) ဟူသော ခန္ဓာငါးပါး အစုံအလင် ကံမကုန်သမျှ မစုတိ မသေရ၊ အဆိုပါ ခန္ဓာငါးပါးတို့သည် ဥပါဒိ-ဋ္ဌိ-ဘင် အစဉ် ဖြစ်ပျက်နေကြသည် ကိုသာ ဘု သို့လိုက်၍ ပညတ်အားဖြင့် အပါယ်ကောင်၊ လူကောင်၊ နတ်ကောင်၊ ဗြဟ္မာကောင် စသည်ဖြင့် ပညတ်အမျိုးမျိုး၊ နာမည် အမျိုးမျိုးတို့ဖြင့် အမျိုးမျိုးမှည့်ခေါ်ကြရလေသည်။ သို့ ခေါ်သော်လည်း နာမပညတ်၊ ဝေါဟာရပညတ်မျှသာ၊ အမှန်မှာ အဆိုပါ ဘု တို့သည် အဆိုပါခန္ဓာတပါး၊ ခန္ဓာလေးပါး၊ ခန္ဓာငါးပါးတို့သာ အသားတင် အရေစစ် အဖတ်တင် အစစ်အမှန်ကို ရရှိနိုင်ကြသည်ဟု သိလေ မှတ်လေ။

“ဥာဏ်ဦးခေါင်းထောင်”

အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော်—အဆိုပါ သက်ဆိုင်ရာ ခန္ဓာတို့ကို အကုန်လုံး နှုတ်ပယ်ထားပါလျှင် ဘု နေသတ္တဝါ လုံးဝမရှိတော့ပါ။ ဘုအခေါင်း ဟောင်းလောင်းကြီးသာ ကျန်ရှိနေတော့မည်မှာ အမှန်ပင်။ ထို့ကြောင့် အဆိုပါခန္ဓာတပါးသာရရှိသော ကေဝေါကာရ ၁-ဘုံ၊ ခန္ဓာလေးပါးသာ ရရှိသော စတုဝေါကာရ ၄-ဘုံ၊ ခန္ဓာငါးပါး အစုံအလင်ရရှိသော ပဉ္စဝေါကာရ ၂၆-ဘုံ၊ ပေါင်း ၃၁-ဘုံတို့မှာ အဆိုပါ ခန္ဓာတပါး၊ ခန္ဓာလေးပါး၊ ခန္ဓာငါးပါး တို့ကိုသာ ရရှိနိုင်ကြပေသည်။ ထို့ကြောင့် ဘု သတ္တဝါ၊ လူ၊ နတ်၊ ဗြဟ္မာ စသော ပညတ်ပေါ်တွင် အသိဥာဏ်သောင်တင် အသိဥာဏ်အားကုန် အသိဥာဏ်

ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း (ခန္ဓာပိုင်း)

ဆုံး၍မနေစေဘဲ အဆိုပါ လူ့နတ် ဗြဟ္မာ ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ သူ့
ငါယောကျ်ား မိန်းမ မောင်ဖြူ မမေ့စသော ပညတ်ကျော်ဖောက်
ဝါ-ဘာဘာ ညာညာ ခေါ်တဲ့ ပညတ်ကို ဥာဏ်နှင့် ဖောက်ခွဲ
ပယ်ရှား၍ အဆိုပါ ခန္ဓာတပါး၊ ခန္ဓာလေးပါး၊ ခန္ဓာငါးပါး
ဟူသော ပရမတ်ပေါက်၊ အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တ ဟူသော လက္ခဏာ
ရေးဆိုက်၊ (ဒု-သ-နိ-မ)ဟူသော သစ္စာလေးပါးကိုက်၊ သိ သိ
မိသွားအောင် (ဝါ) တတ်တတ်ထင်ထင် တဲ့တဲ့ကြီးမြင်အောင်
ဥာဏ်ဦးခေါင်း ထောင်၍ ပညာမျက်စိ ဥာဏ်မျက်စိ ဝိပဿနာ
မျက်စိဖြင့် စေ့စေ့ငူငူ ကြည့်ရှုကြပါလေ။

“ကမ္ဘာဦးက သင်္ကေတ”

ဒါဖြင့်လျှင် ဘုံ၊ဘုံနေ သတ္တဝါ လူ့နတ် ဗြဟ္မာ စသော
ပညတ်တွေဟာ ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားမရှိပါဘဲလျက် ဘယ်
အတွက် ခေါ်ဝေါ်ပညတ်ရပါသလဲ?၊ ဘယ်အခါကစ၍ ခေါ်
ဝေါ် ပညတ်ခဲ့ပါ သလဲ?ဆိုတဲ့အမေး၌ ကမ္ဘာတည်ဦးက ကမ္ဘာ
ဦးသူ လူပညာရှိတို့သည် ကမ္ဘာတည်ပြန်လျှင် ကမ္ဘာပညတ်လဲ
ပေါ်လာပြန်မြဲ ဓမ္မတာဖြစ်၍ သတ္တဝါတို့၏ ကံအားလျော်စွာ
ခုခံ-ဘုံဖြစ်ပေါ်လာရာ အကုသိုလ်ကံပြုလုပ်သူတို့၏နေထိုင်ရာကို
အပါယ်လေးဘုံ၊ ကာမကုသိုလ်ကံပြုလုပ်သူတို့၏ နေထိုင်ရာကို
လူ့ဘုံ နတ်ဘုံ၊ ရူပကုသိုလ်၊ အရူပကုသိုလ်ကံ ပြုလုပ်သူတို့၏
နေထိုင်ရာကို ရူပဘုံ၊ အရူပဘုံ စသည်ဖြင့်၎င်း၊ အာရုံငါးပါး
ခန္ဓာတရားတို့၌ တပ်မက်တတ်သောကြောင့် သတ္တဝါ အကျိုး
ရှိသည် မရှိသည်ကို သိတတ်သောကြောင့် (မနုဿ = လူ)။
ဥယျာဉ် ဗိမာန်တို့နှင့် ပြည့်စုံသောကြောင့် (ဒိဗ္ဗ = နတ်)။ဈာန်

၂၆ ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း (ခန္ဓာပိုင်း)

စသော ဂုဏ်ကျေးဇူးတို့ဖြင့် စည်ပင်ကြီးပွား ပြန့်ပြောခြင်း များ
 သောကြောင့်(ဗြဟ္မာ)။ ထိပ်လန်ကြောက်ရွံ့ခြင်းကိုပယ်ဖျောက်
 ၍ ရဲရင့်ခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သောကြောင့် (သုရိယ = နေ)။
 အလိုဆန္ဒ အတိုင်း ဖြစ်ပေါ်လာသောကြောင့် (စန္ဒ = လ)။
 လမောင်းလျှင်လက်ရှိသောကြောင့်(ဟတ္ထိ = ဆင်), လျှင်မြန်စွာ
 စားတတ် သွားတတ်သောကြောင့် (အဿ = မြင်း)။ မြေ၌
 အိပ်တတ်သောကြောင့်(မဟိံ သ = ကျွဲ)။ အရှင်သခင်၏စကား
 ကို နားထောင်တတ်သောကြောင့်(သောဏ = ခွေး)စသည်ဖြင့်
 ၎င်း၊ ကမ္ဘာဦးသူ လူပညာရှိများက အမှတ်သင်္ကေတပညတ်ဖြင့်
 ခေါ်ဝေါ် သမုတ်ခဲ့သောကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာတဲ့ သင်္ကေတ
 ပညတ်ဖြစ်သည်ဟု သိလေ။

“ခန္ဓာဒူငါးပါး လှည်းရထား ဥပမာ”

ယယာပိ အင်္ဂသမ္ဘာရာ၊ ဟောတိ သဒ္ဓေါ ရယော ဣတိ။
 ဧဝံ ခန္ဓေသု သန္ဓေသု၊ ဟောတိ သတ္တောတိ သမ္မုတိ။ ။

အင်္ဂသမ္ဘာရာ၊ဘီး(ဘိုန်း)ဝင်ရိုး ထမ်းပိုးစသော အဆောက်
 အဦးကြောင့်။ ရထောဣတိ၊ လှည်း ရထားဟူ၍။ သဒ္ဓေါ၊ခေါ်
 ဝေါ်ပညတ် သမုတ်အပ်သော သဒ္ဓဝေါဟာရ ပညတ်သည်။
 ဟောတိ ယယာပိ၊ ဖြစ်ပေါ်လာသကဲ့သို့လည်း။ ဧဝံတထာ၊
 ထိုနှင့်တူ အလားတူ။ ခန္ဓေသု၊ ရှေးကပြုဘူး ကံအထူးကြောင့်
 ခန္ဓာတပါး၊ ခန္ဓာလေးပါး၊ ခန္ဓာငါးပါး တို့သည်။ သန္ဓေသု၊
 ကံအားလျော်စွာ ယင်ရှား ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်သည် ရှိသော်။
 သတ္တောတိ သမ္မုတိ၊ ဘုဲ့ အားလျော်စွာ လူ နတ် ဗြဟ္မာ သတ္တဝါ
 ဟူ၍ ခေါ်ဝေါ်ပညတ် သမုတ်အပ်သည်။ ဟောတိ၊ မုချမသွေ
 ဖြစ်တော့လေသတည်း။

ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း(ခန္ဓာပိုင်း)

ဤသို့စသည်ဖြင့် သမ္မဟုလာသုတ်၌ မြတ်စွာဘုရား၊ ဝဇီရာ သုတ်၌ ဝဇီရာဘိက္ခုနီမ ဟောခဲ့ပါသည်။

အဓိပ္ပာယ်။ ။ လောကမှာ လှည်း-ဟုခေါ်နေကြတဲ့ လှည်း ဟာ ဘီးတခုထဲနှင့်လဲ လှည်းမဖြစ်နိုင်ဘူး၊ ဝင်ရိုးတခုထဲနှင့်လဲ လှည်းမဖြစ်နိုင်ဘူး၊ သို့သော် ဘီး၊ ဝင်ရိုး၊ ထမ်းပိုး၊ လှည်းသံ၊ လှည်းအိမ်ဆိုတဲ့ အင်္ဂါငါးပါး သို့နေရာနှင့်သူ တတ်ဆင်ထား လိုက်တဲ့ခါ လှည်း၏အဆောက်အဦး အင်္ဂါများပြည့်စုံလာသော ကြောင့် လှည်းဟုခေါ်ဝေါ်ပညတ်သမုတ်အပ်သကဲ့သို့၊ ထို့အတူ ပမာ ကံအားလျော်စွာ ဘုံသုံးပါးတို့မှာ ခန္ဓာတပါး (အသည သတ်ကိုရည်သည်) ခန္ဓာလေးပါး (အရူပလေးဘုံကိုရည်သည်) ခန္ဓာငါးပါး (ကျန် ၂၆-ဘုံကိုရည်သည်) ဖြစ်ပေါ်လာကြသည် ရှိသော်၊ ဘုံအားလျော်စွာ လူ့နတ်၊ ဗြဟ္မာ၊ ပုဂ္ဂိုလ်၊ သတ္တဝါဟု ခေါ်ဝေါ်ပညတ် သမုတ်အပ်ခြင်းမျှသာဖြစ်လေသည်။ အမှန်မှာ အသညသတ်ဘုံ၌ ဖြစ်ခိုက် ရုပ်ခန္ဓာတပါး၊ အရူပလေးဘုံ၌ ဖြစ် ခိုက် နာမ်ခန္ဓာလေးပါး၊ ကျန် ၂၆-ဘုံ တို့၌ဖြစ်ခိုက် ခန္ဓာငါးပါး တို့သာ ဖြစ်ပေါ်၍လာကြလေသည်။ ခန္ဓာတို့၏ ဖြစ်ခြင်း ပျက် ခြင်း သက်သက်သာဖြစ်လေသည်။ လူ့နတ်၊ ဗြဟ္မာ၊ သတ္တဝါတို့၏ ဖြစ်မှုပျက်မှု ဖြစ်ခြင်းပျက်ခြင်းမဟုတ်ဟု ဆိုလိုပေသည်။ အဟုတ် အမှန် ကျမ်းဂန်တို့၌လာသည်မှာ “ခန္ဓာနံ ပါတုဘာဝေါ ခန္ဓာနံ ဘေဒေါ” ဟု လာသောကြောင့် ပညတ်အားဖြင့်သာ ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ မွေးသည် သေသည်ဟုဆိုရသည်။ ပရမတ်အားဖြင့်တော့ ခန္ဓာတို့၏ ဖြစ်ခြင်း ပျက်ခြင်းမျှသာဖြစ်လေသည်။

ထို့ကြောင့် မိရိုးဖလာ ရှေးအစဉ်အလာအတိုင်း အရိုးခိုက် ဘုံသုံးပါးတို့မှာ ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါတွေဖြစ်ကြသည်၊ မွေးကြသည်

၂၇ ခန္ဓာဒီပကာသနီကျမ်း (ခန္ဓာပိုင်း)

ဆေကြသည်ဟု ပညတ်မြင် ပညတ်သိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ အမှားသိ ပညတ်ပေါ်တွင် အသိဉာဏ်သောင်တင် အသိဉာဏ်အားကုန် အသိဉာဏ်ဆုံးရှုံးမနေစေဘဲ ကံအားလျော်စွာ ဘုံသုံးပါးတို့မှာ ခန္ဓာတပါး၊ ခန္ဓာလေးပါး၊ ခန္ဓာငါးပါးတို့သာဖြစ်ကြသည်။ ပျက်ကြသည်ဟု ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ လူ့နတ် ဗြဟ္မာဆိုတဲ့ ပညတ်ကျော်ဖောက်၊ ခန္ဓာဆိုတဲ့ ပရမတ်ပေါက်၊ လက္ခဏာဆိုက် သစ္စာကိုက် အောင်၊ ဝါ-ပရမတ်မြင် ပရမတ်သိ သမ္မာဒိဋ္ဌိ အမှန်သိဖြစ်အောင် ဝါ-လက်ရှိဘဝ သေနေ့ကမဦးခင် အဆိုပါ အသိမှား အမြင်မှား အယူမှားတို့ကို လွန်မြောက်၍ အသိမှန် အမြင်မှန် အယူမှန်သို့ ရောက်သဖြင့် သံသရာတခွင် ခန္ဓာအစဉ်က လိုက်ပါလာသော ခန္ဓာကိုပင် ငါ့ကိုယ် (အတ္တ) ဟု ယူမှားတဲ့ (အတ္တဒိဋ္ဌိ) တရားဆိုးကြီးကို ပယ်ရှား၍ လက်ရှိဘဝတွင်ပင် အပါယ်လွတ်ကရား၊ သောတာပန် စသော အရိယာများ ဖြစ်သွားနိုင်ကြအောင် ဘော်ပြုလတ်သော ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတ်၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် စသည်တို့ကို ဆီးဝမ်းကွဲအောင် လေ့လာ သင်ကြား အားထုတ် ကြပါလေ ဟူလို။

“ရုပ်နာမ်နှစ်ပါးသာ”

ဆက်ဦးအံ့။ ။ အဆိုပါ ခန္ဓာငါးပါး ဆိုတာကလဲ ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ မဟုတ်ပါ။ “ရူပနုလက္ခဏာ” ရှိသော ရုပ် ၂၇-ခုကို ရူပက္ခန္ဓာ ဆို၍၊ နမနုလက္ခဏာ ရှိသော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးကို ဝေဒနာက္ခန္ဓာ၊ သညာက္ခန္ဓာ၊ သင်္ခါရက္ခန္ဓာ၊ ဝိညာဏက္ခန္ဓာဟု ဆိုခြင်းဖြစ်ရာ သဘောတူရာကို ပေါင်းပါလျှင် ရုပ်နာမ်နှစ်ပါး သာဖြစ်လေသည်။ ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ မဖြစ်ပေ။ ဤလို သိလေ မှတ်လေ သတိရှိစေ။

ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း (ခန္ဓာပိုင်း)

“ဓာတ်ကြီးလေးဖြာ အမှုအရာမျှသာ”

အဆိုပါရုပ်နာမ်နှစ်ပါးတို့တွင် ‘ရူပက္ခန္ဓာ’ ဆိုတဲ့ရုပ်တရားကလဲ ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါမဟုတ်ပါ။ “ဣမသ္မိံ ကာယေ သဗ္ဗံ ထဒ္ဒကြိယာမတ္တံ ပထဝီနာမ အာပေါနာမ အာဗန္ဓုကြိယာမတ္တံ တေဇောနာမ သီတကြိယာမတ္တံ ဥဏှကြိယာမတ္တံ ဝါယောနာမ ဝိတ္တမ္ဘကြိယာမတ္တံ န တေသု ဒဗ္ဗံ ဝါ သဏ္ဍာနံ ဝါ ဝိဂ္ဂဟောဝါ ဥပလဗ္ဘတိ ပစ္စယာယတ္ထဝတ္တိနော စ ဟောန္တိ” ဆိုတဲ့ ပဋိသန္တိဒါမင်္ဂနှင့်အညီ ခက်မာ-ဖွဲ့စည်း-ပူအေး-ထောက်ကန် ဆိုတဲ့ ဓာတ်ကြီးလေးပါး မဟာဘူတ ရုပ်တရားတို့သက်သက်သာ ဖြစ်ကြ၍ အထည် ခြပ် သဏ္ဍာန် ကိုယ်အကောင်ဟူသည်ကို လုံးဝမရအပ်။ အကြောင်း အကျိုးစပ်၍ မပြတ်ဖြစ်ပျက်နေကြတဲ့ ရုပ်တရားတို့သာ ဖြစ်ကြလေကုန်သည်။

ဣမသ္မိံ ကာယေ၊ ဤ သူ-ငါ၊ ယောကျ်ား-မိန်းမ ခေါ် ဆိုကြတဲ့ ဤကိုယ်ကာယ၌။ သဗ္ဗံ ၊ အလုံးစုံသော။ ထဒ္ဒကြိယာမတ္တံ၊ မာသော သဘောအမှုအရာမျှသည်။ ပထဝီနာမ၊ သူ ငါ မဟုတ် ရုပ်ပထဝီဓာတ်မည်၏။ အာဗန္ဓုနကြိယာမတ္တံ၊ ဖွဲ့စည်းသော အမှု အရာမျှသည်။ အာပေါနာမ၊ သူ ငါ မဟုတ် ရုပ်အာပေါဓာတ် မည်၏။ သီတကြိယာမတ္တံ၊ အေးသော သဘောအမှုအရာမျှ သည်၎င်း။ ဥဏှကြိယာမတ္တံ၊ ပူသောသဘောအမှုအရာမျှသည် ၎င်း။ တေဇောနာမ၊ သူ ငါ မဟုတ် ရုပ်တေဇောဓာတ်မည်၏။ ဝိတ္တမ္ဘနကြိယာမတ္တံ၊ ထောက်ကန်သော သဘော အမှု အရာမျှ သည်။ ဝါယောနာမ၊ သူ ငါ မဟုတ် ရုပ်ဝါယောဓာတ်မည်၏။ တေသု၊ ထိုဓာတ်ကြီးလေးပါး ရုပ်တရားတို့၌။ ဒဗ္ဗံ ဝါ ၊ လုံးလုံး

၃၀ ခန္ဓာဒိပကာသနီကျမ်း(ခန္ဓာပိုင်း)

လျောင်းလျောင်း မြင်စကောင်းသော အထည်ခြစ်ကို ၎င်း။ သဏ္ဍာန်ဝါ၊ အတို အရှည်၊ အလုံး အပြား၊ ဖြူ-မဲ စသော သဏ္ဍာန်ကို၎င်း။ ဝိဂ္ဂဟောဝါ၊ ကိုယ်အကောင်ဟူသည်ကို၎င်း။ နှဉ်ပလဗ္ဗတံ၊ မုချဆတ်ဆတ် ပရမတ်အားဖြင့် မရအပ်၊ မရကောင်း၊ မရနိုင်ပေ။ စ၊ စင်စစ်သော်ကား။ ပစ္စယာယတ္ထဝုတ္တိနော၊ ကံ-စိတ်-ဥတု-အာဟာရ စသော အကြောင်းတရားတို့နှင့် စပ်၍ မပြတ်ဖြစ်နေကြသော ရုပ်ဟူသော အကျိုးတရား အဆက်ဆက် တို့၏ ဖြစ်ခြင်းတို့သည်သာ။ ဟောတံ၊ မုချမသွေ ဖြစ်ကြလေ ကုန်၏။ ။

(ဤကား—အနက်)

အဓိပ္ပာယ်....အထက်ဖော်ပြပါ ပါဠိ အနက်တို့၏ဆိုလိုရင်း အာဘော်ကိုသိ ရိပ်စားမိအောင် ကြပ်ကြပ်ကြီး သတိပြုပါလေ။ ဆိုလိုရင်းမှာ—ယခု လောက၌ သူငါ-သူငါနှင့် တစာစာတဖူဖူ ပြောနေကြတဲ့ သူငါထဲမှာ တကယ်တော့ သူငါတွေ မရှိပါဘူး။ သူငါတွေလဲ အဟုတ်မဟုတ်ပါဘူး။ ပညတ်အားဖြင့်သာ ခေါ်ဆို နေကြတာပါ။ ပရမတ်အားဖြင့်တော့ (ဝါ)အဟုတ်အမှန်ရှိနေ တာကတော့ သူ ငါ စသည်ဖြင့် ခေါ်ဆိုနေကြတဲ့ ခြေဆုံး ခေါင်းဆုံး တကိုယ်လုံး တကောင်လုံးကြီးထဲမှာ ဥာဏ်နှင့်ရှာပါ လျှင် ဆံပင်အစ ကျင်ငယ်အဆုံး ၃၂-စု ၃၂-ခု အပေါင်းအစု ကိုဘဲ တွေ့ရပါမယ်။ ထို့ ထက်ပို၍တွေ့စရာမရှိတော့ပါ။ အဆိုပါ ၃၂-စုထဲမှာ ဆံပင်အစ ဥဏှောက်အဆုံးရှိတဲ့ အစု ၂၀-ကလဲ သူ ငါ မဟုတ်ပါ။ မာသောသဘော နူးညံ့သော သဘောအမှု အရာမျှသာဖြစ်တဲ့ ပထဝီ မဟာဘုတ်ရုပ်တရားသာ ဖြစ်သည်ဟု သိလေ။

ခန္ဓာဒိပကာသနီကျမ်း (ခန္ဓာပိုင်း)

ထို ရုပ်မှန်တွေကို ဖရိုဖရဲ ပြိုကွဲပျက်စီး၍ မသွားရအောင် ဖွဲ့စည်းထားတဲ့ သည်းခြေအစ၊ ကျင်ငယ်အဆုံးရှိတဲ့ အစု ၁၂-ခု ကလဲ သူ့ ငါမဟုတ် ဖွဲ့စည်းသဘော အမှု အရာမျှသာ ဖြစ်တဲ့ အာပေါမဟာဘုတ်ရုပ်သာဖြစ်သည်ဟု သိပါ။

အဆိုပါ ၃၂-စုထဲမှာ ပါဝင်နေတဲ့ တရက်ခြံ ဖျားခြင်း (သန္တပူနတေဇော) အပူတပြင်းအပူမကျဖျားခြင်း (ဒဟန-ဒယုန တေဇော)၊ ဆံဖြူ၊ သွားကျိုးခြင်း စသော (ဇီရန တေဇော)၊ စားမျိုလိုက်သော အစာ အာဟာရတို့ကို ကျေညက်စေတတ် သော (ပါစက တေဇော)၊ ဤအစုလေးစုကလဲ သူ့ ငါ မဟုတ် ပူသောသဘော အေးသောသဘော အမှုအရာမျှသာ ဖြစ်တဲ့ တေဇောမဟာဘုတ်ရုပ်သာဖြစ်သည်ဟု သိပါ။

အထက်သို့ လေအန်တဲ့-ဥဒ္ဓင်္ဂမ ဝါယော။ အောက်သို့ လေ စုန်တဲ့-အဓောဂမ ဝါယော။ ဝမ်းတွင်း၌ တည်နေတဲ့ - ကုစ္ဆိဋ္ဌ ဝါယော။ အူအတွင်း၌တည်နေတဲ့-ကောဋ္ဌာသ ဝါယော။ အင်္ဂါ ကြီး ငယ်သို့ လျှောက်သွားနေတဲ့ - အင်္ဂမင်္ဂါနုသာရီ ဝါယော။ ထွက်သက် ဝင်သက်ခေါ်တဲ့-အဿာသ-ပဿာသ ဝါယော။ ဤ အစု ၆-စုကလဲ သူ့ ငါ မဟုတ်၊ ထောက်ကန်လှုပ်ရှား သွားလာ နေသော အမှုအရာမျှသာဖြစ်တဲ့-ဝါယော မဟာဘုတ် ရုပ်သာ ဖြစ်သည်ဟု သိပါ။

အားလုံးအဆိုပါ ၄၂-ကောဋ္ဌာသ၊ ၄၂-စုံတို့ကလဲ သူ့ ငါ ယောက်ျား-မိန်းမ စသည်မဟုတ်၊ ဒွေ စတ္တာလီသ-ဓာတ်တရား၊ ပရမတ်တရား၊ ရုပ်တရား သက်သက်တို့သာ အကြောင်းအား လျော်စွာ ဖြစ်ပျက်နေကြသည်တို့ကို တဲ့တဲ့မြင်အောင် ဥာဏ် ဦးခေါင်းထောင်၍ ကြည့်ရှုကြပါလေ။

၃၂ ခန္ဓာဒီပကာသနိကျမ်း (ခန္ဓာပိုင်း)

“အမူအရာမျှသာ-ပြုစရာမရှိ”

အဆိုပါ ပထဝီ, အာပေါ, ကေဇော, ဝါယောဆိုတဲ့ ဓာတ်ကြီး လေးပါးတို့ကလဲ သူ့ငါမဟုတ်ပါ။ အမှန်မှာ မာတဲအမူအရာ ဖွဲ့စည်းတဲ့အမူအရာ, ပူအေးတဲ့အမူအရာ, ထောက်ကန်လှုပ်ရှားတဲ့ အမူအရာ သဘောသက်သက်မျှသာ လျှင်စွာ ဖြစ်၍ လျှင် စွာ ပျက်ကြသည်။ မျက်တောင်တခပ်စာမျှ မာ၍ ဖွဲ့စည်း၍ ပူအေး၍မနေနိုင်ကြ၊ နေခွင့်မရကြ၊ ရှေ့မာတဲသဘော, ဖွဲ့စည်း တဲသဘော, ပူအေးတဲ့သဘောတွေ အချုပ်အချုပ် အငြိမ်း အငြိမ်း အသေအသေမှာ နောက် မာတဲ ဖွဲ့စည်းတဲ့ ပူအေးတဲ့ သဘောတွေ အသစ်အသစ် အစားထိုး၍ထိုး၍ ဖြစ်ပျက်နေကြ ခြင်းမျှသာဖြစ်သည်ဟု ဟောတော်မူခြင်းကြောင့် ဤသဘော အမူအရာမျှကိုပင် ပထဝီဓာတ် စသည် ခေါ်ဆိုရသဖြင့် ဤ သဘောမျိုးမှတစ်ပါး ပထဝီဓာတ်, အာပေါဓာတ်, ကေဇောဓာတ် ဝါယောဓာတ်ဟု တမျိုးသီးခြား လက်ညှိုးထိုး၍ ပြုစရာ လုံးဝ မရှိတော့ပြီဟု သိပါလေ။

ဖောဋ္ဌဗ္ဗရုပ် (ကိုယ်တွေ့ထိရုပ်)

“အာပေါ ဓာတုဝိဝဇ္ဇိတံ ဘူတတ္တယသင်္ခါတံ ဖောဋ္ဌဗ္ဗံ ဂေါစရ ရူပံနာမ” ဆိုတဲ့ လက်သန်းအဋ္ဌကတာကျမ်းနှင့်အညီ၊ အဆိုပါ ပထဝီ, အာပေါ, ကေဇော, ဝါယော ဆိုတဲ့ ဓာတ်ကြီးလေးပါး တို့တွင် အာပေါဓာတ်ကို ချွင်းချွန် ကြွင်းကျန်တဲ့ ဓာတ်သုံးပါး တို့မှာ တွေ့ထိကောင်း တွေ့ထိနိုင် တွေ့ထိ၍သိရတဲ့ ဖောဋ္ဌဗ္ဗရုပ် တို့သာ ဖြစ်ကြလေသည်။ အာပေါဓာတ်ကတော့ ဖောဋ္ဌဗ္ဗရုပ် မဟုတ်၍ မတွေ့ထိကောင်းပါ။ မတွေ့ထိနိုင်ပါ။ သို့မတွေ့ထိရ

ခန္ဓာဒီပကာသနိကျမ်း (ခန္ဓာပိုင်း)

သော်လည်း သူမပါလျှင်မဖြစ်၊ သူမပါလျှင်မပြီး။ အဆိုပါ ပထဝီ၊ တေဇော၊ ဝါယော တို့နှင့် ဖြစ်အတူ ပျက်အတူ ဖြစ်နေ၍ ဖွဲ့စည်းတဲ့အနေအားဖြင့် ပါဝင်နေပြီဟု အနုမာနအရ မှန်းဆ၍ သိနိုင်လေတော့သည်။

“ မြစ်ရေပမာ-ဆီမီးပမာ ”

အဆိုပါ မာသောသဘော၊ ဖွဲ့စည်းသောသဘော၊ ပူအေးသော သဘော၊ ထောက်ကန်သောသဘော၊ ဤသဘော အမှုအရာလေးမျိုးတို့သည် “ အဝိစိမနုသမ္ပန္နော နဒိသောတောဝပဝတ္တတိ ဒီပဇာလာဝ ” စသည်ဖြင့်ကျမ်းဂန်တို့၌လာသောကြောင့် တခုသော ဘဝ ပဋိသန္ဓေမှ စတင်သေနေသို့ကျအောင် အပေါက်အကြား ဟာကွက် ကွက်လပ်မရှိ ရှေ့နှင့်နောက် အစဉ်မပြတ် စပ်လျက် မြစ်ရေပမာ၊ ဆီမီးလျှံ ပမာ၊ တသက်လုံး တသံသရာလုံး ဖြစ်ပျက်မဆုံး တဖြိုးဖြိုးဟူ၍သာ သိလေ မှတ်လေ။

“ လိုရင်းကြီး အနုတ္တလက္ခဏာ ”

ဤသဘော လေးမျိုးထဲမှာ သူမပါ ငါမရှိ၊ သူ ငါ ဟူကိ မြူမျှရှာမရ၊ သူငါကိုအလွတ်ထား တရွေးသားမျှမပါ။ သဘော အမှုအရာသက်သက်မျှသာ အကြောင်းတိုက်ဆိုင်ရာ တသက်လုံး တသံသရာလုံး မဆုံးမခြင်း (ဝါ) နိဗ္ဗာန်မရောက်မခြင်း ဖြစ်ပြန်ရင်း၊ ပျက်ပြန်ရင်း၊ ပျက်ပြန်ရင်း ဖြစ်ပြန်ရင်း၊ အဖြစ်လဲမနား အပျက်လဲမနား၊ ဖြစ်ပျက်မနားတဲ့ ရုပ်နာမ်တွေထဲမှာ လူနတ် ဗြဟ္မာ ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ သူ ငါ ယောက်ျား မိန်းမ ဟူက မရှိ

၃၄ ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း (ခန္ဓာပိုင်း)

လုံးလုံး ဆိတ်သုဉ်း ဆိတ်သုဉ်းနေတဲ့ သုည အနတ္တ၊ ဝါ-နိစ္စ၊ သုခ အတ္တ၊ သုဘ ဟူက မရှိလုံးလုံး ဆိတ်သုဉ်း ဆိတ်သုဉ်းနေတဲ့ သုည အနတ္တကို ထိအောင် မိအောင်-ဝါ-သာသနာတိုင်းအသိ အနတ္တလက္ခဏာ ကောင်းကောင်းလှလှ ထင်အောင်-ဝါ-အနတ္တ လက္ခဏာ ကောင်းကောင်းလှလှ ထင်မြင်လာ၍ အနတ္တ စင်စစ် ကော်နီဖြစ်သော ရုပ်နာမ်ကိုပင် ငါ့ကိုယ် အတ္တဟု တသံသရာလုံး က ယူမှားလာခဲ့သော အတ္တဒိဋ္ဌိ သက္ကာယဒိဋ္ဌိကို အလဲထိုး အသေသတ်နိုင်တဲ့ သောတာပတ္တိမဂ် အပ္ပနာသို့ ဆိုက်အောင် သိရှိကြပါလေ။

“အနတ္တလက္ခဏာ-သာသနာတိုင်းသာ”

“အနတ္တလက္ခဏံ ဝိနာ ဗုဒ္ဓုပ္ပုဒါ နပညာယတိ၊ ဗုဒ္ဓုပ္ပုဒေ ယေဝ ပညာယတိ။” သမ္မော အဋ္ဌကထာနှင့် အညီ၊ ကံကောင်း ထောက်မ သာသနာတော်ကြီးနှင့်၊ ဝါ-သာသနာတော်တိုင်းနှင့် လဲ တွေ့၊ ဆင်တွေ့ လဲတွေ့ တွေ့နေရတဲ့ခါ ဘဝသမ္ပတ္တိ လက်ရှိ ဘဝမှာ ရင်ဝလှံစူး ထိပ်ဦးမီးလောင်တမျှ အရေးကြီးလှတဲ့ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ၊ အတ္တဒိဋ္ဌိ အယူမှားကြီးကို တာဆီးနိုင်တဲ့၊ ဝါ- အပါယ် လွတ်တရားရ၊ သောတာပတ္တိ မဂ်သို့ ရောက်အောင် ပို့ဆောင်ပေးနိုင်တဲ့ အနတ္တလက္ခဏာ ကောင်းကောင်း လှလှ ထင်အောင် အားထုတ်ကြပါလေ။

ဗုဒ္ဓုပ္ပုဒါ-ဗုဒ္ဓုပ္ပုဒံ၊ ဘုရားဖြစ်တော်မူသောခေတ်ကာလကို။ ဝိနာ၊ ကြည့်၍။ အနတ္တလက္ခဏံ၊ အနတ္တလက္ခဏာသည်။ နပညာ ယတိ၊ မထင်မမြင်နိုင်။ ဗုဒ္ဓုပ္ပုဒေယေဝ၊ ဘုရားဖြစ်တော်မူသော ခေတ်ကာလ၌သာလျှင်။ ပညာယတိ၊ အနတ္တလက္ခဏာ ကောင်း စွာ ထင်နိုင်၏။

ခန္ဓာဒီပကာသနိကျမ်း(ခန္ဓာပိုင်း)

“အနတ္တလက္ခဏာထင်-သစ္စာမြင်”

တသ္မိံ ဟိ သတိ သစ္စသံပဋိဝေဓော ဣဇ္ဈတိ နာသတိ။ ။

(ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ဋီကာ)

ဟိသစ္စံ၊ မှန်၏။ တသ္မိံ၊ ထိုအနတ္တလက္ခဏာကို ကောင်းစွာ ထင်မြင်သည်။ သတိ၊ ရှိသော်။ သစ္စသံပဋိဝေဓော၊ သစ္စာ လေးပါးကို ထိုးထွင်း၍ သိမြင်ခြင်းသည်။ ဣဇ္ဈတိ၊ ပြည့်စုံ၏။ အသတိ၊ အနတ္တလက္ခဏာကို ထိုးထွင်း၍ သိမြင်ခြင်းသည် မရှိသည်ရှိသော်။ နုဣဇ္ဈတိ၊ သစ္စာသိမြင်ခြင်း မပြည့်စုံပေ။

အဓိပ္ပာယ်....အနတ္တလက္ခဏာမထင်လျှင် သစ္စာလေးပါးကို မမြင်၊ သစ္စာမမြင်လျှင် အတ္တဒိဋ္ဌိကို မယှဉ်နိုင်၍ သောတာပတ္တိ မဂ်သို့မရောက်၊ သစ္စာမြင်လျှင် အတ္တဒိဋ္ဌိကို ပယ်နိုင်၍ မဂ်သို့ ရောက်နိုင်သည်ဟု ဆိုလိုသည်။

“အလုပ်ကောင်းအလုပ်မှန်လှသည်”

လောကမှာ ဘယ်သူ အလုပ်ကောင်းတယ်၊ ဘယ်သူ အလုပ် မှန်တယ်ဆိုဆို ရုပ်နာမ်တို့လောက် အလုပ်မကောင်း အလုပ် မမှန်နိုင်ပါ။ အဆိုပါ ရုပ်နာမ်တို့သည်ကား တခုသော ဘဝ ပဋိသန္ဓေမှ စုတိသေဇနုကြအောင် မိနစ်-နာရီမဆိုင်း ခိုင်းခိုင်း ပြေး၊ ဖြစ်အစဉ် ပျက်အစဉ်နှင့် မရပ်မနား အပြေးအလွှား ဖြစ်ပျက်အလုပ်တို့ကို လုပ်ကြရသောကြောင့် လွန်စွာ လွန်စွာ အလုပ်ကောင်း အလုပ်မှန်လှပေသည်။

“အကြောင်း နှင့် အကျိုး”

ဣပုံဤနည်း အဆိုပါ-မိရာ မဟာဘုတ်ရုပ်နှင့် မှီတတ်သော စိတ် စေတသိက်ခေါ်သော နာမ်၊ ဤ ရုပ် နာမ် နှစ်ပါးတို့သည် လည်း အကြောင်းမဲ့ အကြောင်းကင်း၍ အလေ့ ပေါက်ပမာ ဖြစ်ပေါ်လာသည်လည်း မဟုတ်၊ ထာဝရဘုရားဘန်ဆင်း၍ ဖြစ်သည်လည်း မဟုတ်၊ အမှန်မှာ လွန်ခဲ့သော ဘဝကာလတို့က မသိတဲ့-အဝိဇ္ဇာ၊ တပ်မက်တဲ့ - တဏှာ၊ စွဲလမ်းတဲ့ - ဥပါဒါန်၊ ပြုလုပ်ခဲ့တဲ့-ကံ၊ ပစ္စုပ္ပန်မှာ ကံ၊ စိတ်၊ ဥတု၊ အာဟာရ ဤအဝိဇ္ဇာ စသော အကြောင်းတို့ကြောင့်သာ ဤရုပ်နာမ်စသော အကျိုး တရားတို့သည် ဖြစ်ပေါ်၍ လာကြကုန်သည်။ ထိုတွင် အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ၊ ကံ စသည်ကား အကြောင်းတရား၊ ရုပ်နာမ်စသည်ကား အကျိုးတရား၊ ကြောင်း ကျိုးနှစ်ရပ် အစဉ်စပ်၍ မပြတ်ဖြစ်ခြင်း မျှသာဖြစ်လေသည်။ ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါတို့၏ ဖြစ်မှု ပျက်မှုမဟုတ်ဘု သိလေ မှတ်လေ။

“လက္ခဏာရေး သုံးပါး”

အဆိုပါ ကြောင်း ကျိုး နှစ်ရပ် အစဉ်စပ်၍ မပြတ်ဖြစ်နေ ကြတဲ့ ရုပ်နာမ်တို့သည် ရုပ်နာမ်မှန်က ဥပါဒိ-ဋ္ဌိ-ဘင် အစဉ်မပြတ် လျှင်စွာလျှင်စွာဖြစ်၍ လျှင်စွာလျှင်စွာ ပျက်တတ်သောကြောင့် ဝါ-ဘွားခနဲဖြစ်၊ ပြုတ်ခနဲချုပ်၊ ငုံ့ပျောက် သွားတတ်သော ကြောင့် မမြဲတဲ့ အနိစ္စ။ အဖြစ်ကို အပျက်က နှိပ်စက်တတ်သော ကြောင့် ဆင်းရဲတဲ့ ဒုက္ခ။ မမြဲသည်ကို မြဲအောင်၊ ဆင်းရဲသည်ကို ချမ်းသာအောင် မည်သူမျှအစိုးမရ၊ မည်သူ အလိုကိုမှ မလိုက်၊ မည်သူ အကြိုက်ကိုမှ မပါစေနိုင်သောကြောင့် အစိုးမရတဲ့

ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း (ခန္ဓာပိုင်း)

အနတ္တ။ ဝါ-ဤလိုဤပုံ ဖြစ်ပျက်မနားကြတဲ့ ရုပ်နာမ်ခန္ဓာတွေ ထဲမှာ နိစ္စ၊ သူခ၊ အတ္တဟူက (ဝါ) ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါဟူက မရှိ လုံးလုံး ဆိတ်သုဉ်း ဆိတ်သုဉ်းနေတဲ့ “သုည-အနတ္တ” တို့သာ ဖြစ်ကြသည် ပျက်ကြသည်။ ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါတို့ရဲ့ ဖြစ်မှု ပျက်မှု မဟုတ်။ အမှန်မှာ အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တ၊ လက္ခဏာရေးသုံးပါး တရားအစုတို့သာ ဖြစ်ကြသည်ဟု လက္ခဏာရေး ဆိုက်အောင် သိလေ မြင်လေဟု ဆိုလိုပေသည်။

“သစ္စာလေးပါး အမှန်တရား”

အဆိုပါ ဖြစ်ပျက်မနားကြတဲ့ ရုပ်နာမ်ခန္ဓာ တရားတွေထဲမှာ ပါဝင်နေတဲ့ ထိုထိုအာရုံ ထိုထိုဘူတို့၌ စုံစုံမက်မက် ခုံခုံတက် အောင် တပ်မက်တတ်တဲ့ တဏှာ၊ ရာဂ၊ လောဘ နာမ်တခုကို ခြွင်းချန်၊ ကြွင်းကျန်သော ရုပ် နာမ် ခန္ဓာအားလုံးကို ရုပ် နာမ် ရသည်ကစ၍ ဆင်းရဲတာ မှန်လှသောကြောင့် (ဒုက္ခသစ္စာ) လို့ သိပါ မြင်ပါ။

အထက်ပါ အဆိုတွင် မပါဝင်ဘဲ ခြွင်းချန်၍ ထားခဲ့သော တဏှာ-ရာဂ-လောဘကိုတော့ ဘုံသုံးပါးတို့မှာ “သားဆိုးအမေ တပေပေ၊ လင်ဆိုးမယား တဖါးဖါး” ဆိုတာလို ကုန်အောင် စုံသော ဇာတိ စသော ဆင်းရဲပေါင်းချုပ် ဒုက္ခဟူသမျှတို့ကို တစမကျန် အမြစ်ပါလှန်၍ ဆင်းရဲတန်တန်ကို ဖြစ်စေတော့မှာ စစ်မှန်လှပါသောကြောင့် (သမုဒယသစ္စာ) လို့ သိပါ မြင်ပါ။

တဏှာပယ်သော မဂ်အကျင့်ကြောင့် အဆိုပါ ဒုက္ခသစ္စာ၊ သမုဒယသစ္စာ၊ ရုပ်နာမ်ခန္ဓာ နှစ်ပါးတို့၏ တဘန် အသစ်မဖြစ်ရာ

၃၈ ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း(ခန္ဓာပိုင်း)

ကုန်ဆုံးချုပ်ငြိမ်းရာနိဗ္ဗာန်ကိုတော့ ကုန်အောင်စုံသော ဆင်းရဲ ပေါင်းချုပ် ဒုက္ခဟူသမျှတို့၏ချုပ်ငြိမ်းရာစစ်မှန်လှသောကြောင့် (နိရောဓသစ္စာ)လို့ သိပါ မြင်ပါ။

ထို နိရောဓသစ္စာ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်း တဏှာပယ် တဏှာသတ် တဏှာဖြတ်တဲ့ ဝိပဿနာ မဂ် အကျင့်ကိုတော့ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း ကောင်းသော အကျင့် စစ်မှန်လှသော ကြောင့် (မဂ္ဂသစ္စာ)လို့ သိပါ မြင်ပါ။ ဝါ-အသိမှန်သိ၊ အမြင် မှန် မြင်၍ အယူမှန်ကိုယူကြပါလေဟု ဆိုလိုသည်။

မေးရန် ရှိပါတယ်။

ခန္ဓာခွဲပြနေတဲ့ နေရာမှာ.... ဤကား - ရူပက္ခန္ဓာ၊ ဤကား- ဝေဒနာက္ခန္ဓာ စသည်ဖြင့် ခန္ဓာလောက်သာ ခွဲမပြတ်၊ ဘာကြောင့်ဘဲ သဲသဲမဲမဲ လူ နတ် မြဟွာ ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါဆိုတဲ့ ပညတ်ကျော်ဖောက် ရုပ်နာမ်ခန္ဓာဆိုတဲ့ ပရမတ်ပေါက်ကြောင်း ကျိုးလောက် လက္ခဏာဆိုက် သစ္စာကိုက်အောင် ပြဆိုနေရပါ သလဲ?ဟု မေးရန်ရှိပါတယ်။

“ရင်ဝလုံစူး-ထိပ်ဦးမီးလောင်”

အဖြေကတော့—

သတ္တိယာဝိယ ဩမဋ္ဌော၊ ဒသျံဒာနောဝ မတ္ထဒက။
သက္ကာယဒိဋ္ဌိ ပဟာနာယ၊ သတောဘိက္ခု ပရိဗ္ဗဇေ။ ။
(သဂါထာဝဂ္ဂသံယုတ်)

ဒေဝပုတ္တ၊ သင့်အမြင်ကလေးနှင့် မေးလျှောက်လာငြား အို—နတ်သား။ သတ္တိယာ၊ အသွားနှစ်ဘက် မြဲမြဲထက်သော

ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း (ခန္ဓာပိုင်း)

လုံမကြီးဖြင့်။ ဩမဋ္ဌော၊ အောက်သို့နှိပ်၍ တအားကြိတ်မိုး
 အထိုးခံရသောသူသည်။ တံ သတ္တိံ၊ ထိုလုံကို။ ခိပ္ပံ၊ ဆောလျှင်စွာ။
 အပ္ပုဟနတ္ထာယ၊ နှုတ်ယူခြင်း အကျိုးငှါ။ ဝါယမတိဝိယ၊
 လုံ့လကျိုးကုတ် အားထုတ်ရဘိသကဲ့သို့၎င်း။ မတ္ထကောဠိးခေါင်း
 ထက်၌။ ဒယုမာနော၊ မီးလောင်နေသောသူသည်။ တံ အဂ္ဂိံ၊
 ထိုမီးကို။ ခိပ္ပံ၊ ဆောလျှင်စွာ။ နိဗ္ဗာပနတ္ထာယ၊ ငြိမ်းသတ်ခြင်း
 အကျိုးငှါ။ ဝါယမတိဣဝ၊ လုံ့လကျိုးကုတ် အားထုတ်ရဘိ
 သကဲ့သို့၎င်း။ တထာ၊ ထို အတူ။ ဝါ၊ ထိုထက်မက။ ဘိက္ခု၊
 အတ္တဒိဋ္ဌိ သက္ကာယဒိဋ္ဌိမပြုတ်လျှင် အပါယ်လေးပါးလည်းမပြုတ်
 ဟု သိမှုပိုင်လှ ဘိက္ခုအမည်ရသောသူသည်။ သတော၊ ဒိဋ္ဌိမပြုတ်
 သမျှ မမေ့မလျော့ သတိမပေါ့ဘဲ။ ဝါ၊ မေ့ကြောဆွဲ၍မနေဘဲ။
 သက္ကာယဒိဋ္ဌိံ၊ အဆိုပါ ခန္ဓာငါးပါး ရုပ်နာမ်တရားကိုပင်
 ငါ့ကိုယ် အတ္တဟု။ ဝါ၊ လူ နတ် ဗြဟ္မာ၊ ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ သူ ငါ
 ယောက်ျား မိန်းမ စသည်ဖြင့် သဲသဲမဲမဲ စွဲစွဲမြဲမြဲ အဟုတ်
 မဟုတ်ဘဲ အဟုတ်ကြီးကဲ့သို့ ယုံကြည်ယူဆ၍ နေသော။ ဝါ၊
 ယူမှားသော ဒိဋ္ဌိဝိပလ္လာသခေါ်သော သက္ကာယဒိဋ္ဌိကို။ ပဟာ
 နာယ၊ သေနေမဦးခင် မြန်မြန်သုတ်သုတ်ပယ်နှုတ်ငြိမ်းသတ်ခြင်း
 အကျိုးငှါ။ ပရိဗ္ဗဇော၊ သူ-ငါ-ယောက်ျား-မိန်းမ ခေါ်ဆိုကြတဲ့
 ပညတ်ပေါ်တွင် အသိဉာဏ်သောင်တင် အသိဉာဏ်အားကုန်
 အသိဉာဏ်ဆုံး တုံး၍မနေကြစေဘဲ သူ ငါ စသော ပညတ်
 ကျော်ဖောက် ရုပ်နာမ်ခန္ဓာဟူသော ပရမတ်ပေါက် ကြောင်း
 ကျိုးလောက် လက္ခဏာဆိုင် သစ္စာ ကိုက်အောင် မသိမနေ
 ကျိုးစားမည်ဟု ကြံစည်ကျိုးကုတ် အားထုတ်ကျင့်ကြံရာ၏။

(ဤကား—အနက်)

၄၀ ခန္ဓာဒီပကာသနိကျမ်း (ခန္ဓာပိုင်း)

အဓိပ္ပာယ်...သက်တော်ထင်ရှား ဘုရားလက်ထက်တော်က
 ဗြဟ္မာတယောက် လာရောက်လျှောက်ထားသည်မှာ-ဘုန်းတော်
 ကြီးသော မြတ်စွာဘုရား၊ သတ္တဝါတွေဟာ ကာမ ရာဂကို မခွါ
 နိုင်ကြလို့ လူ့ဘုံ နတ်ဘုံတို့မှာ ဖြစ်ကြကာ လွန်စွာ အသက်
 တို၍ မကြာခင် သေကြေပျက်စီးကြရလေသည်။ တပည့်တော်တို့
 မှာ- ကာမ ရာဂကို ခွါ၍ စျာန်ကိုပွားသောကြောင့် ယခုအခါ
 ဗြဟ္မာဘုံမှာ ကမ္ဘာဆက်၍ အသက်ရှည်ကြာနေကြရပါသည်။
 ကာမ ရာဂကို ပယ်ခွါဘို့ရာ ‘ရင်ဝလုံစူး-ထိပ်ဦးမီးလောင်ပမာ’
 လွန်စွာအရေးကြီးပါသည်ဟုလျှောက်ထားရာ ဘုရားမြတ်စွာက
 ဗြဟ္မာ ကာမ ရာဂကိုခွါ၍ ဗြဟ္မာဘုံ၌ ဖြစ်သော်လည်း ရုပ်
 နာမ် ခန္ဓာကိုပင် ငါ့ကိုယ် အတ္တဟု ယူမှားသော သက္ကာယဒိဋ္ဌိ
 မကွာက ကုသိုလ်အဟံကုန်တဲ့ခါ အပါယ်လေးဘုံသို့ တဘန်
 ပြန်ရောက်တတ်ပြန်သည်။ ထို့ကြောင့် သက္ကာယဒိဋ္ဌိကိုပယ်ဘို့ရာ
 သာ ‘ရင်ဝလုံစူး-ထိပ်ဦးမီးလောင်’ ပမာ အရေးကြီးလှသည်ဟု
 ဟောတော်မူခြင်းဖြစ်လေသည်။

“ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ ”

သက္ကာယဒိဋ္ဌိဆိုသည်မှာ-“သန္ဓေ ကာယော သက္ကာယော”
 နှင့်အညီ။ သန္ဓေ၊ ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားရှိသော။ ကာယော၊
 ကိုယ်ခန္ဓာတည်း။ သက္ကာယော၊ ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားရှိ
 သော ကိုယ်ခန္ဓာ။ ။ ဤ ကမ္မဓာရည်းသမာသ်အရ ပရမတ္ထ
 အားဖြင့် ထင်ရှားရှိသော ရုပ် နာမ် ခန္ဓာကိုရ၏။ ထို့ကြောင့်
 သက္ကာယဆိုသည်မှာ ရုပ်နာမ်ခန္ဓာကိုဆိုသည်ဟု သိလေမှတ်လေ။
 (သန္တပုဒ်၊ ကာယပုဒ်၊ သန္တ-ကို သ-ပြု၊ က-ကို ဒွေဘော်ပြု၊
 သက္ကာယဟု ရုပ်ပြီးသည်။)

ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း (ခန္ဓာပိုင်း)

“သက္ကာယေ ပဝတ္တာ ဒိဋ္ဌိ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ” နှင့် အညီ...၊ သက္ကာယေ၊ ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားရှိသော ရုပ်နာမ်ခန္ဓာ၌။ ပဝတ္တာ၊ ဖြစ်သော။ ဒိဋ္ဌိ၊ မှားသောအယူတည်း။ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ၊ ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားရှိသော ရုပ် နာမ် ခန္ဓာ၌ ဖြစ်သော မှားသောအယူ။ ။ ဤသပ္ပုရိသ်အရာ၊ ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားရှိသော ရုပ်ပေါ် နာမ်ပေါ် ခန္ဓာပေါ်၌ ပရမတ်အားဖြင့် ထင်ရှားမရှိဘဲလျက် ရှိသရောင်ရှိသကဲ့သို့ အရှိလုပ်ပြီး သူ-ငါ ယောကျ်ား-မိန်းမ စသည်ဖြင့်ယူမှားမိခြင်းဒိဋ္ဌိကိုရ၏။ ထို့ကြောင့် ဒိဋ္ဌိဆိုသည်မှာ အယူမှားကိုဆိုသည်ဟု သိလေ မှတ်လေ။

မှတ်ချက်—ရုပ် နာမ် ခန္ဓာကား ပရမတ်အားဖြင့် ထင်ရှားရှိ၏။ သူ-ငါ-ယောကျ်ား-မိန်းမ စသည်ကား ပရမတ်အားဖြင့် ထင်ရှားမရှိ၊ ထိုသို့မရှိသော်လည်း သူ-ငါ-ယောကျ်ား-မိန်းမ စသည်ဖြင့် မဟုတ်မမှန်ဘဲ စွဲလမ်း မှတ်ယူခြင်း၏ တည်ရာ ရုပ်နာမ်ခန္ဓာကား ထင်ရှားရှိ၏။ ထို့ကြောင့် သန္တ-သဒ္ဓါဖြင့် မ-၍ ထင်ရှားရှိသော ကိုယ်ခန္ဓာဟု ဆိုအပ်သည်ဟူလို။

ဆိုလိုရင်းမှာ—မှားသောအယူသည်လည်း ဒိဋ္ဌိ စေတသိက်ပင်ဖြစ်၍ ထင်ရှား ရှိသည်ပင်။ မိမိယူမှားသော သူ-ငါ-ယောကျ်ား-မိန်းမ စသော ပညတ်သည်ကား ပရမတ်အားဖြင့် ထင်ရှားမရှိသကဲ့သို့ ထင်ရှားမရှိသည် မဟုတ်ဟု ပြခြင်းငှါသာ ဒိဋ္ဌိသဒ္ဓါကို သန္တ သဒ္ဓါဖြင့် အထူးပြု၍ သက္ကာယဒိဋ္ဌိခေါ်ဆိုရသည်ဟုဆိုလိုပေသည်။

၄၂ ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း (ခန္ဓာပိုင်း)

တိုတို ကျဉ်းကျဉ်း ဆိုလိုရင်းမှာ - သက္ကာယကား ရုပ် နာမ် ခန္ဓာ၊ ဒိဋ္ဌိကား-အယူမှား၊ ပရမတ်အားဖြင့် ထင်ရှားရှိသော ရုပ်နာမ်ခန္ဓာ၌ ပညတ်အားဖြင့် သူ-ငါ စသည် အဟုတ်အမှန်မရှိဘဲ အဟုတ်အမှန် ရှိသကဲ့သို့ ယူမှားသောအယူဟု ဆိုလိုသည်။

“သက္ကာယဒိဋ္ဌိ ဖြစ်-မဖြစ် နှစ်မျိုး”

သက္ကာယဒိဋ္ဌိ ဖြစ်-မဖြစ် နှစ်မျိုးတို့မှာ ခန္ဓာငါးပါး ရုပ် နာမ်တရားတို့၌ အကြားအမြင်မရှိ၊ မသိမလိမ္မာသောကြောင့် ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားမရှိဘဲလျက် လောကဝေါဟာရအား ဖြင့် ခေါ်ဆိုကြသော လူ-နတ်-ဗြဟ္မာ-ပုဂ္ဂိုလ်-သတ္တဝါ-သူ-ငါ-ယောကျ်ား-မိန်းမ စသည်ကို အဟုတ်အမှန် ကော်ခေါ်၏။ အနှစ် သားရဖြစ်၏။ အမြဲတည်၏။ ပြုတတ် ကြံတတ် ခံစားတတ်၏ဟု ယူမှားခြင်းကို သက္ကာယဒိဋ္ဌိဖြစ်သည်ဟုဆိုသည်။ ထိုသို့မဟုတ်ဘဲ လောက၌ ပြောဆိုကြတဲ့ လူ-နတ်-ဗြဟ္မာ-ပုဂ္ဂိုလ်-သတ္တဝါ-သူ-ငါ-ယောကျ်ား-မိန်းမ စသည်မှာ ကော်ခေါ်အမှန်မရှိ။ ပရမတ်အားဖြင့် ထင်ရှားရှိသော ခန္ဓာငါးပါး ရုပ်နာမ်တရားကိုစွဲ၍ ခေါ်ဝေါ် ပညတ်ခြင်းမျှသာဖြစ်သည်ဟု အယူမှန်လျှင်(ဝါ)ပညတ်, ပရမတ် ကဲ့လျှင် (ဝါ) ပညတ်အနေမယူဆဘဲ ပရမတ်အနေယူဆပါလျှင် သက္ကာယဒိဋ္ဌိ မဖြစ်ဟု သိလေ။

“တဒဂံပဟာန်-သမုဇ္ဈေဒပဟာန် ”

ထို သက္ကာယဒိဋ္ဌိသည် ဝိပဿနာခဏ၌ တဒဂံပဟာန်ဖြင့် ပယ်သတ်နိုင်လေသည်။ သောတာပတ္တိ မဂ်ခဏ၌ သမုဇ္ဈေဒ ပဟာန်အားဖြင့် ပယ်သတ်နိုင်လေသည်။

ခန္ဓာဒီပကာသနိကျမ်း(ခန္ဓာပိုင်း)

စူဠသောတာပန်-မဟာသောတာပန်၊

- ၁။ ရင်ဝလုံစူး၊ ထိပ်ဦးပီးလောင်၊ မရှောင်အဟုတ်၊ နောက်မဆုတ်ဘဲ၊ အားထုတ်ရန် သဘောကို “သတ္တိယာဝိယ ဩမဋ္ဌော” ဟု ဟောတော်မူခဲ့လေသည်။
- ၂။ ဒိဋ္ဌိသက္ကာယ၊ တဒဂ်ပဟာန်၊ ပယ်စွန့်ပြန်၊ စူဠသောတာပန်။
- ၃။ သမုစ္ဆေဒ၊ ပယ်စွန့်ကာ၊ မဟာသောတာပန်။ ဘုံစဉ်စံ အရိယာ၊ ဝိသာခါ အနာထပိဏ်တို့လို ဖြစ်ရမည် မလွဲပါ တကား။ ။

သက္ကာယဒိဋ္ဌိ-၂၀၊

“ဝိသတိဝတ္ထုကာ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ” နှင့်အညီ၊ သက္ကာယဒိဋ္ဌိသည် ခန္ဓာငါးပါးတို့တွင် ရူပက္ခန္ဓာ၅၅-

- ၁။ ရုပ်သည်ပင်-ငါ၊ ငါသည်ပင်-ရုပ် ဟု ရုပ်နှင့် ငါ၊ ငါနှင့် ရုပ် မကွဲမပြား အယူမှားခြင်း ၁-ပါး။
- ၂။ ရုပ်ရှိသောငါ၊ ရုပ်နှင့်ပြည့်စုံသော ငါဟု ရုပ်နှင့် မကင်း ရုပ်ကို ငါ့ကိုယ် အတ္တဟု အယူမှားခြင်း ၁-ပါး။
- ၃။ ငါ၌ ရုပ်တည်၏၊ ရုပ်သည် ငါ၌တည်၏ဟု အယူမှားခြင်း ၁-ပါး။
- ၄။ ရုပ်၌ ငါတည်၏၊ ငါသည်ရုပ်၌တည်၏ဟု အမှတ်မှားခြင်း ၁-ပါး။

ဆောင်ပုဒ် ... ရုပ်လျှင်ငါဘဲ၊ ငါ-ရုပ်ဘဲဟု၊ ငါစွဲရုပ်တည်း၊ ငါတည်း ရုပ်မှ၊ ဤလေးဖြာ၊ သက္ကာရုပ်ဒိဋ္ဌိ။

၄၄ ခန္ဓာဒီပကာသနိကျမ်း (ခန္ဓာပိုင်း)

စသည်ဖြင့် ခန္ဓာ တပါး တပါးလျှင် လေးပါးစီ လေးပါးစီ ဖြစ်၍ ၄ x ၅-လီ မြောက်သော် သက္ကာယဒိဋ္ဌိ-၂၀-ဖြစ်၏။ ထို့တွင် ရုပ်ကို အတ္တဟု ရှု၏ ဆိုသည်မှာ ရုပ်သက်သက်ကိုသာ အတ္တဟုဟောအပ်၏။

“ရူပဝန္တံ ဝါ အတ္တာနံ အတ္တနိ ဝါ ရူပံ ရူပသ္မိံ ဝါ အတ္တာနံ ဝေဒနံ အတ္တတော သညံ အတ္တတော သင်္ခါရေ အတ္တတော ဝိညာဏံ အတ္တတော။” ဤ ၇-ပါးသော အရာတို့၌ နာမ်ကို အတ္တဟူ၍ ဟောအပ်၏။

“ဝေဒနာဝန္တံ ဝါ အတ္တာနံ၊ အတ္တနိ ဝါ ဝေဒနာ၊ ဝေဒနာယ ဝါ အတ္တာနံ။” ဤလိုကြည့်ပုံ နာမက္ခန္ဓာလေးပါးတို့တွင် တပါး တပါး၌ သုံးပါး သုံးပါးတို့၏ အစွမ်းဖြင့် တဆဲ နှစ်ပါးသော အရာတို့၌ ရုပ်နှင့်နာမ် ရောသည် ကို အတ္တဟူ၍ ဟောအပ်၏။ ထို ရုပ်သက်သက် နာမ်သက်သက် ရုပ် နာမ် နှစ်ပါး ရောသော သက္ကာယဒိဋ္ဌိ(၂၀)တို့တွင် “ရူပံအတ္တတော သနုပဿတိ” ဟူ၍ ၎င်း ထို့အတူ “ဝေဒနာ သညာ သင်္ခါရေ ဝိညာဏံ အတ္တတော သမနုပဿတိ” ဟူ၍ ၎င်း၊ ဤ ငါးဌာနတို့၌ (ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ) ကို ဟောအပ်၏။ ထိုမှကြောင်းသော (၁၅)ဌာနတို့၌ (သဿတဒိဋ္ဌိ)ကို ဟောအပ်၏။ ဤလိုကြည့်ပုံ-သက္ကာယဒိဋ္ဌိ(၂၀)တို့တွင် (၁၅)ဌာန တို့သည် ဘဝဒိဋ္ဌိခေါ်သော သဿတဒိဋ္ဌိများဖြစ်ကြ၍ ၅-ဌာနတို့ သည် ဝိဘဝဒိဋ္ဌိခေါ်သော ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိများဖြစ်ကြလေကုန်သည်။

သဂ္ဂန္ဓရာယ်-မဂ္ဂန္ဓရာယ် ဖြစ်-မဖြစ် နှစ်ပါး၊

အဆိုပါ သက္ကာယဒိဋ္ဌိသည် ပုဗ္ဗာစရိယဝါဒ အားဖြင့် သဂ္ဂန္ဓရာယ်၊ မဂ္ဂန္ဓရာယ် နှစ်ပါး မဖြစ်ကြောင်း သမာနဝါဒ

ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း (ခန္ဓာပိုင်း)

အားဖြင့် နှစ်ပါးပင်ဖြစ်ကြောင်းကို “တတ္ထအဟေတုကဒိဋ္ဌိ(ပ) နေဝသဂ္ဂါမဂ္ဂါဝရဏာ” ဟု ဖွင့်ပြပြီးလျှင် “ဣဒံ ပန ဝိဓာနံ ပဋိက္ခိပိတုာ(ပ) အန္တိမသော သက္ကာယဒိဋ္ဌိ ဝိ သဂ္ဂံ ဥပနေတု သမတ္ထော နာမ နတ္ထိ၊ ကေန္တံ အပါယေသ ယေဝ နိမ္မဇာပေတံ” ဟု အင်္ဂုတ္တိုရ် ကေနိပါတ် အဋ္ဌကထာ ဒိဋ္ဌိဝဂ်၌ ဖွင့်ပြထားပေသည်။

အဓိပ္ပာယ်.... ၂၀-သော အခြင်းအရာရှိသော သက္ကာယဒိဋ္ဌိကို အစပြု၍ ဒိဋ္ဌိမည်သည် နတ်ရွာ သုဂတိကိုဆောင်ခြင်းငှါ စွမ်းနိုင်သော မည်သည်မရှိ။ စင်စစ် ငရဲ၌သာလျှင် နှစ်မြုတ်စေတတ်၏။ ဥပမာဆိုသော်-ပဲနောက်စေ့ လောက်ရှိသော ကျောက်စရစ်ခဲသည် ရေ၌ပစ်ချအပ်သည်ရှိသော် အထက်သို့ပေါ်သော် မည်သည်မရှိ။ စင်စစ် အောက်သို့သာလျှင် ဝင်သကဲ့သို့၊ ဝါ-နှစ်မြုတ်သကဲ့သို့၊ ထို တူပမာ-ယုတ်သော အပိုင်းအခြားရှိသော သက္ကာယဒိဋ္ဌိသည် နတ်ရွာသုဂတိသို့ဆောင်ခြင်းငှါ စွမ်းနိုင်သော မည်သည်မရှိ။ အပါယ်လေးပါးသို့သာလျှင် နှစ်မြုတ်စေတတ်၏ ဟု ဖွင့်ပြပေသည်။

သို့ရာတွင်—“ဒိဋ္ဌိဂါဟေ သတိ သင်္ခါရပရိဂ္ဂဟာဒိကိရိယာယ အနတ္တာနုပဿနာယ အသိဇ္ဈနတော တသ္မိံ သတိ ဝိ စ ဘဝ ဂါမိကမ္မာနံ သိဇ္ဈနတော မဂ္ဂါဝရဏာ၊ နသဂ္ဂါဝရဏာတိ ဝုတ္တံ။” ဟု ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ် ဂဏ္ဍိပုဒ်၌ဖွင့်ပြထားသောကြောင့်၎င်း။

“ န သဂ္ဂါဝရဏာ၊ အကမ္မပထပတ္တတာယ အကရိယာ ဟေတုကနတ္ထိကဒိဋ္ဌိယောဝေဟိ ကမ္မပထပတ္တဒိဋ္ဌိယော။” ဟု ခန္ဓဝဂ္ဂသံယုတ် ဋီကာ၌ဖွင့်ပြထားသောကြောင့်၎င်း။

အဓိပ္ပာယ်...အဆိုပါ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ အယူရှိနေလျှင်၊ ဝါ-
 ရုပ် နာမ် အနုတ္တကိပင် ငါ-ကိုယ်-အတ္တဟု အယူမှားရှိနေလျှင်
 ရုပ်နာမ် သင်္ခါရတို့ကို လက္ခဏာရေးသုံးပါးသို့ တင်၍ သုံးသပ်
 ဆင်ချင်ရာ၌ အနုတ္တဟုရှုခြင်း၏ မပြီးစီးနိုင်သောကြောင့်၊ ဝါ-
 အနုတ္တလက္ခဏာ မထင်နိုင်ခြင်းကြောင့် မဂ်ကို တားမြစ်သည်။
 သို့ပင် သက္ကာယဒိဋ္ဌိအယူရှိနေသော်လည်း ဤသက္ကာယဒိဋ္ဌိအယူ
 သည် နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကြီးများဖြစ်ကြသော နတ္ထိကဒိဋ္ဌိ အဟေ
 တုကဒိဋ္ဌိ အကိရိယဒိဋ္ဌိ ကြီးတို့ကဲ့သို့ ကမ္မပထမြောက်သော ဒိဋ္ဌိ
 မျိုးများ မဟုတ်သောကြောင့်၎င်း၊ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ အယူရှိသော်
 လည်း လူ့ရွာ နတ်ပြည်သို့ရောက်ကြောင်း ကုသိုလ်ကောင်းမှုကံ
 တို့၏ ပြီးခြင်းကြောင့် လူ့ရွာ နတ်ပြည်ကို မတားမြစ်ပေ၊ မုချ
 ရောက်နိုင် ရနိုင်သည်ဟုဆိုလိုပေသည်။

ဤလိုဤပုံ-ဤသက္ကာယဒိဋ္ဌိသည် လူ့ရွာ နတ်ပြည်ကိုမတား
 မြစ်သော်လည်း မဂ်ကိုမူကား ကောင်းကောင်းကြီး တားမြစ်
 တတ်သောကြောင့်၎င်း၊ မဂ်မဖြစ်ကလည်း အပြီးအစီး အပါယ်
 လွတ်တရား မရ၊ အပါယ်လေးပါး တံခါးကြီးကို အပြီးအစီး
 မပိတ်နိုင်သောကြောင့်၎င်း၊ အဆိုပါ သက္ကာယဒိဋ္ဌိကို သေနေ့
 မဦးခင် ပယ်သတ်နိုင်တဲ့ နေ့-လ-ရက်-နှစ်များက ဦးသွားအောင်
 ရင်ဝလှံစူး-ထိပ်ဦးမီးလောင်ပမာ လွန်စွာ လွန်စွာ အရေးကြီးလှ
 သည်ကို သတိပြုမိကြပါစေ။

ဥပါဒါနာက္ခန္ဓာငါးပါးဘဲဖြစ်လေသည်၊

အဆိုပါ သက္ကာယဒိဋ္ဌိဆိုတာလဲ အခြားမဟုတ်ပါ။ (ခန္ဓာ
 ငါးချက်-တပြိုင်နက်)ဆိုတဲ့ ပဋိသန္ဓေခန်း ဖော်ပြခဲ့ပြီးတဲ့ရုပ်နာမ်

ခန္ဓာဒီပကာသနိကျမ်း (ခန္ဓာပိုင်း)

နှစ်ပါး၊ ဥပါဒါနာက္ခန္ဓာငါးပါးတို့ကိုဘဲ ခန္ဓာအနေ ပရမတ်အနေ မယူဆဘဲ၊ ပုဂ္ဂိုလ်အနေ၊ သတ္တဝါအနေ၊ ပညတ်အနေအားဖြင့် ကော်ဟုတ်၏။ ယူမှားမိသည်ကိုဘဲ (သက္ကာယဒိဋ္ဌိ) ဖြစ်ဟည်ဟု ဆိုထားရာ၊ ထိုအယူမှားကိုပယ်ရှားနိုင်အောင် ခန္ဓာခွဲစသည်ကို ဆီးဝမ်းကွဲအောင် အားခဲပါလေ ဟုလို။

မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ ၆၂-ပါး၊

အဆိုပါ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ ၆၂-ပါးဆိုသည်မှာ ရှေးဦးစွာ ၁-ပုဗ္ဗန္တ ဒိဋ္ဌိ(၁၈)ပါး၊ ၂-အပရန္တဒိဋ္ဌိ(၄၄)ပါး၊ ပေါင်း ၆၂-ပါးကို ဆိုသည်ဖြစ်ရာ အောက်ပါ ဒိဋ္ဌိတို့ကိုကြည့်၍ သိရှိကြပါလေ။

- ၁။ သဿတဒိဋ္ဌိ ၄-ပါး။
- ၂။ ကေစွသဿတဒိဋ္ဌိ ၄-ပါး။
- ၃။ အန္တာနန္တိကဒိဋ္ဌိ ၄-ပါး။
- ၄။ အမရာဝိက္ခေပဒိဋ္ဌိ ၄-ပါး။
- ၅။ အဓိစွသမုပ္ပန္နဒိဋ္ဌိ ၂-ပါး။
- ၆။ သညီဝါဒဒိဋ္ဌိ ၁၆-ပါး။
- ၇။ အသညီဝါဒဒိဋ္ဌိ ၈-ပါး။
- ၈။ နေဝသညီနာသညီဝါဒဒိဋ္ဌိ ၈-ပါး။
- ၉။ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ ၇-ပါး။
- ၁၀။ ပရမဒိဋ္ဌဓမ္မ နိဗ္ဗာနဝါဒဒိဋ္ဌိ ၅-ပါး။

ပေါင်း ၆၂ - ပါးတို့ဘဲ ဖြစ်ကြလေသည်။

၄၈ ခန္ဓာဒီပကာသနိကျမ်း (ခန္ဓာပိုင်း)

မှတ်ချက်—ထိုတွင် ၁-မှ ၅-အထိ ၁၈-ပါးကို ပုဗ္ဗန္ဓဒိဋ္ဌိဆို။ ၆-မှ ၁၀-အထိ ၄၄-ပါးကို အပရန္တဒိဋ္ဌိဆိုသည်ဟုသိလေ။
(အကျယ်သိလိုက သီလက္ခန္ဓာ ဗြဟ္မဇာလသုတ် ပါဠိတော် အဋ္ဌကထာတို့၌ ကြည့်ရှုကြပါလေ။)

သက္ကာယဒိဋ္ဌိ-ဖြစ်လျှင်ဖြစ်၊

ဣမာ ဒွါသဒ္ဓိဒိဋ္ဌိယော ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ သက္ကာယဒိဋ္ဌိပမုခေနေဝ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ ။ (သံယုတ်အဋ္ဌကထာ)

ဣမာ ဒွါဒိဋ္ဌိဒိဋ္ဌိယော၊ ဤ-၆ ၂-ပါးသော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတို့သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ၊ ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်သည် ရှိသော်။ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ ပမုခေနေဝ၊ ရုပ်နာမ်ခန္ဓာကိုပင် ငါ့ကိုယ်အတ္တဟု ယူမှားသော သက္ကာယဒိဋ္ဌိကို အကြီးအမှူးပြု၍သာလျှင်။ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ၊ ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်၏။

သက္ကာယဒိဋ္ဌိ ရှိလျှင်ရှိ-မရှိလျှင် မရှိ၊

တဘန်။ ဣမာ ဒိဋ္ဌိယော သက္ကာယဒိဋ္ဌိယာ သတိ ဟောန္တိ။ သက္ကာယဒိဋ္ဌိယာ အသတိ န ဟောန္တိ။ ။

သက္ကာယဒိဋ္ဌိယာ၊ သက္ကာယဒိဋ္ဌိသည်။ သတိ၊ ရှိသော်။ ဣမာ ဒိဋ္ဌိယော၊ ဤ ၆ ၂-ပါးသော ဒိဋ္ဌိတို့သည်။ ဟောန္တိ၊ ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်၏။ သက္ကာယဒိဋ္ဌိယာ၊ သက္ကာယဒိဋ္ဌိသည်။ အသတိ၊ မရှိသော်။ ဣမာ ဒိဋ္ဌိယော၊ ဤ ၆ ၂-ပါးသော ဒိဋ္ဌိတို့သည်။ ဝါ၊ အယူမှားတို့သည်။ န ဟောန္တိ၊ မဖြစ်ပေါ်လာနိုင်ကြကုန်တော့ပေ။ ။

ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း (ခန္ဓာပိုင်း)

ဤလိတ္တိပုံ—ထိုထိုကျမ်းဂန်တို့၌လာရုံပါသောကြောင့် ပင်မ
 မူလ၊ ဗီဇ မျိုးစေ့ ဖြစ်သော သက္ကာယဒိဋ္ဌိမှပေါက်ပွားလာကြ၍
 အဖြားခပ်လာကြသော ၆၂-ပါးသော အမှောက်အမှားအမျိုး
 မျိုး၊ အလွဲအမှားအမျိုးမျိုး၊ အစွဲတရားအမျိုးမျိုး၊ အပါယ်အိုး၊
 အပါယ်မြစ်၊ အပါယ်အပြစ်၊ သံသရာဝဋ်က မထွက်နိုင်အောင်
 မြစ်ဖြားခံလာကြသော ၆၂-ပါးသော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ တရားတို့၏
 ရေသောက်မြစ်ဖြစ်သော သက္ကာယဒိဋ္ဌိ ပင်မ-အငုတ်ပါ မကျန်
 တွန်းလှန် ပယ်နှုတ်နိုင်အောင် ဆရာကောင်းထံ နည်းနာခံ၍
 ရှေးဦးစွာ သုတမယဉာဏ်၊ စိန္တာမယဉာဏ်၊ ဘာဝနာမယဉာဏ်၊
 မဂ်ဉာဏ်၊ ဖိုလ်ဉာဏ် ဖြစ်သည်တိုင်အောင် ကျင့်ကြံကျိုးကုတ်
 အားထုတ်ဘို့ရာ လှန်စွာလှန်စွာ လိုအပ်လှကြောင်းကို ကောင်း
 ကောင်းကြီး သတိပြုမိစေကြရမည်။

လိုရင်းအချုပ်မှာ—သက္ကာယဒိဋ္ဌိကို မပယ်နိုင်က မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ
 အမျိုးမျိုးဖြစ်၍ သံသရာ၌ နှစ်ရဦးမည်။ အဝိစိင်ရထိအောင် နှစ်
 နိုင်သေးသည်။ သက္ကာယဒိဋ္ဌိကို ပယ်နိုင်က ရှေးဦးစွာ အပါယ်
 လွတ်တဲ့တရား၊ နောက်ဆုံး မွေး သေ လွတ်တဲ့ တရားကိုရ၍
 နိဗ္ဗာန်ယူသိမ်း ငြိမ်းနိုင်တော့သည်ဟု ဆိုလိုသည်။

ဇီဝအတ္တ—ပရမအတ္တ၊

သက္ကာယဒိဋ္ဌိနှင့်စပ်၍ဖြစ်တတ်သော အတ္တဒိဋ္ဌိအမျိုးမျိုးတို့ကို
 အနည်းငယ် ပြဆိုပါဦးမည်။ အတ္တဒိဋ္ဌိသည် ဇီဝအတ္တ၊ ပရမအတ္တ၊
 သာမိအတ္တ၊ နိဝါသိအတ္တ၊ ကာရကအတ္တ၊ ဝေဒကအတ္တ စသည်ဖြင့်
 များသောအပြားရှိရာ....

၅၀ ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း (ခန္ဓာပိုင်း)

ထိုတိုင်—

၁။ ဇီဝ အတ္တ—ဆိုသည်မှာ၊ ဘုရားမပွင့်မီ သာသနာပ၊ ကာလက ဖြစ်ပေါ် နှင့်ကြသော အတော်အတန်ဉာဏ်ပညာရှိကြ သော်လည်း ဘုရား တရားကို မကြား မနာ ရသောကြောင့် လောက၌ ရုပ် နာမ် ခန္ဓာကအပို ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ အတ္တကောင် ဟူ၍ လုံးဝမရှိ၊ ရုပ် နာမ် ခန္ဓာမျှသာရှိ၏ဟု မသိမမြင်နိုင်ကြ သောကြောင့် ယောင်ယောင် မှားမှား သတ္တဝါတို့၏ ခန္ဓာ အတွင်းသား၌ “အတ္တ” ကောင်သည်တည်ရှိ၏။ မျက်မြင်၊ မျက်စိ နား၊ နှာ၊ လျှာ၊ ကိုယ် စသော ခြေလက်အင်္ဂါ ကြီး ငယ်နှင့်တကွ ဤ သူ ငါ တို့၏ တကိုယ်လုံး တကောင်လုံးကြီး သည်ကား “အတ္တ” ၏ တည်ရာအိမ်ကြီးတည်းဟူမှုမှားမိလေသည်။ “အတ္တ” သည် ကိုယ်ခန္ဓာအိမ်၌တည်လျက် အမျိုးမျိုးသော အမှုကိစ္စတို့ကို ပြုလုပ်စီမံ၏။ ခံစားစရာရှိသမျှကိုလည်း ခံစား၏ဟု ယူမှားကြ လေသည်။

အချို့ကမူ...ထို “အတ္တ” ခေါ်သော သဘောသည်၊ ဝါ-အတ္တ ကောင်ကလေးသည် နှလုံးအိမ်၌ တည်နေ၏။ ပရမာဏု မြူမျှ ပမာဏရှိသဖြင့် အလွန်သေးငယ်၏ဟု ယူဆကြ၏။

အချို့ကမူ...ထို “အတ္တ” သည် သားမြီးဖျားကို အစိတ်တရာ စိတ်၍ တစိတ်လောက်ပမာဏရှိ၏ဟု ယူဆကြ၏။

အချို့ကမူ...ထို “အတ္တ” သည် ခန္ဓာကိုယ်ပမာဏရှိ၍ ခန္ဓာ ကိုယ်ကြီးလျှင် “အတ္တ” လည်းကြီး၏။ ခန္ဓာကိုယ်ငယ်လျှင် “အတ္တ” လည်း ငယ်၏ဟု ယူဆကြ၏။

ခန္ဓာဒီပကာသနိကျမ်း(ခန္ဓာပိုင်း)

အချို့ကမူ...ခန္ဓာကိုယ်အတွင်း၌ ထွက်သက်-ဝင်သက်တို့၏ သွားလာရာ အကြော မကြီး နှစ်ခု ရှိ၏။ ကျောရိုး၏ ဝဲ-ယာ တဘက်တချက်၌ တည်၏။ အခြားသော အကြော မကြီး တခု ကား အထက်သို့ တည့်တည့်မတ်မတ်တက်သွားကာ ဦးခေါင်း၌ ရှိသော အပေါက်တခုသို့ ဆက်ရောက်၏။ ထိုအပေါက်ဖြင့် ထွက် သွားသော “အတ္တ”သည် ဗြဟ္မာပြည်သို့ရောက်သောကြောင့် ထို ဦးထိပ်က အပေါက်ကို “ဗြဟ္မာရန္တ” ဗြဟ္မာပြည် သွားကြောင်း လမ်းပေါက်ဟု ခေါ်ဝေါ် ယူမှားကြလေသည်။

အချို့ကမူ...ထို “အတ္တ”သည် ခန္ဓာကိုယ်အတွင်း ထွက်ဝင် သွားလာခြင်းကို ပြုနိုင်၏။ လိပ်ပြာကဲ့သို့တည်း။ ထို အသက် လိပ်ပြာ အတ္တခေါ်သော အတ္တကောင်ကလေးသည် လူများ ကဲ့သို့ လှတဲ လှတဲ လိပ်ပြာ၊ မလှတဲလိပ်ပြာဟု နှစ်မျိုးရှိ၏။ ထို့ကြောင့် နတ်များက လိပ်ပြာလှသကဲ့ ကောက်ယူသည်ဟု ယူမှားသည့် ပြင်၊ လိပ်ပြာလန့်သည်၊ လိပ်ပြာစင်သည်၊ လိပ်ပြာကို ဆေးဆရာ ပင့်၍ခေါ်ရသည်စသည်ဖြင့် အမျိုးမျိုး မဟုတ်မဟတ် လုပ်ဇာတ် ခင်းကြလေသည်။

ဤလိုဤပုံ—အယူမှားမျိုးကို “ဇီဝအတ္တ”ဟု ဆိုသည်။ ထို ဇီဝအတ္တကို သိုးဆောင်းလူမျိုးတို့က “ဤဒင်ဆိုး”၊ ပသီလူမျိုး တို့က “ရူ”၊ အင်္ဂလိပ်လူမျိုးတို့က “ဆိုးလ်”၊ ဗမာလူမျိုးတို့က “အသက်”ဟု ခေါ်ဆိုကြသည်။

၂။ “ပရမအတ္တ” ဆိုသည်မှာ—ကမ္ဘာတည်ဦးက ဤကမ္ဘာ လောကကြီးနှင့် သတ္တဝါအနန္တတွေကို မဟာဗြဟ္မာကြီးက တည်

၅၂ ခန္ဓာဒီပကာသနိကျမ်း (ခန္ဓာပိုင်း)

ထောင် ဖန်ဆင်းသည်ဟု ယူမှားသော အယူဝါဒကိုပင် “ပရမအတ္တ” အလွန်မြတ်သော မပျက်စီးနိုင်သော “အတ္တ” ဟု ယူဆကြလေသည်။ အဆိုပါ “ပရမအတ္တ” ကိုပင် ဟိန္ဒူလူမျိုးတို့က “ဤသွာရ-ပရမီသွာ”၊ ပါရှင်လူမျိုးတို့က “ခိုဒါ”၊ အာရဗီလူမျိုးတို့က “အလ္လာဘတ်”၊ အင်္ဂလိပ်လူမျိုးတို့က “ဂေါဒ်”၊ ဗမာလူမျိုးတို့က “ထာဝရဘုရား” စသည်ဖြင့် တဘာသာ တမျိုးစီ ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲကြလေသည်။

အဆိုပါ “ပရမအတ္တ” အယူမှားစ၍ ဖြစ်ပေါ်လာပုံမှာ ဥဒတ္တတိုင် ဗြဟ္မာ (၂၀) အနက် ကမ္ဘာတည်လာပြန်တဲ့ခါ အထက်ဗြဟ္မာတို့မှ ကံကုန်ခြင်း အသက်ကုန်ခြင်းကြောင့် အောက်ပထမဈာန်တို့တွင် မဟာဗြဟ္မာဖြစ်လာသော ‘မဟာဗြဟ္မာကြီးသည် မိမိတဦးတည်း ရှေးဦးစွာဖြစ်လာရသောကြောင့် ကာလကြာမြင့်တဲ့ခါ ပြင်းရိငြီးငွေ့လာ၍ ငါမှတပါး ဗြဟ္မာတဦးတယောက် ပေါ်ပေါက်လာပါမူကား ကောင်းလေစွဟု စိတ်အကြံဖြစ်ရာ၊ ကံအားလျော်စွာ ဗြဟ္မာတဦး နောက်တပ်ဖြစ်ပေါ်လာပြန်ရာ၊ ရှေးဦးစွာ ဖြစ်နှင့်သော ဗြဟ္မာက ငါ့စိတ်အကြံအတိုင်း ဖြစ်လာသည်ဟုမှတ်ထင်၍ ငါ ဘန်ဆင်း၍ ဖြစ်သည်ဟု အယူရှိလေသည်။ နောက်မှဖြစ်လာသော ဗြဟ္မာကလည်း ငါ မဖြစ်လာမီ ဤဗြဟ္မာကြီးသည်ရှိနှင့်ပေသည်၊ သူဘန်ဆင်းသောကြောင့် ငါ-ဖြစ်လာသည်ဟု မှတ်ထင်လေသည်။ ထိုနောက်မှ ဖြစ်လာသော ဗြဟ္မာသည် နောက်မှ အရင်သေ ဆိုသကဲ့သို့ အရင်သေလွန်၍ လူ့ပြည်မှာဖြစ်လာသောခါ ဗြဟ္မာဘုံကလာသဖြင့် အိမ်ရာမထောင်ဘဲ ရသေ့ ရဟန်းလုပ်၍ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို စီးပြန်းသောကြောင့် ဈာန် အဘိညာဏ်ကိုရ၍ မိမိဖြစ်လာရပုံ

ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း (ခန္ဓာပိုင်း)

အလုံးစုံတို့ကိုအဘိညာဏ်ဝင်စား၍ကြည့်တဲ့ခါ မဟာဗြဟ္မာကြီး စိတ်အကြံအတိုင်း ပထမဈာန် ဘုံတွင် မိမိဖြစ်ခဲ့သည်ကို၎င်း၊ မဟာဗြဟ္မာကြီး မသေခင် မိမိအရင်သေ၍ ယခု လူ့ပြည်၌ ဖြစ်လာရသည်ကို၎င်း၊ သိမြင်လာ၍ ထို မဟာဗြဟ္မာကြီး သေအံ့သော ကာလအပိုင်းအခြားကို ကြည့်ရှုပြန်ရာ မိမိ၏အဘိညာဏ်နဲ့ သောကြောင့် မသိမမြင်နိုင်ဘဲဖြစ်နေရာ ဤမဟာဗြဟ္မာကြီး ကား-ဘောက်ပြန် ပျက်စီးခြင်းမရှိ၊ မအို-မသေ အမြဲတည်နေ၏။ ငါမှအစ အလုံးစုံသောလောကသည် ဤ ဗြဟ္မာကြီး စိတ်အလိုအတိုင်း ဖြစ်ရ၏။ ဤလောကကို ဤ ဗြဟ္မာကြီးပင် ဘန်ဆင်း၍ ဖြစ်၏။ အခြားသတ္တဝါတို့သည်ကား အမြဲမတည်၊ သေကြေပျက်စီး ဘောက်ပြန်တတ်သော သဘောရှိ၏ဟု ထိုရသေ့က လူ့ပြည်လောက၌ လှည့်လည်၍ တရား ဟောသောကြောင့် ဤလောကကို ဗြဟ္မာကြီးဘန်ဆင်းသည်။ ဤဗြဟ္မာကြီး အစိုးရသည်၊ မြဲမြံခိုင်ခံ့သည်၊ အခြားသော သတ္တဝါတို့သည်ကား မမြဲဟူသော ဧကစ္စသဿတဒိဋ္ဌိအယူမှားသည် ဤအခါကာလက စ၍ တလောကလုံး အနှံ့အပြားဖြစ်သွား၏ဟု သီလက္ခန် ပါဠိတော် ဗြဟ္မဇာလသုတ်တွင် ဘုရားဟောချက်ရှိသည်။ အကျယ် သိလိုက ၎င်း၌ ကြည့်ရှုပါလေ။

ဤကား—ပရမအတ္တ ခေါ်သော ထာဝရဘုရား အယူမှား၏ စတည်ဖြစ်ပေါ်လာပုံ အကြောင်းရင်းတည်း။

အမှန်မဟုတ်သော်လည်း ဤဗြဟ္မာကြီး ဘန်ဆင်းပုံ အယူမှားကို ပြဆိုဦးအံ့။ ဤဗြဟ္မာကြီးသည် သတ္တဝါတို့ကို ဘန်ဆင်းသည်ကာလ (မိမိကိုယ်)မှ အစိတ်တစိတ် အနည်းငယ်ကိုယူ၍

၅၄ ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း(ခန္ဓာပိုင်း)

သတ္တဝါတို့၏ကိုယ်တိုင်း၌ ထည့်လိုက်လေသည်။ မီးခဲကြီးမှထွက်သော မီးပွားငယ်ကဲ့သို့ဖြစ်သော ဗြဟ္မာ၏စိတ်သည် သတ္တဝါတို့၏ ကိုယ်တိုင်း၌ရှိသောကြောင့် မြင်ခြင်း၊ ကြားခြင်း၊ နှံခြင်း၊ လျှက်ခြင်း၊ တွေ့ထိခြင်း စသော အမှုကိစ္စတို့ကို ပြီးစေနိုင်သည်။ ဤကိုယ်တိုင်း၌ရှိသော လောကကို ဘန်ဆင်းတတ်သော ဗြဟ္မာကြီး၏ စိတ်သည် “ပရမအတ္တ” မည်၏ဟု ယူဆကြလေသည်။

ဤခန္ဓာ၌ မျက်စိ နား စသော ခြောက်ဒွါရတို့သည် အိမ်တံခါးပေါက်ကဲ့သို့၊ အိပ်ရာ နေရာကဲ့သို့၊ ထိုအတ္တသည် အလိုရှိရာ အရပ်၌နေ၍ အလိုရှိရာ ဒွါရပေါက်က ကြည့်ရှု၊ ကြားနာ၊ သိမြင်၊ ခံစား စသော ကိစ္စတို့ကို ပြီးစေနိုင်သည်။ (ဝေ-သဉ်-သင်-ဝိ) ဟူသော နာမ်ခန္ဓာတို့ကိုလည်း အစိုးရသည်။ အတ္တ၏ အလိုသို့ လိုက်ရ၏။ ‘အချုပ်အားဖြင့် ဤခန္ဓာငါးပါး၌ရှိသမျှကို အတ္တသည် အစိုးရသည်ဖြစ်၍ ပြုလုပ်တတ်သော(ကာရကအတ္တ) ခံစားတတ်သော(ဝေဒကအတ္တ)၊ မိမိအလိုသို့လိုက်စေတတ်သော(သယံဝသိအတ္တ) ဖြစ်၏။ ဤအတ္တသည် မအို၊ မသေ၊ အမြဲနေသောလောကကို ဘန်ဆင်းတတ်သော မဟာဗြဟ္မာကြီး၏အစိတ် ဖြစ်သောကြောင့် မပျက်မစီးမြဲ၏။ ဆင်းရဲမရှိ။(နိစ္စ-သုခ-အတ္တ) ဖြစ်၍ ဤကိုယ်၏အနှစ်သာရဖြစ်၏။ ဤနာမ်ရုပ်ဟူသော ခန္ဓာကား မမြဲ၊ ဆင်းရဲ၊ အစိုးမရခြင်းကြောင့် (အနိစ္စ-ဒုက္ခ-အနတ္တ) သာဖြစ်၍ အကာသာဖြစ်၏။ သတ္တဝါတို့သေ၍ ဤခန္ဓာပျက်သော်လည်း ဤအတ္တကား မသေ၊ တအိမ်ပျက်လျှင် အိမ်သစ် တခုသို့ ပြောင်းသော အိမ်ရှင်ကဲ့သို့ ခန္ဓာအိမ်ဟောင်းပျက်လျှင် ခန္ဓာအိမ်သစ်တခုတွင် တည်နေပြန်၏။ ဤဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသောနည်းဖြင့် “ဤ ပရမအတ္တ” အကြောင်းကို ကောင်းကောင်းသိလျှင်

ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း (ခန္ဓာပိုင်း)

မြတ်သောဉာဏ်ကို ရသည်ဖြစ်၍ သေသည်၏ အခြားမဲ့၌ ဤ
 လောကကို ဘန်ဆင်းတတ်သော အတ္တ၏အရင်းအမြစ်ဖြစ်သော
 ပရမအတ္တ-ဟူသော မဟာဗြဟ္မာကြီးထံသို့ရောက်၍ မအို၊ မသေ၊
 အမြဲနေသော နိဗ္ဗာန်ချမ်းသာကိုရ၏ဟု ဟိန္ဒူလူမျိုး၊ ပုဏ္ဏား
 လူမျိုးတို့သည် အသံစွဲ ယုံကြည်ထားသော (ဗေဒင်သုံးပုံ) ၏
 အနှစ်ကိုစုထားသော 'ဗေဒန္တသာရ' မည်သောကျမ်း၊ 'ဘဂဝတိ
 ဂီတာ' မည်သော ကျမ်းတို့၌ ဤအတိုင်း ရေးထားသည်ဟု
 ဆိုလိုသည်။

မှတ်ချက်— ဤလိုဤပုံ ကမ္ဘာဦးက ကေတုသဿတတိတ္ထိဆရာတို့
 ကြံဆ၍ ယူမှားကြသော ရုပ်နာမ် ခန္ဓာမှတစ်ပါး ခန္ဓာ
 အတွင်းသား၌ ဤအတ္တသည် ကေနအမှန်စင်စစ်ရှိ၏ဟု
 ယူမှားသောအယူမှားသည် အတ္တဒိဋ္ဌိဖြစ်၏။ ထိုသို့မဟုတ်
 ခန္ဓာငါးပါးတို့တွင် တပါးပါးကို၎င်း၊ ငါးပါးလုံးကို
 ၎င်း၊ ငါ့ကိုယ် အတ္တဟူ၍၎င်း၊ ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါဟူ၍၎င်း
 နှလုံးသက်ဝင်၍ ယုံကြည်စွာ ယူမှားသော အယူသည်
 သက္ကာယဒိဋ္ဌိဖြစ်၏။ မဂ်ကိုတားမြစ်နိုင်၏။ အရေးကြီး
 တရား၊ ဒိဋ္ဌိအမှား၊ ရင်ဝလှံစူး - ထိပ်ဦးမီးလောင် ပမာ
 ပယ်ရမယ်ဆိုသည်မှာ - ဤဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော (ဇီဝအတ္တ၊
 ပရမအတ္တ၊ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ)တို့ကို ဆိုသည်ဟုသိလေ။

ထိုသို့မဟုတ် လောက၌ ရုပ်နာမ်ခန္ဓာကအပို၊ ပုဂ္ဂိုလ်
 သတ္တဝါမရှိ၊ ရုပ်နာမ်ခန္ဓာမျှသာ ရှိ၏ဟု ယုံမှားမရှိ
 ထိုးထွင်း၍ သိပြီးလျှင် လောက ဝေါဟာရအားဖြင့်
 ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ , သူ-ငါ-ယောကျ်ား-မိန်းမ စသည်ဖြင့်

၅၆

ခန္ဓာဒီပကာသနီကျမ်း (ခန္ဓာပိုင်း)

ပြောဆိုကြသည်မှာ အတ္တဒိဋ္ဌိ၊ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ မဖြစ်ပါ။
 အချုပ်မှာ ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ စသည်ဖြင့် ပြောဆိုရုံသာ
 ပြော၍ တကယ် ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ ထင်ရှားရှိ၏ဟု အယူ
 မှားကို မယူလျှင် သက္ကာယဒိဋ္ဌိ မဖြစ်ပါ။ လောက
 ဝေါဟာရအတိုင်း ပြောကြတာကတော့ သောတာပန်
 အစ, ဘုရား ရဟန္တာ အဆုံးရှိသော အရိယာတို့သည်လည်း
 အဟံ-ငါဟူ၍၎င်း၊ မမ-ငါ၏ စသည်၎င်း အသက်ထက်
 ဆုံးဘဲ ပြောဆိုသွားကြသည်ဟု သိလေ။

ဒိဋ္ဌိဖြစ်ခြင်း အကြောင်းရင်း (၈)ပါး၊

- ၁။ ခန္ဓာပိဒိဋ္ဌိဌာနံ ...ဥပါဒါနာက္ခန္ဓာငါးပါးတို့သည်လည်း ဒိဋ္ဌိဖြစ်ကြောင်း ၁-ပါး ။
- ၂။ အဝိဇ္ဇာပိဒိဋ္ဌိဌာနံ ...အဝိဇ္ဇာလည်း ။
- ၃။ ဖဿောပိဒိဋ္ဌိဌာနံ ...ဖဿလည်း ။
- ၄။ သညာပိဒိဋ္ဌိဌာနံ ...သညာလည်း ။
- ၅။ ဝိတက္ခောပိဒိဋ္ဌိဌာနံ...ဝိတက်လည်း ။
- ၆။ အယောနိသောပိဒိဋ္ဌိဌာနံ...မသင့်မတင့်နုလုံးသွင်းခြင်းသည်လည်း ။
- ၇။ ပါပမိတ္တောပိဒိဋ္ဌိဌာနံ...ယုတ်မာသော အဆွေခင်ပွန်းသည်လည်း ။
- ၈။ ပရတောဇောသောပိဒိဋ္ဌိဌာနံ...ယုတ်မာသူတပါး၏စကားသည်လည်း။ ။

ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း (ခန္ဓာပိုင်း)

(ပဋိသံ ပါဠိ ဒိဋ္ဌိကထာ--၃၃၂)

၅၈ ခန္ဓာဒီပကာသနီကျမ်း (ခန္ဓာပိုင်း)

ထိုတိုင်.....

(၁) မိမိသန္တာန်၌ ဥပါဒါနိမကင်းသေးသဖြင့် မိမိ၌၎င်း၊ သူတပါး၌၎င်း စွဲလမ်း၍ လူဘဲ-နတ်ဘဲ-ငါဘဲ စသော အယူမှား နိစ္စ-သုခ-အတ္တ စသော အယူမှားကို ယူမိပြန်၏။ ထိုသို့ယူမှားမိခြင်းသည် ဥပါဒါနာက္ခန္ဓာ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဒိဋ္ဌိဖြစ်ခြင်းပေတည်း။

(၂) ထို ဥပါဒါနာက္ခန္ဓာဖြစ်ခြင်းသည်လည်း သစ္စာ လေးပါးတို့ကို ဤကား-ဒုက္ခသစ္စာ စသည်ဖြင့် မသိရအောင် ဖုံးလွှမ်းတတ်သော မောဟအဝိဇ္ဇာကြောင့် ဒိဋ္ဌိဖြစ်၏။

(၃) ထို မောဟသည်လည်း စက္ခုသမ္ပယ စသော ၆-ပါးသော ဖဿတို့တွင် တပါးပါးသော ဖဿ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းကြောင့် ဒိဋ္ဌိဖြစ်ရပြန်၏။

(၄) ထို ဖဿဖြစ်လျှင်လည်း ထိုဖဿနှင့် သဟဇာတ်ဖြစ်သော ရူပသညာ စသော ၆-ပါးသော သညာတို့တွင် တပါးပါးဖြစ်ပေါ်လာသောကြောင့် ဒိဋ္ဌိဖြစ်ရပြန်၏။

(၅) ထိုသညာနှင့်အတူ ရူပဝိတက် စသော ၆-ပါးသော ဝိတက်တို့တွင် တပါးပါးသော ဝိတက်သည် ဖြစ်ပေါ်လာသောကြောင့် ဒိဋ္ဌိဖြစ်ရပြန်သည်။

(၆) ဤလိုဤပုံ ဥပါဒါနာက္ခန္ဓာ ရှိသော ပုထုဇဉ်အား ၆-ပါးသော အာရုံတို့တွင် တပါးပါးသော အာရုံ၌ နိစ္စသညာ သုခသညာ၊ အတ္တသညာ၊ သုဘသညာ ဖြစ်ပေါ်လာ၍ အနိစ္စ၌ နိစ္စဟု၊ ဒုက္ခ၌ သုခဟု၊ အနတ္တ၌ အတ္တဟု၊ အသုဘ၌ သုဘဟု အမှတ်မှား၊ အသိမှား၊ အယူမှားဟုဆိုအပ်သော အယောနိသော မသင့်သော နှလုံးသွင်းမှုကြောင့် ဒိဋ္ဌိဖြစ်ရပြန်၏။

ခန္ဓာဒီပကာသနီကျမ်း(ခန္ဓာပိုင်း)

(၇) ထိုမသင့်သော နှလုံးသွင်းခြင်းသည်လည်း ယုတ်မာသော အဆွေခင်ပွန်းတို့ကိုမိ၍ ဖြစ်တတ်လေသည်။ မိဘ ဆရာ သမားပင်ဖြစ်စေကာမူ မှားသောအယူကို ယူသော မိဘဆရာ သမားဖြစ်နေလျှင် ထို မိဘဆရာသမားတို့၏ အယူမှားကိုသာ ဆက်လက်၍ ယူတတ်ကုန်၏။ ထို့ကြောင့် ပါပမိတ္တ-ယုတ်မာသော အဆွေခင်ပွန်းကြောင့် ဒိဋ္ဌိဖြစ်ရပြန်၏။

(၈) ထိုပါပမိတ္တကြောင့် အယူမှားဒိဋ္ဌိ ဖြစ်တတ်သကဲ့သို့ ထိုအတူ ပရတောဗောဿ၊ ပုရာဏကဿပ စသော သူတပါးတို့၏ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတရားစကားကို ကြားနာရ၍ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိအယူကို ယူပြီးလျှင် ပြုလုပ်ပြောဆို ကြံစည်တဲ့ခါ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိချည်းဖြစ်၍ ပရတောဗောဿကြောင့် ဒိဋ္ဌိဖြစ်ရပြန်၏။

ဤကား....ခန္ဓာ၊ အဝိဇ္ဇာ၊ ဖဿ၊ သညာ၊ ဝိစာက်၊ အယောနိသော ပါပမိတ္တ၊ ပရတောဗောဿ၊ ဤရှစ်ပါးတို့ကြောင့် ဒိဋ္ဌိဖြစ်တတ်ပုံ အကျဉ်းချုပ်တည်း။

ဆောင်ပုဒ်....ခန္ဓာ-အဝိဇ္ဇာ၊ ဖဿော-သညာ၊ အယော-တက္က ပါပ-ဗောဿ၊ ဤရှစ်ဖြာ၊ ဒိဋ္ဌိဖြစ်ကြောင်းသာ။

နာမ်နှင့်ရုပ်သာ—အမှန်ရှိပါ။

၁။ နာမဉ္စ ရူပဉ္စ ဣတ္ထိ သစ္စတော၊
 န ဟေတ္ထ သတ္တော မနုဇော စ ဝိဇ္ဇတိ။
 သုညမိဒ ယန္တမိဝါ ဘိသင်္ဂတံ၊
 ဒုက္ခဿ ပုဉ္ဇော တိဏကဋ္ဌသဒိသော။ ။
 (ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-အဋ္ဌကထာ)

၆၀ ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း (ခန္ဓာပိုင်း)

ဣဓလောကေ၊ ဤလောကဉ္စ။ သစ္စတော၊ အမှန်ကေနအား
 ဖြင့်။ နာမဉ္စ၊ နာမ်တရားသည်၎င်း။ ရူပဉ္စ၊ ရုပ်တရားသည်၎င်း။
 အတ္တိ၊ ဤရုပ်နာမ်နှစ်ပါးသာ မုချကေန အမှန်ရှိ၏။ ဟိသစ္စံ၊
 မှန်၏။ ဧတ္ထ၊ ဤနာမ်ရုပ်နှစ်ပါး၌။ သတ္တောစ၊ ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ
 သည်၎င်း။ မနုဇောစ၊ လူနတ်ဗြဟ္မာသည်၎င်း။ န ဝိဇ္ဇတိ၊ လုံးဝ
 မုချမရှိပါ။ ဣဒံ၊ ဤ နာမ် ရုပ် နှစ်ပါးသည်။ ဝါ၊ ဤနာမ်ရုပ်
 နှစ်ပါးထဲ၌။ သုညံ၊ လူနတ်ဗြဟ္မာ သတ္တဝါ သု-ငါ-ယောကျ်ား
 မိန်းမဟူ၍မရှိ လုံးလုံး ဆိတ်သုဉ်း၏။ ဣဒံ၊ ဤရုပ်နာမ်နှစ်ပါး
 သည်။ ယန္တမိဝ၊ သစ်သားယန္တရား ရုပ်သေးကဲ့သို့။ အဘိသင်္ခတံ၊
 ကံ၊ စိတ်၊ ဥတု၊ အာဟာရ အကြောင်းတရားတို့သည် ပြုပြင် စီရင်
 အပီ၏။ ဝါ၊ ပြုပြင်စီရင်၍ဖြစ်၏။ ဒုက္ခဿ၊ ဆင်းရဲပေါင်းချုပ်
 ဒုက္ခဟူသမျှ၏ (ဝါ) ကုန်အောင်စုံသော ဆင်းရဲ၏။ ပုဉ္ဇော၊
 အစုအပုံသာတည်း။ ဣဒံ၊ ဤရုပ်နာမ်နှစ်ပါးသည်။ တိဏကဋ္ဌ
 သဒိသော၊ ပျက်တော့ သစ်သားတော့နှင့်သာ တထပ်တသားတည်း
 တူနေ၏။ ။ (ဤကား—အနက်)

အဓိပ္ပာယ်....လူလောက၊ နတ်လောက၊ ဗြဟ္မာလောက ခေါ်
 သော ဤလောကသုံးပါး၌ လူ နတ် ဗြဟ္မာ ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ
 သု-ငါ-ယောကျ်ား-မိန်းမ - အဖြူ-အမဲ စသော ပညတ်မဘက်
 ပရမတ်သက်သက် ပရမတ်စစ်စစ်ဆိုပါလျှင် နာမ်ရုပ်နှစ်ပါးသာ
 ရှိ၏။ နာမ်ရုပ်နှစ်ပါးသာဖြစ်၏။ သို့ရာတွင် လူ ဘုံ၌ဖြစ်သော
 ရုပ်နာမ်ကို လူ။ နတ်ဘုံ၌ဖြစ်သော ရုပ်နာမ်ကို—နတ်။ ဗြဟ္မာ
 ဘုံ၌ ဖြစ်သော ရုပ်နာမ်ကို—ဗြဟ္မာ စသည်ဖြင့် ဘုံသို့လိုက်၍
 ပညတ်အာဖြင့် ခေါ်ဆိုကြရလေသည်။ သို့ခေါ်ဆိုသော်လည်း
 ဘုံသုံးပါးတို့မှာ ရုပ်နာမ်ကို နှုတ်ချန်ထားပါလျှင် လူ-ဟူ၍၊

ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း (ခန္ဓာပိုင်း)

နတ်ဟူ၍ ဗြဟ္မာဟူ၍ ဘုံနေ သတ္တဝါ လုံးဝ မရှိတော့ပြီ။
 ဘုံအခေါင်း ဟောင်းလောင်းကြီးသာ ရှိနေပေတော့မည်။
 ထို့ကြောင့် ခေါ်ဆိုရုံသာ ခေါ်ဆိုကြရသည်။ အမှန်ကေန်
 ပရမတ်အားဖြင့်ကား ရုပ်နာမ်နှစ်ပါးသာရှိသည်။ ဘယ်ဟာက
 ပညတ်၊ ဘယ်ဟာက ပရမတ်လဲ၊ ဘယ်ဟာက-ရုပ်၊ ဘယ်ဟာက
 နာမ်လဲဆိုတဲ့အမေး၌ လူ နတ် ဗြဟ္မာ စသည် အခေါ်ခံရတဲ့
 တကိုယ်လုံး တကောင်လုံးကြီးက-ရုပ်၊ မိမိတို့နှင့် သင့်တော်ရုံ
 သိရှိကြတဲ့ စိတ် စေတသိက်တို့က-နာမ်၊ ဤရုပ်နာမ်နှစ်ပါးသာ
 အမှန်ကေန်ရှိပေသည်။ ဤအမှန်ကေန်ရှိနေသော ရုပ်နာမ်၌
 လည်း လူနတ် ဗြဟ္မာ ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ လုံးဝမရှိပေ။ ပုဂ္ဂိုလ်
 သတ္တဝါမှ မရှိလုံးလုံး ဆိတ်သုဉ်း၍နေပေသည်။

ဤ ရုပ် နာမ် သည်လည်း ထာဝရဘုရား ဗိဿနိုး
 နတ်များ ဘန်ဆင်း၍ဖြစ်သည်မဟုတ်၊ ကံ၊ စိတ်၊ ဥတု၊ အာဟာရ
 တို့ကြောင့်သာ ဖြစ်ရရှာသည်။ ဤရုပ်နာမ်ကား ဆင်းရဲပေါင်း
 ချုပ် ဒုက္ခဟူသမျှ၏ ကျရောက်ရာအစုအပုံသာ၊ ဤရုပ်နာမ်ကား
 ဥပမာအားဖြင့် မျက်တော့ သစ်သားတော့နှင့် တထပ်တသားတည်း
 တူနေပေသည်။ ဗဟိဒ္ဓပထဝီ မဟာဘုတ်ရုပ်၌လည်း တထပ်တည်း
 ကျစေရမည်။ တူနေစေရမည်။ အဇ္ဈတ္တပထဝီ မဟာဘုတ်ရုပ်
 ပေါ်မှာ သူ-ငါ-ယောကျ်ား-မိန်းမစသည် ပညတ်ခုခံကာကွယ်၍
 မနေစေရဟု ဆိုလိုပေသည်။

ပဘောကံမပြန်—ယထာဘူတဉာဏ်၊

တနည်းဆိုသော်....

၂။ ပရမတ္ထတော ပုဂ္ဂလော သတ္တော နာမ နတ္ထိ၊
 နာမရူပမေဝ အတ္တိတိ ဒဿနံ ယထာဘူတဒဿနံ။ ။

၆၂ ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း(ခန္ဓာပိုင်း)

ပရမတ္ထတော၊ လူနတ် ဗြဟ္မာ သတ္တဝါခေါ်တဲ့ လောက
 ဝေါဟာရမဘက် ပရမတ်သက်သက်အားဖြင့်တော့။ ပုဂ္ဂလော
 သတ္တောနာမ၊ လူနတ်ဗြဟ္မာ-ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ-သူ-ငါ-ယောက်ျား-
 မိန်းမ စသည်။ နတ္ထိ၊ လုံးဝမရှိ။ နာမရူပမေဝ၊ အကျဉ်းအားဖြင့်
 ရုပ်နာမ်နှစ်ပါး အပြားအားဖြင့် ခန္ဓာငါးပါး၊ အာယတန
 တဆဲ နှစ်ပါး၊ ဓာတ်တဆဲ ရှစ်ပါး၊ ပရမတ္ထ တရားသည်သာ။
 အတ္ထိ၊ အဟုတ်အမှန် ကေနိရို၏။ ဣတိဣဒံ ဒဿနံ၊ ဤလိုဤပုံ
 အဟုတ်အမှန် ရုပ်နာမ်သာရှိ၏ဟုသိမြင်ခြင်းသည်။ ယထာဘူတ
 ဒဿနံနာမ၊ မဘောက်မပြန် ဟုတ်မှန်စွာ သိမြင်သော ယထာ
 ဘူတဉာဏ် မည်၏။ ။ (ဤကား-အနက်)

ပညတ်သိနှင့် ပရမတ်သိ

ဤလိုဤပုံ ကျမ်းဂန်ပါဠိ လာရှိသည်ကို မသိမမြင်သော
 ကြောင့် ဝါ-မဘောက်မပြန် ဟုတ်မှန်စွာ သိရှိနိုင်သော ယထာ
 ဘူတဉာဏ်ကို မရသောကြောင့် အပါယ်လေးဘုံမှာ အပါယ်
 ကောင်တွေ မွေးကြသည်၊ သေကြသည်၊ လူ့ဘုံမှာ လူတွေ
 မွေးကြသည်၊ သေကြသည်၊ ဗြဟ္မာဘုံမှာ ဗြဟ္မာတွေ မွေးကြ
 သည်၊ သေကြသည်ဟု ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုရရုံ ပညတ်မှုကို
 ပညတ်ရှိမသိ၊ တကယ်အဟုတ်အမှန် ပရမတ်အားဖြင့် မရှိသည်ကို
 မရှိမှန်း မသိ၊ အဟုတ်အမှန် ရှိသယောင်ယောင် ရှိသလိုလို
 မှတ်ထင်ပြောဆိုနေကြသည်မှာ ပညတ်မြင်၊ ပညတ်သိ၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ
 အမှားသိဟု သိလေ မှတ်လေ။

ထိုသို့မဟုတ် လောကဝေါဟာရအားဖြင့်သာ လူနတ်ဗြဟ္မာ
 ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ-သူ-ငါ-ယောက်ျား-မိန်းမ-အဖြူ-အမဲ စသည်ဖြင့်
 ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုကြရလေသည်။ အဟုတ်အမှန် ပရမတ္ထအား

ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း (ခန္ဓာပိုင်း)

ဖြင့် ကေနိရို ကေနိ ဖြစ်ပျက် နေကြသည်မှာ အထက်အဆိုပါ ကျမ်းလာအတိုင်း ရုပ်နာမ်ခန္ဓာ အာယတန ဓာတ်တို့သာ မြစ် ရေပမာ၊ ဆီမီးလျှပ်မာ၊ တသံသရာလုံးဖြစ်ပျက်နေကြလေသည် ဟုဟုတ်မှန်တဲ့အတိုင်းသိမြင်ပါလျှင်ပရမတ်မြင်၊ ပရမတ်သိ၊ သမ္မာ ဒိဋ္ဌိ အမှန်သိဟု သိလေ မှတ်လေကြပါလေ။

ဆိုလိုရင်းမှာ.... လူ နတ် ဗြဟ္မာ ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ - သူ-ငါ- ယောက်ျား-မိန်းမ စသော ပညတ်ပေါ်တွင် အသိဉာဏ်သောင် တင် အသိဉာဏ်အားကုန် အသိဉာဏ်ဆုံး တုံး၍မနေစေဘဲ လူ နတ် စသော ပညတ်ကျော်ဖောက် ရုပ်နာမ်ခန္ဓာ စသော ပရမတ် ပေါက်၊ လက္ခဏာဆိုက် သစ္စာကိုက်အောင် အသိမှန်သိ အမြင် မှန် မြင်၍ အယူမှန်ကို ယူနိုင်ကြပါစေဟု ဆိုလိုပေသည်။

ဤလိုဤပုံ....အသိမှန်သိ အမြင်မှန်မြင်၍ အယူမှန်ကို ယူနိုင် မှသာ အဆိုပါ အတ္တဒိဋ္ဌိ၊ သက္ကာယဒိဋ္ဌိတို့မှ ကျွတ်လွတ်၍ မဖြစ် စဘူး အထူး ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ ပုဂ္ဂိုလ်အစစ်အဖြစ်သို့ရောက်နိုင်ပေမည်။ ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်မှလည်း အနတ္တလက္ခဏာကိုကောင်းကောင်း လှလှထင်မြင်နိုင်မည်။ အနတ္တလက္ခဏာ ကောင်းကောင်းလှလှ ထင်မှသာ အတ္တဒိဋ္ဌိကို ပယ်သတ်၍ အပါယ်လွတ်တဲ့ တရား အပါယ်လေးပါး တံခါးကြီးကို အပြီးအစီး ပိတ်ထားလိုက်နိုင်တဲ့ သောတာပတ္တိ မဂ်တရားကို လက်ကိုင်ရရှိ ထားနိုင်ကြပေမည်။ သို့မှသာ ရခဲသော လူ့ဘဝကို ရကျိုး၊ ကြုံခဲသော သာသနာနှင့် ကြုံကျိုးနပ်၍ မြတ်နိုင်ကြပေမည်။ သေကောင်း-နေကောင်း- သေပျော်-နေပျော်ရှိနိုင်ကြပေမည်။ သတိပြုမိကြပါစေ။

ဤတွင်—ခန္ဓာပိုင်းကို ရပ်ဆိုင်းလိုက်ပါသည်။

ခန္ဓာဒီပကာသနီကျမ်း(အာယတနပိုင်း)

“အာယတနပိုင်း”

၂။ အာယတန ပါဠိ၊

ဒွါဒသာယတနာနိ စက္ခာယတနံ၊ သောတာယတနံ၊ သာနာယတနံ၊ ဇိဝှိယတနံ၊ ကာယာယတနံ၊ မနာယတနံ၊ ရူပါယတနံ၊ သဒ္ဓါယတနံ၊ ဂန္ဓာယတနံ၊ ရသယတနံ၊ ဖောဠဗ္ဗယတနံ၊ ဓမ္မာယတနန္တိ။ ။

အနက်။ ။ အာယတနာနိ၊ အာယတနတို့သည်။ စက္ခာယတနံ - စက္ခာယတန။ သောတာယတနံ - သောတာယတန။ သာနာယတနံ-သာနာယတန။ ဇိဝှိယတနံ-ဇိဝှိယတန။ ကာယာယတနံ-ကာယာယတန။ မနာယတနံ-မနာယတန။ ရူပါယတနံ-ရူပါယတန။ သဒ္ဓါယတနံ-သဒ္ဓါယတန။ ဂန္ဓာယတနံ-ဂန္ဓာယတန။ ရသယတနံ-ရသယတန။ ဖောဠဗ္ဗယတနံ-ဖောဠဗ္ဗယတန။ ဓမ္မာယတနံ-ဓမ္မာယတန။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ဒွါဒသာယတနံ၊ နှစ်ပါးတို့တည်း။

အာယတန—သရုပ်ခွဲပုံ၊

အာယတနတို့သည်	၁။ စက္ခာယတန	၁—ပါး။
	၂။ သောတာယတန	၁—ပါး။
	၃။ သာနာယတန	၁—ပါး။
	၄။ ဇိဝှိယတန	၁—ပါး။

ခန္ဓာဒီပကာသနီကျမ်း(အာယတနပိုင်း)

- ၅။ ကာယာယတန ၁-ပါး။
- ၆။ မနာယတန ၁-ပါး။
- ၇။ ရူပါယတန ၁-ပါး။
- ၈။ သဒ္ဓါယတန ၁-ပါး။
- ၉။ ဂန္ဓာယတန ၁-ပါး။
- ၁၀။ ရသာယတန ၁-ပါး။
- ၁၁။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတန ၁-ပါး။
- ၁၂။ ဓမ္မာယတန ၁-ပါး။

ဤသို့ (၁၂) ပါး ရှိကုန်၏။

အာယတန-အရကောက်ပုံ၊

ထိုအာယတန ၁၂-ပါးတို့တွင်....

- ၁။ စက္ခုပသာဒရုပ်ကို-စက္ခာယတနဟုကောက် (၀၁)စက္ခာယတနဆိုသည်ဟု သိလေ မှတ်လေ။
- ၂။ သောတပသာဒရုပ်ကို-သောတာယတနဟုကောက်(၀၁)သောတာယတနဆိုသည်ဟု သိလေ မှတ်လေ။
- ၃။ ဃာနပသာဒရုပ်ကို-ဃာနာယတနဟု ကောက် (၀၁)ဃာနာယတနဆိုသည်ဟု သိလေ မှတ်လေ။
- ၄။ ဇိဝှါပသာဒရုပ်ကို-ဇိဝှါယတနဟုကောက် (၀၁) ဇိဝှါယတနဆိုသည်ဟု သိလေ မှတ်လေ။
- ၅။ ကာယပသာဒရုပ်ကို-ကာယာယတနဟု ကောက် (၀၁) ကာယာယတနဆိုသည်ဟု သိလေ မှတ်လေ။

ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း(အာယတနပိုင်း)

- ၆။ စိတ် ၈၉-ခုကို-မနာယတနဟုကောက်(၀၇)မနာယတန ဆိုသည်ဟု သိလေ မှတ်လေ။
- ၇။ ရူပါရုံအဆင်းရုပ်ကို-ရူပါယတနဟုကောက်(၀၇) ရူပါ ယတနဆိုသည်ဟု သိလေ မှတ်လေ။
- ၈။ သဒ္ဓါရုံ, အသံကို-သဒ္ဓါယတနဟုကောက် (၀၇) သဒ္ဓါ ယတနဆိုသည်ဟု သိလေ မှတ်လေ။
- ၉။ ဂန္ဓာရုံ, အနံ့ကို-ဂန္ဓာယတနဟုကောက် (၀၇) ဂန္ဓာ ယတနဆိုသည်ဟု သိလေ မှတ်လေ။
- ၁၀။ ရသာရုံ, အရသာကို ရသာယတနဟုကောက်(၀၇)ရသာ ယတနဆိုသည်ဟု သိလေ မှတ်လေ။
- ၁၁။ ဖောဠဗ္ဗာရုံ, အတွေ့ကို-ဖောဠဗ္ဗာယတနဟုကောက်(၀၇) ဖောဠဗ္ဗာယတနဆိုသည်ဟု သိလေ မှတ်လေ။
- ၁၂။ စေတသိက်-၅၂ သုခုမရုပ်-၁၆ နိဗ္ဗာန်ကို-ဓမ္မာယတနဟု ကောက်(၀၇)ဓမ္မာယတနဆိုသည်ဟု သိလေ မှတ်လေ။

မှတ်ချက်။ ။ စက္ခုပသာဒရုပ် ဆိုသည်မှာ သဿန္တာရစက္ခုနှင့် ပသာဒစက္ခု, မျက်စိအကြည်ရုပ်ကို ဆိုသည်။ ကျန် သောတပသာဒရုပ်တို့၌လည်း နည်းတူသိလေ။ အကျယ် သိလိုက အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂြိုဟ် စိတ်ပိုင်း, စေတသိက်ပိုင်း, သမုစ္စည်းပိုင်းတို့မှာ ကြည့်ရှုကြပါလေ။

ဆောင်ပုဒ်...စက်-သော-သာ-ဇီ၊ ကာ-မ-ထည့်၊ ရူ-သဒိ-ဂန်-ရ၊
ဖော-ဓမ္မ၊ ဒုဒါဒ-အာယတနာ။

၆၈ ခန္ဓာဒီပကာသနီကျမ်း(အာယတနပိုင်း)

မှတ်ချက်။	ထိုတွင်	၁။ စက်-ကို	စက္ခာယတနဟုမှတ်။
		၂။ သော-ကို	သောတာယတနဟုမှတ်။
		၃။ သာ-ကို	သာယာယတနဟုမှတ်။
		၄။ ဇိ-ကို	ဇိဝှိယတနဟုမှတ်။
		၅။ ကာ-ကို	ကာယာယတနဟုမှတ်။
		၆။ မ-ကို	မနာယတနဟုမှတ်။
		၇။ ရူ-ကို	ရူပိယတနဟုမှတ်။
		၈။ သဒ္ဓိ-ကို	သဒ္ဓိယတနဟုမှတ်။
		၉။ ဂန္ဓ-ကို	ဂန္ဓာယတနဟုမှတ်။
		၁၀။ ရ-ကို	ရသာယတနဟုမှတ်။
		၁၁။ ဖော-ကို	ဖောဠဗ္ဗာယတနဟုမှတ်။
		၁၂။ ဓမ္မ-ကို	ဓမ္မာယတနဟုမှတ်။

အဇ္ဈတ္တိကာယတန ဗာဟိရာယတန ၂-ပါးခွဲပုံ၊

အဆိုပါ အာယတန ၁၂-ပါးတို့တွင် စက္ခာယတနအစ, မနာယတနအဆုံး ရှေ့ ၆-ပါးတို့ကို ကိုယ်တွင်း အာယတနများ ဖြစ်ကြ၍ အဇ္ဈတ္တိကာယတနဟု သိလေ-မှတ်လေ။

ရူပိယတန အစ, ဓမ္မာယတနအဆုံး နောက် ၆-ပါးတို့ကို ကိုယ်မှအပ, ပြင်ပ အာယတနများဖြစ်ကြ၍ ဗာဟိရာယတနဟု သိလေ-မှတ်လေ။ နှစ်ရပ် ပေါင်းက အာယတန ၁၂-ပါး ဖြစ်သည်။

ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း(အာယတနပိုင်း)

“ရုပ်-နာမ်-မိဿက ၃-ပါးခွဲပုံ”

အာယတနသည် ရုပ်အာယတန၊ နာမ်အာယတန၊ မိဿကာယတနဟု သုံးမျိုးရှိရာ—

- ၁။ စက္ခုာယတနအစ၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတနအဆုံး (၁၀)ပါးကို ရုပ်အာယတနဆိုသည်။
  - ၂။ မနာယတန.... (၁)ပါးကို နာမ်အာယတနဆိုသည်။
  - ၃။ ဓမ္မာယတန.... (၁)ပါးကို မိဿကာယတနဆိုသည်။
- ဤ (၃)ပါး ပေါင်းလျှင် အာယတန (၁၂)ပါး ဖြစ်လေသည်။

“ရုပ်-နာမ် ၂-ပါး ခွဲပုံ”

တနည်းဆိုသော်၊ အဆိုပါ အာယတန သုံးပါးတို့ကွင် မိဿကာယတန၌ ဘုရားမရုပ် ၁၆-ခုကို ရုပ်ခြင်း တူနေ၍ ရုပ်အာယတန(၁၀)ပါးနှင့်ပေါင်းသော်-ရုပ်အာယတန (၂၆)ပါး ဖြစ်၏။ စေတသိက် ၅၂-ပါးနှင့် နိဗ္ဗာန်ကို နာမ်ခြင်းတူနေ၍ နာမ်အာယတနနှင့် ပေါင်းသော်-နာမ်အာယတန (၅၄)ပါး ဖြစ်၏။ သဘောတူရာပေါင်းပါလျှင် ရုပ်အာယတန (၂၆) က ရုပ်ဖြစ်၍၊ နာမ်အာယတန (၅၄)က နာမ်ဖြစ်၍ အကျဉ်းအားဖြင့် ရုပ်-နာမ် နှစ်ပါးသာဖြစ်သည်ဟု သိလေ။

အာယတန ခေါ်ဆိုရုံ၊

“ကေနဋ္ဌေနအာယတနံ”အရာ၊ အဘယ်ကြောင့် အာယတန ခေါ်ဆိုပါသနည်းဟု မေးခဲ့သော်၊ “အာယတနောတိဝိတ္တာရေတီတိ အာယတန အာယတံသံသာရံတနောတံ ဝိတ္တာရေတီတိဝါ

၇၀ ခန္ဓာဒီပကာသနီကျမ်း(အာယတနပိုင်း)

အာယတနံ ” နှင့် အညီ၊ စိတ် စေတသိက်တို့ကို ချဲ့တတ်သော ကြောင့်၎င်း၊ အလျားရှည်စွာ သံသရာကို ချဲ့တတ်သောကြောင့် ၎င်း၊ အာယတနခေါ်ဆိုရပါသည်ဟု ဖြေဆိုလေ။

အာယတန အဓိပ္ပာယ်၊

အာယတန ဆိုသည်မှာ - ပါဠိဘာသာဖြစ်သည်။ မြန်မာလို ကတော့ အလျားရှည်စွာ သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲတို့၏ မပြတ်မစဲ ထပ်တလဲလဲ ဖြစ်ရာ ပျက်ရာ၊ ဝါ-တခုသောဘဝ မွေးဖွားသည်မှ စုတိ သေနေ့သို့ကျအောင် မြင်သိမှု၊ ကြားသိမှု စသော ဒွါရ (၆)ပါး၊ အာရုံ(၆)ပါးတို့၏ ဖြစ်ရာ ပျက်ရာဟုဆိုလိုပေသည်။

ထို့ကြောင့် အတွင်း နှင့် အပြင်၊ ဝါ-လက်ရှိ နှင့် လက်မဲ့၊ ဝါ-အဗ္ဗတ္တနှင့် ဗဟိဒ္ဓ၊ ဝါ-မျက်စိနှင့် အဆင်း၊ နား နှင့် အသံ၊ နှာခေါင်းနှင့် အနံ့၊ လျှာနှင့် အရသာ၊ ကိုယ်နှင့် အတွေ့၊ မနော နှင့် သဘော၊ အကြောင်းအားလျော်စွာ တိုက်ဆိုင်ပေါင်းဆုံ မိကြသော အခါတို့၌ အခံ အာယတနများ ဖြစ်ကြသော (အဗ္ဗတ္တိကာယတန) ခြောက်ပါးတို့နှင့် အတိုက် အာယတန များဖြစ်ကြသော(ဗဟိရာယတန)ခြောက်ပါးတို့သည် အတင်း အဓမ္မ တိုးဝေ့ တိုက်ခိုက်မှုကြောင့် အပေါ်အာယတနများ ဖြစ် ကြသော ဝိညာဏ်ခြောက်ပါး တရားအစုတို့သည် တနေ့လုံး၊ တလလုံး၊ တနှစ်လုံး တသက်လုံး၊ ဘဝဆုံးအောင် ဖြစ်ရာပျက်ရာ ဆဲ နှစ်ဖြာ၊ ဖြစ်မှုပျက်မှု ဆဲ နှစ်ခုဘဲ၊ အာယတန (၁၂) ပါးဟု ခေါ်ဆိုရလေသည်ဟု သိလေ-မှတ်လေ။

ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း(အာယတနပိုင်း)

ထို ဖြစ်မှု ပျက်မှုသည်လည်း ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါတို့၏ ဖြစ်မှု ပျက်မှုမဟုတ်ပါ။ အမှန်မှာ-အဆိုပါ ခြောက် ဒွါရ၊ ခြောက် အာရုံဆိုတဲ့ ရုပ်တရား၊ ခြောက်ဝိညာဏ်ဆိုတဲ့-နာမ်တရား၊ ဤ ရုပ်နာမ်နှစ်ပါးတို့၏ ဖြစ်မှု-ပျက်မှု၊ ဖြစ်ခြင်း-ပျက်ခြင်း မျှသာ ဖြစ်သည်ဟု သိလေ-မှတ်လေ။

“ ဝေါကာရ-သုံးစုံ ”

၁။ (ကေဝေါကာရ) အနည်းငယ် ထင်ရှားစေဦးအံ့- လောကသုံးပါးတို့တွင် လေးကျန်းတမြင့်မိုရ် ၃၁-ဘုံ တခုသော စကြာဝဠာခေါ်သော ဤ-ဩကာသလောကကြီး၌ ကေ ဝေါ ကာရခေါ်သော အသညသတ်ဘုံ၌ဖြစ်ခိုက်ဖြစ်နေ ကမ္ဘာငါးရာ ကာလပတ်လုံး ဖြစ်ပျက်လျက်နေသော 'သက်ဆိုင်ရာ ရုပ်အာယ တနစုကိုသာ ဘုံသို့လိုက်၍ ပညတ်အားဖြင့် အသညသတ်ဗြဟ္မာ အသညသတ်ပုဂ္ဂိုလ်၊ အသညသတ် သတ္တဝါဟု ခေါ်ဆိုရသည်။ ထိုသို့ခေါ်ဆိုရသော်လည်း အဟုတ်မရှိ၊ အမှန်မရှိ၊ ပညတ်မျှဟုသိ၊ အဟုတ်ရှိ၊ အမှန်ရှိသည်ကား-ရုပ်အာယတနသာ။ ထို ရုပ်အာယ တနကို ပရမတ်ဟု သိ။

အသညသတ်ဘုံ၌ဖြစ်ခိုက် ရုပ်အာယတနကို နှုတ်ပယ်ထား ပါလျှင် အသညသတ်ဗြဟ္မာ ဆိုသည်မှာ လုံးဝ မရှိတော့ပါ။ ဘုံ အခေါင်း ဟောင်းလောင်းကြီးသာ ကျန်ရှိနေပါတော့သည်။ ထို့ကြောင့် ရုပ်အာယတနကိုသာ ပညတ်အားဖြင့် အသညသတ် ဗြဟ္မာခေါ်ဆိုရသည်ဟု သိလေ မှတ်လေပါ။

၇၂ ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း(အာယတနပိုင်း)

၂။ (စတုဝေါကာရ) စတုဝေါကာရ ခေါ်သော အရူပလေးဘုံ၌ ဖြစ်ခိုက် ဖြစ်နေ-နာမ်အာယတနကိုသာ ဘုံသို့လိုက်၍ ပညတ်အားဖြင့် အရူပဗြဟ္မာဟု ခေါ်ဆိုရလေသည်။ ထိုသို့ခေါ်ဆိုရသော်လည်း အဟုတ်မရှိ-အမှန်မရှိ-ပညတ်မျှဟုသိ။ အဟုတ်ရှိ အမှန်ရှိသည်ကား-နာမ်အာယတနသာ။ ထို နာမ်အာယတနကို ပရမတ်ဟုသိ။ အရူပလေးဘုံ၌ဖြစ်ခိုက်၊ နာမ်အာယတနကို နှုတ်ပယ်ထားပါလျှင်၊ အရူပဗြဟ္မာဆိုသည်မှာ-လုံးဝ မရှိတော့ပါ။ ဘုံအခေါင်း ဟောင်းလောင်းကြီးသာ ကျန်ရှိနေပါတော့သည်။ ထို့ကြောင့် နာမ် အာယတနကိုသာ ပညတ်အားဖြင့် အရူပဗြဟ္မာခေါ်ဆိုရသည်ဟု သိလေ-မှတ်လေ။

၃။ (ပဉ္စဝေါကာရ) ပဉ္စဝေါကာရ ခေါ်သော ကျန်-၂၆-ဘုံတို့၌ ဖြစ်ခိုက် ဖြစ်နေ ရုပ်အာယတန၊ နာမ်အာယတန နှစ်ပါးတို့ကိုသာ ဘုံသို့လိုက်၍ ပညတ်အားဖြင့် အပါယ်ကောင် လူကောင်၊ နတ်ကောင်၊ ဗြဟ္မာကောင် စသည်ဖြင့် ခေါ်ဆိုကြရလေသည်။ ထိုသို့ခေါ်ဆိုသော်လည်း အဟုတ်မရှိ၊ အမှန်မရှိ၊ ပညတ်မျှဟု သိ။ အဟုတ်ရှိ အမှန်ရှိသည်ကား-ရုပ်အာယတနနှင့် နာမ်အာယတနသာ။ ထို ရုပ်အာယတန၊ နာမ် အာယတနကို ပရမတ်ဟု သိ။ ပဉ္စဝေါကာရ ၂၆-ဘုံ၌ ဖြစ်ခိုက်၊ အဆိုပါ ရုပ်အာယတန၊ နာမ်အာယတနကိုနှုတ်ပယ်ထားပါလျှင်၊ အပါယ်ကောင်၊ လူကောင်၊ နတ်ကောင်၊ ဗြဟ္မာကောင် ဆိုသည်မှာ လုံးဝ မရှိတော့ပါ။ ဘုံအခေါင်း ဟောင်းလောင်းကြီးသာ ကျန်ရှိပါတော့သည်။ ထို့ကြောင့် ရုပ်အာယတန၊ နာမ်အာယတန နှစ်ပါးတို့ကိုသာ ပညတ်အားဖြင့် အပါယ်ကောင် စသည် ခေါ်ဆိုကြရသည်ဟု သိလေ-မှတ်လေ။

ခန္ဓာဒိပကာသနီကျမ်း(အာယတနပိုင်း)

“ ငှက်ပျောဖီး—ဥပမာ ”

ဥပမာဆိုရသော်—၁ ၂-လုံးရှိသော ငှက်ပျောဖီး၌ ငှက်ပျော
သီး ၁ ၂-လုံးပေါင်းစု၍နေသောအပေါင်းအစုကိုသာ ငှက်ပျော
ဖီးဟု ခေါ်ဆိုရ၏။ ငှက်ပျောသီး ၁ ၂-လုံးကို နှုတ်ပယ်ထားလိုက်
ပါလျှင်၊ ငှက်ပျောဖီး ဆိုစရာမရှိ။ အညွှာသာကျန်၍ အသီး
မကျန်တော့သကဲ့သို့၊ ထိုဥပမာနှင့်တူစွာ ဘုံသုံးပါးတို့၌ ကံအား
လျော်စွာ ဖြစ်ကြ ပျက်ကြသော၊ ဝါ-မပြတ်မလတ် တလစပ်ဖြစ်
ပျက်နေကြသော စက္ခာယတနစသော အာယတနတရား ၁၂ပါး
တို့ကိုသာ ဘုံ ပုဂ္ဂိုလ်အားလျော်စွာ အပါယ်ကောင်၊ လူကောင်
နတ်ကောင်၊ ဗြဟ္မာကောင်၊ ပုဂ္ဂိုလ်-သတ္တဝါ-သူ-ငါ-ယောကျ်ား
မိန်းမ စသည်ဖြင့် ပညတ်အားဖြင့် အသီးအသီး ခေါ်ဆိုကြရ
လေသည်။ အဟုတ်အမှန် ကော်ရို၍ ခေါ်ဆိုရသည် မဟုတ်၊
အဆိုပါ အာယတန ၁၂-ပါးတို့ကို နှုတ်ပယ်ထားပါလျှင် ဘုံနေ
သတ္တဝါဟူ၍ လုံးဝမရှိတော့ပြီ။ ဘုံအခေါင်းဟောင်းလောင်း
ကြီးသာ ကျန်ရှိနေတော့သည်ဟု သိလေ-မှတ်လေ။ ၁၂-လုံး
ရှိသော သရက်သီးခိုင် ဥပမာဖြင့်လည်း သိလေ-မှတ်လေပါ။

ဤတွင်—အာယတနပိုင်းကို ရပ်ဆိုင်းလိုက်ပါသည်။

*****

“ ခတ်ပိုင်း ”

၃-ခတ် (၁၈)ပါး ပါဠိ၊

အဋ္ဌာရသဓာတုယော၊ စက္ခုဓာတု၊ သောတဓာတု၊ ယာနဓာတု၊ ဇိဝှိဓာတု၊ ကာယဓာတု၊ ရူပဓာတု၊ သဒ္ဓဓာတု၊ ဂန္ဓဓာတု၊ ရသဓာတု၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗဓာတု၊ စက္ခုဝိညာဏဓာတု၊ သောတဝိညာဏဓာတု၊ ယာနဝိညာဏဓာတု၊ ဇိဝှိဝိညာဏဓာတု၊ ကာယဝိညာဏဓာတု၊ မနောဓာတု၊ မနောဝိညာဏဓာတု၊ ဓမ္မဓာတုတိ။ ။

အနက်... ဓာတုယော၊ ခတ်တို့သည်။ စက္ခုဓာတု၊ စက္ခုဓာတ်။ သောတဓာတု၊ သောတဓာတ်။ ယာနဓာတု၊ ယာနဓာတ်။ ဇိဝှိဓာတု၊ ဇိဝှိဓာတ်။ ကာယဓာတု၊ ကာယဓာတ်။ ရူပဓာတု၊ ရူပဓာတ်။ သဒ္ဓဓာတု၊ သဒ္ဓဓာတ်။ ဂန္ဓဓာတု၊ ဂန္ဓဓာတ်။ ရသဓာတု၊ ရသဓာတ်။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗဓာတု၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗဓာတ်။ စက္ခုဝိညာဏဓာတု၊ စက္ခုဝိညာဏဓာတ်။ သောတဝိညာဏဓာတု၊ သောတဝိညာဏဓာတ်။ ယာနဝိညာဏဓာတု၊ ယာနဝိညာဏဓာတ်။ ဇိဝှိဝိညာဏဓာတု၊ ဇိဝှိဝိညာဏဓာတ်။ ကာယဝိညာဏဓာတု၊ ကာယဝိညာဏဓာတ်။ မနောဓာတု၊ မနောဓာတ်။ မနောဝိညာဏဓာတု၊ မနောဝိညာဏဓာတ်။ ဓမ္မဓာတု၊ ဓမ္မဓာတ်။ ဣတိ၊ ဤသို့။ အဋ္ဌာရသ၊ တဆဲ ရှစ်ပါးတို့တည်း။ ။

၇၆

ခန္ဓာဒီပကာသနီကျမ်း(ဓာတ်ပိုင်း)

ဓာတ်(၁၈)ပါး သရုပ်ခွဲပုံ၊

ထိုဓာတ်တို့သည်....	၁။ စက္ခုဓာတ်	၁-ပါး၊
	၂။ သောတဓာတ်	၁-ပါး၊
	၃။ သာနုဓာတ်	၁-ပါး၊
	၄။ ဇီဝါဓာတ်	၁-ပါး၊
	၅။ ကာယဓာတ်	၁-ပါး၊
	၆။ ရူပဓာတ်	၁-ပါး၊
	၇။ သဒ္ဓဓာတ်	၁-ပါး၊
	၈။ ဂန္ဓဓာတ်	၁-ပါး၊
	၉။ ရသဓာတ်	၁-ပါး၊
	၁၀။ ဖောဠဗ္ဗဓာတ်	၁-ပါး၊
	၁၁။ စက္ခုဝိညာဏဓာတ်	၁-ပါး၊
	၁၂။ သောတဝိညာဏဓာတ်	၁-ပါး၊
	၁၃။ သာနုဝိညာဏဓာတ်	၁-ပါး၊
	၁၄။ ဇီဝါဝိညာဏဓာတ်	၁-ပါး၊
	၁၅။ ကာယဝိညာဏဓာတ်	၁-ပါး၊
	၁၆။ မနောဓာတ်	၁-ပါး၊
	၁၇။ မနောဝိညာဏဓာတ်	၁-ပါး၊
	၁၈။ ဓမ္မဓာတ်	၁-ပါး၊

ဤသို့ (၁၈) ပါး ရှိကုန်၏။

ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း(ဓာတ်ပိုင်း)

“ဓာတ် (၁၈) ပါး အရကောက်”

ထိုဓာတ်(၁၈)ပါးတို့တွင်—

- ၁။ စက္ခုပသာဒ၊ မျက်စိရုပ်ကို-စက္ခုဓာတ်ဟု ကောက်လေ၊ စက္ခုဓာတ်ဆိုသည်ဟု သိလေ မှတ်လေ။
- ၂။ သောတပသာဒ၊ နားကို-သောတဓာတ်ဟု ကောက်လေ၊ သောတဓာတ်ဆိုသည်ဟု သိလေ-မှတ်လေ။
- ၃။ သာနုပသာဒ၊ နှာခေါင်းကို-သာနုဟု ကောက်လေ၊ သာနုဓာတ်ဆိုသည်ဟု သိလေ-မှတ်လေ။
- ၄။ ဇိဝှါပသာဒ၊ လျှာကို-ဇိဝှါဓာတ်ဟု ကောက်လေ၊ ဇိဝှါဓာတ်ဆိုသည်ဟု သိလေ-မှတ်လေ။
- ၅။ ကာယပသာဒ၊ ကိုယ်ကို-ကာယဓာတ်ဟု ကောက်လေ၊ ကာယဓာတ်ဆိုသည်ဟု သိလေ-မှတ်လေ။
- ၆။ ရူပီရုံ၊ အဆင်းကို-ရူပဓာတ်ဟု ကောက်လေ၊ ရူပဓာတ်ဆိုသည်ဟု သိလေ-မှတ်လေ။
- ၇။ သဒ္ဒါရုံ၊ အသံကို-သဒ္ဒဓာတ်ဟု ကောက်လေ၊ သဒ္ဒဓာတ်ဆိုသည်ဟု သိလေ-မှတ်လေ။
- ၈။ ဂန္ဓာရုံ၊ အနံ့ကို-ဂန္ဓာဓာတ်ဟု ကောက်လေ၊ ဂန္ဓာဓာတ်ဆိုသည်ဟု သိလေ-မှတ်လေ။
- ၉။ ရသာရုံ၊ အရသာကို-ရသာဓာတ်ဟု ကောက်လေ၊ ရသာဓာတ်ဆိုသည်ဟု သိလေ-မှတ်လေ။

၇၈ ခန္ဓာဒိပကာသနီကျမ်း(ခတ်ပိုင်း)

၁၀။ ဖောဠဗ္ဗာရုံ၊ အတ္တေ ကို-ဖောဠဗ္ဗဓာတ်ဟု ကောက်လေ၊
ဖောဠဗ္ဗဓာတ်ဆိုသည်ဟု သိလေ-မှတ်လေ။

၁၁။ စက္ခုဝိညာဏ်ဒွေ၊ နာမ်ကို - စက္ခုဝိညာဏဓာတ် ဟု
ကောက်လေ၊ စက္ခုဝိညာဏဓာတ် ဆိုသည်ဟု သိလေ
မှတ်လေ။

၁၂။ သောတဝိညာဏ်ဒွေ၊ နာမ်ကို-သောတဝိညာဏဓာတ်ဟု
ကောက်လေ၊ သောတဝိညာဏဓာတ်ဆိုသည်ဟု သိလေ
မှတ်လေ။

၁၃။ ဃာနဝိညာဏ်ဒွေ၊ နာမ်ကို-ဃာနဝိညာဏဓာတ်ဟုကောက်
လေ ဃာနဝိညာဏဓာတ်ဆိုသည်ဟု သိလေ-မှတ်လေ။

၁၄။ ဇိဝှိဝိညာဏ်ဒွေ၊ နာမ်ကို ဇိဝှိဝိညာဏဓာတ်ဟုကောက်
လေ၊ ဇိဝှိဝိညာဏဓာတ်ဆိုသည်ဟု သိလေ-မှတ်လေ။

၁၅။ ကာယဝိညာဏ်ဒွေ၊ နာမ်ကို ကာယဝိညာဏဓာတ် ဟု
ကောက်လေ၊ ကာယဝိညာဏဓာတ် ဆိုသည်ဟု သိလေ
မှတ်လေ။

၁၆။ ပဉ္စဂါရာဝဇ္ဇန်း၊ သမ္ပဒိစ္ဆာန်းဒွေ၊ နာမ်ကို မနောဓာတ်ဟု
ကောက်လေ၊ မနောဓာတ်ဆိုသည်ဟု သိလေမှတ်လေ။

၁၇။ ဒွေပဉ္စဝိညာဏ် ၁၁, မနောဓာတ် ၃ ခုတို့မှ ကြွင်းသော
စိတ် ၇၆-ခုကို မနောဝိညာဏဓာတ်ဟု ကောက်လေ၊
မနောဝိညာဏဓာတ်ဆိုသည်ဟု သိလေ-မှတ်လေ။

၁၈။ စောသိက်-၅၂-သုခုမရုပ်-၁၆-နိဗ္ဗာန်ကို ဓမ္မဓာတ်ဟု
ကောက်လေ၊ ဓမ္မဓာတ်ဆိုသည်ဟု သိလေ-မှတ်လေ။

ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း(ဓာတ်ပိုင်း)

ဆောင်ပုဒ်၊

- ၁။ စက်-သော-ဃာ-ဇီ၊ ကာကိုမှီ၊ အတည်မှတ်ကြ ဓာတ်ပဉ္စ။
- ၂။ ရူ-သဒ္ဓိ-ဂန်-ရ၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗ၊ တလီမှတ်ကြ ဓာတ်ပဉ္စ။
- ၃။ စက်-သော-သံ-ဇီ၊ ကာ-ထည့်မနော၊ မနောဝိညာ ဓမ္မသာ။

ပေါင်းခါ-ဓာတ်ရ-ဌာရသ။

မှတ်ချက်။	။	၁။ စက်ကို	စက္ခုဓာတ်ဟုမှတ်။
		၂။ သော ကို	သောတဓာတ်ဟုမှတ်။
		၃။ ဃာ ကို	ဃာနဓာတ်ဟုမှတ်။
		၄။ ဇီကို	ဇီဝါဓာတ်ဟုမှတ်။
		၅။ ကာ ကို	ကာယဓာတ်ဟုမှတ်။
		၆။ ရူ ကို	ရူပဓာတ်ဟုမှတ်။
		၇။ သဒ္ဓိ ကို	သဒ္ဓဓာတ်ဟုမှတ်။
		၈။ ဂန် ကို	ဂန္ဓဓာတ်ဟုမှတ်။
		၉။ ရ ကို	ရသဓာတ်ဟုမှတ်။
		၁၀။ ဖော ကို	ဖောဋ္ဌဗ္ဗဓာတ်ဟုမှတ်။
		၁၁။ စက် ကို	စက္ခုဝိညာဏဓာတ်ဟုမှတ်။
		၁၂။ သော ကို	သောတဝိညာဏဓာတ်ဟုမှတ်။
		၁၃။ ဃာ ကို	ဃာနဝိညာဏဓာတ်ဟုမှတ်။
		၁၄။ ဇီ ကို	ဇီဝါဝိညာဏဓာတ်ဟုမှတ်။
		၁၅။ ကာ ကို	ကာယဝိညာဏဓာတ်ဟုမှတ်။
		၁၆။ မနော ကို	မနောဓာတ်ဟုမှတ်။
		၁၇။ မနောဝိညာကို	မနောဝိညာဏဓာတ်ဟုမှတ်။
		၁၈။ ဓမ္မ ကို	ဓမ္မဓာတ်ဟုမှတ်။

၈၀ ခန္ဓာဒိပကာသနီကျမ်း(ခတ်ပိုင်း)

ရုပ်-နာမ်-မိဿက (၃)ပါး ခွဲပုံ၊

ခတ်သည်—ရုပ်ခတ်, နာမ်ခတ်, မိဿကခတ်ဟုသုံးမျိုး
သုံးစား သုံးပါးရှိရာ—

ကိုတိုင် — စက္ခုခတ်အစ ဖောဠုဗ္ဗအဆုံး(၁၀)ပါးကို
ရုပ်ခတ် ဆိုသည်။

စက္ခုဝိညာဏခတ်အစ မနောဝိညာဏ ခတ်
အဆုံး(၇)ပါးကို နာမ်ခတ် ဆိုသည်။

ရုပ်-နာမ်နှစ်ပါး ရောထားသော နောက်ဆုံး ဓမ္မ
ခတ်(၁)ပါးကို မိဿကခတ် ဆိုသည်။

ရုပ်ခတ် (၁၀) ပါး၊ နာမ်ခတ် (၇)ပါး၊ မိဿကခတ်
(၁)ပါး၊ ဤ(၁၈)ပါးပေါင်းလျှင် ခတ်(၁၈)ပါးဖြစ်သည်။

ရုပ်, နာမ် ၂-ပါး ခွဲပုံ၊

တနည်းဆိုသော်—အဆိုပါ ခတ်(၁၈)ပါးတို့တွင် မိဿက
ခတ်၌ သုခုမရုပ်(၁၆)ခုကို ရုပ်ခြင်းတူ၍ ရုပ်ခတ်(၁၀)ပါး
နှင့် ပေါင်းသော်-ရုပ်ခတ်(၂၆)ပါး ဖြစ်၏။ စေတသိက်(၅၂)
နိဗ္ဗာန်ကို နာမ်ခြင်းတူ၍ နာမ်ခတ် (၇)ပါးနှင့် ပေါင်းသော်-
နာမ်ခတ်(၆၀)ဖြစ်၏။ ရုပ်ခတ်(၂၆)ပါးက-ရုပ်၊ နာမ်ခတ်
(၆၀)က-နာမ်၊ သဘောတူရာပေါင်းလိုက်ပါလျှင် ခတ်(၁၈)
ပါး ဆိုသော်လည်း ရုပ်-နာမ် နှစ်ပါးသာ ဖြစ်သည်။

ခတ်ခေါ်ဆိုရပုံ၊

“ကေနဇ္ဇန ခတ်”အရာ၊ အဘယ်ကြောင့် ခတ် ခေါ်ပါ
သနည်းဟု မေးခဲ့သော်-“အတ္တနောသဘာဝံစာရေတီတိ ခတ်”

ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း(ဓာတ်ပိုင်း)

အရ၊ မိမိသဘောကိုဆောင်တတ်သောကြောင့် ဓာတ်ခေါ်သည် ဟုဖြေဆိုလေ။ ဓာတ်-ဆိုတာက ပါဠိဘာသာဖြစ်သည်။ မြန်မာ လိုကတော့ မိမိသဘောကို မိမိဆောင်နေသောကြောင့်-ဓာတ် ဆိုရသည်ဟု ဆိုလိုသည်။

(ဆောင်ပုံ) ပထဝီဓာတ်၏ မာသောသဘော၊ နူးညံ့သော သဘော။ အာပေါဓာတ်၏ ဖွဲ့စည်းယိုစီးသောသဘော။ တေဇော ဓာတ်၏ ပူသောသဘော၊ အေးသောသဘော။ ဝါယောဓာတ်၏ ထောက်ကန် လှုပ်ရှားသောသဘော။ ဤသဘောလေးမျိုးတို့ သည် အတွင်းအခံဓာတ်ဖြစ်သော စက္ခုဓာတ်စသည်တို့၌ အပြင် အတိုက်ဓာတ်ဖြစ်သော ရူပါရုံစသည်တို့နှင့် တိုက်ဆိုင်မိကြသော အခါတို့၌ စက္ခုပသာဒ၊ ရူပါရုံ၊ အာလောက၊ မနသိကာရ ဟူသော အကြောင်းလေးပါးတို့၏ ပေါင်းဆုံ ညီညွတ်မှုကိုစွဲ၍ စက္ခုဝိညာဏဓာတ် စသော ဝိညာဏဓာတ် (၇) ပါး တို့သည် ဥပါဒိဓဏ၊ ဌိဓဏ၊ ဘင်္ဂဓဏတို့၌ ခက်မာမှုစသော သူ့သဘောကို သူ့ဆောင်မှု (၁၈)ခုကိုပင် ဓာတ်(၁၈)ပါးဟု ခေါ်ဆိုရလေ သည်ဟု သိလေ-မှတ်လေ။

မှတ်ချက်—ဓမ္မာယတန ဓမ္မဓာတ်တို့၌ အကျုံးဝင်သော(နိဗ္ဗာန်) နာမ်ကိုကား သူ့အရာမဟုတ်။ ဤ၌ ချင်းချန်၍ ယူရ မည်ဟု သိလေ-မှတ်လေ။

၈၂ ခန္ဓာဒီပကာသနီကျမ်း(ခတ်ပိုင်း)

ဝေါကာရသုံးစုံ - အကုန်လုံးပြု

၁။ (ကေဝေါကာရ) အနည်းငယ် ထင်ရှားစေဦးအံ့--
 လေးကျန်းတမြင့်မိုရ်၊ ၃၁-ဘုံ၊ တခုသော စကြာဝဠာခေါ်သော
 ဤဩကာသလောကကြီး၌ ကေဝေါကာရ ခေါ်သော အသည
 သတ်ဘုံ၌ ဖြစ်ခိုက်ဖြစ်နေ သက်ဆိုင်ရာ ရုပ်ဓာတ်ကိုသာ ဘုံသို့
 လိုက်၍ ပညတ်အားဖြင့် (အသညသတ်ဗြဟ္မာ) ဟု ခေါ်ဆိုရ
 သည်။ ထိုသို့ခေါ်ဆိုသော်လည်း အဟုတ်မရှိ၊ အမှန်မရှိ၊ ပညတ်
 မျှဟုသိ။ အဟုတ်ရှိ၊ အမှန်ရှိမှာ-ရုပ်ဓာတ်သာ။ ထိုရုပ်ဓာတ်ကို
 ပရမတ်ဟုသိ။ အသညသတ်ဘုံ၌ဖြစ်ခိုက် ရုပ်ဓာတ်ကို နှုတ်ပယ်
 ထားပါလျှင် အသညသတ်ဗြဟ္မာဆိုသည်မှာ လုံးဝမရှိတော့ပါ။
 ဘုံအခေါင်း ဟောင်းလောင်းကြီးသာ ကျန်ရှိနေပါတော့သည်။
 ထို့ကြောင့် ရုပ်ဓာတ်ကိုသာ ပညတ်အားဖြင့် (အသညသတ်
 ဗြဟ္မာ)ခေါ်ဆိုရသည်ဟု သိလေ-မှတ်လေ။

၂။ (စတုဝေါကာရ) စတုဝေါကာရ ခေါ်သော အရူပ
 လေးဘုံ၌ ဖြစ်ခိုက်ဖြစ်နေ သက်ဆိုင်ရာ နာမ်ဓာတ်ကိုသာ ဘုံသို့
 လိုက်၍ ပညတ်အားဖြင့် (အရူပဗြဟ္မာ) ဟု ခေါ်ဆိုရသည်။
 ထိုသို့ ခေါ်ဆိုရသော်လည်း အဟုတ်မရှိ၊ အမှန်မရှိ၊ ပညတ်မျှဟု
 သိ။ အဟုတ်ရှိ၊ အမှန်ရှိမှာ နာမ်ဓာတ်သာ။ ထို နာမ်ဓာတ်ကို
 ပရမတ်ဟုသိ။ အသညသတ်ဘုံ၌ ဖြစ်ခိုက် နာမ်ဓာတ်ကိုနှုတ်ပယ်
 ထားပါလျှင် (အရူပဗြဟ္မာ) ဆိုသည်မှာ- လုံးဝ မရှိတော့ပါ။
 ဘုံအခေါင်း ဟောင်းလောင်းကြီးသာ ကျန်ရှိနေပါတော့သည်။
 ထို့ကြောင့်-နာမ်ဓာတ်ကိုသာ ပညတ်အားဖြင့် (အရူပဗြဟ္မာ)
 ခေါ်ဆိုရသည်ဟု သိလေ-မှတ်လေ။

ခန္ဓာသိပ္ပံနာယနိကျမ်း(ဓာတ်ပိုင်း)

၃။ (ပဉ္စဝေါကာရ) ပဉ္စဝေါကာရ ခေါ်သော ကျန် ၂၆-ဘုံတို့၌ ဖြစ်ခိုက်ဖြစ်နေ သက်ဆိုင်ရာ ရုပ်ဓာတ်, နာမ်ဓာတ် တို့ကိုသာ ဘုံသို့လိုက်၍ ပညတ်အားဖြင့် အပါယ်ကောင်, လူကောင်, နတ်ကောင်, ဗြဟ္မာကောင် စသည်ဖြင့် ခေါ်ဆိုရလေသည်။ ထိုသို့ခေါ်ဆိုသော်လည်း အဟုတ်မရှိ, အမှန်မရှိ, ပညတ်မျှဟုသိ။ အဟုတ်ရှိ အမှန်ရှိသည်ကား ရုပ်ဓာတ်, နာမ်ဓာတ်သာ။ ထို ရုပ်ဓာတ်, နာမ်ဓာတ်ကို ပရမတ်ဟုသိ။ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်ခိုက် ရုပ်နာမ်ကို နှုတ်ချန်ထားပါလျှင် အပါယ်ကောင်, လူကောင်, နတ်ကောင်, ဗြဟ္မာကောင် စသည်ဖြင့် ခေါ်ဆိုရာ လုံးဝမရှိ တော့ပါ။ ဘုံအခေါင်း ဟောင်းလောင်းကြီးသာ ကျန်ရှိနေပါ တော့သည်။ ထို့ကြောင့် ရုပ်ဓာတ်, နာမ်ဓာတ်ကိုသာ ပညတ် အားဖြင့် အပါယ်ကောင် စသည် ခေါ်ဆိုရသည်ဟု သိလေ မှတ်လေ။

မိစ္ဆာ နှင့် သမ္မာ (အမှား နှင့် အမှန်)

ဤလိုဤပုံ—ဝေါကာရသုံးစုံနှင့် ခြုံလိုက်ပါလျှင် ၃၁-ဘုံလုံး ငုံ့မိ အုပ်မိ ချုပ်မိ၍ သွားပါသဖြင့် အဆိုပါ ၃၁-ဘုံတို့မှာ ကံအားလျော်စွာ ဖြစ်ပျက် ကျင်လည်၍နေကြတဲ့ခါ၊ အဆိုပါ ခန္ဓာ, အာယတန, ဓာတ် ပရမတ်တို့၏ ဖြစ်ခြင်း, ပျက်ခြင်းသာ အစစ်အမှန်ဖြစ်နေပါ၍ ၃၁-ဘုံတို့မှာ လူ, နတ်, ဗြဟ္မာ, ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါဆိုတဲ့ ပညတ်ပေါ်တွင် အသိဉာဏ်သောင်တင် အသိ ဉာဏ်အားကုန် အသိဉာဏ်ဆုံးတုံး၍မနေစေဘဲ လူ, နတ်, ဗြဟ္မာ ပုဂ္ဂိုလ်, သတ္တဝါဆိုတဲ့ ပညတ်မြင် ပညတ်သိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ အတ္တဒိဋ္ဌိ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ အမှားသိ အမှားမြင် အမှားယူ အသိမှား အမြင်

မှား အယူမှားတို့ကို လှန်မြောက်ကျော်ဖောက် အဆိုပါ-ခန့်၊ အာ၊ ဓာတ်ဆိုတဲ့ ပရမတ်ပေါက်၊ ထို ခန့်၊ အာ၊ ဓာတ် တို့သည် လည်း အကြောင်းအားလျော်စွာ ဖြစ်ပေါ် လာကြပြီးလျှင် ဥပါဒိ-ဋ္ဌိ-ဘင်္ဂမ္ပ လျှင်စွာ လျှင်စွာ ဖြစ်၍ လျှင်စွာ လျှင်စွာ ပျက်တတ်သောကြောင့် မမြဲ၊ ဆင်းရဲ၊ အစိုးမရ၊ အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တဖြစ်သော ရုပ်နာမ်ကား(ဒုက္ခသစ္စာ)၊ ထို ဒုက္ခသစ္စာ ရုပ်နာမ် ခန္ဓာကိုဖြစ်စေတတ်သော ရှေးဘဝ၌ ဖြစ်သော တဏှာလောဘကား(သမုဒယသစ္စာ)၊ တဏှာပယ်သော မဂ်အကျင့်ကြောင့် ထို ဒုက္ခ၊ သမုဒယသစ္စာ နှစ်ပါးတို့၏ တဘန် အသစ် မဖြစ်ရာ နိဗ္ဗာန်သည်ကား (နိရောဓသစ္စာ)၊ တဏှာပယ်သော မဂ်အကျင့်ကား (မဂ္ဂသစ္စာ)ဟု သစ္စာကိုက်အောင်၊ ဝါ-သစ္စာ သိတဲ့ သောတာပန် စသော အရိယာများ ဖြစ်သွားနိုင်အောင် သိရှိကြပါလေ ဟူလို။ ။

ဤတွင် ဓာတ်ပိုင်းကို ရပ်ဆိုင်းလိုက်ပါသည်။

*****

“ ခန္ဓာ-အာယတန-ဓာတ် ”

ခန-အာ-ဓာတ် သုံးရပ် ဟောရပုံ၊

ဘုန်းတော်ကြီးလှသော ဗုဒ္ဓမြတ်စွာစိန္တေယျာသည် ဝေဒနယျ ကြာ သတ္တဝါတို့ကို မွေးသေ မလွတ်နိုင်သေးတဲ့ သြဃလေးဖြာ သံသရာမှ ကျွတ်လွတ်ထွက်မြောက် မွေးသေလွတ်တဲ့ နိဗ္ဗာန်ကို မြန်မြန် ဆောဆော ရစေ ရောက်စေခြင်းငှါ တရားရေအေး အမြှိုက်ဆေးကို တိုက်ကျွေးတော်မူတဲ့ခါ၊ ခန္ဓာနှင့်သင့်လျော်တဲ့ သတ္တဝါကို၊ ခန္ဓာ၊ အာယတနနှင့် သင့်လျော်တဲ့ သတ္တဝါကို၊ အာယတန၊ ဓာတ်နှင့် သင့်လျော်တဲ့ သတ္တဝါကို ဓာတ်အားဖြင့် သာ ဟောချွတ်တော်မူမြဲထုံးစံရှိတော်မူခဲ့ရာ—

၁။ နာမ်၌တွေ့ဝေ၊ နာမ်အကြောင်းကို ကောင်းကောင်း မသိ မရိပ်စားမိသော သတ္တဝါတို့အား ခန္ဓာငါးပါး အမြတ် တရားကို ဟောကြား၍ မဂ် ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်သို့ ပို့ ဆောင်တော်မူခဲ့ ပါသည်။

၂။ ရုပ်၌တွေ့ဝေ၊ ရုပ်အကြောင်းကို ကောင်းကောင်းမသိ မရိပ်စားမိသော သတ္တဝါတို့အား အာယတန ၁၂-ပါး အမြတ် တရားကို ဟောကြားတော်မူ၍ မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်သို့ပို့ ဆောင်တော် မူခဲ့ပါသည်။

၃။ ဓာတ်၌တွေ့ဝေ၊ ဓာတ်အကြောင်းကို ကောင်းကောင်း မသိ မရိပ်စားမိသော သတ္တဝါတို့အား ဓာတ် ၁၈-ပါး အမြတ် တရားတို့ကို ဟောကြားတော်မူ၍ မဂ် ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်သို့ ပို့ ဆောင် တော်မူခဲ့ပါသည်။

၈၆ ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း (ခန္ဓာ-အာယတန ဓာတ်ပိုင်း)

ပုဂ္ဂိုလ် သုံးမျိုး၊

ကျွတ်ထိုက်သောပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ၁-နာမမုဉ္ဇပုဂ္ဂိုလ်၊ ၂-ရူပမုဉ္ဇပုဂ္ဂိုလ်၊ ၃-နာမရူပမုဉ္ဇပုဂ္ဂိုလ် ဟု သုံးမျိုး သုံးစား သုံးပါးရှိသည်။

ထိုတိုင်၊ ၁-နာမမုဉ္ဇပုဂ္ဂိုလ်၊ နာမ်၌ တွေ့ဝေသော ပုဂ္ဂိုလ်ဆိုသည်မှာ—နာမ်ကို နာမ်မှန်းမသိ။ နာမ်ကိုပင် ပုဂ္ဂိုလ်၊ သတ္တဝါ ဟု အယူမှားရှိနေသော၊ ဝါ-ဝေဒက၊ အတ္တ၊ အယူမှားရှိသောသူပေတည်း။ ထိုသူအား နာမ်၌တွေ့ဝေသောကြောင့် ရူပက္ခန္ဓာဟု ရုပ်ကိုတပုံမျှသာခွဲပြ၍၊ ဝေဒနာက္ခန္ဓာ၊ သညာက္ခန္ဓာ၊ သင်္ခါရက္ခန္ဓာ ဝိညာဏက္ခန္ဓာဟု နာမ်ကို ခပ်များများ လေးပုံလောက်ခွဲပြ၍ ခန္ဓာငါးပါးတရားကို ဟောကြားတော်မူပါသည်။

၂။ ရူပမုဉ္ဇ...ရုပ်၌တွေ့ဝေသော ပုဂ္ဂိုလ်ဆိုသည်မှာ-ရုပ်ကို ရုပ်မှန်း မသိ။ ရုပ်ကိုပင်ပုဂ္ဂိုလ်၊ သတ္တဝါ ဟုအယူမှားရှိနေသော၊ ဝါ-ကာရကအတ္တ အယူမှားရှိသောသူပေတည်း။ ထိုသူအားရုပ်၌ တွေ့ဝေသောကြောင့် စက္ခာယတနအစ၊ ဖောဠုဗ္ဗာယတနအဆုံး ရုပ်ကို ၁၀-ပုံလောက်ခွဲပြ၍ မနာယတနဟု နာမ်ကို ၁-ပုံလောက်သာ ခွဲပြ၍ အာယတန ၁၂-ပါးကို ဟောကြားတော်မူပါသည်။

၃။ နာမရူပမုဉ္ဇ...နာမ် ရုပ် နှစ်ပါးလုံးတို့၌ တွေ့ဝေသော ပုဂ္ဂိုလ်ဆိုသည်မှာ-နာမ်ရုပ်ကိုပင် နာမ်ရုပ်မှန်း မသိ။ နာမ်ရုပ်ကိုပင် ပုဂ္ဂိုလ်၊ သတ္တဝါ ဟု အယူမှားရှိနေသော၊ ဝါ-ဝေဒက အတ္တ၊ ကာရကအတ္တ အယူမှားရှိနေသောသူပေတည်း။ ထိုသူအား နာမ်ရုပ် နှစ်ပါးတို့၌ပင် တွေ့ဝေနေသောကြောင့် စက္ခာ

ခန္ဓာဒိပကာသနီကျမ်း(ခန္ဓာ-အာယတနဓာတ်ပိုင်း) ၈၇

ဓာတ်အစ,ဖောဠဗ္ဗဓာတ်အဆုံး ရုပ်ဓာတ်ကိုလည်း ခပ်များများ
၁၀-ပုံလောက်ခွဲပြု၍ စက္ခုဝိညာဏဓာတ် အစ, မနောဝိညာဏ
ဓာတ် အဆုံး နာမ်ဓာတ်ကိုလည်း ခပ်များများ ၇-ပါးခွဲပြု၍
ဓာတ် ၁၈-ပါးကို ဟောကြားတော်မူပါသည်။

တနည်း-ပုဂ္ဂိုလ်သုံးမျိုး

- ၁။ တိက္ခပုဂ္ဂိုလ် (ဥာဏ်ထက်သူ)
- ၂။ နာတိတိက္ခပုဂ္ဂိုလ် (ဥာဏ်အလတ်ဖြစ်သူ)
- ၃။ မုဒိန္ဒြိယပုဂ္ဂိုလ် (ဥာဏ်နုသူ)ဟု သုံးမျိုးရှိသည်။

ထို့တွင်၊ ၁-တိက္ခပုဂ္ဂိုလ်အား-ခန္ဓာကို၊ ၂-နာတိတိက္ခပုဂ္ဂိုလ်
အား-အာယတန ကို၊ ၃-မုဒိန္ဒြိယပုဂ္ဂိုလ်အား-ဓာတ် ကို ဟော
တော်မူပါသည်။

တနည်း-ပုဂ္ဂိုလ်သုံးမျိုး၊

- ၁။ သံခိတ္တရုစိပုဂ္ဂိုလ် (အကျဉ်းကြိုက်သူ)
- ၂။ မဇ္ဈိမရုစိပုဂ္ဂိုလ် (မကျဉ်းမကျယ် အလယ် အလတ်
ကြိုက်သူ)
- ၃။ ဝိတ္ထာရရုစိပုဂ္ဂိုလ် (အကျယ်ကြိုက်သူ) ဟု
သုံးမျိုးရှိသည်။

ထို့တွင်၊ ၁-သံခိတ္တရုစိ ပုဂ္ဂိုလ်အား-ခန္ဓာ ကို၊ ၂-မဇ္ဈိမရုစိ
ပုဂ္ဂိုလ်အား-အာယတန ကို၊ ၃-ဝိတ္ထာရရုစိပုဂ္ဂိုလ်အား-ဓာတ်ကို
ဟောတော်မူပါသည်။

၈၈ ခန္ဓာဒိပကာသနီကျမ်း(ခန္ဓာ-အာယတန-ဓာတ်ပိုင်း)

မှတ်ချက်။ အဆိုပါပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အမျိုးအစား၊ အလိုအကြိုက်၊ စရိုက်ကိုကား၊ ဝါ-အနု၊ အလတ်၊ အရင့် ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အလိုသဘောကို သိရှိနိုင်ဘိရာကား-“ ဗုဒ္ဓါနမေဝ ဝိသယော၊ နအညေသံ” နှင့် အညီ ဘုရားရှင်တို့၏ အရာသာဖြစ်သည်။ လူသာမန်တို့၏အရာမဟုတ်ပေ။

ဆောင်ပုဒ်များ- ၁။ နာမ်ဥှမဠု၊ ခန္ဓဒေသနာ
ရုပ်ဥှမဠု၊ အာယတနမှတ်ပါ။
နာမ်ရုပ်မဠု၊ ဓာတုဒေသနာ
ဤသုံးဝ၊ ဟောရ ခန့်၊ အာ၊ ဓာ။ ။

၂။ တိက္ခနာတိ၊ မုဒိန္ဒြိယာ
သံ-စိ၊ မုစိ၊ ဝိ-ရုစိသာ
ယူလေစဉ်ကျ၊ ယထာက္ကမာ
ခန့်၊ အာ၊ ဓာတ် ဟောအပ် အထဝါ။ ။

ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတ်ကိုသာ-သံသရာဟု
ခေါ်ဆိုရပုံ၊

ခန္ဓာနဉ္စ ပဋိပါဋိ၊ ဓာတုအာယတနာနစ။
အဗ္ဗောဇ္ဈိန္ဒ ဝတ္တမာနံ၊ သံသာရောတိ ပဝုစ္စတိ။ ။

(ထိုထိုအဋ္ဌကထာကျမ်းတို့၌ပြဆိုသည်)

ခန္ဓာဒိပကာသနီကျမ်း(ခန္ဓာ-အာယတန-ဓာတ်ပိုင်း) ၈၉

ခန္ဓာနုဉ္စ! ဘုံသုံးပါးတို့၌ ကံအားလျော်စွာ ဖြစ်ပျက်၍
 နေကြသော အဆိုပါ ခန္ဓာငါးပါး ရုပ်နာမ်တရားတို့၏၎င်း။
 ဓာတုအာယတနာနုဉ္စ! ဘုံသုံးပါးတို့၌ ကံအားလျော်စွာ ဖြစ်
 ပျက်၍နေကြသော အဆိုပါ ဓာတ် ၁၈-ပါး ရုပ်နာမ်တရား၊
 အဆိုပါ အာယတန ၁၂-ပါး ရုပ်နာမ်တရားတို့၏၎င်း။
 အဗ္ဗောဓိန္ဒြိယံ၊ မဂ်နှင့်မဖြစ်သမျှကာလပတ်လုံး မပြတ်မလတ်။
 ဝတ္တမာနံ၊ ဖြစ်ပျက်၍နေသော။ ပဋိပါဋိ၊ ရုပ်နာမ် ခန္ဓာတို့၏
 ဥပါဒ်-ဌိ-ဘင်္ဂ အစဉ်အတိုင်းကို။ သံသာရေတိ၊ သံသရာဟူ၍။
 ပဝုစ္စတိ၊ ဆိုအပ်၏။ ဝါ၊ ဆိုရသည်။

မှတ်ချက်။ ဤနေရာ၌ လောကုတ္တရာဖြစ်သော မဂ်စိတ္တုပ္ပါဒ်၊
 ဖိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်တို့၌ပါသော နာမက္ခန္ဓာလေးပါးကို ခန္ဓာ
 မဆို။ မဂ်စိတ်လေးခု၊ ဖိုလ်စိတ်လေးခု၊ နိဗ္ဗာန်တခု၊
 ဤကိုးတန်သော လောကုတ္တရာကို အာယတန-ဓာတ်ဟု
 မဆိုအပ် မဆိုရဟု ပိုင်းခြား၍ သိလေ-မှတ်လေ။

အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော်-ဤလောကုတ္တရာကိုးပါး
 သည် သံသရာလည်ကြောင်း မဟုတ်။ သံသရာ ပြတ်
 ကြောင်းသာ ဖြစ်သောကြောင့်ပေတည်း။ ဤလောကီ
 ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတ်တို့ကိုသာ သံသရာဟုဆိုရသည်။
 ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတ်မှတစ်ပါး သံသရာမရှိ၊ သံသရာမှ
 တစ်ပါး တခြားလည်း ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတ်မရှိဟု
 သိလေ-မှတ်လေ။

၉၀ ခန္ဓာဒီပကာသနီကျမ်း(ခန္ဓာ-အာယတန-ဓာတ်ပိုင်း)

ထင်ရှားမရှိနှင့် ထင်ရှားရှိ၊

အချုပ်အားဖြင့်ဆိုရလျှင် ဘုံသုံးပါးတို့၌ ကံအားလျော်စွာ ဖြစ်ပျက်ကြသော ခန္ဓာ, အာယတန, ဓာတ်တို့ကိုသာ၊ ပညတ် အားဖြင့် ပုဂ္ဂိုလ်-သတ္တဝါစသည်ဖြင့် အသီးအသီး နာမည်တပ်၍ ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုကြရလေသည်။ ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါကား ပရမတ္ထ အားဖြင့် ထင်ရှားမရှိ။ ခန္ဓာ, အာယတန, ဓာတ်တို့ကား-ပရမတ္ထ အားဖြင့် ထင်ရှားရှိ၏ဟု သိလေ-မှတ်လေ။

ဘုံအခေါင်း-ဟောင်းလောင်း၊

တနည်းဆိုရသော်-ဘုံသုံးပါးတို့၌ ခန္ဓာ, အာယတန, ဓာတ် သုံးရပ်တို့ကို နှုတ်ပယ်ထားလိုက်သည်ရှိသော်-ဘုံနေသတ္တဝါဟူ၍ လုံးဝ မရှိနိုင်တော့ပြီ။ ဘုံအခေါင်း ဟောင်းလောင်းကြီးသာ ကျန်ရှိနေတော့မည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော်-ခန္ဓာ, အာယတန ဓာတ်မှတစ်ပါး တခြားတစ်ပါး လူ-နတ်-ဗြဟ္မာ-ပုဂ္ဂိုလ်-သတ္တဝါ ဟူ၍ လုံးဝမရှိသောကြောင့်ပေတည်း။

စိတ်-စေတသိက်-ရုပ်၊

ဤ ခန္ဓာ, အာယတန, ဓာတ်သည်လည်း အဆီကိုညှစ်၍ အနှစ် ကိုထုတ်ယူသကဲ့သို့ သဘောတူရာ အချုပ်ကို နှုတ်ယူပါလျှင် စိတ်, စေတသိက်, ရုပ်, နိဗ္ဗာန်ဟူသော ပရမတ္ထတရား လေးပါး တို့တွင် နိဗ္ဗာန်ကိုချွင်းချန်၍ ကြွင်းကျန်သော စိတ်, စေတသိက်, သော ပရမတ္ထတရား သုံးပါးသာဖြစ်လေသည်။ ထိုသုံးပါး

ခန္ဓာဒီပကာသနိကျမ်း (ခန္ဓာ-အာယတန-ဓာတ်ပိုင်း) ၉၁

ကို အကျဉ်းချုံးပြန်လျှင် ဘော်ပြခဲ့ပြီးတိုင်း ရုပ်နာမ်နှစ်ပါးသာ ဖြစ်လေသည်။ ၎င်းရုပ်နာမ်နှစ်ပါးကို ငါးပုံခွဲလျှင်-ခန္ဓာငါးပါး၊ ဆဲ နှစ်ပုံခွဲလျှင်-အာယတန ၁၂-ပါး၊ ဆဲ ရှစ်ပုံ ခွဲလျှင်-ဓာတ် ၁၈-ပါး ဖြစ်ပြန်သည်ဟု သိလေ-မှတ်လေ။

သံသရာ ခေါ် ဆိုရပုံ၊

အဆိုပါ ခန္ဓာ, အာယတန, ဓာတ်တို့သည်သာ ဘုံသုံးပါးတို့မှာ ကံအားလျော်စွာ တခုတခုသောဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေအစ, စုတိအဆုံး တဖန်-ပဋိသန္ဓေအစ, စုတိအဆုံး၊ တဖန်-ပဋိသန္ဓေအစ, စုတိအဆုံး မဆုံးနိုင် မပြီးနိုင် လက်စ မသတ်နိုင်။ ကရွတ်ကင်းရှောက် တတောက်ပတ်ပတ် ချားရဟတ်ပမာ ထပ်ကာထပ်ကာ စပ်ကာ စပ်ကာ မပြတ်မစဲ ထပ်တလဲလဲ ဘဝတိုင်း ဘဝတိုင်း, ကမ္ဘာတိုင်း ကမ္ဘာတိုင်း တဏှာပယ်သော မဂ်အကျင့်ကိုမကျင့်၍ နိဗ္ဗာန် မရသေးသမျှကို ခန္ဓာ, အာယတန, ဓာတ်တို့သာ အမြဲတစေ ဖြစ်ပျက်၍နေသောကြောင့် “ပုနပုနံ သံသာရောန္တိတိ သံသရာ” နှင့်အညီ၊ သံသရာဆိုသည်ဟု သိလေ မှတ်လေ။

ခန့်, အာ, ဓာတ်, သုံးရပ်၊

အဆိုပါ စိတ်, စေတသိက်, ရုပ်ဟူသော ပရမတ္ထတရားသုံးပါး တို့သည် ခန္ဓာလည်းမည် အာယတနလည်းမည် ဓာတ်လည်း မည်ကုန်၏။ သို့ရာတွင် “ဘေဒါဘာဝေန နိဗ္ဗာနံ၊ ခန္ဓသင်္ဂဟ နိဿဋ္ဌ” နှင့်အညီ၊ အတိတ်, အနာဂတ် စသော အပြား၏ မရှိခြင်းကြောင့် နိဗ္ဗာန်ကို ခန္ဓာ မဆိုအပ်။ အလွတ်ထားပါလေ။

၉၂ ခန္ဓာဒိပကာသနီကျမ်း(ခန္ဓာ-အာယတန ဓာတ်ပိုင်း)

ဘုံသုံးပါးတို့၌ ကံအားလျော်စွာ ဖြစ်ကြသော သက်ဆိုင်ရာ ခန္ဓာ, အာယတန, ဓာတ်တို့ကိုပင် ပုဂ္ဂိုလ်, သတ္တဝါ, လူ, နတ်, ဗြဟ္မာ သူ-ငါ-ယောက်ျား-မိန်းမ စသည်ဖြင့် ခေါ်ဝေါ် ပြောဆိုကြလေ သည်။ ပုဂ္ဂိုလ်, သတ္တဝါ စသည်ကား ထင်ရှားမရှိ၊ ပညတ်မျှဟုသိ၊ ခန္ဓာ, အာယတန, ဓာတ်တို့ကား ထင်ရှားရှိ၊ ပရမတ် ဟုသိ။

ကျောင်း-နန်းငတ် ဥပမာ၊

ဥပမာဆိုသော်-သစ်သား, ဝါး, သက်ကယ် စသည်တို့ဖြင့် စုပေါင်း၍ ဆောက်လုပ်ထားသော အဆောက်အဦး တခုခုကို ဝါ-အိမ်ပုံစံ, ကျောင်းပုံစံ, နန်းတော်ပုံစံတခုခုကို လူနေလျှင်-အိမ်၊ ဘုန်းကြီးနေလျှင်-ကျောင်း၊ ရှင်ဘုရင်မင်းများ နေလျှင်-နန်း တော်ဟု သမုတ်ထားရာ, ဤဥပမာ၌ အိမ်, ကျောင်း, နန်းတော် ကား-အဟုတ်မရှိ ပညတ်မျှဟုသိ။ သစ်သား, ဝါး, သက်ကယ်ကား အဟုတ်ရှိ ပရမတ်ဟုသိ။ အကြောင်းသော်ကား-သစ်သား, ဝါး သက်ကယ်မှတစ်ပါး အိမ်ဟူ၍ ကျောင်းဟူ၍ နန်းတော်ဟူ၍ ခေါ်ဆိုစရာ လုံးဝမရှိသောကြောင့်ပေတည်း။ ဤ ဥပမာအတူ ဘုံသုံးပါးတို့၌ ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါစသော ပညတ်ကား အဟုတ်မရှိ။ စိတ် စေတသိက် ရုပ်ခေါ်သော ခန္ဓာ, အာယတန, ဓာတ်ကား အဟုတ်ရှိ။ အကြောင်းသော်ကား-ခန္ဓာ, အာယတန, ဓာတ်တို့မှ အခြားတစ်ပါး ပုဂ္ဂိုလ်ဟူ၍ သတ္တဝါဟူ၍ ခေါ်ဆိုစရာ လုံးဝ မရှိသောကြောင့်ပေတည်း။ ။

ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း(ခန္ဓာ-အာယတန-ဓာတ်ပိုင်း) ၉၃

တနည်းဆိုသော်— “ ကံဠု ၀လ္လိန္ဒ မတ္တိကဉ္စ တိဏဉ္စ ပဋိစ္စ အာကာသော ပရိဝါရတော အာဂါရန္ဓေဝ သင်္ချိဂစ္ဆတိ ” ဟု ကျမ်းဂန်တို့၌ လာရုံသည်နှင့်အညီ၊ သစ်သား၊ နွယ်၊ မြေညက်၊ မြက်ကိုအကြောင်းပြု၍ အိမ်၊ ကျောင်း၊ စရပ်ဟု ခေါ်ဝေါ်အပ် သကဲ့သို့၊ ထို တူပမာ-အရိုး၊ အကြော၊ အသား၊ အရေတို့ကို အကြောင်းပြု၍ သူ့ကိုယ်၊ ငါ့ကိုယ်စသည်ဖြင့်ခေါ်ဝေါ်ခြင်းသို့ ရောက်သည်ဟုလို။

ဤ၌ သမုတ်အပ်သော သူ့ကိုယ် ငါ့ကိုယ် ဆိုသည်ကား လားလားမျှမရှိ။ ပုဂ္ဂိုလ်-သတ္တဝါ-လူ-နတ်-ဗြဟ္မာ ဆိုသည်မှာ ဝေးလေဘိစ။ အဆိုပါ ရုပ်၊ နာမ်၊ ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတ်ကိုသာ ပညတ်အားဖြင့် ကိုယ် ဟု ခေါ်ဆိုရသည်ဟု ဆိုလိုပေသည်။

အကြောင်း အကျိုး၊

အဆိုပါ ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတ် တို့သည်လည်း ဘုံသုံးပါး တို့၌ ဖြစ်ကြကုန်သည်ရှိသော် အကြောင်းမရှိဘဲ အကြောင်း ကင်း၍ အကြောင်းမဲ့ဖြစ်ကြသည်လည်းမဟုတ်။ ထာဝရဘုရား ဗြဟ္မာကြီးဘန်ဆင်း၍ဖြစ်သည်လည်း မဟုတ်။ အစစ်အမှန်ကေန် မှာ-တခုသောဘဝ၊ တယောက်သောအမိ၏ဝမ်းဝယ် ပဋိသန္ဓေ တည်နေတဲ့ခါ ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတ်မှန်းမသိတဲ့ အဝိဇ္ဇာ၊ မသိလို့ တပ်မက်တဲ့-တဏှာ၊ တပ်မက်မှု အားကြီးလို့ စွဲလမ်းတဲ့ ဥပါဒါန်၊ ရှေးဘဝကပြုခဲ့သော-ကံ၊ ဤအဝိဇ္ဇာ-တဏှာ-ဥပါဒါန် ကံတို့ကား အကြောင်းတရား။ ဤ ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတ် တို့ကား-အကျိုးတရား။ ဤလို ဤပုံ-သူ့အကြောင်း နှင့် သူ့ အကျိုးသာ၊ ကံအားလျော်စွာ ဖြစ်ကြ ပျက်ကြ လေသည်။

၉၄ ခန္ဓာဒီပကာသနိကျမ်း(ခန္ဓာ-အာယတန-ဓာတ်ပိုင်း)

ဤအကြောင်းအကျိုးထဲမှာ ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါဟူက မြူမျှမပါ။
အဆိုပါအကြောင်းအကျိုးတို့၏ဖြစ်မှု-ပျက်မှု၊ဖြစ်ခြင်းပျက်ခြင်း
မျှသာဟု သိလေ-မှတ်လေ။

အနိစ္စ-ဒုက္ခ-အနတ္တ။

အဆိုပါ ခန္ဓာ, အာယတန, ဓာတ်တို့သည်လည်း မျက်တောင်
တခပ်စာမျှ ခိုင်မြဲ-ချမ်းသာ-အစိုးရသော နိစ္စ, သုခ, အတ္တမျိုး
များ လုံးဝမဟုတ်ကြပေ။ ပဋိသန္ဓေမှ စုတိသေနေ့သို့ကျအောင်
ခန္ဓာ, အာယတန, ဓာတ်တို့မှန်က ဥပါဒ်-ဇ္ဈိ-ဘင်မျှ လျှင်စွာ
လျှင်စွာဖြစ်၍, လျှင်စွာလျှင်စွာပျက်လေသောကြောင့် မမြဲတဲ-
အနိစ္စ၊ ဖြစ်ခြင်းပျက်ခြင်းဖြင့် အလျဉ်းမပြတ် နှိပ်စက်အပ်သော
ကြောင့် ဆင်းရဲတဲ- ဒုက္ခ၊ မဖြစ် မပျက် စေရန် မည်သူ တစုံ
တယောက်မျှ အစိုးမရ အလိုသို့မလိုက် အကြိုက်သို့မပါစေနိုင်
သောကြောင့် အစိုးမရတဲ-အနတ္တ တို့သာ မုချကေန် အမှန်
ဖြစ်ကြလေသည်။

မဂ်ပေါက်-ဖိုလ်ဝင် နိဗ္ဗာန်မြင်၊

ဤလို ဤပုံ အဆိုပါ ခန္ဓာ, အာယတန, ဓာတ်တို့ကို ဘုရား
စသော သူတော်ကောင်းတို့ထံမှာ ကြားနာမှတ်သား သင်ကြား
လေ့လာသောအခါ ဘုံသုံးပါးတို့မှာ ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါဆိုသည်မှာ
ပညတ်မျှသာ၊ အဟုတ်မရှိ အမှန်မရှိ ကေန်မရှိ မုချမရှိ။ အဟုတ်
အမှန် ကေန်မုချရှိသည်ကား အဆိုပါ ခန္ဓာ, အာယတန, ဓာတ်
တို့သာ။ ထိုခန္ဓာ, အာယတန, ဓာတ်တို့သည်လည်း ပဋိသန္ဓေအခါ
အဝိဇ္ဇာ-တဏှာ-ကံ စသော အကြောင်း၊ ပဝတ္တိအခါ ကံ-စိတ်-

ခန္ဓာဒီပကာသနီကျမ်း(ခန္ဓာ-အာယတနဓာတ်ပိုင်း) ၉၅

ဥတု-အာဟာရ ဟူသော အကြောင်းကြောင့်သာ ဖြစ်ကြပျက်ကြသည်။ ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါတို့၏ ဖြစ်မှု ပျက်မှု၊ ဖြစ်ခြင်း ပျက်ခြင်း မဟုတ်။ အကျဉ်းအားဖြင့် နာမ် ရုပ် ၂-ပါး၊ စိတ်၊ စေတသိက်၊ ရုပ် ၃-ပါး၊ အပြားအားဖြင့် ခန္ဓာ ၅-ပါး၊ အာယတန ၁၂-ပါး၊ ဓာတ် ၁၈-ပါး၊ ပရမတ္ထတရား အနိစ္စ-ဒုက္ခ-အနတ္တ လက္ခဏာရေး သုံးပါး၊ ဒုက္ခသစ္စာနှင့် သမုဒယသစ္စာမျှသာဖြစ်သည်ဟု ဟုတ်တဲ့ အတိုင်း မှန်တဲ့ အတိုင်း သိစွမ်းနိုင်သော ယထာဘူတဉာဏ် ခေါ်သော နိဗ္ဗာန်လမ်းပြ ကရုဏာ ဝိပဿနာ ဉာဏ်ကို လက်ကိုင် ရ၍၊ ၎င်း ဝိပဿနာဉာဏ်ကို ရင့်သန် ထက်မာလာအောင် မီးပွတ်သောယောကျ်ား ကဲ့အလားသို့ ပွားများအားထုတ်သည် ရှိသော်၊ အဆိုပါ ရုပ်နာမ်ခန္ဓာတို့၏ အပေါ်၌ မုန်းတီးငြီးငွေ့သော နိဗ္ဗိန္ဒဉာဏ် ခေါ်သော ထက်မျက် စူးရှလှသော တိက္ခာ ဝိပဿနာဉာဏ် ဖြစ်ပေါ်ကာ ၎င်း ရုပ်နာမ် ခန္ဓာတို့၌ တပ်မက်ခြင်း ကင်းသွားသော ဝိရာဂ ခေါ်သော မဂ်စိတ်၊ တပ်မက်မှုမှ လွတ်မြောက်သွားသော ဝိမုတ္တိခေါ်သော-ဖိုလ်စိတ် များ ဖြစ်ပေါ်ကာ မဂ်ပေါက် ဖိုလ်ဝင် နိဗ္ဗာန်မြင်၍ ရှေးဦးစွာ အပါယ် လွတ်တဲ့တရား၊ သောတာပတ္တိမဂ်ဖိုလ်ကိုလက်ကိုင်ရ၍ နောက်ဆုံး မွေးသေလွတ်တဲ့တရား၊ အရဟတ္တ မဂ်ဖိုလ်ကိုရကြ၍ ဖြစ်ပျက် မွေးသေခေါ်သော ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတ်၊ သံသရာမှ ကျွတ် လွတ် ထွက်မြောက် မွေးသေ လွတ်သော နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်၍ နိဗ္ဗာန်ယူသိမ်းပြီး အငြိမ်းကြီး ငြိမ်းကြသည်မှာ သွက်တော် ထင်ရှား ဘုရားလက်ထက်ကရော ခုရော နောင်ရော မရေမတွက် နိုင်အောင် များလှလေပြီဟု အသိမှန်သိ အမြင်မှန်မြင်၍ အယူ မှန်ကို ယူနိုင်ကြပါစေ သူတော်ကောင်းတို့။

၉၆ ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း(ခန္ဓာ-အာယတန-ဓာတ်ပိုင်း)

မူလအရင်းခံ—ရုပ် နှင့် နာမ်၊

အောက်တန်းစားကျလှသော အန္ဓပ္ပထုဇဉ်အဖြစ်မျိုး အဖြစ်
ဆိုးကြီးမှ ကျွတ်လွတ်ထွက်မြောက်၍ အတော်အသင့်မြင့်မြတ်၍
လူ့အထက်တန်းစားဖြစ်သော ကလျာဏပုထုဇဉ်အဖြစ်သို့ တက်
ရောက်နိုင်စေရေးအတွက် ခန္ဓာ ၅-ပါး၊ အာယတန ၁၂-ပါး၊
ဓာတ် ၁၈-ပါးတို့ကို လေ့လာ သင်ကြား ဆွေးနွေး မေးမြန်း
ကြလေပါ။

အဆိုပါ ခန္ဓာ, အာယတန, ဓာတ်ဆိုသည်မှာ မူလအရင်းခံ
ဖြစ်သော ရုပ်နာမ်နှစ်ပါးကို အကျဉ်းစား, အလတ်စား, အကျယ်
စားဟု သုံးမျိုး ထား၍ ဝေနေယျဇ္ဈာသယအားဖြင့်၊ ဝါ၊
ဝေနေယျကြာ သတ္တဝါတို့၏ အလိုအကြိုက် စရိုက်အားဖြင့်
ဟောကြားတော်မူခြင်းဖြစ်လေသည်။

ရုပ်နာမ်နှစ်ပါးကို ၅-ပုဒ်ခွဲပုံ၊

ရုပ်နာမ်နှစ်ပါးတို့တွင်၊ ရုပ်ကို— ၁။ ရူပက္ခန္ဓာဟု (၁)ပုံ။

နာမ်ကို- ၁။ ဝေဒနာက္ခန္ဓာ

၂။ သညာက္ခန္ဓာ

၃။ သင်္ခါရက္ခန္ဓာ

၄။ ဝိညာဏက္ခန္ဓာ-ဟု (၄)ပုံ။

ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း(ခန္ဓာ-အာယတန-ဓာတ်ပိုင်း) ၉၇

ဤလိုဤပုံ ရုပ်နာမ်နှစ်ပါးတို့ကို ငါးပုံ ခွဲ၍ဟောထားသည်ကို ခန္ဓာငါးပါး ဟု ဆိုရလေသည်။ ရူပက္ခန္ဓာမှာ ရုပ် ဖြစ်၍ ဝေဒနာက္ခန္ဓာ၊ သညာက္ခန္ဓာ၊ သင်္ခါရက္ခန္ဓာ၊ ဝိညာဏက္ခန္ဓာတို့မှာ နာမ်ဖြစ်၍ သဘောတူရာပေါင်းပါလျှင် ခန္ဓာငါးပါး ဆိုသော်လည်း၊ ရုပ်နာမ် နှစ်ပါးသာဖြစ်လေသည်ဟု သိလေ-မှတ်လေ။

ရုပ်နာမ်နှစ်ပါးကို ၁၂-ပုံ ခွဲပုံ၊

ရုပ်နာမ်နှစ်ပါးတို့တွင်—

ရုပ်ကို စက္ခာယတနအစ၊ ဇောဠဗ္ဗာယတနအဆုံး(၁၀)ပုံ။
နာမ်ကို မနာယတန (၁)ပုံ။

ဓမ္မာယတနခေါ်သော မိဿကကို စေတသိက်-၅၂, သုခုမရုပ် ၁၆-နိဗ္ဗာန်ကို (၁)ပုံ။

ဤလိုဤပုံ ရုပ်နာမ်နှစ်ပါးတို့ကို (၁၂) ပုံခွဲ၍ ဟောထားသည်ကို အာယတန ၁၂-ပါးဟု ဆိုရလေသည်။ ထိုသို့ဆိုသော်လည်း သဘောတူရာပေါင်းပါလျှင် ရုပ်နာမ် နှစ်ပါးသာဖြစ်လေသည်ဟု သိလေ-မှတ်လေ။

ရုပ်နာမ်နှစ်ပါးကို ၁၈-ပုံ ခွဲပုံ၊

ရုပ်နာမ်နှစ်ပါးတို့တွင်—

ရုပ်ကို — စက္ခာဓာတ်အစ၊ ဇောဠဗ္ဗဓာတ်အဆုံး(၁၀)ပုံ။

၉၈ ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း(ခန္ဓာ-အာယတန-ဓာတ်ပိုင်း)

နာမ်ကို—စက္ခုဝိညာဏဓာတ်အစ၊ မနောဝိညာဏဓာတ်
အဆုံး (၇)ပု။

ဓမ္မဓာတ်ခေါ်သော မိဿကကို စေတသိက်-၅၂, သုခုမရုပ်
၁၆-နိဗ္ဗာန်ကို (၁)ပု။

ဤလိုဤပု ရုပ်နာမ်နှစ်ပါးတို့ကို (၁၈)ပု ခွဲ၍ ဟောထား
သည်ကို ဓာတ် ၁၈-ပါးဟု ဆိုရလေသည်။ ထိုသို့ဆိုသော်လည်း
သဘောတူရာ ပေါင်းပါလျှင် ဓာတ် ၁၈-ပါး ဆိုသော်လည်း
ရုပ်နာမ် နှစ်ပါးသာဖြစ်သည်ဟု သိလေ-မှတ်လေ။

အသိမှန်—အမြင်မှန်၊

မှတ်ချက်။ ဥပမာဆိုသော် ဤ ခန္ဓာ, အာယတန, ဓာတ်သုံးရပ်
တို့ကို ၅-လုံး၊ ၁၂-လုံး၊ ၁၈-လုံးရှိသော ငှက်ပျောဖီး
ဥပမာ။ ၅-လုံး၊ ၁၂-လုံး၊ ၁၈-လုံးရှိသော သရက်သီးခိုင်
ဥပမာ အားဖြင့်လည်း တူကြောင်းကို သိမှတ်လေဦး။
ဤ၌ အသီးကိုနှုတ်လျှင် အညှာ-အခိုင်သာ ကြွင်းကျန်
တော့သကဲ့သို့၊ ထိုအတူပမာ ၁၃-ဘုံတို့မှာ ခန္ဓာ,
အာယတန, ဓာတ်ကို နှုတ်ပယ် ထားပါလျှင် ဘုံနေ
သတ္တဝါလုံးဝမရှိတော့ဘဲ ဘုံအခေါင်း ဟောင်းလောင်း
ကြီးသာ ကျန်ရှိနေပါတော့သည်။

ထို့ကြောင့် ၃၁-ဘုံတို့၌ ခန္ဓာ, အာယတန, ဓာတ်
တို့ကိုသာ ပညတ်အားဖြင့် ငရဲကောင်, တိရစ္ဆာန်ကောင်
ပြိတ္တာကောင်, အသူရကာယ်ကောင်, လူကောင်, နတ်

ခန္ဓာဒီပကာသနိကျမ်း(ခန္ဓာ-အာယတန-ဓာတ်ပိုင်း) ၉၉

ကောင်၊ မြဟ္မာကောင် စသည်ဖြင့် ခေါ်ဆိုရလေသည်။ ထိုတွင် ငရဲကောင် စသည်ကား အဟုတ်မရှိ၊ ပညတ် မျှဟုသိ။ ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတ် သည်ကား အဟုတ်ရှိ ပရမတ် ဟု သိ၍ အသိမှန်သိ အမြင်မှန်မြင်၍ အယူ မှန်ကို ယူနိုင်ကြပါစေ။

ခန်-အာ-ဓာတ် သုံးရပ်ကို တွဲစပ်၍ပြခန်း၊

ခန်-အာ-ဓာတ်ကို ငါမှတ်၍ မနေနှင့်၊ ဒေသနာတော်အစဉ် မျှသာဟု သိလေ မှတ်လေ။

ပညာရှိစကား—မှတ်၍ထား၊

“ပရမတ်မသင် နားမဝင်၊ ပရမတ်သင်မှ နားဝင်သည်။ ပရမတ်မကျ နားမဝ၊ ပရမတ်ကျမှ နားဝသည်” ဆိုသော ပညာရှိစကားကို အရိုးစွဲ အသားစွဲ သိမှီနှင့်စွဲသလို မြဲမြံစွဲစွဲ သဲသဲမဲမဲ အသက်ထက်ဆုံး မသေသမျှ သေနေကျအောင် မှတ် သားပါလေ။

ကော်ကွဲရအဋ္ဌကထာ၊ သာရတ္ထဋီကာ စသော ကျမ်းဂန်တို့၌ ကား—“ဗုဒ္ဓဿဟိဘဂဝတော ဒုပိဓာ ဒေသနာ၊ သမ္မုတိဒေသနာ ပရမတ္ထဒေသနာစာတိ။ တတ္ထပုဂ္ဂလော သတ္တော၊ ဣတ္ထိ ပုရိသော ခတ္တိယော ပြာဟ္မဏော၊ ဒေဝေါ မာရောတိ ဝေရူပါ သမ္မုတိ ဒေသနာ။ အနိစ္စ ဒုက္ခံ အနုတ္တာ ခန္ဓာဓာတုယော၊ အာယတနာနိ

၁၀၀ ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း(ခန္ဓာ-အာယတနံ ဓာတ်ပိုင်း)

သတိပဋ္ဌာနာတိ ဝေရူပါ ပရမတ္ထဒေသနာ။) စသည်ဖြင့် လာရှိ ပါသည်။

ထိုတွင် ဘုရားမြတ်စွာ စိန္တေယျာသည် သမ္မုတိဒေသနာ ပညတ်ဖြင့်ဟောတော်မူလိုတဲ့အခါ၊ ပုဂ္ဂိုလ်-သတ္တဝါ-ယောက်ျား မိန်းမ စသည်ဖြင့် ဟောတော်မူလေ့ရှိပါသည်။ ပရမတ္ထဒေသနာ ပညတ်မဘက် ပရမတ်သက်သက်ဟောတော်မူလိုတဲ့အခါ၊ ခန္ဓာ၊ အာယတနံ၊ ဓာတ်၊ အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ ဒုနတ္တ စသည်ဖြင့် ဟောတော် မူလေ့ရှိပါသည်။ ထိုနှစ်မျိုးတို့တွင် အကြင် လူနတ်တို့သည် သမ္မုတိဒေသနာကိုကြား၍ မဂ်ဖိုလ်တရားထူးကို ရရှိနိုင်ကြမည် ဖြစ်ကြားအံ့။ ထိုသူသို့အား သမ္မုတိဒေသနာတော်ကို ဟော တော်မူပါသည်။ အကြင် လူနတ် တို့သည် ပရမတ္ထဒေသနာ တော်ကို ကြားနာရ၍ မဂ် ဖိုလ် တရားထူးကို ရရှိနိုင်ကြမည် ဖြစ်ကြားအံ့။ ထိုသူတို့အား ပရမတ္ထဒေသနာတော်ကို ဟောတော် မူပါသည်။ သို့ရာတွင် ဘယ်သတ္တဝါအား ဘယ်ဒေသနာနှင့် သင့်တော်သည် မသင့်တော်သည်ကို မုချသိနိုင်ဘို့ရာမှာ “ဗုဒ္ဓါနု ဗေဝဝီသယော၊ နအညေသံ” နှင့်အညီ၊ ဘုရားရှင်တို့၏အရာသာ ဖြစ်သည်။ ပုထုဇဉ် သူ-ငါ တို့၏အရာမဟုတ်ပေ။

တနည်းဆိုသော်—ဘုရားဟော ဒေသနာသည် တိုက်ရိုက် ထုတ်တော်၍ ပွင့်ပွင့်လင်းလင်း ဟောသော နိတတ္ထဒေသနာ၊ တိုက်ရိုက်မဟော ဆောင်၍ ဆ၍ သိရသော နေယျတ္ထဒေသနာ ဟု နှစ်မျိုး ရှိသေးရာ၊ ထိုတွင် ခန္ဓာ၊ အာယတနံ၊ ဓာတ် ဟု ဟောတဲ့အခါ တိုက်ရိုက်ဟော၍ နိတတ္ထ ဒေသနာ၊ ပုဂ္ဂိုလ်

ခန္ဓာဒီပကာသနီကျမ်း(ခန္ဓာ-အာယတန-ဓာတ်ပိုင်း) ၁၀၁

သတ္တဝါဟု ဟောတဲ့အခါ ခန္ဓာ, အာယတန, ဓာတ်ကို ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါဆိုသည်ဟု ဆောင်၍ ဆ၍သိရသောကြောင့် နေယျတ္ထ ဒေသနာဖြစ်လေသည်။

ထို့ကြောင့် ပညတ်, ပရမတ်စကားကို၊ ဝါ၊ နိတတ္ထနှင့် နေယျတ္ထကို မကြားဘူးမနာဘူး မလေ့လာဘူးသောသူတို့သည် ခန္ဓာ, အာယတန, ဓာတ်ဆိုလျှင်၊ စက္ခုစာ, ပေစာ, စာအုပ်တွေထဲ မှာ ရေးနှိပ်ထားတဲ့ ခန္ဓာ, အာယတန, ဓာတ်ဟု မှတ်ထင် ယူဆ နေတတ်ကြကုန်၏။ ဝါ၊ ဤဒေသနာ စာတမ်းပေါ်တွင်သာ အသိဉာဏ်အားကုန် အသိဉာဏ်ဆုံး တုံး၍နေတတ်ကြကုန်၏။ ဤလူနတ် ဗြဟ္မာ ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ ဆိုသည်မှာ ပညတ်မျှသာ ဖြစ်သည်။ ဤခန္ဓာ, အာယတန, ဓာတ်တို့ကိုသာ လူနတ် ဗြဟ္မာ ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါဆိုရသည်ဟု လူနတ် စသော ပညတ်ကျော်ဖောက် ခန္ဓာ, အာယတန, ဓာတ်ဟူသော ပရမတ်ပေါက်အောင် ရောက် အောင်, ထိအောင် မိအောင် မသိ မမြင်နိုင်ကြကုန်။ အဲဒါ ပရမတ်မသင်လို့ နားမဝင်တာဘဲ၊ ပရမတ်မကျလို့ နားမဝတာ ဘဲဟု သိလေ မှတ်လေ။

အခေါ်သာလဲ့-အတူတူဘဲ၊

ထို့ပြင်၊ အဆိုပါ ခန္ဓာ, အာယတန, ဓာတ်တို့နှင့် သူ, ငါ, ယောက်ျား, မိန်းမ စသည်တို့ကို တခြားစီမှတ်ထင်၍ နေတတ်ကြ ကုန်သေး၏။ ထိုသို့ကားမဟုတ် ခန္ဓာ, အာယတန, ဓာတ်ဆိုတာလဲ သူ, ငါ, ယောက်ျား, မိန်းမဘဲ၊ သူ, ငါ, ယောက်ျား, မိန်းမဆိုတာလဲ ခန္ဓာ, အာယတန, ဓာတ်ဘဲ။ သူ-ငါတခြား၊ ခန္ဓာ, အာယတန,

၁၀၂ ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း(ခန္ဓာ-အာယတန-ဓာတ်ပိုင်း)

ဓာတ် တခြားမဟုတ်ပေ။ ခန္ဓာ, အာယတန, ဓာတ် ဆိုတာက ပရမတ်၊ အဟုတ်ရှိ အမှန်ရှိ ကေန်ရှိ မုချရှိ။ သူ့, ငါ, ယောက်ျား မိန်းမ ဆိုတာက ပညတ်။ အဟုတ်မရှိ အမှန်မရှိ ကေန်မရှိ မုချ မရှိဟု သိ။ ထို့ကြောင့် ခန္ဓာ, အာယတန, ဓာတ်နှင့် သူ့, ငါ, ယောက်ျား, မိန်းမဆိုတာ ပရမတ်နှင့် ပညတ်သာလို့၏။ အတူတူ တဲဟူ၍သာ မှတ်လေ။

ငဖြူ-ဥပမာ

ဥပမာဆိုရသော်—“ငဖြူ” ဟု စက္ကူထဲမှာ ရေးထားရာ စက္ကူထဲမှာရေးထားတဲ့ ငဖြူက ငဖြူအစစ်မဟုတ်၊ နာမည် စာရင်းမျှသာဖြစ်သည်။ ငဖြူအစစ်ကား သွားလာ လုပ်ကိုင် နေသော တကိုယ်လုံး တကောင်လုံးကြီးသာ ငဖြူအစစ် ဖြစ် သည်။ ထို့အတူ စက္ကူထဲမှာရေးထားတဲ့ ငဖြူဆိုသော နာမည် စာရင်းနှင့် စက္ကူစာ, ပေစာ, စာအုပ်တွေထဲမှာရေးထားတဲ့ ခန္ဓာ, အာယတန, ဓာတ် ဆိုတဲ့ ဘုရားဟော ဒေသနာတော်အစဉ် တူသည်။ သွားလာလုပ်ကိုင်နေသော ငဖြူ အစစ်နှင့် သူ့-ငါ- ယောက်ျား-မိန်းမ စသော ခန္ဓာ, အာယတန, ဓာတ် အစစ်အမှန် တူသည်။

ငွေ ဥပမာ

တနည်း ဥပမာဆိုရသော် ငွေငါးကျပ်, ဆဲ, နှစ်ကျပ်, ဆဲ, ရှစ် ကျပ်ဟု စက္ကူထဲမှာရေးထားရာ၊ စက္ကူထဲမှာ ရေးထားတဲ့ ငွေ ငါးကျပ်, ဆဲ, နှစ်ကျပ်, ဆဲ, ရှစ်ကျပ်ဆိုတာက ငွေအစစ်မဟုတ်ပါ။

ခန္ဓာဒိပကာသနီကျမ်း(ခန္ဓာ-အာယတနဓာတ်ပိုင်း) ၁၀၃

ငွေစာရင်းမျှသာဖြစ်လေသည်။ ငွေငါးကျပ်၊ ဆဲနှစ်ကျပ်၊ ဆဲရှစ်ကျပ် အစစ်ကား လက်ထဲ-အထုပ်ထဲ-သေတ္တာထဲမှာ ရှိနေတဲ့ ဖြူဖြူဝိုင်းဝိုင်း-ဒင်္ဂါး-ငါးကျပ်တန်-ဆယ်တန်-ရာတန်ဆိုတဲ့ စက္ကူ ရွက်သာ ငွေအစစ် ဖြစ်သည်။ ထို့အတူ-စက္ကူထဲမှာ ရေးထားတဲ့ ငွေငါးကျပ်၊ ဆဲနှစ်ကျပ်၊ ဆဲရှစ်ကျပ်ဆိုတဲ့ စာရင်းစာနှင့် စက္ကူစာ ပေစာတွေထဲမှာရေးထားတဲ့ ခန္ဓာ, အာယတန, ဓာတ်ဆိုတဲ့ ဘုရားဟောဒေသနာတော်အစဉ် တူသည်။ လက်ထဲ အထုပ်ထဲ သေတ္တာထဲမှာရှိနေတဲ့ ငွေဒင်္ဂါးအစစ် ငါးကျပ်၊ ဆဲနှစ်ကျပ်၊ ဆဲရှစ်ကျပ်နှင့် ခန္ဓာငါးပါး, အာယတနဆဲနှစ်ပါး ဓာတ်ဆဲရှစ်ပါး အစစ်အမှန် တူသည်။

ထို့ကြောင့်၊ စာထဲမှာရှိနေတဲ့ ခန္ဓာ, အာယတန, ဓာတ်တွင် အသိဉာဏ် သောင်တင် အသိဉာဏ် အားကုန်၍ မနေစေဘဲ “စာသိ-ပထမ၊ ငါသိ-ဒုတိယ” နှင့်အညီ၊ စာသိ ခန္ဓာ, အာယတန ဓာတ်မှတစ်ဆင့်ကူးယူ၍ ငါထဲမှာရှိနေတဲ့ ငါသိ ခန္ဓာ, အာယတန ဓာတ်သို့ ကူးယူတတ်ပါစေဟု ဆိုလိုပေသည်။

ပညတ်ပြော နှင့် ပရမတ်ပြော၊

အဆိုပါ သမ္မုတိဒေသနာ, ပရမတ္ထဒေသနာ ဆိုသည်နှင့်အညီ သမ္မုတိဒေသနာအားဖြင့် ပညတ်လိုပြောတော့ လူ-နတ်-ဗြဟ္မာ ပုဂ္ဂိုလ်-သတ္တဝါ-ယောကျ်ား-မိန်းမ, ငါ-သူတပါး, မောင်ဖြူ-မမဲ စသည်ဖြင့် ခေါ်ဝေါ် ပြောဆိုကြရသည် ဟု သိလေ မှတ်လေ။

၁၀၄ ခန္ဓာဒီပကာသနီကျမ်း(ခန္ဓာ-အာယတန-ဓာတ်ပိုင်း)

ပရမတ္ထဒေသနာအားဖြင့် ပရမတ်လိုပြောတော့ ရုပ်, နာမ် ခန္ဓာ, အာယတန, ဓာတ်, သစ္စာ, အနိစ္စ, ဒုက္ခ, အနတ္တ စသည်ဖြင့် ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုကြရသည်ဟု သိလေ မှတ်လေ။

ဝိဇ္ဇမာနပညတ်နှင့် အဝိဇ္ဇမာနပညတ်၊

အဆိုပါ ရုပ်နာမ် ခန္ဓာ, အာယတန, ဓာတ်, သစ္စာတို့ကား ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားရှိနေသောကြောင့် (ဝိဇ္ဇမာနပညတ်) မျိုးဖြစ်သည်။ အဆိုပါ လူ-နတ်-ဗြဟ္မာ စသည်ကား ပရမတ္ထ အားဖြင့် ထင်ရှားမရှိသောကြောင့် (အဝိဇ္ဇမာနပညတ်) မျိုး ဖြစ်သည်ဟု သိလေ-မှတ်လေ။

မုသာဝါဒကံ မထိုက်၊

ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားမရှိသော လူ-နတ်-ဗြဟ္မာစသည်ကို ထင်ရှားမရှိဘဲလျက် ထင်ရှားရှိသယောင်ယောင် လူနတ်ဗြဟ္မာ စသည်ဖြင့် ခေါ်ဝေါ်ပြောဆို၍နေကြခြင်းသည်(မုသာဝါဒကံ) မထိုက်ပါလောဟု မေးလျှင် မထိုက်ဟုဖြေလေ။

အဘယ်ကြောင့် မထိုက်သနည်းဟု တဘန်မေးခဲ့ပြန်သော်—

ဒုဝေ သစ္စာနိ အက္ခာသိ၊ သမ္ပုဒ္ဓေါ ဝဒတံ ဝရော။
သမ္ပုတိံ ပရမတ္ထဉ္စ၊ တတိယံ နုပလဗ္ဘတိ။ ။

ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း(ခန္ဓာ-အာယတန-ဇာတ်ပိုင်း) ၁၀၅

သင်္ကေတဝစနံ သစ္စံ၊ လောကသမ္ပုတိကာရဏံ။
ပရမတ္ထဝစနံ သစ္စံ၊ ဓမ္မာနံ ဘူတလက္ခဏံ။ ။

တသ္မာ ဝေါဟာရကုသလဿ၊ လောကနာထဿ
သတ္ထုနော။
သမုတိံ ဝေါဟရန္တဿ၊ မုသာဝါဒေါ န ဇာယတိတိ။ ။

ပညတ်မှန်နှင့် ပရမတ်မှန်၊

ထိုထိုကျမ်းဂန်တို့၌ လမ်းမှန်စွာ ဖွင့်ပြလျက်ရှိသောကြောင့် လူ နတ် ဗြဟ္မာ သတ္တဝါ ဆိုတာလဲ တလောကလုံး ခေါ်ဝေါ် သုံးစွဲနေကြသောကြောင့် (ပညတ်မှန်) ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဇာတ် ဆိုတာကလဲ ပရမတ်အားဖြင့် ထင်ရှားရှိနေကြသောကြောင့် (ပရမတ်မှန်)၊ ဤလို ဤပုံ-သူ့ နေရာနှင့်သူ မှန်ကန်နေသော ကြောင့် “မုသာဝါဒေါ နဇာယတိတိ” နှင့်အညီ၊ မဟုတ်မမှန် လုပ်ကြံ၍ ပြောသည်မဟုတ်၊ လူတို့ ခေါ်ဝေါ် သုံးစွဲတဲ့ အတိုင်း လောကဝေါဟာရအားဖြင့်သာ ပြောဆိုခြင်းဖြစ်သောကြောင့် မုသာဝါဒမဖြစ်ထိုက်ဟု အသက်ထက်ဆုံး သိလေ့မှတ်လေ။

လူစော်မန်သေး၊

လောက၌ လူ နတ် ဗြဟ္မာ စသည်ရှိသလော မရှိသလောဟု မေးလျှင်-ရှိ၏ဟုဖြေဆိုကာ ပရမတ်နှင့်ဆန့်ကျင်နေ၍ မှားသည်။

၁၀၆ ခန္ဓာဒီပကာသနီကျမ်း(ခန္ဓာ-အာယတန-ခတ်ပိုင်း)

အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော်-ပရမတ်အားဖြင့် လူနတ်ဟူ၍မရှိသော
ကြောင့်ပေတည်း။ မရှိဟုဖြေဆိုက ပညတ်နှင့် ဆန့်ကျင်နေ၍
မှားသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော်-ပညတ်အားဖြင့် လူနတ်
ဟူ၍ ရှိနေသောကြောင့်ပေတည်း။ ထို့ကြောင့်-လူဖြစ်ပါလျက်
ဤလူစစ် လူမှန်တို့ သိအပ်သော လူသိတရား ပညတ်နှင့် ပရမတ်
မျက်နှာမတ် ခွဲခြား၍မသိသောကြောင့် လူစော်မန်သေး ဟု သိလေ။

သာဓု-သုံးကြိမ်ခေါ်ပါ။

လောကမှာ၊ လူနတ် ဗြဟ္မာ စသည် ရှိသလော၊ မရှိသလော
ဟုမေးလျှင်-မေးသူကို ပညတ်အားဖြင့် မေးသလော၊ ပရမတ်
အားဖြင့် မေးသလောဟု ပြန်၍မေးပါ။ ပညတ်အားဖြင့်မေးပါ
သည်ဟုဆိုလျှင် ရှိ၏ဟုဖြေဆိုပါလေ။ ပရမတ်အားဖြင့် မေးပါ
သည်ဟုဆိုလျှင် မရှိဟု ဖြေဆိုပါလေ။ သို့မဟုတ် ပြန်မမေး
တော့ဘဲ ပညတ်အားဖြင့်တော့ လူနတ်ဟူ၍ ရှိပါသည်၊ ပရမတ်
အားဖြင့်တော့ လူနတ် ဟူ၍ ထင်ရှားမရှိပါဟု အဖြေမှန်ပေး
တတ်ပါလျှင် လူဖြစ်သည်နှင့်အညီ၊ လူသိတရား ပညတ်နှင့်
ပရမတ် ခွဲခြား၍ သိမြင်ပေသောကြောင့် ပညတ်-ပရမတ်နှင့်
မဆန့်ကျင်ရအောင် ပြောတတ် ဆိုတတ်ရှိသောသောင့် သာဓု
သုံးကြိမ်ခေါ်ပါလေ။

ပညတ်နှင့် ပရမတ်၊

ရခဲသော လူ့ဘဝကိုရကြ၍၊ ကြုံခဲသော သာသနာတော်ကြီး
နှင့် ကံကောင်းထောက်မ၍ ကြုံကြိုက်တဲ့ခါ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်

ခန္ဓာဒီပကာသနီကျမ်း(ခန္ဓာ-အာယတန-ဓာတ်ပိုင်း) ၁၀၇

ဖြစ်ကြသည်နှင့် အညီ၊ ပညတ်နှင့် ပရမတ်ကို နေရာတိုင်းမှာ ခွဲခြား၍ သိနိုင်အောင် အောက်ပါ ဆောင်ပုဒ်များကို အရကျက် ထားကြပါလေ။

ဆောင်ပုဒ်များ၊

- ၁။ အသက်ရှိရှိ-မရှိရှိ၊ ခေါ်စရာ အမည်မှန်သမျှ (ပညတ်-ပညတ်—ပညတ်) ပညတ်တရားမျိုးဟုမှတ်။
- ၂။ အသက်ရှိရှိ-မရှိရှိ၊ အခေါ်ခံရသော အရာဝတ္ထုမှန်သမျှ (ပရမတ်—ပရမတ်—ပရမတ်) ပရမတ်တရားမျိုးဟုမှတ်။

ပညတ်အဓိပ္ပာယ်၊

အသက်ရှိသောအရာ၌ လူ နတ် ဗြဟ္မာ စသည် အသက်မရှိသောအရာ၌ သစ်ပင်၊ တုံး၊ တိုင်၊ မြေ၊ ရေ၊ မီး၊ လေစသည်ခေါ်ဝေါ်စရာ အမည်များကို ပညတ် ဟု သိပါလေ။

ပရမတ် အဓိပ္ပာယ်၊

အသက်ရှိသောအရာ၌ လူ နတ် ဗြဟ္မာ စသည်ဖြင့် အခေါ်ခံရသောတကိုယ်လုံး တကောင်လုံးကြီးကို ပရမတ်။ အသက်မရှိသောအရာ၌ သစ်ပင်၊ တုံး၊ တိုင်၊ မြေ၊ ရေ၊ မီး၊ လေစသည်ဖြင့် အခေါ်ခံရသော အပွေး၊ အခေါက်၊ အကာ၊ အသား၊ အနှစ်များ မာနုသောသဘော၊ ဖွဲ့စည်းယိုစီးသော သဘော၊ ပူအေးသော သဘော၊ ထောက်ကန်လှုပ်ရှားသော သဘောများကို အဟုတ်ရှိသော ပရမတ်ဟုသိလေ-မှတ်လေ။

၁၀၈ ခန္ဓာဒီပကာသနိကျမ်း(ခန္ဓာ-အာယတနံ ဓာတ်ပိုင်း)

ရုပ် နာမ် လက္ခဏာ-သစ္စာ၊

အသက်ရှိသော လူတမျိုး၌ လူ-ဟုခေါ်ဝေါ်စရာ အမည်က ပညတ် အဟုတ် မရှိ၊ လူဟု အခေါ်ခံရသော တကိုယ်လုံး တကောင်လုံးကြီးက ပရမတ် အဟုတ်ရှိ၊ ထိုတွင် လူ၏တကိုယ်လုံး အကောင်လုံးကြီးက ရုပ် ပရမတ်။ လူ နှင့် တန်ခိုးသိတတ်တဲ့ စိတ်၊စေတသိက်က နာမ် ပရမတ်။ ၎င်း ရုပ် နာမ် သည်လည်း ပဋိသန္ဓေမှ သေနေ့ကျအောင် ဖြစ် ပျက် မနားသောကြောင့် အနိစ္စ-ဒုက္ခ-အနတ္တ၊ ဒုက္ခသစ္စာ၊ သမုဒယသစ္စာသာ ဖြစ်၏ဟု သိလေ။

မှတ်ချက်။ ။ အသက်ရှိသောအရာ၌ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ ပဉ္စ ဝေါကာရဘုံ ဆိုလျှင် ရုပ် နာမ် နှစ်ပါးလုံးရ၏။ စတုဝေါကာရဘုံ ဆိုလျှင် နာမ်သာရ၏။ ဧက ဝေါကာရဘုံဆိုလျှင် ရုပ်သာရ၏။ အသက်မရှိသော အရာ၌ ရုပ်ရှစ်ပါးသာရ၏။ နာမ်မရနိုင်ဟုသိပါလေ။

ပရမတ်ကား-ပညတ်၏ (ဇနကဟေတု) ပရမတ် ဖြစ်ပေါ် လာခြင်း၏အကြောင်းရင်းဟု မှတ်ပါ။

ပညတ်ကား- ပရမတ်၏ (ဥာပကဟေတု) ပညတ်၏ အတွင်း သား ပရမတ်ကိုသိကြောင်းဟုမှတ်ပါ။

ခန္ဓာဒီပကာသနီကျမ်း(ခန္ဓာ-အာယတန-ဓာတ်ပိုင်း) ၁၀၉

ပရမတ်ကြောင့် ပညတ်ဖြစ်ပေါ်လာ၏(ပရမတ်ရှိရာ-ပညတ်
လာ)ဆိုသကဲ့သို့တည်း။

ပညတ်ကိုမိ၍ ပရမတ်ကိုသိရ၏၊ (ပညတ်သွားရာ - ဓာတ်
သက်ပါ)ဆိုသကဲ့သို့တည်း။

ပညတ်နှင့်ကင်း၍ ပရမတ်ကိုမသိသာ၊ပရမတ်ကား အတွင်းခံ
တရား၊ ဓာတ်သားအနှစ်ဖြစ်၏။

ပညတ်ကား အပေါ်ယံ-အရပ်စကား၊ ပါးစပ်စကားဖြစ်၏။
၎င်းပညတ်ကိုခွါနိုင်မှ ပရမတ်အစစ် ဓာတ်သားအနှစ်ကို သိလာ
နိုင်သည်။

ဥပမာ....သစ်ပင်တပင်မှာ အပွေး၊ အခေါက်၊ အကာ၊
အသား၊ အနှစ် ဟု ငါးမျိုးရှိရာ၊ အပွေး၊ အခေါက်၊ အကာ၊
အသားတို့ကို ခွါ၍ကြည့်ရှုနိုင်မှ အနှစ်ကိုမြင်တွေ့ရသည်။အပွေး
အခေါက်၊ အကာ၊ အသားတို့ကား၊ လူ-ယောက်ျား-မိန်းမ-
အဖြူ-အမဲ ဆိုတဲ့ ပညတ်တို့နှင့်တူသည်။ အနှစ်ကား—ရုပ်၊နာမ်
ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတ် ဆိုတဲ့ ပရမတ်နှင့် တူသည်။ အပွေး၊
အခေါက်၊ အကာ၊ အသားတို့ကိုခွါ၍ကြည့်ရှုမှ အတွင်းရှိ အနှစ်
ကို သိမြင်ရသကဲ့သို့၊ ထို့တူပမာ—လူ၊ ယောက်ျား၊ မိန်းမ၊
အဖြူ၊ အမဲ စသော အပေါ်ပတ် အပေါ်လွှာ သမ္မုတိပညတ်
နာမပညတ် အထပ်ထပ်တို့ကို ဥာဏ်နှင့်ခွါ၍ ကြည့်ရှုနိုင်မှ ရုပ်
နာမ် ခန္ဓာ စသော ပရမတ်တရား အစစ် ဓာတ်သားအနှစ်ကို
သိမြင်နိုင်သည်။ ထို့ကြောင့်— အနှစ်ကို အပွေး၊ အခေါက်၊

၁၁၀ ခန္ဓာဒီပကာသနီကျမ်း(ခန္ဓာ-အာယတန-ဓာတ်ပိုင်း)

အကာ၊ အသားတို့ ဖုံးလွှမ်းနေသကဲ့သို့၊ ပရမတ်အနှစ်ကို လူ၊
နတ်၊ ဗြဟ္မာ၊ ပုဂ္ဂိုလ်၊ သတ္တဝါ၊ ယောကျ်ား၊ မိန်းမ၊ မောင်ဖြူ၊
မမဲ စသော ပညတ်တွေက ဖုံးအုပ်နေသည်ဟုဆိုလိုသည်။

ဤတွင်—ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတ်ပိုင်းကို
ရပ်ဆိုင်းလိုက်ပြီ။

*****

“ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဝိပဿနာ ”

ဘုရားမြတ်စွာ—မိန့်ခွန်းလွှာ၊

တေဿ အာနန္ဒ ဓမ္မဿ အဉာဏာ အနန္တဗောဓာ
အပ္ပဋ္ဌိဝေဓာ ဝေမယံ ပဇာ တန္တာကုလကဇာတည ကုလ
ကုဏ္ဍိကဇာတာ မုဗ္ဗပဗ္ဗဇဘူတာ အပါယံ ဒုဂ္ဂတိံ ဝိနိပါတံ
သံသာရံ နာတိဝတ္တတိ။ ။

(သုတ်မဟာဝဂါ ပါဠိတော်—နိဒါနသုတ်)

အနက်ကား။ ။ အာနန္ဒ၊ ဘထွေးတော်အမိတ္တောဒန၏
သား စကားခြေငံ ညီချစ်မောင် အာနန္ဒ။ တေဿဓမ္မဿ၊ ဤ
ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် အချက်အချာ ပဓာန လိုရင်းတရားတော်မြတ်ကြီး
ကို။ အဉာဏာ၊ လက္ခဏာ၊ ရသ၊ ပစ္စုပ္ပန်၊ ပဒုပ္ပန်နှင့်တကွ
ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ဓမ္မ၏သဘာဝ အသီးအသီးတို့ကို မိမိရရ (ဉာဏ
ပရိညာဏ်) ဖြင့် အမှန်ကို မသိမမြင်နိုင်ကြသောကြောင့်၎င်း။
အနန္တဗောဓာ၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ဟူသည် အခြားမဟုတ် လိုရင်း
အချုပ်မှာ ရုပ် နာမ်နှစ်ဖြာ အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တ လက္ခဏာရေး
သုံးပါးသာဖြစ်သည်ဟု (တိရဏပရိညာဏ်) ဖြင့် လက္ခဏာရေး
ဆိုက်အောင် မသိမမြင်နိုင်ကြသောကြောင့်၎င်း။ အပ္ပဋ္ဌိဝေဓာ၊
ဘုံသုံးပါးတို့၌ ဖြစ်လို့ဖြစ်ချင်နေတဲ့ တဏှာ ရာဂ လောဘကို

၁၁၂ ခန္ဓာဒီပကာသနီကျမ်း(ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

ချင်းချန် ကြွင်းကျန်နေတဲ့ ရုပ် နာမ် ခန္ဓာတို့က (ဒုက္ခသစ္စာ)
 ချွန်းချွန်းခဲသော တဏှာ ရာဂ လောဘတို့က (သမုဒယသစ္စာ)
 တဏှာပယ်သော မဂ်အကျင့်ကြောင့် ထို ဒုက္ခသစ္စာ၊ သမုဒယ
 သစ္စာ နှစ်ပါးတို့၏ တဘန်အသစ်မဖြစ်ရာ ကုန်ဆုံးချုပ်ငြိမ်းရာ
 နိဗ္ဗာန်က (နိရောဓသစ္စာ) ၊ ထို နိရောဓသစ္စာ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်
 ကြောင်း တဏှာပယ်သော မဂ်အကျင့် မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး ကျင့်မြတ်
 တရားက (မဂ္ဂသစ္စာ) ဟု သစ္စာလေးပါး ကိုက်သွားအောင် ၊
 ဝါ ၊ ထို ရုပ် နာမ် ခန္ဓာ သံသရာတို့၌ တပ်မက်ခြင်း တဏှာ၊
 ဆန္ဒ၊ ရာဂကို အပြီးအပြတ် ပယ်သတ်နိုင်သော (ပဟာဏ
 ပရိညာဏ်) ဖြင့် မသိ မမြင်နိုင်ကြသောကြောင့်၎င်း။ ဝေံ၊
 ဤသို့ ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးတိုင်း။ အယံပဇာ၊ ဤ လူ နတ် ဗြဟ္မာ
 သတ္တဝါ အပေါင်းသည်။ ယသ္မာ၊ အကြင်ကြောင့်။ တန္တော
 ကုလကဇာတာ၊ ရက်ကန်းသည်တို့၏ ဗွက်ကျော လှန်အောင်
 ကြက်ကိုက်၍ထားသော အလွန် ရှုပ်ထွေး ပေလိမ်၍ နေသော
 ချည်ထွေး ချည်ခင်ကြီးကဲ့သို့ အလွန်အလွန် ရှုပ်ထွေး၍ နေကြ
 ကုန်၏။ ကုလကုဏ္ဍိကဇာတာ၊ စာပေါင်းသောင်း စာစောင်ဝါ
 တို့၏ အသိုက်အအုံကြီးကဲ့သို့ လွန်စွာရှုပ်ထွေး၍နေကြကုန်၏။
 မုဉ္ဇေပဗ္ဗဇာတာ၊ ရင်း ဖျား မညီ ပေလီ ရှုပ်ထွေး၍ နေသော
 ဖြူဆံမြက်၊ မြိန်းမြက်၊ (ပိန်းမြက်) ချုံကြီးကဲ့သို့ လွန်စွာ
 ရှုပ်ထွေး၍ နေကြကုန်၏။ တသ္မာ၊ ထို့ကြောင့်။ အပါယံ၊
 ချမ်းသာဟူက မြူမျှမရှိ ဆင်းရဲအတိသာဖြစ်သော။ ဒုဂ္ဂတိံ၊
 ဒုစရိုက်အစု မကောင်းမှုကို ပြုသောသူတို့၏ လားရောက်ရာ
 သွားရောက်ရာဖြစ်သော။ ဝိနိပါတံ၊ ခြေ လက်အင်္ဂါ အဖြာဖြာ
 တို့၏ ပျက်စီး၍ ကျရောက်ရာ ဖြစ်သော။ သံသာရံ၊ ခန္ဓာ၊

ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း(ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

အာယတန၊ ဓာတ်တို့၏ မပြတ်ဖြစ်ရာ သံသရာကြီးကို။ နှာတိ
ဝတ္တတိ၊ ခုန်လွှား ကျော်နင်း လွန်မြောက်ခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်ကြ
သည်သာတည်း။

ရှင်ဗုဒ္ဓဃောသ မိန့်ခွန်း၊

ပရိယတ္တိ သဝန စိန္တန ပဋိပတ္တိက္ကမတော သဒါဓိရော တတ္ထ
ကရိယာ၊ နအညံကရဏိယတရံတတောအတ္ထိဟိ။ ။

(သမ္မောအဋ္ဌကထာ-ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဝိဘင်း)

အနက်ကား။ ။ တတ္ထ၊ ထိုအချက်အချာ လိုရင်းပဓာန
အကျဆုံးကြီး ဖြစ်သော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် တရားတော်ကြီး၌။
သဒါ၊ နေ့ရော ညဉ့်ပါ ဘယ်ခါမလပ် အခါခပ်သိမ်း။ ပရိယတ္တိ
သဝန စိန္တန ပဋိပတ္တိက္ကမတော၊ လိုရင်းကြီးအစစ်ကေန့်ဖြစ်သော
ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် တရားတော်ကြီးကို အဝိဇ္ဇာကြောင့် သင်္ခါရ
ဖြစ်ပျက် မွှေးသေ သံသရာရှည်၍ နေကြရတာပါတကား-ဟူ
တရားဆီးဝမ်း ကွဲပေါက်သွားအောင် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားတော်
ကြီးကို သင်ကြားခြင်း၊ နာယူခြင်း၊ ကြံစည် တွေးဆခြင်း၊
ကြံစည်တွေးဆ၍ သိရှိရတဲ့အတိုင်း ထို ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် သံသရာ
စက်ရဟတ်ကြီးထဲက ကျွတ်လွတ်ထွက်မြောက်နိုင်အောင် ကျင့်
ကြံ ကျိုးကုတ် အားထုတ်သော အစဉ်အားဖြင့်။ ကံရိယာ၊

၁၁၄ ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း(ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အချက်ကို အကွက်ကျ မသိလျှင် ငါမနေ အရိုး
ကြေကြေ အရေစုတ်စုတ် ပိုင်နိုင်ကျန သိရှိရအောင် သင်ကြား
အားထုတ်မှုကို ပြုလုပ်ရ၏။ ဟိသစ္စံ၊ ငါဆိုခဲ့သောစကားရပ်
အလုံးစုံသည် အကုန်လုံးမှန်လှ၏။ တတော၊ ထို ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်
တရားတော်ကြီးကို မသိ-သိအောင် မရိပ်မိ-ရိပ်မိအောင် နား
မလည် လည်အောင် သင်ယူခြင်း၊ ကြားနာခြင်း၊ ကြံစည်ခြင်း
ကျင့်ခြင်း အလုပ်ကိစ္စထက် တာဝန် ကြီးလေးသော။ အညံ၊
အခြား တပါးသော။ ကရဏိယတရံ၊ အလွန်အကြူး အထူး
သဖြင့် တာဝန်ကြီးလေးသောပြုလုပ်ဘွယ်ကိစ္စသည်။ လောကေ၊
ဤ သတ္တ လောကကြီး၌။ နတ္ထိ၊ ဘယ်ဟာ တခုမှ မရှိနိုင်ကြ
တော့ပြီ။ ။

ဤလို ဤပုံ-ဘုရားရှင် အလိုတော်ကို သိ၊ ဘုရားရှင် အာ
ဘော်ကို ရိပ်စားမိတဲ့ ဗုဒ္ဓမတည၊ ကျမ်းပြုအကျော်-အရှင်ဗုဒ္ဓ
သောသ ဆရာတော်ကြီးရဲ့ သြဝါဒမိန့်ခွန်းတော်ကြီးကို လေး
လေး စားစား၊ လေးလေးနက်နက် ဦးထိပ်ဝယ်ပန်ဆင်၍ မမေ့
မလျော့အပ်သည့်ပြင်-

စေတီ အိမ်ကြီးနှင့် တူသတဲ့၊

ရှေ့၌ ဆက်လက်ဘော်ပြုလတ်သော ဘုရားမြတ်စွာ စိန္တေ
ယျာ၏ ရှေ့နှုတ်တော်ထွက် ဓမ္မစင်္ဂါအမှန် ဤ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်
ပါဠိတော်မြတ်ကြီးကို အနုလုံ-ပဋိလုံ၊ ဝါ၊ အသွားအပြန် ပါဠိ
အနက် အရကျက်၍ နှုတ်တင်ရှုရ အာဂုံဆောင်ထားကြသော
သူတို့၏ ခန္ဓာကိုယ်ကြီးသည် “စေတီယသရသဒိသောဝိယ” ဟု

ခန္ဓာပိပကာသနိကျမ်း(ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

ကျမ်းဂန်တို့၌ ပြဆိုလျက်ရှိသောကြောင့် လူ - နတ် ဦးခိုက် ရှိခိုးထိုက်သော စေကီအိမ်ကြီးနှင့် ဟထပ်တည်း တူနေသည်ဟု ဆိုသောကြောင့် ကောင်းစွာသတိချုပ်ကြပြီးလျှင် ပါဠိအနက် အရကျက်၍ အသက်ထက်ဆုံး ရွတ်ဘတ်သရဇ္ဈာယ်ကြပါလေ၊ မဂ်ဖိုလ်စောင့်မြော် သူဘော်စဉ်အပေါင်းတို့။

အခက်ကြီး-လေးခက်၊

သစ္စံ သတ္တော ပဋိသန္ဓိံ၊ ပစ္စယကာရမေဝ စ။

ဒုဒ္ဒသာ စတုရော မ္မော၊ ဒေသေတုံ စ သုဒုက္ကရာ။ ။

ဟူသော-ပညာဘူမိ ဝိသုဒ္ဓိမဂ် နှင့် အညီ၊ သစ္စာ လေးပါး တရား၊ သတ္တဝါဆိုတဲ့ တရား၊ ပဋိသန္ဓေဆိုတဲ့ တရား၊ ပဋိစ္စ သမုပ္ပါဒ်ဆိုတဲ့ တရား၊ ဤတရားလေးပါး၊ ဤတရားလေးမျိုး တို့ကို လွန်စွာ လွန်စွာ မိမိကိုယ်တိုင်ကလဲ ဘယ်လိုအကြောင်း ဘယ်လိုအရာ ဘယ်လိုဟာဟု တရား ဆီးဝမ်း ကဲ့သွားအောင် သိနိုင်ခဲတယ်၊ သူတပါးတို့ကိုလည်း သဘောကျ သဘောပေါက် သွားအောင် ဟောနိုင်ပြောနိုင်ခဲတယ်လို့ ပိဋကတ်သုံးပုံထဲမှာ ဤလို ဤပုံ-အခက်ကြီးလေးခက် အခက်ကြီးလေးမျိုး ရှိနေ ပါတယ်လို့ အဋ္ဌကထာ ဆရာတို့က မှတ်ချက်ချ ထားခဲ့ရာ- ဤ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် တရားတော်ဟာ အခက်ကြီးလေးမျိုးထဲမှာ နောက်ဆက်တွဲအနေအားဖြင့် နောက်ဆုံးတွင်ပါဝင်နေသည်ကို ကြပ်ကြပ် မိမိ သတိရှိရှိ ကြည့်ရှုသုံးသပ်မိရန် လွန်စွာ လွန်စွာ လိုအပ်သည်ကို သတိပြုမိကြပါစေသတည်း။

၁၁၆ ခန္ဓာဒိပဏာသနီကျမ်း(ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

ဝဋ္ဋကထာ

ဂင်္ဂါဝါလု သဲစုအမျှ၊ ဝါးသဲစုထက်မက ပွင့်တော်မူကြသော
ဘုရားမြတ်စွာ စိန္တေယျာတို့သည် ဝေနေယျကြာ သတ္တဝါတို့
အား ဟောကြားတော်မူအပ်သော တရား ဒေသနာတို့သည်
အချုပ်အားဖြင့်--

၁။ ဝဋ္ဋကထာ။

၂။ ဝိဝဋ္ဋကထာ—ဟု နှစ်မျိုးရှိရာ

အဆိုပါ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ဒေသနာတော်မှာ မသိအပ်သော
အစရှိသော အနမတံဂ္ဂသံသရာမှ ဘဝများစွာ ကမ္ဘာများစွာ
ဘဝအဆက်ဆက် ကမ္ဘာအဆက်ဆက် မရေမတွက်နိုင်အောင်
ဖြစ်ပျက် မွေးသေ၊ ဖြစ်ပျက် မွေးသေ ဆိုတဲ့ မွေးသေ မပြတ်
ဆက်စပ်၍နေသော ဝဋ္ဋတရားသက်သက်ကို ရှေးစစ်၍ ဟော
မြှောက်တော်မူသော (ဝဋ္ဋကထာ) ဖြစ်သည်ဟု သိရှိကြပါလေ။

အနုလောမ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်—ဝိနယပါဠိ။

၁။ အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ၊ သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏံ၊
ဝိညာဏပစ္စယာ နာမရူပံ၊ နာမရူပပစ္စယာ သဠာယတနံ၊
သဠာယတနပစ္စယာ ဖဿော၊ ဖဿပစ္စယာ ဝေဒနာ၊
ဝေဒနာပစ္စယာ တဏှာ၊ တဏှာပစ္စယာ ဥပါဒါနံ။

ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း(ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

ဥပါဒါနပစ္စယာ ဘဒဝါ၊ ဘဝပစ္စယာ ဇာတိ၊ ဇာတိ
ပစ္စယာ ဇရာ မရဏ သောက ပရိဒေဝ ဒုက္ခ ဒေါမဿု
ပါယာသာ သမ္ဘဝန္တိ ဝေမေတဿ ကေဝလဿ
ဒုက္ခက္ခန္ဓဿ သမုဒယော ဟောတိ။

ပဋိလောမ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်-ဝိနယပါဠိ။

၂။ အဝိဇ္ဇာယ တွေဝ အသေသ ဝိရာဂ နိရောဓာ သင်္ခါရ
နိရောဓော၊ သင်္ခါရ နိရောဓာ ဝိညာဏ နိရောဓော၊
ဝိညာဏနိရောဓာ နာမရူပနိရောဓော၊ နာမရူပနိရောဓာ
သဠာယတနနိရောဓော၊ သဠာယတန နိရောဓာ ဖဿ
နိရောဓော၊ ဖဿနိရောဓာ ဝေဒနာနိရောဓော၊ ဝေဒနာ
နိရောဓာ တဏှာနိရောဓော၊ တဏှာနိရောဓာ ဥပါဒါန
နိရောဓော၊ ဥပါဒါနနိရောဓာ ဘဝနိရောဓော၊ ဘဝ
နိရောဓာ ဇာတိ နိရောဓော၊ ဇာတိ နိရောဓာ ဇရာ
မရဏ သောက ပရိဒေဝ ဒုက္ခ ဒေါမနဿုပါယာသာ
နိရုဇ္ဈန္တိ၊ ဝေမေတဿ ကေဝလဿ ဒုက္ခက္ခန္ဓဿ
နိရောဓော ဟောတိတိ။ ။

၁၁၈ ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း(ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

အနုလောမ ပါဠိ၏ အနက်။

၁။ အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ၊ စတုသစ္စ၊ ပုဗ္ဗန္တ၊ အပရန္တ၊ ပုဗ္ဗန္တ၊ ပရန္တ၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အားဖြင့် ရှစ်ပါးသော အရာဌာနတို့၌ ပိတ်စတုံး လုံးလုံးကြီး မသိမမြင်နိုင်အောင် ဖုံးလွှမ်းပိတ်ပင်၍ ထားတတ်သော မောဟ-ဟူသော အဝိဇ္ဇာကြောင့်။ ဝါ၊ သစ္စာလေးပါး အတိတ်ခန္ဓာဟူသော ပုဗ္ဗန္တ၊ အနာဂတ်ခန္ဓာဟူသော အပရန္တ၊ ပစ္စုပ္ပန်ခန္ဓာ ဟူသော ပုဗ္ဗန္တ၊ ပရန္တ၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အားဖြင့် ဤရှစ်ပါးသော အရာဌာနတို့ကို ပိတ်စတုံး လုံးလုံးကြီး မသိမမြင်နိုင်အောင် မသိမမြင်ရအောင် ဖုံးလွှမ်း ပိတ်ပင်တတ်သော အကုသိုလ်စိတ် ၁၂-ခု၌ ရှိသော၊ ဝါ၊ ယှဉ်သော မောဟ ဟူသော အကြောင်းကြောင့် သင်္ခါရာ၊ ၁-ပုညာဘိသင်္ခါရာ၊ ၂-အပုညာဘိသင်္ခါရာ၊ ၃-အာနေဉ္ဇာဘိသင်္ခါရာ၊ ၄-ကာယသင်္ခါရာ၊ ၅-ဝစီသင်္ခါရာ၊ ၆-စိတ္တသင်္ခါရာ ဟု ဆိုအပ်သော ခြောက်ပါးသော သင်္ခါရတို့သည်။ ဝါ၊ ကာမကုသိုလ်စေတနာ ၈-ခု၊ ရူပကုသိုလ်စေတနာ ၅-ခုဟုဆိုအပ်သော ပုညာဘိသင်္ခါရ အကုသိုလ်စေတနာ ၁၂-ခုဟုဆိုအပ်သော အပုညာဘိသင်္ခါရာ အရူပကုသိုလ်စေတနာ ၄-ခုဟုဆိုအပ်သော အနေဉ္ဇာဘိသင်္ခါရာ၊ ကာယဒွါရ၌ဖြစ်သော ကာမကုသိုလ်စေတနာ-၈-ခု၊ အကုသိုလ်စေတနာ ၁၂-ခု၊ ပေါင်း-၂၀-ဟု ဆိုအပ်သော ကာယသင်္ခါရာ၊ ဝစီဒွါရ၌ဖြစ်သော ကာမကုသိုလ် အကုသိုလ်စေတနာ ၂၀-ဟု ဆိုအပ်သော ဝစီသင်္ခါရာ၊ မနောဒွါရ၌ ဖြစ်သော လောကီ ကာမကုသိုလ်-၈-ခု၊ ရူပကုသိုလ် ၅-ခု၊ အရူပကုသိုလ် ၄-ခု၊

ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း (ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

အကုသိုလ်စေတနာ ၁၂-ခု ပေါင်း-၂၉-ခုဟုဆိုအပ်သော စိတ္တ သင်္ခါရ အားဖြင့် ခြောက်ပါးသော သင်္ခါရတို့သည်။ သမ္ဘဝန္တိ၊ ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်၏။

(ဤကား-ပဌမအင်္ဂါ)

မှတ်ချက်။ ။ နောက်ပုဒ်-နောက်ပုဒ်များတို့၌လည်း သမ္ဘဝန္တိ ပုဒ်သို့စပ်၍ အနက်ပေးရမည်ဟု မှတ်လေ။

၂။ သင်္ခါရပစ္စယော၊ ပဋိသန္ဓေအခါ ဥဒ္ဓစ္စစေတနာ၊ ပဋိ သန္ဓေ ပဝတ္တိအခါ အဘိညာဏ်စေတနာသည် ကြည်အပ်သော အဆိုပါ သင်္ခါရခြောက်ပါး ဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ ဝိညာဏံ၊ ပဋိသန္ဓေစိတ် ကျေနဝိသ (၁၉) ခုဟု ဆိုအပ်သော ဝိညာဏ်သည်။ ဝါ၊ လောကီဝိပါက်ဗာတ္ထိံသ (၃၂) ခုဟု ဆိုအပ်သော ဝိညာဏ်သည်။ ဝါ၊ စိတ်တခု ယုတ်ကိုးဆယ်ဟု ဆိုအပ်သော ဝိညာဏ်သည်။ သမ္ဘဝတံ၊ ဖြစ်ပေါ်လာတတ်၏။

(ဤကား-ဒုတိယအင်္ဂါ)

၃။ ဝိညာဏပစ္စယော၊ အဆိုပါ ဝိညာဏ်ဟူသောအကြောင်း ကြောင့်။ ဝါ၊ စက္ခုဝိညာဏ်ဒွေဟုဆိုအပ်သော စက္ခုဝိညာဏ် ထို့အတူ-သောတဝိညာဏ်၊ ဃာန ဝိညာဏ်၊ ဇိဝှါ ဝိညာဏ်၊ ကာယဝိညာဏ် ကြွင်းသောစိတ် ၇၉-ခုဟူသော မနောဝိညာဏ် ဟုဆိုအပ်သော ဝိညာဏ်ခြောက်ပါးဟူသော အကြောင်းကြောင့်။

၁၂၀ ခန္ဓာဒီပကာသနိကျမ်း(ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

နာမရူပံ၊ နာမ်သည်၎င်း၊ ရုပ်သည်၎င်း၊ နာမ်ရုပ်သည်၎င်း၊ ဝါ၊ အချင်းခပ်သိမ်း စတုဝေါကာရဘုံ၌ ရံခါပဝတ္တိကာလ စတုဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သော နာမ်သည်၎င်း၊ အချင်းခပ်သိမ်း ကေဝေါကာရဘုံ၌ ရံခါ ပဝတ္တိကာလ ကေဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သော ရုပ်သည်၎င်း၊ အချင်းခပ်သိမ်း ပဋိသန္ဓေကာလ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ ရံခါ ပဝတ္တိကာလ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သော နာမ်ရုပ်သည်၎င်း။ သမ္ဘဝတိ၊ ဖြစ်ပေါ်လာ၏။

(ဤကား—တတိယအင်္ဂါ)

မှတ်ချက်။ ။ ဤ၌ ဝိညာဏ်၏ အကျိုး ဖြစ်သော နာမ် ရုပ် နှစ်ပါးတွင် နာမ်၏ အရကို၊ စေတသိက် ဒွေ ပညာသ အကုန်ယူပါ။ ရုပ်၏ အရကို စတုသမုဋ္ဌာနိကဝိသ အကုန်ယူပါ။

၄။ နာမရူပပစ္စယာ၊ စေတသိက်ဒွေပညာသဟုဆိုအပ်သော နာမ်၊မဟာဘုတ်လေးပါး၊ ဝတ္ထုရုပ် ခြောက်ပါး၊ ဇီဝိတိန္ဒြေ အာဟာရရုပ်ဟုဆိုအပ်သော ၁၂-ပါးသောရုပ်ဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ သဠာယတနံ၊ အဇ္ဈတ္တိကာယတနုခြောက်ပါးသည်။ ဝါ၊ သဠာယတနုခေါ် သဠာယတနုသည်။ ၉။ စက္ခုပသာဒခေါ် စက္ခာယတနု၊ ထို့အတူ—သောတာယတနု၊ ဃာနယတနု၊ ဇီဝါယတနု ကာယာယတနု၊ စိတ်တရ ယုတ်ကိုးဆယ်ခေါ် မနာယတနုသည်။ သမ္ဘဝတိ၊ ဖြစ်၏။

(ဤကား—စတုတ္ထအင်္ဂါ)

ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း(ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

၅။ သဠာယတနပစ္စယာ၊ ကိုယ်တိုင်းအာယတနခေါ်သော အဇ္ဈတ္တိကာယတန ခြောက်ပါး၊ ကိုယ်မှအပ အာယတန ခေါ်သော ဗာဟိရာယတနခြောက်ပါး၊ ဝါ၊ သဠာယတနခေါ်သော သဠာယတနဟူသောအကြောင်းကြောင့်၊ ဝါ၊ စက်-သော-ဃာ-ဇိ-ကာ-မန-ရူ-သဒ္ဓိ-ဂန်-ရ-ဖော-ဓမ္မဟူသောအကြောင်းကြောင့်။ ဖဿော၊ စက္ခုဝိညာဏ်ဒွေ၌ ရှိသော ဖဿစေတသိက် ၂-ခုဟု ဆိုအပ်သော စက္ခုသမ္ဘယ၊ ထို့အတူ သောတသမ္ဘယ၊ ဃာနသမ္ဘယ၊ ဇီဝါသမ္ဘယ၊ ကာယသမ္ဘယ၊ ကြွင်းသောလောကီဝိပါက်ဗာတ္ထိံသ၌ရှိသောဖဿစေတသိက် ၂၂-ခုခေါ်သော မနောသမ္ဘယသည်၊ ဝါ၊ ပဉ္စဒ္ဓါရာဇဇနး၊ သမ္ပုဋ္ဌိစိုဉ်းဒွေ ခေါ်သော မနောဓာတ် ၃-ခု၊ ကြွင်းသော မနောဝိညာဏဓာတ် ၇၆-ခု၌ရှိသော ဖဿစေတသိက် ၇၆-ခုခေါ်သော မနောသမ္ဘယသည်။ သမ္မဝတိ၊ ဖြစ်၏။

(ဤကား—ပဉ္စမအင်္ဂါ)

မှတ်ချက်။ ။ ဤ၌ ရှေ့နည်း၊ ဝိဘင်းအဋ္ဌကထာ၊ နောက်နည်း၊ ဓာတုကဋ္ဌာ အဋ္ဌကထာ ၏ အဖွင့် အနက်ဟု သိလေ။

၆။ ဖဿပစ္စယာ၊ အဆိုပါ ဖဿ ခြောက်ပါး ဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ ဝေဒနာ၊ သုခ၊ ဒုက္ခ၊ ဥပေက္ခာဟုဆိုအပ်သော ဝေဒနာ ၃-ပါး။ ဝါ၊ စက္ခုဝိညာဏ်ဒွေ၌ ရှိသော ဝေဒနာစေတသိက် ၂-ခု ခေါ်သော စက္ခုသမ္ဘယဇာဝေဒနာ၊ ထို့အတူ သောတသမ္ဘယဇာဝေဒနာ၊ ဃာနသမ္ဘယဇာဝေဒနာ၊

၁၂၂ ခန္ဓာဒီပကာသနီကျမ်း(ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

ဇိဝှိသမ္မဿဇာဝေဒနာ၊ ကာယသမ္မဿဇာဝေဒနာ၊ ကြွင်းသော
လောကီဝိပါက် ဗာတ္ထိံ သဉ္ဇိရိသော ဝေဒနာစေတသိက် ၃၂-ခု
ခေါ်သော မနောသမ္မဿဇာဝေဒနာသည်။ ဝါ၊ မနောဇာတ်
၃-ခု၊ မနောဝိညာဏဇာတ် ၇၆-ခုသဉ္ဇိရိသော ဝေဒနာစေတသိက်
၇၉-ပါးဟူသော မနောသမ္မဿဇာဝေဒနာသည်။ သမ္ဘဝတံ၊
ဖြစ်၏။ (ဤ၌လည်း-ရှေးနည်းတူ သိလေ)။

(ဤကား-ဆဋ္ဌအင်္ဂါ)

၇။ ဝေဒနာပစ္စယာ၊ အဆိုပါ ဝေဒနာ ၃-ပါး၊ ဝေဒနာ
၆-ပါး ဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ တဏှာ၊ မြင်မြင်သမျှ
အဆင်းရူပါရုံ၌ စုံစုံမက်မက် ခုံခုံတက်အောင် သာယာစုံမက်
နှစ်သက်တတ်သော လောဘခေါ်သော ရူပတဏှာ၊ ထိုအတူ
သဒ္ဓတဏှာ၊ ဂန္ဓတဏှာ၊ ရသတဏှာ၊ ဖောဠဗ္ဗတဏှာ၊ ဓမ္မတဏှာ
အားဖြင့် ခြောက်ပါးသော တဏှာသည်။ ဝါ၊ ကျေပသာဒ
စသည်အားဖြင့် ထင်ခြင်းသို့ ရောက်သော ရူပါရုံ စသည်ကို
ကာမသာဒ၏အစွမ်းဖြင့် သာယာမက်မောတတ်သော လောဘ
ခေါ်သော ကာမတဏှာ၊ ထိုရူပါရုံစသည်တို့ကို မြဲ၏ဟုယူသော
သဿတဒိဋ္ဌိနှင့်တကွဖြစ်သော လောဘခေါ်သော ဘဝတဏှာ။
ထိုရူပါရုံစသည်တို့ကို ပြတ်၏ ပျောက်ဆုံး၏ဟု ယူသော ဥစ္ဆေဒ
ဒိဋ္ဌိနှင့်တကွဖြစ်သော လောဘခေါ်သော ဝိဘဝတဏှာအားဖြင့်
သုံးပါးသော တဏှာသည်။ ဝါ၊ လွန်လေပြီးသော အာရုံ
ခြောက်ပါး၌ တပ်မက်တတ်သော လောဘခေါ်သော အတိတ်
တဏှာ။ ဖြစ်ဆဲဖြစ်သော အာရုံခြောက်ပါး၌ တပ်မက်တတ်
သော လောဘ ခေါ်သော ပဇ္ဇုပ္ပန်တဏှာ။ လာလတံ သော

ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း(ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

အာရုံခြောက်ပါး၌ တပ်မက်တတ်သော လောဘ ခေါ်သော အနာဂတ်တဏှာ အားဖြင့် သုံးပါးသော တဏှာသည်။ ဝါ၊ မိမိသန္တာန်၌ဖြစ်သော အာရုံခြောက်ပါးကို တပ်မက်တတ်သော လောဘ ခေါ်သော အဇ္ဈတ္တတဏှာ။ တပါးသော သန္တာန်၌ ဖြစ်သော အာရုံခြောက်ပါးကို တပ်မက်တတ်သော လောဘ ခေါ်သော ဗဟိဒ္ဓတဏှာ အားဖြင့် ၂-ပါးသော တဏှာသည်။ ဇါ၊ အချင်းချင်းမြှောက်ပွားသောအားဖြင့် (၁၀၈)ပါးသော တဏှာသည်။ ဝါ၊ တဏှာသုံးတန်, အရင်းခံ, အာ-ကာ-သန်နှင့် မြှောက်ပွားသော (၁၀၈)ပါးသော တဏှာသည်။ သမ္ဘဝတံ၊ ဖြစ်၏။

(ဤကား—သတ္တမအင်္ဂါ)

၈။ တဏှာပစ္စယာ၊ အဆိုပါ တဏှာ ၁၀၈-ပါးဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ ဥပါဒါနံ၊ ဥပါဒါန်သည်။ ဝါ၊ အာရုံခြောက်ပါး၌ “ဘား” ကို မလွတ်တန်း မြွေခဲသကဲ့သို့ မြဲစွာ စွဲလမ်းတတ်သော လောဘ ခေါ်သော ကာမုပါဒါန်။ နတ္ထိယိဋ္ဌံ၊ နတ္ထိဒိန္နံ စသည်ဖြင့် ယဇ်ကြီး ယဇ်ငယ် အလှူပေးခြင်းသည် အကျိုးမရှိဟု ယူမှားသော ဒိဋ္ဌိစေတသိက် ခေါ်သော ဒိဋ္ဌုပါဒါန်။ ဂေါသီလံ၊ ဂေါဝတဟု ဆိုအပ်သော နှားတို့၏ အလေ့ အကျင့်ဖြင့်ပင် သံသရာမှ စင်ကြယ်၏။ ဝါ၊ နိဗ္ဗာန်ရောက်၏ ရ၏ဟု ယူမှားသော ဒိဋ္ဌိစေတသိက် ခေါ်သော သီလဗ္ဗတုပါဒါန်။ ရှုပ်အတ္တတောသမုနုပဿတိ စသည်ဖြင့် လာသော သက္ကာယဒိဋ္ဌိ ၂၀-ခေါ်သော အတ္တဝါဒုပါဒါန် အားဖြင့် လေးပါးသော ဥပါဒါန် တရားသည်။ သမ္ဘဝတံ၊ ဖြစ်သည်။

(ဤကား—အဋ္ဌမအင်္ဂါ)

၉။ ဥပါဒါနပစ္စယာ၊ အဆိုပါ ဥပါဒါန်တရား လေးပါး ဟူသောအကြောင်းကြောင့်။ ဘဝေါ၊ ဘဝသည်။ ဝါ၊ ကမ္မဘဝ၊ ဥပပတ္တိဘဝ ၂-ပါးသည်။ ဝါ၊ လောကီ ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်စေတနာ ၂၉-ခု ခေါ်သော ကမ္မဘဝ၊ လောကီ ဝိပါက်ဗာတ္ထိံသ စေတသိက်ပဉ္စတိံသ ကမ္မဇရုပ်ဝိသခေါ်သော ဥပပတ္တိဘဝ သည်။ ဝါ၊ ကာမဝိပါက်တေဝိသ စေတသိက် တေတ္ထိံသ ကမ္မဇရုပ်ဝိသ ခေါ်သော ကာမဘဝ၊ ရူပဝိပါက် ၅-ခု၊ စက္ခုဝိညာဏ်ဒွေ၊ သောဘဝိညာဏ်ဒွေ၊ သမ္ပုဋ္ဌိစိုဉ်းဒွေ၊ သန္တိရဏ ၃-ခု၊ ဝိရတိကြဉ်သော စေတသိက်ပဉ္စတိံသ၊ ဣတ္ထိဘော၊ ပုဗ္ဗော၊ သာန၊ ဇိဝှါ၊ ကာယ ကြဉ်သော ကမ္မဇရုပ် ပန္နရသခေါ်သော ရူပဘဝ၊ အရူပဝိပါက် ၄-ခု၊ စေတသိက် တိံသ ခေါ်သော အရူပဘဝ၊ နေဝသညာ နာသညာယတန ဝိပါက်ကြဉ်သော လောကီဝိပါက်ကေတိံသ၊ စေတသိက်ပဉ္စတိံသ၊ ကမ္မဇရုပ်ဝိသ ခေါ်သော သညီဘဝ၊ ဇီဝိတနဝက ကလာပ်ရုပ် ၉-ခုခေါ်သော အသညီဘဝ၊ နေဝသညာနာသညာ ယတနဝိပါက်စိတ် ၁-ခု၊ စေတဂိက်ဘိံသခေါ်သော နေဝသညီ နာသညီဘဝ၊ ဇီဝိတနဝကကလာပ်ရုပ် ၉-ခုခေါ်သော ကေဝေါကာရဘဝ၊ အရူပဝိပါက် ၄-ခု၊ စေတသိက်တိံသ ခေါ်သော စတုဝေါကာရဘဝ၊ ကာမဝိပါက်တေဝိသ ရူပဝိပါက် ၅-ခု၊ စေတသိက်ပဉ္စတိံသ ကမ္မဇရုပ်ဝိသ ခေါ်သော ပဉ္စဝေါကာရဘဝ အားဖြင့် ၉-ပါးသော ဥပပတ္တိဘဝသည်။ သမ္ဘဝတို့၊ ဖြစ်၏။

(ဤကား-နဝမအင်္ဂါ)

ခန္ဓာဒိပကောသနိကျမ်း(ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

၁၀။ ဘဝပစ္စယာ၊ လောကီကုသိုလ် အကုသိုလ်စေတနာ ၂၉-ခု ဟုဆိုအပ်သော ကမ္မဘဝ တည်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ ဇာတိ၊ ဇာတိသည်။ ဝါ၊ နိပ္ပန္နရုပ် အဋ္ဌာရသတို့၏ ဖြစ်ဆဲဟု ဆိုအပ်သော ရုပ်၏ ဇာတိ၊ နာမက္ခန္ဓာလေးပါးတို့၏ ဖြစ်ဆဲဟုဆိုအပ်သော နာမ်၏ဇာတိအားဖြင့် ဇာတိနှစ်ပါးသည်။ ဝါ၊ ရုပ်၏ ဇာတိ၊ နာမ်၏ ဇာတိသည်။ ဝါ၊ တခုသောဘဝ၌ အကျုံးဝင်သော ရုပ် နာမ် ခန္ဓာအစဉ်၏ ရှေးဦးစွာဖြစ်ခြင်း သည်။ သမ္ဘဝတိ၊ ဖြစ်၏။

(ဤကား-ဒဿမအင်္ဂါ)

၁၁။ ဇာတိပစ္စယာ၊ အဆိုပါ ဇာတိဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ ဇရာမရဏံ၊ ဇရာမရဏသည်။ ဝါ၊ နိပ္ပန္နရုပ်အဋ္ဌာရသတို့၏ ရင့်ဆဲဟုဆိုအပ်သော ရုပ်၏ဇရာ၊ နာမက္ခန္ဓာလေးပါးတို့၏ ရင့်ဆဲဟုဆိုအပ်သော နာမ်၏ဇရာအားဖြင့် ဇရာနှစ်ပါး၊ နိပ္ပန္နရုပ် အဋ္ဌာရသတို့၏ ပျက်ဆဲဟုဆိုအပ်သော ရုပ်၏ မရဏ၊ နာမက္ခန္ဓာလေးပါးတို့၏ ပျက်ဆဲဟု ဆိုအပ်သော နာမ်၏ မရဏအားဖြင့် မရဏနှစ်ပါးသည်။ ဝါ၊ ဆံဖြူခြင်း၊ သွားကျိုးခြင်း စသည်ဖြင့် အိုမင်းရင့်ရော်ခြင်း၊ ကိုယ်ခန္ဓာ၏ ဆုံးခမ်းစုတေ သေကြေပျက်စီးခြင်းသည်။ သမ္ဘဝတိ၊ ဖြစ်၏။

(ဤကား-ကောဒဿမနှင့် ဒွါဒဿအင်္ဂါ)

သောက ပရိဒေဝ ဒုက္ခ ဒေါမနဿုပါယာသာ၊ ဒေါသမူဒေဉ္ဇရိသော ဒေါမနဿပေဒနာခေါသော စိုးရိမ်ခြင်း သောက ဆွေမျိုးတို့၏ ပျက်စီးခြင်းစသော အကြောင်းကြောင့် ငိုကြွေးမြည်တမ်းသော ဒါခြင်းအရာဖြင့်ဖြစ်သော စိတ္တဇဝိပ္ပလ္လာလာသသဒ္ဓ ခေါသော ပရိဒေဝ၊ ဒုက္ခသဟဂုတ် ကာယဝိညာဏ်၌

၁၂၆ ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း (ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

ရှိသော ဝေဒနာစေတသိက် ခေါ်သော ကိုယ်၏ ဆင်းရဲခြင်း ဒုက္ခ၊ ဒေါသမုဒ္ဒေဋ္ဌိ ရှိသော ဝေဒနာစေတသိက် ခေါ်သော စိတ်နှလုံး မသာယာခြင်း ဒေါမနဿ၊ ဆွေမျိုးတို့၏ ပျက်စီးခြင်း ဥာတိဗျသန၊ စည်းစိမ်ဥစ္စာပျက်စီးခြင်း ဘောဂဗျသန၊ ရောဂါအနာ ပေါက်ရောက်ပျက်စီးခြင်း ရောဂဗျသန၊ သီလပျက်စီးခြင်း သီလဗျသန၊ အယူပျက်စီးခြင်း ဒိဋ္ဌိဗျသန ဟု ဆိုအပ်သော ငါးပါးသော ပျက်စီးခြင်းတို့ဖြင့်။ ဝါ၊ တို့နှင့် တွေ့ကြုံဆုံစည်းရသောသူတို့အား လှန်လှန်ကဲကဲ စိတ်၏ ဆင်းရဲခြင်းသည် နှိပ်စက်အပ်သည်ဖြစ်၍ ပြင်းစွာပူပန်ခြင်း၏ အစွမ်းကြောင့်ဖြစ်သော ဒေါသမုဒ္ဒေဋ္ဌိ ရှိသော ဒေါသ စေတသိက် ခေါ်သော ဥပါယာသ တို့သည်။ သမ္ဘဝန္တိ၊ ဆင့်ကာဆင့်ကာ ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်၏။

ဧဝံ ဣမိနာဝုတ္တပစ္စယပရံပရဝိဓိနာ၊ ဤသို့ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော ပစ္စည်းအဆက်ဆက် အစီအရင်ဖြင့်။ ကေဝလဿ၊ ချမ်းသာစသည်နှင့် မြူမျှမရောသော။ တေဿ ဒုက္ခက္ခန္ဓဿ၊ ထို ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါတို့နှင့်မရောယှက် ဆင်းရဲတုံးဆင်းရဲခဲ ဆင်းရဲအစုအပုံ သက်သက်၏။ သမုဒယော၊ ကြောင်း ကျိုး ဆက်ကာ တသီ တတန်းကြီး ဖြစ်ပေါ်လာတော့သည်။ ဟောတိ၊ မုချမသွေ ဖြစ်ပေါ်လာတော့သတည်း။

မှတ်ချက်။ ။ ဤ၌ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ပါဠိတော်၏ အနက်ကို အခြား အခြားသော ပါဠိတော်၊ အဋ္ဌကထာ၊ သင်္ဂြိုဟ်ကျမ်းလာ စသည် တို့၏ ကျဉ်းကျဉ်း အနက်မျိုးမဟုတ်ဘဲ အကျယ်ချဲ့၍ အနက်ပေး

ခန္ဓာဒိပကာသနီကျမ်း (ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း) ၁၂၇

ဖော်ပြသည်မှာ၊ ပင်ကိုယ်ကဘဲ လွန်စွာနက်နဲ
 ခက်ခဲနေတဲ့ အနက်အဓိပ္ပာယ်တွေ ပါဝင်၍နေ
 ကာ ရိုးရိုးကျဉ်းကျဉ်းမျှလောက်သာ အနက်
 ပေး ဖော်ပြနေက သဲလွန်စသိဘို့ရာမှာ လွန်စွာ
 လွန်စွာ ခက်ခဲနေ၍ သိရခဲ သိနိုင်ခဲတဲ့ အနက်
 အဓိပ္ပာယ်မျိုးကို ပေါ်လွင်ထင်ရှား အသိဉာဏ်
 တိုးပွားစေရန် ရည်သန်၍ သက်ဆိုင်ရာ ခန္ဓာ
 ဝိဘင်းပါဠိတော်၊ ၎င်းအဖွင့် အဋ္ဌကထာ၊ ဓာတု
 ကထာ ပါဠိတော်၊ ၎င်းအဖွင့် အဋ္ဌကထာဆရာ
 တို့၏ အမိန့်အဆိုတို့ကို ကြည့်၍ အကျယ်ချဲ့၍
 အနက်ပေးထားသည်။ သို့သော်-ပါဠိအနက်အရ
 ကျက်လိုသူတို့မှာ အနက်ကိုချန်လှုပ်၍ သမ္ဘဝန္တိ
 သမ္ဘဝတံ ပုဒ်တို့၌စပ်၍ ကျက်မှတ်ကြပါလေ။
 အနက် များကို သဘောပေါက်လွယ်အောင်
 မကြာမကြာ ပြန်လှန်သုံးသပ်ကြည့်ရှု လေ့လာ
 ကြပါလေ။

၂။ ပဋိလောမ၏ အနက်။

အဝိဇ္ဇာယဝေဝ၊ အနုလုံ၌ အဆိုပါရှုစဉ်မှာတို့ကို ပိတ်စတုံး
 လုံးလုံးကြီး မသိ မမြင်နိုင်အောင်။ ဝါ၊ မသိ မမြင်ရအောင်
 ဖုံးလွှမ်းပိတ်ပင်၍ထားတတ်သော မောဟခေါ်သော အဝိဇ္ဇာ၏
 သာလျှင်။ အသေသ ဝိရာဂနိရောဓာ၊ အရဟတ္တ မဂ်ဉာဏ်ဖြင့်

၁၂၈ ခန္ဓာဒီပကာသနိကျမ်း(ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

အကြွင်းမဲ့ အကြွင်းအကျန်မရှိ ချုပ်ငြိမ်းခြင်းကြောင့်။ သင်္ခါရ
နိရောဓော၊ အနုလုံ၌ အဆိုပါ သင်္ခါရတို့၏ချုပ်ငြိမ်းခြင်းသည်။
ဟောတံ၊ ဖြစ်၏။

သင်္ခါရနိရောဓာ၊ အဆိုပါ သင်္ခါရတို့၏ ချုပ်ငြိမ်းခြင်း
ကြောင့်။ ဝိညာဏနိရောဓော၊ အဆိုပါ ဝိညာဏ်တို့၏ချုပ်ငြိမ်း
ခြင်းသည်။ ဟောတံ၊ ဖြစ်၏။ (ပ) ဤသို့ စသည်ဖြင့်။
ဒေါမနဿုပါယာသာ နိရုဇ္ဈန္တိ၊ ထိအောင်ဆိုလေ။

ဧဝံ ဣမိနာဂုတ္တပစ္စယပရိပရဝိဓိနာ၊ ဖြင့်။ ကေဝလဿ၊
သော။ တေဿ ဒုက္ခက္ခန္ဓဿ၊ ၏။ နိရောဓော၊ ကြွင်းကျန်မရှိ
ချုပ်ငြိမ်းခြင်းသည်။ ဟောတံ၊ မုချမသွေဖြစ်လေတော့၏။

(ဤကား—ပဋိလောမ၏ အနက်တည်း)

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပါဠိတော်၏ (အဓိပ္ပါယ်အကျဉ်း)

- ၁။ အဝိဇ္ဇာကြောင့်—ပုညာဘိသင်္ခါရ ဖြစ်ရာ၌ အာရမ္မဏ၊
ပတူပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။
- ၂။ အဝိဇ္ဇာကြောင့်—အပုညာဘိသင်္ခါရဖြစ်ရာ၌ အာရမ္မဏ၊
ပကတူပနိဿယသတ္တိ စသည်အားဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။
- ၃။ အဝိဇ္ဇာကြောင့်—အာနေဉ္ဇာဘိသင်္ခါရဖြစ်ရာ၌ ပကတူပ
နိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။
- ၄။ သင်္ခါရကြောင့်—ဝိညာဏ်ဖြစ်ရာ၌ နာနာက္ခဏိကကမ္မ၊
ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။

ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း(ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

ကျေးဇူးပြုပုံပြုနည်း။

အဆိုပါ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ဒေသနာတော်သည် အခက်ကြီးလေးပါးတိုင် နောက်ဆက်တွဲအနေဖြင့် အခက်တပါး ပါဝင်နေ၍ လွန်စွာ လွန်စွာ ခက်ခဲ နက်နဲနေ၍ အနည်းငယ်ချဲ့၍ ပြုဆိုပါဦးမည်။

အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော်—“ယော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ပဿတိ။ သော ဓမ္မံ ပဿတိ” ဟု မူလပဏ္ဏာသမ္ဘာ ပြုဆိုပါသောကြောင့် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ကို ဥာတပရိညာဖြင့် သိမှု နှင့် စင်ကြယ်စေဘို့ အထူးလိုအပ်နေပါတယ်။ ဤလိုကြိုပုံ-ဥာတပရိညာဖြင့်၊ ဝါ၊ ရုပ်နာမ် ခန္ဓာအထိ သိမှုဖြင့် သိမှုနှင့်စင်ကြယ်နေလျှင် ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းလှတဲ့ ဒိဋ္ဌိတရားကြီးသည်၊ ဝါ၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားကို ငါ့ကိုယ်အတ္တဟု မဟုတ်မမှန်ဘဲ လုပ်ကြံပြီးစွပ်စွဲနေတဲ့ အတ္တဒိဋ္ဌိတရားသည် မစွဲနိုင်တော့ဘဲ၊ ဝါ၊ မပူး မကပ်လာနိုင်တော့ဘဲ အကြောင်းအကျိုး ဆက်စပ်နေတဲ့သဘောဘဲလို့ သိမြင်လာတဲ့ ဓမ္မဋ္ဌိတိဉာဏ်သို့ ရောက်ကာ ဥာတ တိရဏပရိညာ ဖြင့် ဓမ္မသဘာဝကို ပိုင်ပိုင် နိုင်နိုင် သိမြင်နိုင်တော့တာဘဲဟု ဆိုလိုပါတယ်။

တစ်နည်း “ယော ဓမ္မံ ပဿတိ။ သော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ပဿတိ” ဟုပြန်လှန်၍ပြုဆိုပါသောကြောင့် ယထာဘူတ သဘာဝ ကျကျ ဓမ္မသဘာဝကို သိမြင်လျှင်လဲ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ကို သိမြင်လာတော့တာပါဘဲ။

၁၃၀ ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း(ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

တဘန် “ ယထာရဟံ တေ ဘဝစက္ကံ ဝိညာတဗ္ဗံ ” လို့
 ဝိသုဒ္ဓိမဂ်မှာဆိုထားသောကြောင့် သိမ္မုနုဒ္ဓံ ဥာဏ်အမြင်စင်ကြယ်
 လာအောင် ဖြစ်သင့်ဖြစ်ထိုက်သည်အားလျော်စွာ နက်နဲခက်ခဲ
 ခြင်းနှင့် လုံးဝပြည့်စုံနေသော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ဒေသနာတော်၏
 အကြောင်းအကျိုး ဆက်စပ်လျက် တသံသရာလုံး မပြတ်လည်
 နေသော ဘဝစက်ရဟတ်ကြီး၏အကြောင်းကို ကောင်းကောင်း
 သိထားဘို့ရာ လွန်စွာ လွန်စွာ လိုအပ်လှပါသည်။ အဘယ်
 ကြောင့်ဆိုသော်-ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အကြောင်းကို ကောင်းကောင်း
 မသိလျှင် သံသရာဝဋ်က မထွက်မြောက်နိုင်ကြသောကြောင့်
 ပေတည်း။ ထို့ကြောင့်-ပိုင်ပိုင်နိုင်နိုင် သိအောင် အားထုတ်
 ကြပါလေ။

အဝိဇ္ဇာကြောင့် ပုညာဘိသင်္ခါရ ဖြစ်ရာ၌၊ ၁-အဝိဇ္ဇာကို
 ဦးခေါင်း၌ ရှက်လျက် ဖြစ်ပုံ။ ၂-အဝိဇ္ဇာကို ခုန်ကျော်လျက်
 ဖြစ်ပုံ။ ၃-အဝိဇ္ဇာကိုနင်းလျက် ဖြစ်ပုံ ဟု-သုံးမျိုးရှိ၏။

ထိုသုံးမျိုးတို့တွင်-

ဦးခေါင်း၌ရှက်လျက် ဖြစ်ပုံ။

၁။ သံသရာဘေးကို မဆင်ခြင်၊ မွေးသေ လွတ်တဲ့ နိဗ္ဗာန်
 ချမ်းသာကို မလိုခြင် မတောင့်တဘဲ မွေးသေ မလွတ်သေးတဲ့
 လူနတ်ချမ်းသာကိုတောင့်တ၍ကုသိုလ်ပြုသောအခါ ဥပနိဿယ
 သတ္တိဖြင့် အဝိဇ္ဇာကြောင့် ပုညာဘိသင်္ခါရဖြစ်သည်။ ထိုအခါ
 အဝိဇ္ဇာကို ဦးခေါင်း၌ရှက်လျက် ကုသိုလ်ရှင်အား ကုသိုလ်ဖြစ်
 သည်။ ထိုအခါ ဘာနှင့်တူပါသလဲဆိုလျှင်အဝိဇ္ဇာရှက်ထားသော
 ကုသိုလ်ရှင်သည် အညစ် အကြေးတွေ လိမ်းကျ ပေနေလို့

ခန္ဓာဝိပဿနာသင်္ကျန်း (ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

ရှုံ့အိုင်ရေကိုချိုးလျှင် တိုး၍ အညစ်အကြေးတွေ လိမ်းကျံ ပေ
နေပြန်သလို မိုက်မဲ၍ ဝဋ်ချမ်းသာကို တောင့်တပြီး ကုသိုလ်
ပြုလျှင် ဝဋ်ချမ်းသာကိုရရှိပြန်၍ အို၊ နာ၊ သေရေး ဒုက္ခဘေး
တို့ကို ထပ်ပြီးတိုးမိနေပြန်၍ တိုးပြီးမိုက်မဲသွားသည်နှင့် တူနေ
ပြန်တော့သည်။

ခုန်ကျော်လျက် ဖြစ်ပုံ။

၂။ မိမိ-သူတပါးပြုခဲ့သော အကုသိုလ်အဝိဇ္ဇာကိုအပါယ်ဘေး
သံသရာဘေးအပြစ်ဖြစ်လတ် ဟု ဆင်ခြင်၍ ထိုအပြစ်မှ လွတ်စေ
ခြင်းငှါကုသိုလ်ပြုသောအခါ ဥပနိဿယသတ္တိဖြင့် အဝိဇ္ဇာကြောင့်
ပုညာဘိသင်္ခါရဖြစ်သည်။ ထိုအခါ အဝိဇ္ဇာကို ခုန်ကျော်လျက်
ကုသိုလ်ရှင်အား ကုသိုလ်ဖြစ်သည်။ ထိုအခါ ဘာနှင့်တူသလဲ
ဆိုလျှင် အဝိဇ္ဇာကို ခုန်ကျော်သော ကုသိုလ်ရှင်သည် အညစ်
အကြေး ပေနေလို့ ရေကောင်း ရေသန့်နှင့် ချိုးလျှင် အညစ်
အကြေး ကင်းစင် သွားသလို၊ မိုက်လို့ အမိုက် လွတ်အောင်
အဝိဇ္ဇာကို ခုန်ကျော်၍ ကုသိုလ်ပြုလျှင် အမိုက်အမဲ ကင်းသွား
သည်နှင့်တူလေသည်။

နင်းလျက်ဖြစ်ပုံ။

၃။ မိမိပြုမိသော အကုသိုလ်အဝိဇ္ဇာကို ဝါ-မောဟစိတ်
စေတသိက်ကို ဥာဏ်ဖြင့်မြင်အောင်ကြည့်၍ ဝါ ဥပါဒ်၊ ဋီ၊ ဘင်
မျှဖြစ်၍ ပျက်လေ ပျောက်လေတော့သည်ဟုသိ၍ မမြဲ-ဆင်းရဲ
အစိုးမရ၊ အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တသာဖြစ်သည်ဟု ဝိပဿနာရှုသော
အခါ အာရမ္မဏသတ္တိ ဖြင့် အဝိဇ္ဇာကြောင့် ပုညာဘိသင်္ခါရ
ဖြစ်သည်။ ထိုအခါ အဝိဇ္ဇာကို နင်းလျက် ကုသိုလ်ရှင်အား

၁၃၂ ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း(ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

ကုသိုလ်ဖြစ်သည်။ ထိုအခါ ဘာနှင့်တူသလဲဆိုလျှင် အဝိဇ္ဇာကို နှင်းထားသော ကုသိုလ်ရှင်သည် ပုအိုက်လွန်း၍ ရေအေးချိုး လျှင် အပူ အအိုက် ပျောက်သွားသလို မိုက်လွန်း၍ အဝိဇ္ဇာ အမိုက်ကို နှင်း၍ ဝိပဿနာကုသိုလ်နှင့် နှင်းပစ်လျှင် အဝိဇ္ဇာ အမိုက် ပျောက်ပျက်သွားသည်နှင့်တူလေသည်။

အဝိဇ္ဇာကြောင့် အပူညာဘိသင်္ခါရဖြစ်ရာ၌ ရှေးကဖြစ်ခဲ့ပြီး သော အကုသိုလ်အဝိဇ္ဇာကို စဉ်းစားမိတိုင်း အာရုံပြု၍ လောဘ ဒေါသတို့ဖြစ်လာသောအခါ အာရမ္မဏသတ္တိဖြင့် အဝိဇ္ဇာကြောင့် အပူညာဘိသင်္ခါရဖြစ်သည်။

ရှေးရှေးဖြစ်ပြီး အကုသိုလ်အဝိဇ္ဇာကို အခြေခံ၍ မည်သည့် အရပ်ဒေသ၊ မည်သည့် အခါကာလ၊ မည်သည့်မကောင်းမှုကို “ငါ-လူသတ်မှုတခုကိုပြုလုပ်ခဲ့တာ ငါက” စသည်ဖြင့် နောက်ထပ် လောဘ၊ ဒေါသ ဖြစ်သောအခါ ပကတူပနိဿယသတ္တိ ဖြင့် အဝိဇ္ဇာကြောင့် အပူညာဘိသင်္ခါရဖြစ်သည်။ ကျန်-အနန္တရ၊ သဟဇာတတို့၌လည်း သက်ဆိုင်ရာအဝိဇ္ဇာကြောင့် သက်ဆိုင်ရာ အနန္တရ သဟဇာတတို့ဖြင့် ကျေးဇူးပြု၍ဖြစ်ကြလေသည်။

အဝိဇ္ဇာကြောင့်-အာနေဇာဘိသင်္ခါရဖြစ်ရာ၌ အရူပလေးဘုံ သည် နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့၏ ကျက်စားရာသင်္ခါရမကင်းသေး၍ နိဗ္ဗာန်မဟုတ်ဘဲလျက် နိဗ္ဗာန်ဟုမှားသောအားဖြင့် သုံးသပ်မိရာ အရူပလေးဘုံ၌ တပ်မက်သော လောဘဖြစ်သောအခါ ပကတူပ နိဿယ သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုကြလေသည်။

ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း(ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း) ၁၃၃

သင်္ခါရကြောင့်—ဝိညာဏ်ဖြစ်ပုံမှာ လွန်စွာကျယ်ဝန်းလှပါ
သောကြောင့် နောက်မှ ပြဆိုပါမည်။ ဤသို့ စသည်ဖြင့်
အကြောင်းအကျိုး အစဉ်မပြတ် ဆက်စပ်၍ ဧဟာတော်မူထားရာ
သံသရာ စက်, ဘဝ စက် ဖြစ်ခြင်းအားလျော်သောကြောင့်
လောမဿအနုရူပံ အနုလောမံ ဟူသော အဗျယီဘောသမာသ်
နှင့်အညီပေတည်း။ ။ လောမဿ၊ အဝိဇ္ဇာစသော ပစ္စည်းတရား
အား။ အနုရူပံ၊ လျော်သည်တည်း။ အနုလောမံ၊ အဝိဇ္ဇာ
စသော ပစ္စည်းတရားအားလျော်သည် ဟု—အနက်ပေးလေ။

ဤ၌—လောမအရကို အဝိဇ္ဇာ စသော အကြောင်းကြောင့်
သင်္ခါရစသော အကျိုးတရားဖြစ်သော အခြင်းအရာ အာကာရ
ကို ယူလေ။

ဤ အနုလုံ၌ အဝိဇ္ဇာနှင့် ဘဝတဏှာသည် သံသရာဟူသော
ဘဝစက်၏ မူလ အကြောင်းရင်း ဖြစ်သောကြောင့် ရထား
လှည်းဘီး ပုံတောင်း(ပဒေါင်း)နှင့်တူ၏။ သင်္ခါရ အစ, ဇာတိ
အဆုံးရှိသော ဆယ်ပါးသောတရားစုသည် ဘဝသုံးပါး၌ မနား
မရပ် လှည့်ပတ် သွားလာနေဘတ်သောကြောင့် ရထားဘီး
အကန့်အထောက်၊ ဝါ-လှည်းထောက်အပေါင်းနှင့်တူ၏။ ဇရာ
နှင့် မရဏသည် တဘဝ-တဘဝ၏ အဆုံးအဆုံး၌ဖြစ်တတ်သော
ကြောင့် ရထားလှည်းဘီး အကွပ် သံပတ်နှင့်တူ၏။ ။ ဤ၌
ဇရာ, မရဏအရမှာ ရုပ် နာမ်တို့၏ ဋီ-အခိုက်ကို မယူလေနှင့်၊
ဆံဖြူ-သွားကျိုး-အရေတွန့်လိမ်ခြင်း စသည်ကိုသာယူပါလေ။

(ဤကား—အနုလုံအဓိပ္ပါယ်အကျဉ်းတည်း)

၁၃၄ ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း (ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

ပဋိလုံ အဓိပ္ပါယ်အကျဉ်းကား။

အရဟတ္တမဂ်ဖြင့် အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာဟူသော ဝဋ်မြစ်ပြတ်ခြင်းကြောင့် ရှေးအတိတ် ကံဟောင်းလည်း မီးလောင်ပြီး မျိုးစေ့ကဲ့သို့ဖြစ်၍ အကျိုးကို မဖြစ်စေနိုင်ပြီ။ ဘုရားကို ပူဇော်ခြင်း စသည်တို့၏ အစွမ်းကြောင့်ဖြစ်သော ပစ္စုပ္ပန်လက်ရှိဘဝ၌ဖြစ်သော စေတနာသည်လည်း ရေသောက်မြစ် ပြတ်ပြီးသော သစ်ပင်ကဲ့သို့ဖြစ်၍ ဘဝဘာန် ရုပ်နာမ်ခန္ဓာဟူသော အကျိုးကို မဖြစ်စေနိုင်ပြီ။ ဤ အဓိပ္ပါယ်မျိုး ကို ရည်၍ အဝိဇ္ဇာဟူသော မောဟ၏သာလျှင် အရဟတ္တမဂ်ဖြင့် အကြွင်းမဲ့ချုပ်ခြင်းကြောင့် သင်္ခါရချုပ်ခြင်းသည် စသည်ဖြင့် ဟောတော်မူသည်။ ဤသို့ ဟောတော်မူသည်မှာ အကြောင်းတရားတို့သည် ပြီးစေအပ်သော အကျိုးတရားကို မပြီးစေနိုင်သည်ဖြစ်၍ သံသရာစက် ဘဝစက် တဘန် ဝဋ်ဖြစ်ပြန်ခြင်း၏ ဖြောင့်ဖြောင့် ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်နေသောကြောင့် လောမဿပဋိပက္ခံ ပဋိလောမံနှင့်အညီပေတည်း။ လောမဿ၊ အဝိဇ္ဇာချုပ်ခြင်းကြောင့် သင်္ခါရစသည်တို့၏ ချုပ်ခြင်း၏။ ပဋိပက္ခံ၊ ဆန့်ကျင်ဘက်တည်း။ ပဋိလောမံ၊ အဝိဇ္ဇာချုပ်ခြင်းကြောင့် သင်္ခါရစသည်တို့၏ ချုပ်ခြင်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ဤ၌—လောမအရကို အဝိဇ္ဇာစသည်တို့၏ ချုပ်ခြင်းကြောင့် သင်္ခါရစသည်တို့၏ ချုပ်ခြင်းကို ယူလေ။

(ဤကား—ပဋိလုံ၏အဓိပ္ပါယ်အကျဉ်းတည်း)

ခန္ဓာဒိပကာသနီကျမ်း (ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း) ၁၃၅

မှတ်ချက်။ ။ ဤ၌ အနုလုံ ပဋိလုံအရမှာ ကေသာ၊ လောမာ
 (ပ) မုတ္တံ။ ။မုတ္တံ(ပ)လောမာ၊ ကေသာ ဆိုတဲ့ ကာယ
 ဂတာသတိပဋ္ဌာန်မှာလာတဲ့ စုန်-ဆန် ပြန်လှန်မျိုးမဟုတ်
 အဟုတ်အမှန်မှာ—အဝိဇ္ဇာ စသော အကြောင်းတရား
 တို့သည် မိမိတို့ပြုအပ်သော ပစ္စယကိစ္စကို ပြုလုပ်သည်
 ကား၊ အနုလုံမည်၏။ မိမိတို့သည် ချုပ်ပျောက်ခဲ့ရပြီး
 ရကား၊ ပစ္စယကိစ္စကို မပြုလုပ်သည်ကား ပဋိလုံမည်၏။
 ဆိုလိုရင်းမှာ—အဖြစ်ကို အနုလုံ၊ အချုပ်ကို ပဋိလုံဟု
 ယူစေလိုပါသည်။ တနည်းဆိုသော်--သံသရာဝဋ်ဖြစ်ခြင်း
 အားလျော်သည်ကို အနုလုံ၊ သံသရာဝဋ်နှင့်ဖြစ်ခြင်းငှါ
 ဆန့်ကျင်နေသည်ကို ပဋိလုံ ဟု ဆိုလိုရင်းဖြစ်သည်ဟု
 သိလေ-မှတ်လေ။

ဝဋ်ကတာ—အဝိဇ္ဇာနှင့် တဏှာ။

ဤပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒေသနာတော်၌ အဘယ် ကြောင့် အဝိဇ္ဇာ
 ကို ရှေးဦးအစထား၍ ဟောကြားအပ်ပါသနည်း?။ အဝိဇ္ဇာ၏
 အကြောင်းမရှိသောကြောင့်ပင် အစထား၍ဟောကြားအပ်ပါ
 သလောဟူသော အမေး၌ “အာသဝသမုဒယာ၊ အဝိဇ္ဇာ သမု
 ဒယော” နှင့်အညီ၊ အဝိဇ္ဇာ၏ အကြောင်းအာသဝ ရှိပါသည်။
 မရှိ၍ မဟုတ်ပါ။ သို့ရာတွင် ဘုရားမြတ်စွာ စိန္တေယျာသည်
 ဝဋ်ကတာ ဝဋ်အကြောင်းကိုဟောတော်မူတဲ့ခါ ရံခါအဝိဇ္ဇာကို
 ခေါင်းတပ်၍ ရံခါ-တဏှာကို ခေါင်းတပ်၍ ဟောတော်မူတတ်
 သော အလေ့ ထုံးစံရှိပါသည်။

၁၃၆ ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း(ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

အဝိဇ္ဇာပုံစံကား— ပုရိမာဘိက္ခဝေ (ပ) အဝိဇ္ဇာယ ဣတော
ပုဗ္ဗေ အဝိဇ္ဇာနာဟောသိ။ ။

တဏှာ ပုံစံကား— ပုရိမာဘိက္ခဝေ(ပ) ဘဝတဏှာယဣတော
ပုဗ္ဗေဘဝတဏှာနာဟောသိ။ ။

မှတ်ချက်။ ။ သမ္မောဟဝိနောဒနိ၊ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကျမ်းတို့၌ကား နွယ်
ဆောင်ယူသော ယောကျ်ားလေးယောက်ဥပမာနှင့်
ဖွင့်ပြထားပါသည်။ အလိုရှိပါလျှင် ၎င်းတို့၌ ကြည့်
ရှုပါ လေ။

ဆောင်ပုဒ်လင်္ကာ၊

စတုသစ္စ၊ တိအန္တနှင့်၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်၊ မသိတာ၊ အဝိဇ္ဇာဟုခေါ်။
မသိတတ်စွာ၊ အဝိဇ္ဇာကြောင့်၊ ကာယဝစိ၊ စိတ်တမည်နှင့်၊ သုံးလီ
သင်္ခါရ၊ ဖြစ်ပေါ်ကြ၏။ သင်္ခါရကြောင့်၊ ခြောက်ဝိညာဏ်၊
ထိုဝိညာဏ်ကြောင့်၊ နာမ်ရုပ်ပေါ်ငြား၊ နာမ်ရုပ်အားကြောင့်၊
ခြောက်ပါးအာယတန၊ ဖြစ်ပေါ်ရ၏။ ဖဿတွေ့ငြား၊ ခံစား
ဝေဒနာ၊ တဏှာနှစ်သက်၊ စွဲချက်ဥပါဒါန်၊ အကြောင်းခံ၍၊ ကံ
ခေါ်ဘဝ၊ ဖြစ်လာရ၏။ ဘဝအတွက်၊ ဇာတိထွက်၍၊ အိုပျက်
ပူဆွေး၊ ငိုကျွေး ဆင်းရဲ၊ စိတ်ထဲမသာ၊ ပင်ပန်းစွာတို့။ ဖြစ်လာ
သီးသီး၊ လောကကြီးသည်၊ ပွားစီးနေရာ၊ ကြောင်းကျိုးမျှတည်း။
ထာဝရဘုရား၊ ဖန်ဆင်းထားသည်၊ လားလားမဟုတ်၊ အကြောင်း
ချုပ်က၊ ကျိုးချုပ်ပျက်စီး၊ လောကကြီးသည်၊ ချုပ်ပြီးမုချ၊
အေးငြိမ်းရသည်၊ ဗုဒ္ဓဘာသာ—ယူမှန်တည်း။ ။

ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း(ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

ဒိဋ္ဌိအမှား လွင့်ပျောက်သွား။

မှတ်ချက်။ ။ ဤလိုဤပုံ အကြောင်းအကျိုး ဆက်၍ ဖြစ်ပျက်
 နေကြသော ဤပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် တရားတော်ကြီးကို ဆီး
 ဝမ်းကဲ့အောင် အသိဉာဏ် ပေါက်ရောက်သွားပါလျှင်
 ဤလောကကြီးသည်၊ ဝါ၊လူ နတ် ဗြဟ္မာ သတ္တဝါသည်
 ဘယ်ဗြဟ္မာ ဘယ်ဘုရားက ဖန်ဆင်း၍ဖြစ်သည်မဟုတ်။
 လူနတ်ဗြဟ္မာ သတ္တဝါတို့၏ ဖြစ်ခြင်း၊ ပျက်ခြင်း၊ မွေးခြင်း
 သေခြင်းလည်း မဟုတ်။ အဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်း
 တရား အဆက်ဆက်ကြောင့် သင်္ခါရ စသော အကျိုး
 တရား အဆက်ဆက်တို့၏ ဖြစ်ခြင်း ပျက်ခြင်း၊ ဖြစ်မှု
 ပျက်မှုမျှသာ ဖြစ်ကြလေသည်။ ထို အကြောင်းတရား
 အဆက်ဆက်၊ အကျိုးတရားအဆက်ဆက်တို့ကို ပျက်
 အောင် ပြတ်အောင် ဖျက်ဆီး၍ပေးနိုင်သော စွမ်းရည်
 သတ္တိ ကျပ်ပြည့်ရှိသော အရဟတ္တမဂ် လက်နက်ဖြင့်
 ဖျက်ဆီး၍ ထိုအကြောင်းအကျိုးတရားတွေ့နောက်ထပ်
 အသစ်တစ်ခု မဖြစ်နိုင်တော့ဘဲ အငြိမ်းကြီး ငြိမ်း၍
 အအေးကြီးအေးလေတော့သည်ဟု အသိမှန် အမြင်မှန်
 ကိုရ၍ အယုမ္မန်ကို ယူသွားနိုင်တဲ့ခါ တသံသရာလုံး
 ယုမ္မားခွဲသော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၊ အတ္တဒိဋ္ဌိ၊ သတ္တဒိဋ္ဌိ၊ သက္ကာယ
 ဒိဋ္ဌိ၊ အတ္တဝါဒုပါဒါန် အယုမ္မား အမျိုးမျိုးတို့သည်
 ရေဆေးပစ်လိုက်သလို၊ ဝါ၊ ခဝါချဒိုဘီပေးလိုက်သလို
 အကုန်လုံး စင်ကြယ်သွားလေတော့သည်။

၁၃၈ ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း(ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

ထို့ကြောင့် ဤမျှကြီးမားလှစွာသော တသံသရာ
လုံးက မှားခဲ့သော အယူမှားတို့ကို ယခုလက်ရှိဘဝ
သေနေမည့်ခင် ပယ်ရှား ပစ်နှင်အောင် ဤ ခန္ဓာဒိ
ပကာသနိကျမ်းကို လက်ကိုင်ထား၍ ကျိုးစားကြပါရန်
အပါယ်လွတ်အကျိုးမျှော်၍ နှိုးဆော်လိုက်ပါသည် မဂ်
ဖိုလ်စောင့်မျှော် သူတော်စဉ်အပေါင်းတို့။

အနုလုံ မြန်မာပြန်။

- ၁။ အဝိဇ္ဇာကြောင့် .... သင်္ခါရဖြစ်၏။
- ၂။ သင်္ခါရကြောင့် .... ဝိညာဏ်ဖြစ်၏။
- ၃။ ဝိညာဏ်ကြောင့် .... နာမ်ရုပ်ဖြစ်၏။
- ၄။ နာမ်ရုပ်ကြောင့် .... သဠာယတနဖြစ်၏။
- ၅။ သဠာယတနကြောင့်-- ဖဿဖြစ်၏။
- ၆။ ဖဿကြောင့် .... ဝေဒနာဖြစ်၏။
- ၇။ ဝေဒနာကြောင့် .... တဏှာဖြစ်၏။
- ၈။ တဏှာကြောင့် .... ဥပါဒါန်ဖြစ်၏။
- ၉။ ဥပါဒါန်ကြောင့် .... ဘဝဖြစ်၏။
- ၁၀။ ဘဝကြောင့် .... ဇာတိဖြစ်၏။
- ၁၁။ ဇာတိကြောင့် .... ဇရာ မရဏဖြစ်၏။
- ၁၂။ ဇရာ မရဏကြောင့် .... သောက စသည်ဖြစ်၏။

ဤပုံဤနည်း-ချမ်းသာမဘက် ဆင်းရဲသက်သက်သာဖြစ်၏။
လူနတ်ဗြဟ္မာ ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါဆိုတာနှင့် လုံးဝမပတ်သက်၊ လုံးဝ
မစပ်ရှက်၊ အလွတ်သက်သက်သာဖြစ်၏။ ။

ခန္ဓာဒီပကာသနိကျမ်း(ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

ဆောင်ပုဒ်.... မသိလို့ပြု၊ ပြုလို့ဖြစ်၊ ဖြစ်လို့ အို၊ နာ၊ သေ၊
စိုးရိမ်ငိုကြွေး၊ ဆင်းရဲပင်ပန်း၊ ဝဋ်စခန်း၊ ဆုံးခန်း
မရှိ၊ ချာချာလှည့်၊ မှတ်သိ သမုပ္ပါဒ်။ ။

ပဋိလုံ-မြန်မာပြန်။

- ၁။ အဝိဇ္ဇာချုပ်ခြင်းကြောင့် .... သင်္ခါရချုပ်၏။
- ၂။ သင်္ခါရချုပ်ခြင်းကြောင့် .... ဝိညာဏ်ချုပ်၏။
- ၃။ ဝိညာဏ်ချုပ်ခြင်းကြောင့် .... နာမ်ရုပ်ချုပ်၏။
- ၄။ နာမ်ရုပ်ချုပ်ခြင်းကြောင့် .... သဠာယတနချုပ်၏။
- ၅။ သဠာယတနချုပ်ခြင်းကြောင့်.... ဖဿချုပ်၏။
- ၆။ ဖဿချုပ်ခြင်းကြောင့် .... ဝေဒနာချုပ်၏။
- ၇။ ဝေဒနာချုပ်ခြင်းကြောင့် .... တဏှာချုပ်၏။
- ၈။ တဏှာချုပ်ခြင်းကြောင့် .... ဥပါဒါန်ချုပ်၏။
- ၉။ ဥပါဒါန်ချုပ်ခြင်းကြောင့်.... ဘဝချုပ်၏။
- ၁၀။ ဘဝချုပ်ခြင်းကြောင့် .... ဇာတိချုပ်၏။
- ၁၁။ ဇာတိချုပ်ခြင်းကြောင့် .... ဇရာ မရဏချုပ်၏။
- ၁၂။ ဇရာ မရဏချုပ်ခြင်းကြောင့်.... သောကစသည်ချုပ်၏။

ဤပုံဤနည်း- ချမ်းသာမဘက် ဆင်းရဲ သက်သက်သာ
ချုပ်၏။ လူနတ်ဗြဟ္မာ ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါဆိုတာနှင့် လုံးဝ မပတ်
သက်၊ မစပ်ရှက်၊ အလွတ်သက်သက်သာချုပ်၏။

၁၄၀ ဓန္ဒာဒိပကာသနိကျမ်း(ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

ဆောင်ပုဒ်.... သိလို့ မပြု၊ မပြုလို့ မဖြစ်၊ မဖြစ်လို့ မအို၊ မနာ
မညော။ မစိုးရိမ် မဆင်းရဲ၊ မပင်ပန်း၊ ဝဋ်စခန်း
သတ်၊ မလည်ပတ်၊ ပြတ်၏ သမုပ္ပါဒ်။ ။

မှတ်ချက်။ ။ ဤ၌ အဝိဇ္ဇာ ချုပ်ခြင်းကြောင့် သင်္ခါရ ချုပ်၊
သင်္ခါရ ချုပ်ခြင်းကြောင့် ဝိညာဏ်ချုပ် စသည်ဖြင့်
ဟောတော်မူသည်မှာ လူ့ နတ်တို့ နားလည်နိုင်စေရန်
(ဒေသနာဝိလာသ) ဒေသနာတော် အစဉ်ကျသော
အားဖြင့် ဒေသနာတော်ကို တန်းဆာဆင်၍ ဟောတော်
မူခြင်းသာ ဖြစ်လေသည်။ တခုချုပ်ပြီး မှ တခုချုပ်၊
တဆင့် တဆင့်စီ ချုပ်-ချုပ်နေရတော့သည် မဟုတ်။
တရားအလုပ် အား ဘုတ်၍ တရားရ အရဟတ္တမဂ်ခဏ၌
အဝိဇ္ဇာချုပ်သည်နှင့် တပြိုင်နက် တချက်တည်း အပြီး
အပြတ် လက်စသတ် သင်္ခါရ စသော အကျိုးတရား
အကြောင်းတရား အဆက်ဆက် တို့သည် တပြိုင်နက်
တချက်တည်း အကုန်လုံး ချုပ်ငြိမ်းကြကုန်သည် ဟု
သိလေ-မှတ်လေ၊ ဝါ-နိဗ္ဗာန်ယူသိမ်း၍ အငြိမ်းကြီးငြိမ်း
ကြသည်ဟု သိလေ-မှတ်လေ။

ဤ၌ ချုပ်၏အရာကို “ဝိရာဂသင်္ခါတေန မဂ္ဂေန အဝသေသ
နိဓရာဓော အနုပ္ပါဒနိရောဓော” ဟူသော ဗောဓိကထာအဖွင့်
ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အဋ္ဌကထာနှင့် အညီ၊ တဘန် အသစ်မဖြစ်သော ချုပ်
ငြိမ်းခြင်းကိုယူလေ။ ထို အချုပ်တွေထဲမှာလဲ လူ့-နတ်-မြဟွာ၊
သတ္တဝါ၊ သူ-ငါတွေ ပါမနေစေနှင့်။ လုံးဝမပါဘူး၊ လူ့ နတ်
စသည်တို့၏ ချုပ်မှုပဲ မဟုတ်ဘူး။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော်
အဆိုပါ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အဋ္ဌကထာ၌ပင် “သကလဿ ဝါ သုဒ္ဓဿ

ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း(ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

သတ္တဝါရဟိတဿာတိအတ္ထော” ဟု ဖွင့်ပြသောကြောင့် ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါတို့နှင့်မရောမရှက် အလွတ်သက်သက် ဘဝစက် သံသရာ စက်ခေါ်သော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်စက် ချုပ်မှု၊ ချုပ်ငြိမ်းမှုသက်သက် သာ ဖြစ်သည်ဟု သိလေ-မှတ်လေ။

တခြားစီ-မနေစေနှင့်။

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် က တခြား၊ ငါတခြား၊ သူတခြား၊ လူ နတ် ဗြဟ္မာ ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါစသည် က တခြား၊ ဤလို တခြားစီဖြစ် မနေစေနှင့်။ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဆိုတာလဲ ငါဘဲ၊ ငါဆိုတာလဲ ပဋိစ္စ သမုပ္ပါဒ်ဘဲ၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ကို နှုတ်လျှင် ငါမရှိပြီ၊ ငါကို နှုတ် လျှင်လဲ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် မရှိပြီ၊ အဆိုပါ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ကိုသာ ပညတ်အားဖြင့် သူ၊ ငါ၊ လူ၊ နတ်၊ ဗြဟ္မာ၊ ပုဂ္ဂိုလ်၊ သတ္တဝါ စသည် ဖြင့် ခေါ်ဆိုရသည်။ ခေါ်ဆိုရရုံ ပညတ်မှုသာရှိသည်၊ အဟုတ် မရှိ၊ ဆယ်မရှိ၊ ကိုးမရှိ၊ ပိတ်စတုံး လုံးလုံးမရှိ။ အဟုတ်ရှိသည်ကား ဘုံသုံးပါးတို့မှာ ကံအားလျော်စွာ အဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်း တို့ကြောင့် သင်္ခါရ စသော အကျိုးတရားသက်သက် ပဋိစ္စ သမုပ္ပါဒ်စက်ကြီး မပြတ်လည်နေခြင်းမျှသာဖြစ်လေသည်အမှန်။ ထို့ကြောင့် “ဧတ္ထ အတ္တာ စ ပရော စ နဝိဇ္ဇတိ” နှင့် အညီ၊ ဤပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်စက်ထဲမှာ မိမိလဲမရှိ၊ သူတပါးလဲမရှိ၊ ဘယ်လူ ဘယ်နတ်၊ ဘယ်ဗြဟ္မာ မှမရှိ။ အဆိုပါ အကြောင်းတရားကြောင့် အကျိုးတရားတွေ၊ ဝါ-အကြောင်း အကျိုးတွေ မပြတ်မစဲ ထပ် တလဲလဲ ဖြစ်ပျက်မွေးသေ နေကြတဲ့ သတ္တဝါတို့ရဲ့ ဖြစ်ရပ်တွေ ကိုသာ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဆိုရသည်ဟု ရှင်းရှင်းလင်းလင်း သိလေ။ ယုံမှားရှိမနေစေနှင့်။ ထို့ကြောင့် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တခြား၊ ငါ- တခြား မနေစေနှင့်ဟု ဆိုခဲ့ပေသည်။

၁၄၂ ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း(ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

ထပ်မံ-ရှင်းလင်းဖော်ပြချက်။

ဤ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ဒေသနာတော်၌ အဝိဇ္ဇာကြောင့် သင်္ခါရ ဖြစ်၊ သင်္ခါရကြောင့် ဝိညာဏ်ဖြစ် စသည် ဟောထားရာ၌ မဂဓ ဘာသာဖြင့်ဟောထားရာ-ပါဠိဘာသာ နားမလည် မကျမ်းကျင် သူတို့မှာ သိရှိနားလည်နိုင်ဘို့ရာ သဘောပေါက်ဘို့ရာ လွန်စွာ လွန်စွာ ခဲယဉ်းလှပါသောကြောင့်အနည်းငယ်ရှင်းပြပါဦးအံ့။

ပါဠိလို

မြန်မာလို

- ၁။ အဝိဇ္ဇာ .... အဆိုပါရှစ်ဌာနတို့ကို မသိမှုမလိမ္မာ မှု၊ နားမလည်မှုဟု ဆိုလိုသည်။
- ၂။ သင်္ခါရ .... ပြုလုပ်မှု၊ စီရင် မှု၊ စီမံဖန်တီးမှု ဟု ဆိုလိုသည်။
- ၃။ ဝိညာဏ် .... အဆိုပါ သင်္ခါရကြောင့် ပဋိသန္ဓေ ဝိညာဏ်၊ ပဝတ္တိ ဝိညာဏ်၊ နာမ် ဝိညာဏ်၊ အညွန့်အညောက် ပေါက် မှုဟု ဆိုလိုသည်။
- ၄။ နာမရူပံ .... အဆိုပါ ဝိညာဏ်ကြောင့် တစုံတခု သောဘုံဘဝတို့၌ နာမ်ရုပ်ဖြစ်ပေါ် လာမှုဟု ဆိုလိုသည်။
- ၅။ သဠာယတနံ .... အဆိုပါ နာမ်ရုပ်ပေါ်မှာ မျက်စိ၊ နား၊ နှာ၊ လျှာ၊ ကိုယ်၊ အတွင်းအာယ တန ခြောက်ပါးဟုဆိုလိုသည်။

ခန္ဓာဒီပကာယနိကျမ်း (ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

ပါဠိလို

မြန်မာလို

- ၆။ ဖဿ .... မျက်စိအတွေ့၊ နားအတွေ့ စသည်
ခြောက်ပါးဖြစ်ပွားမှုဟုဆိုလိုသည်။
- ၇။ ဝေဒနာ .... ခံသာ-မခံသာ၊ ခံသာ-မခံသာ၊ ဝေ
ဒနာ သုံးမျိုး ဖြစ်ပေါ်မှုဟု ဆိုလို
သည်။
- ၈။ တဏှာ .... ကာမတဏှာ၊ ဘဝတဏှာ၊ ဝိဘဝ
တဏှာ၊ တဏှာသုံးပါး ဖြစ်ပွားမှု၊
အကျယ် အားဖြင့် တဏှာအစစ်
(၁၀၈)ဖြစ်ပေါ်မှုဟုဆိုလိုသည်။
- ၉။ ဥပါဒါန် .... ကာမုပါဒါန်၊ ဒိဋ္ဌုပါဒါန်၊ သီလဗ္ဗတု
ပါဒါန်၊ အတ္တဝါဒုပါဒါန် လေးပါး
စွဲလမ်းမှုဟုဆိုလိုသည်။
- ၁၀။ ဘဝေါ .... ကာမ၊ ရူပ၊ အရူပ၊ ကုသိုလ်၊ အကု
သိုလ် စေတနာခေါ်သော ကမ္မဘဝ
ဟုဆိုလိုသည်။
- ၁၁။ ဥပပတ္တိဘဝ .... ထို ကမ္မဘဝ ကြောင့် ဖြစ်သော
ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာဟူသော ဥပပတ္တိ
ဘဝဟု ဆိုလိုသည်။
- ၁၂။ ကာမဘဝ .... ကာမ-ဘဝခေါ်သော ကာမဘဝ။

၁၄၄ ခန္ဓာဒီပကာသနီကျမ်း(ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

ပါဠိလို

မြန်မာလို

၁၃။ ရူပဘဝ .... ရူပ-၁၆-ဘုံခေါ်သော ရူပဘဝ။

၁၄။ အရူပဘဝ .... အရူပ-၄-ဘုံခေါ်သော အရူပဘဝ။

၁၅။ သညီဘဝ .... ပဋိသန္ဓေသညာရှိသော သညီဘဝ။

၁၆။ အသညီဘဝ .... ပဋိသန္ဓေသညာ မရှိသော အသညီဘဝ။

၁၇။ နေဝသညီ } .... ပဋိသန္ဓေသညာရှိသည်လည်းမဟုတ်
နာသညီဘဝ } မရှိသည်လည်းမဟုတ်သောဘဝ။

၁၈။ ကေဝေါကာရဘဝ....ရုပ်ခန္ဓာတပါးသာရှိသော အသညာသတ် ခေါ်သော ကေဝေါကာရဘဝ။

၁၉။ စတုဝေါကာရဘဝ....နာမ်ခန္ဓာ လေးပါးသာ ရှိသော အရူပဗြဟ္မာ ခေါ်သော စတုဝေါကာရဘဝ။

၂၀။ ပဉ္စဝေါကာရဘဝ....ခန္ဓာငါးပါး အစုံ ရသော ကာမ ၁၁-ဘုံ, အသညာသတ် ကြည့်သော ရူပ-၁၅-ဘုံ, ပေါင်း ၂၆-ဘုံ ခေါ်သော ဘဝ။

မှတ်ချက်။ ။ ကာမဘဝမှစ၍ ပဉ္စဝေါကာရဘဝထိ ဘဝများကို ဘဝကြီး ၉-ပါးဟု ဆိုသည်။

ခန္ဓာဒိပကာသနီကျမ်း (ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း) ၁၄၅

ပါဠိလို

မြန်မာလို

- ၂၁။ ဇာတိ .... တစုံတခုသော ဘုံဘဝတို့၌ ရှေးဦးစွာ ဖြစ်ပေါ်လာသော ရုပ်ဇာတိ၊ နာမ်ဇာတိ။
- ၂၂။ ဇရာ .... ဆံဖြူ၊ သွားကျိုး၊ အရေတုန်လိပ်ခြင်းစသော ရုပ်ဇရာ၊ နာမ်ဇရာ။
- ၂၃။ မရဏ .... ထင်ရှား ရှိသော လက်ရှိ ဘဝမှ စုတေ ရွှေ့လျော့ ပျက်စီး ခြင်း၊ သေခြင်း။
- ၂၄။ သောက .... စိုးရိမ်ခြင်း။
- ၂၅။ ပရိဒေဝ .... ငိုကြွေးရခြင်း။
- ၂၆။ ဒုက္ခ .... ကိုယ်ဆင်းရဲခြင်း။
- ၂၇။ ဒေါမနဿ .... စိတ်ဆင်းရဲခြင်း။
- ၂၈။ ဥပါယာသ .... ပြင်းစွာ ပင်ပန်းခြင်း တို့သည် အကြောင်းအားလျော်စွာဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်၏။

၁၄၆ ခန္ဓာဒိပကာသနီကျမ်း (ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

ထပ်မံရှင်းလင်းဖော်ပြချက်။

နံပါတ်(၂)အရ၊ ပြုပြင်မှု၊ ပြုလုပ်မှု၊ စီရင်မှု၊ စီမံဖန်တည်းမှု ခေါ် သင်္ခါရသည် ပုည၊ အပုည၊ အာနေဉ္ဇဟု သုံးမျိုးရှိရာ—

၁။ ။ ကာမကုသိုလ်စေတနာ-၈-ခု၊ ရူပကုသိုလ်စေတနာ ၅ ခု ပေါင်း-၁၃-ခုတို့သည် လူ့ဘုံ၊ နတ်ဘုံ၊ ရူပဘုံတို့၌ ဖြစ်သင့် ဖြစ် ထိုက်သလို ပြုပြင်စီရင်ဖန်တီး၍ ပေးတတ်သောကြောင့် ပုညဘိ သင်္ခါရဟု ဆိုသည်။

၂။ ။ အကုသိုလ်စေတနာ-၁၂-ခုသည် အပါယ်လေးဘုံတို့၌ ဖြစ်သင့် ဖြစ်ထိုက်သလို ပြုပြင်၍ ပေးတတ်သောကြောင့် အပုညဘိ သင်္ခါရဟု ဆိုသည်။

၃။ ။ အရူပကုသိုလ် စေတနာ-၄-ခုသည် အရူပလေးဘုံတို့၌ မတုန်မလှုပ်စေဘဲ ဖြစ်သင့်ဖြစ်ထိုက်သလို ပြုပြင်၍ ပေးတတ်သော ကြောင့် အာနေဉ္ဇဘိသင်္ခါရဟု ဆိုသည်။

အဆိုပါ ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်၊ ရူပကုသိုလ်၊ အရူပကုသိုလ် စေတနာ-၂၉-ခုကိုပင် ထိုထိုဘုံဘဝတို့၌ ထိုထိုကံအားလျော်စွာ ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ပြုပြင်ပေးတတ်သောကြောင့် သင်္ခါရဟု ခေါ်ဆိုရလေသည်။

သို့ရာတွင် အဆိုပါစေတနာသည် လောကီကုသိုလ်၊ အကု သိုလ်၊ ရူပကုသိုလ်၊ အရူပကုသိုလ်တို့၌သာရှိသည် မဟုတ်။ လော ကုတ္တရာ၌လည်း ရှိသည်သာ၊ ထိုသို့ရှိသော်လည်း “လောကုတ္တရာ စေတနာ ပနဝဋ္ဋမူလဓမ္မဒဘူတတ္တာ ဣဓ န ဂဟိတာ” ဟုသင်္ခေပ သဂြိုဟ်ဋီကာ၌ မိန့်ဆိုသောကြောင့် ဝဋ္ဋမြစ်ကိုဖြတ်တတ်သော

ခန္ဓာဒီပကာသနီကျမ်း (ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း) ၁၄၇

တရားဖြစ်၍၎င်း။ မဂ်-၄-ပါး၊ ဖိုလ်-၄-ပါး၊ နိဗ္ဗာန်-၁-ပါး၊ ဤလောကုတ္တရာ တရား-၉-ပါးကို ချင်းချန်၍ ကြွင်းကျန်သော တရားအလုံးစုံသည် ဤပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်မှ ကင်းလွတ်သော တရား မရှိဟု ဆိုသောကြောင့်၎င်း၊ ဤပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်၌ သင်္ခါရအရတွင် မပါဝင်သင့် မယူသင့်ဟု သိရမှတ်ရမည်။

ထို့ပြင်—သင်္ခါရကြောင့် ဝိညာဏ်ဖြစ်သည် ဆိုရာ၌လည်း ပဋိသန္ဓေအခါ ဥဒ္ဓစ္စစေတနာကို၎င်း၊ ပဋိသန္ဓေ ပဝတ္ထိ နှစ်ပါး လုံးတို့၌ အဘိညာဏ်စေတနာကို၎င်း ချင်းချန်၍ ကြွင်းကျန် သော စေတနာအားလုံးကို သင်္ခါရအရ ကောက်ယူရပေမည်။

၎င်းပြင် ကာယသင်္ခါရ၊ ဝစီသင်္ခါရ၊ စိတ္တသင်္ခါရဟူ၍၎င်း သင်္ခါရသုံးပါးရှိသေးသည်။ ထိုတွင် အကုသိုလ်စေတနာ ၁၂-ခု ကာမကုသိုလ်စေတနာ-၈-ခုဟု ဆိုအပ်သော ၂၀-သောစေတနာ ကို ကာယဒွါရ၌ ဆွဲငင်ယူဆောင် လှုပ်ရှားစေလျက် ဖြစ်ပွား စေတတ်သောကြောင့် ကာယသင်္ခါရဆိုရသည်။

အဆိုပါ စေတနာ ၂၀-တို့သည်ပင်လျှင် ဝစီဒွါရ၌ဖြစ်သော အခါ ဝစီသင်္ခါရဆိုရသည်။

ကာယဝစီ နှစ်ပါးတို့၌ မဖြစ်ဘဲ မနောဒွါရ၌သာဖြစ်ခိုက် အခါ အကုသိုလ်စေတနာ-၁၂-ခု၊ မဟာကုသိုလ်စေတနာ-၈-ခု မဟာဂုဏ်ကုသိုလ်စေတနာ-၉-ခု၊ ဤ ၂၉-ခုကို စိတ္တသင်္ခါရ ဆိုရသည်။

၁၄၈ ခန္ဓာဒီပကာသနိကျမ်း (ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

အဆိုပါ သင်္ခါရ-၆-ပါးတို့သည် အဆိုပါ အဝိဇ္ဇာကြောင့် အကြင်မျှလောက် နိဗ္ဗာန်မရောက်သေး။ ထိုမျှလောက်တပြောင်း ပြန်ပြန် တသံသရာလုံး ပြီးဆုံးတယ်လို့ မရှိ။ အဝိဇ္ဇာ အသစ် အသစ်၊ သင်္ခါရ အသစ် အသစ် ဖြစ်၍ ကရုတ်ကင်းလျှောက် တဒေါက်ပတ်ပတ် အတောမသတ် ရံခါ-မသိမှုအဝိဇ္ဇာကြောင့် ရံခါအကုသိုလ်သင်္ခါရကိုပြုပြင်၊ ၎င်းစေတနာကံကြောင့် အပါယ် လေးဘုံတို့၌ ဖြစ်ပျက်မွေးသေ၊ ရံခါ-ကာမကုသိုလ်သင်္ခါရတွေကို ပြုပြင်၊ ၎င်းစေတနာကံကြောင့် လူ့ဘုံ နတ်ဘုံတို့၌ ဖြစ် ပျက် မွေးသေ။ ရံခါ-ရူပ, အရူပ ကုသိုလ်သင်္ခါရတွေကို ပြုပြင်၊ ၎င်း စေတနာကံကြောင့် ရူပ, အရူပဘုံတို့၌ ဖြစ်ပျက် မွေး သေ သံသရာရှည်၍ နေရလေတော့သည်ဟု သိလေ-မှတ်လေ။

ဤလိုဤပုံ - မသိမှု, မလိမ္မာမှု, နားမလည်မှု, အ-မှု, န-မှု ခေါ်သော အဝိဇ္ဇာကို အရင်းခံကာ လုပ်မိလုပ်ရာ ကံ သင်္ခါရ အားလျော်စွာ ဘာတဖန် ရုပ်နာမ်ခန္ဓာ, ရံခါ-ဒုဂ္ဂတိ, ရံခါ-သုဂတိ ဆိုး, ကောင်း, ယုတ်, မြတ်, တပတ်ပတ် အဆုံးမသတ်နိုင်ကြဘဲ ထပ်ပြန်ဘဲလဲ ဖြစ်ပျက်မွေးသေ ဖြစ်နေကြသည်ကိုပင် (စာလို) ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် သံသရာစက်ရဟတ် ချားရဟတ်ကဲ့သို့ မပြတ်လည် နေသည်ဟု ဆိုရလေသည်။ သို့သော် လည်တတ်သော ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါကား ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်မှအလွတ် တမျိုးသီးခြားမရှိတော့ ပြီဟု သိလေ မှတ်လေ။

(ဤကား-အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရ ဟူသော ပုဒ်၏ အကျဉ်းချုပ်အဓိပ္ပါယ်တည်း။)

ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း (ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း) ၁၄၉

သင်္ခါရကြောင့် ဝိညာဏ်ဖြစ်ပုံ။

သင်္ခါရကြောင့် ဝိညာဏ်ဖြစ်ပုံမှာ—လွန်စွာ ကျယ်ဝန်းလှပါ
သောကြောင့် နောက်မှ ပြဆိုပါမည်ဟု ဝန်ခံထားခဲ့ရာ၊ ယခု
အခါ ဆက်လက်၍ ပြဆိုပါတော့မည်။

ဥပမာ “ခေတ္တံ ဝိဇာဏံ သေနဟော” ဆိုတဲ့အတိုင်း မြေကြီး
ပေါ်မှာ မျိုးစေ့ချ၍ မိုးရေကျလာတဲ့ခါ မျိုးစေ့မှ ဓမ္မတာ
အတိုင်း အညွန့်အညွှောက် ပေါ်ပေါက်လာသလို၊ ထိုနည်းတူစွာ
အဝိဇ္ဇာတည်းဟူသော မြေကြီးပေါ်မှာ သင်္ခါရ မျိုးစေ့ ကျ
ရောက်သွားတော့ တဏှာ တည်းဟူသော မိုးရေက စိုစွတ်
ပက်ဖျန်းပေးလိုက်တဲ့အခါ ပဋိသန္ဓေဆိုတဲ့ ဝိညာဏ် တည်းဟူ
သော အညွန့်အညွှောက် စ၍ အပင်ပေါက်တော့သည်။

ထိုတွင် ဝိညာဏ် ပင်စို့ အညွန့်အညွှောက်ပေါင်း ၁၉-ခုကို
ရှေးဦးစွာ သိထားဘို့လိုပါသည်။ ဘယ်ဟာများလဲ ဆိုလျှင်—
အပါယ်ပဋိသန္ဓေ ဝိညာဏ်-၁-ခု၊ ကာမပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်-၉-ခု၊
ရူပ ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်-၅-ခု၊ အရူပ ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်-၄-ခုအား
ဖြင့် ၁၉-ပါးသော ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ် တို့ကို ခွဲခြား၍ သိရှိထား
ပါဦး.....။ တရားကိုယ်အမုကတော့ အဟိတ် အကုသလဝိပင်
ဥပေက္ခာသန္တိရဏ-၁-ခု၊ အဟိတ်ကုသလဝိပင် ဥပေက္ခာသန္တိ
ရဏ-၁-ခု၊ မဟာဝိပင်-၈-ခု၊ ရူပဝိပင် ၅-ခု၊ အရူပဝိပင်
၄-ခု၊ ပေါင်း ၁၉-ခုတဲဖြစ်ပါသည်။ အဆိုပါ ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်
စဖြစ်တည်ဆိုလျှင် ဝိပင်ကဝဋ်ခေါ်တဲ့ သံသရာစက်ကြီး စ၍
လည်တော့တာပါ။

၁၅၀ ခန္ဓာဒီပကာသနိကျမ်း (ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

အပါယ် ၄-ဘုံ ဝိညာဏ်ညွှန်-ညွှောက်။

အပါယ် ၄-ဘုံတို့၌ ကိုယ်၊ နှုတ်၊ စိတ်အားဖြင့် ဥဒ္ဓစ္စ ကြည်
၁၁-ပါးသော အပူညာဘိသင်္ခါရ မျိုးစေ့ကြောင့် အကုသလ
ဝိပါက် ဥပေက္ခာသန္တိရဏဆိုတဲ့ ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ် ပင်စို့ အညွှန်
အညွှောက်သည် အပါယ် ၄-ဘုံမှာ အပါယ်ဝင် ခန္ဓာပင်ကြီး
ကို ပေါ်ပေါက်၍လာစေပါတော့သည်။

ဥပမာ—မြေပေါ်မှာ ပေါ်ပေါက်လာတဲ့ သစ်ပင်တပင်ဟာ
သစ်ပင်နှင့်တူစွာ တစတစ အညွှန်အညွှောက်မှ ပင်စည်လုံးပတ်
အပွေး၊ အခေါက်၊ အကာ၊ အသား၊ အနှစ်၊ အကိုင်း၊ အခက်၊ အရွက်
အဖူး၊ အပွင့်၊ အသီး ဖြစ်ပေါ်လာမြဲ ဓမ္မတာဖြစ်ရသလို၊ ထို့အတူ
ဘုံအားလျော်စွာ အပါယ်လေးဘုံမှာဆိုလျှင် အဆိုပါအပါယ်
ခန္ဓာပင်အညွှန်အညွှောက်ပေါ်ပေါက်လာဘယ်ဆိုလျှင်ပင် ခန္ဓာ
ပင်နှင့်တူစွာ သိတဲ့သဘော နာမ်နှင့် မသိတဲ့ရုပ်၊ ဤနာမ်ရုပ်သည်
၎င်း၊ သစ်ပင်၏ပင်စည်လုံးပတ်ပေါ်မှာ အပွေး၊ အခေါက်၊ အကာ
အသား၊ အနှစ်ပမာ အဆိုပါခန္ဓာပေါ်မှာ မျက်စိ၊ နား၊ နှာ၊ လျှာ
ကိုယ်၊ မနော ခေါ်သော အဇ္ဈတ္တိကာယတန ဇ-ပါးသည်၎င်း၊
ထို ကိုယ်တိုင်း အာယတနနှင့် ပြင်ပရှိ ရူ-သဒ္ဓိ-ဂန်-ရ-ဖော-ဓမ္မ
ဆိုတဲ့ ဗာဟိရာယတန ဇ-ပါးတို့ တိုက်ဆိုင်မိကြတဲ့ခါ တွေ့ထိ
ကြသော (ဖဿ) ဇ-ပါးတို့သည်၎င်း၊ ထို ဖဿ ဇ-ပါးတို့နှင့်
တွေ့ထိကြမိတဲ့ခါ ဖြစ်ပေါ်မြဲဖြစ်သော ဝေဒနာ ဇ-ပါးတို့သည်
၎င်း၊ ထိုဝေဒနာတို့ကိုခံစားရတဲ့ခါ ဖြစ်ပေါ်မြဲဖြစ်သော တဏှာ
အပြား ၁၀၈-ပါးတို့သည်၎င်း၊ ထို တဏှာ အားကြီးလာတဲ့ခါ
အစွဲအလမ်း ခေါ်သော ဥပါဒါန် ၄-ပါးတို့သည်၎င်း၊ အစွဲ

ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း (ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း) ၁၅၁

အလမ်းကြီးမှ ဥပါဒါန်ကို အကြောင်းပြု၍ စေတနာကံ ခေါ်
သော ကမ္မဘဝ၊ ၎င်းမှ ပေါက်ဖွားလာသော ဥပပတ္တိဘဝ
အမျိုးမျိုး ဖြစ်ပေါ်လာကြပေတော့သည်။

၎င်း ဥပပတ္တိဘဝ ဖြစ်ပေါ်လာလျှင် မလွဲသာမရှောင်သာ
လွဲမရ ရှောင်မရ၊ လွဲမဖြစ် ရှောင်မဖြစ်နိုင်တဲ့ အဖြစ်မျိုး အဖြစ်
ဆိုး ဇာတိ၊ ဇရာ၊ မရဏ၊ သောက၊ ပရိဒေဝ၊ ဒုက္ခ၊ ဒေါမနဿ၊
ဥပါယာသ တို့သည် တမျိုးပြီး တမျိုး တသီ တတမ်း တပုံ
တခေါင်းကြီး စီတန်း၍ အရဟန္တစုတိ ပရိနိဗ္ဗာနစုတိကျအောင်
လိုက်ကြလေတော့သည်။

အထူး သိမှတ်ရန်မှာ - ပရိနိဗ္ဗာနစုတိ ဘင်္ဂက္ခဏဟိုဘက်
ကျတော့ ခြေရာပျောက် မျက်စိအမြင်ပြတ်သွား၍ နောက်ထပ်
ဆက်မလိုက်နိုင်တော့ဘဲ ဤနေရာတွင် အပြီးအပြတ်ယက်စသတ်
သေပွဲဝင်၍ သွားကြလေတော့သည်။

မှတ်ချက်။ ။ ဤအပါယ်ဘုံမှတစ်ပါး ရှေ့၌ဖော်ပြလတ် သော
ဘုံတို့၌လည်း ဤနည်းအတူ သိရှိကြပါလေ။

လူ-နတ် ၂-ဘုံ၊ ဝိညာဏ် ညွှန်-ညွှောက်။

အဆိုပါ ကိုယ်နှုတ်စိတ်အားဖြင့် ကာမကုသိုလ် အပုညာဘိ
သင်္ခါရမျိုးစေ့ကြောင့် အဟိတ်ကုသလဝိပါက် ဥပေက္ခာ သန္တတိ
ရဏ ၁-ခု၊ ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ် ပင်စို့ အညွှန်အညွှောက်သည်
လူ့ဘုံနှင့် စတုမဟာရာဇ်ဘုံမှာ ဣန္ဒြေချို့တဲ့သော ဇစ္စန္ဒ မဖြစ်
ပါလျှင် လူ့ဘဝ လူ့ခန္ဓာ၊ နတ်ဘဝ နတ်ခန္ဓာ၊ ရုပ်နာမ်ခန္ဓာ
ခေါ်သော ဝိပါကဝဋ် ခန္ဓာပင်ကြီး အပြည့်အစုံ ပေါ်ပေါက်၍
လာတော်သည်။ ရှေ့ကို နည်းတူသိလေ။

၁၅၂ ခန္ဓာဒီပကာသနီကျမ်း (ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

လူ နတ် ၇-ဘုံ၊ ဝိညာဏ်ညွှန်ညွှောက်။

အဆိုပါ ကိုယ်နှုတ် စိတ်အားဖြင့် ရှစ်ပါးသော မဟာကုသိုလ် ပုညာဘိသင်္ခါရ မျိုးစေ့ကြောင့် မဟာဝိပါဏ် ရှစ်ပါး ခေါ်တဲ့ ပဋိစ္စသန္ဓေဝိညာဏ် ပင်စို အညွှန်အညွှောက်သည် ကာမသုဂတိ ၇-ဘုံမှာ ဒွတိဟိတ်၊ တိဟိတ်ဟုဆိုအပ်သော လူ့ဘဝ လူ့ခန္ဓာ၊ နတ်ဘဝ နတ်ခန္ဓာ၊ ရုပ်နာမ်ခန္ဓာ ခေါ်သော ဝိပါကဝဋ်ခန္ဓာ ပင်ကြီး ပေါ်ပေါက် လာပါတော့သည်။ ရှေ့ကို နည်းတူ သိလေ။

ရူပ ၁၅-ဘုံ၊ ဝိညာဏ် ညွှန်ညွှောက်။

အဆိုပါ ရူပကုသိုလ် မနောကံစေတနာခေါ်တဲ့ ငါးပါး သော ပုညာဘိသင်္ခါရမျိုးစေ့ကြောင့် ရူပဝိပါဏ်ငါးပါးဆိုတဲ့ တိဟိတ်ပဋိစ္စသန္ဓေဝိညာဏ် ပင်စို အညွှန်အညွှောက်သည် ရူပ ၁၅-ဘုံ၌ ရူပဘဝ၊ ရူပခန္ဓာ၊ ရုပ်ခန္ဓာ နာမ်ခန္ဓာ ခေါ်သော ဝိပါက ဝဋ်ခန္ဓာပင်ကြီး ပေါ်ပေါက်၍ လာလေတော့သည်။ ရှေ့ကို နည်းတူ သိလေ။

အရူပ ၄-ဘုံ၊ ဝိညာဏ်ညွှန်ညွှောက်။

အဆိုပါ အရူပကုသိုလ် မနောကံစေတနာခေါ်တဲ့ ၄-ပါး သော အာနေဇာဘိသင်္ခါရမျိုးစေ့ကြောင့် အရူပဝိပါဏ် ၄-ခု ဟုဆိုအပ်သော တိဟိတ်ပဋိစ္စသန္ဓေ ဝိညာဏ် ပင်စို အညွှန် အညွှောက်သည် အရူပ ၄-ဘုံ၌ အရူပဘဝ အရူပခန္ဓာ၊ နာမ် ခန္ဓာ ခေါ်သော ဝိပါက ဝဋ်ခန္ဓာပင်ကြီးသည် ပေါ်ပေါက်၍ လာလေတော့သည်။ ရှေ့ကို နည်းတူ သိလေ။

ခန္ဓာဒိပကာသနီကုံး(ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

ဤလို ဤပုံ - ယထာလာဘ နည်းအားဖြင့် နာနာက္ခဏိက ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့် သင်္ခါရကြောင့် ဝိညာဏ် ဖြစ်ပုံကို သိသာရုံ ဖော်ပြလိုက်ပါသည်။ အပြည့်အစုံသိဘို့ရာမှာ ယမိုက် ပဋ္ဌာန်းတို့ကို ညက်ညက်ကြေအောင် သင်ဘူး ဆိုဘူးမှ သိနိုင် ပါမည်။ အဲဒါ-သင်္ခါရကြောင့် ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ် ဖြစ်ပေါ်ပုံ ပါဘဲ။

ဤကား- “ သင်္ခါရ ပစ္စယာ ဝိညာဏံ ” ဟူသော ပုဒ်၏ အကျဉ်းချုပ် အဓိပ္ပါယ်တည်း။

သင်္ခါရကြောင့် ပဝတ္တိဝိညာဏ်ဖြစ်ပေါ်ပုံ။

သင်္ခါရကြောင့် ပဝတ္တိဝိညာဏ် ဖြစ်ပေါ်ပုံကို ဆက်လက်၍ ပြဆိုပါဦးမည်။ ပဝတ္တိဝိညာဏ် ဖြစ်ပေါ်လာပုံမှာ ပစ္စုပ္ပန် လက်ရှိဘဝ၌ မကောင်းတာ မြင်ရ၊ မကောင်းတာ ကြားရ၊ ထို့တူ စားရ၊ နံရ၊ တွေ့ထိရ ဆိုတဲ့ ဝိညာဏ်တွေဟာ ၁၂-ပါး သော အကုသိုလ်အပူညာဘိသင်္ခါရကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာကြတဲ့ ပဝတ္တိ ဝိညာဏ်တွေပါဘဲ။ တရားကိုယ်ကတော့ အကုသလ ဝိပိက် ၇-ပါးဘဲ ဖြစ်ပါသည်။

တစ်ခု ၅-ပါးသော ရူပကုသိုလ် ပူညာဘိသင်္ခါရကြောင့် ၅-ပါးသော ရူပဝိပိက်ပဝတ္တိဝိညာဏ်တွေဖြစ်ပေါ်လာပါသည်။ ထို့တူ ၄-ပါးသော အရူပကုသိုလ်အာနေဉ္ဇာဘိသင်္ခါရကြောင့် ၄-ပါးသော အရူပ ပဝတ္တိဝိညာဏ်တွေ ဖြစ်ပေါ်လာပါသည်။ အဲဒါ သင်္ခါရကြောင့် ပဝတ္တိဝိညာဏ်တွေ ဖြစ်ပေါ်လာပုံပါဘဲ။ အဲဒါလဲ “ သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏံ ” ဘဲ။ ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်နှင့် ပဝတ္တိဝိညာဏ်သာ ထူးကြသည်ဟု သိလေ။

၁၅၄   ခန္ဓာဒီပကာသနိကျမ်း (ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

ကံမျိုးစေ့ အစွမ်းသတ္တိ။

အထူးမှာ—အဆိုပါ ပုည, အပုည, အာနေဉ္ဇာဘိသင်္ခါရ သုံးမျိုးတို့သည် ထိုထိုဘုံဘဝတို့၌ ဖြစ်ထိုက်သည်အားလျော်စွာ “ယထာသမ္ဘဝ” နည်းအားဖြင့် ဖြစ်ကြပြီးလျှင် အတိတ်ကာလ မှာ ချုပ်ပျောက်လေပြီ၊ ပြတ်တောက်လေပြီ။ သို့သော် အစွမ်း သတ္တိ ကင်းမဲ့စွာနှင့် ချုပ်ကွယ် ပြတ်တောက်ကြသည်မဟုတ်ပါ။ အဟုတ်မှာ ကံ-ဆိုတဲ့ မျိုးစေ့ ၏ အစွမ်းသတ္တိသည် ရုပ် နာမ် အစဉ်မှာ အနုသယအနေအားဖြင့် အမြဲတမ်းလိုက်ပါ၍နေသော ကြောင့် ထိုအစွမ်းသတ္တိသည် ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်, ပဝတ္တိဝိညာဏ် နှစ်ပါးတို့အား နာနာကွဏိက ကမ္မပစ္စည်းဖြင့်၎င်း၊ ပကတိ မှီရာဖြစ်တဲ့ ပကဏ္ဍပနိဿယပစ္စည်းဖြင့်၎င်း ကျေးဇူးပြု၍ နေကြ ပါတယ်လို့ ကျမ်းဂန်တို့၌ ကျမ်းဆရာတို့ မိန့်ဆိုချက်ရှိပါသည်။

အယူမမှားစေရန်။

အဆိုပါ စေတနာကံ၌ ပါသော စွမ်းအင်သတ္တိနှင့် ပြည့်စုံ သော နာနာကွဏိက ကမ္မပစ္စည်း အဆက်ဆက်ဖြင့် နိဗ္ဗာန်မရ သေးသမျှ သံသရာကာလပတ်လုံး မရပ်မတည် ကျင်လည်နေကြ သည်မှာ လူ, နတ်, ဗြဟ္မာ, ပုဂ္ဂိုလ်, သတ္တဝါတို့၏ လည်မှု, တည်မှု, ဖြစ်မှု, ပျက်မှု, မွေးမှု, သေမှု မဟုတ်။ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ခေါ်သော ဘဝစက် သံသရာစက်ကြီး၏ လည်မှုသာ မုချကေန် အမှန် ဖြစ် သည်ဟု တထစ်ချ လှေ့နံ့ခားထစ် သန္ဓ် ဌာန်ကျကျ မှတ်သား ကြပါလေ။

ဓမ္မာဒိပ ဘာသုကျမ်း (ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

ဤလို ဤပုံ-အဝိဇ္ဇာကြောင့် သင်္ခါရ ဖြစ်သည်ဟု တပိုင်း တစ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ကို သိမြင်သောကြောင့် အဆိုပါ ပူညာ၊ ပူညာအာနေ၍ ၂၉-ခုကို လက်ညှိုး ထိုးကာ ထိုးကာ စေတနာ ၂၉-မျိုး မပြတ်ဟု အယူမှားကာ ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်ကို ယခုဘဝ မပြုလုပ်ဘဲနေက မျိုးပြတ်လိမ့်မည်အထင်ရှိ၍ ကုသိုလ်လဲ မလုပ်၊ အကုသိုလ်လဲ မလုပ်ဘဲနေသူတွေ ရှိနေသည်ဟု ကြားသိရ၏။ ဤလို နေရုံနှင့်တော့ အလိုလိုမျိုးပြတ်သွားမည်မဟုတ်ချေ။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် “တေန မုတ္တော သတ္တော နာမ နတ္ထိ” နှင့်အညီ၊ အလယ်ဇောငါးချက် စေတနာ ခေါ်သော အပရာပရိယ ဝေဒနိယ ကုသိုလ် - အကုသိုလ် ကံနှင့် ကင်းလွတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါမည်သည့် ဤလောကကြီးမှာ တစုံတယောက်မျှ မရှိနိုင်ဟု သမ္မော စသော ကျမ်းတို့၌ ဆိုထားသောကြောင့် တည်း။

အဆိုပါ အပရာပရိယ ဝေဒနိယကံသည် သတ္တဝါတယောက် တယောက်လျှင် ဘယ်လောက်များ ရှိပါသလဲ? ဟု မေးခွဲလျှင် လှည်းအစီးပေါင်း ကုဋေတသိန်း တိုက်ထားတဲ့ သဲစု-သဲပုံကြီး ထဲမှ သဲလုံးနှင့် အမျှ သဲလုံးထက်မက များစွာ ရှိသည်ဟု ဖြေလေ။

ထို့ကြောင့် အဆိုပါ အလယ်ဇောငါးချက် စေတနာကံတွေ အခွင့်ရလျှင် ပေးဦးမည်ဖြစ်၍ ယခုဘဝ ဘယ်ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်ကိုဘဲ လုံးဝမပြုဘဲနေသော်လည်း ဘဝမပြတ်ဘဲ ဘဝစက်ကြီး လည်မြဲ လည်ဦးမည်မှာ မြေကြီးလက်ခတ်မလဲ့ အမှန်ဘဲ ဖြစ်ပေသည်။

“မာ ဘိက္ခုဝေ ပုညံ ဘာယိတ္ထံ။ သုခဿေတံ နာမံ” နှင့် အညီ၊ ကံ-မြင်တိုင်းကိုမကြောက်ရ၊ အကုသိုလ်ကံနှင့် ဝဋ္ဋနိဿိတ ကုသိုလ်ကံကိုသာ ကြောက်ရမည်။ ဘုရားပစ္စေကဗုဒ္ဓါ ရဟန္တာ တို့သည်လည်း ဝိဝဋ္ဋကုသိုလ်ကံကိုပင် အမှီပြု၍ ဘုရားပစ္စေက ဗုဒ္ဓါ ရဟန္တာအဖြစ်သို့ ရောက်ရှိကြလေသည်။ ကျမ်းဂန်များ၌ လာသည်ကို ကြည့်လေ။

ဖြစ်နိုင်သည်မှာ—အဆိုပါ စေတနာ ၂၉-ခုကို ယခုဘဝ ပြတ်စေလိုလျှင် လက်ရှိဘဝ တရားအလုပ် အားထုတ်၍ အရဟတ္တ မဂ်ကိုရရှိနိုင်ပါလျှင် ၎င်း အရဟတ္တမဂ်ကမ္မ စေတနာ ၂၉-ခုကို မျိုးမကျန်အောင် အပြီးအပြတ် လက်စသတ် ပျက်စီးအောင် ဖျက်ဆီး၍ ပေးနိုင်သောကြောင့်ပေတည်း။

အကြောင်းကား— အရဟတ္တမဂ်ခဏတွင် ရှေးကံဟောင်း လည်း မီးလောင်ပြီးသော မျိုးစေ့ကဲ့သို့၊ ကံ အသစ်လည်း ရေသောက်မြစ် ပြတ်ပြီးသော သစ်ပင်ကဲ့သို့ဖြစ်၍ တဘန် ခန္ဓာ ပင်အညွန့်အညှောက်ကို မပေါက်စေနိုင်သောကြောင့်ပေတည်း။ ထို့ကြောင့် အယူမမှားစေနှင့်ဟု ဆိုခဲ့ပေသည်။

ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း(ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

အရကောက်ကို ပြခြင်း။

ပါဠိ	တရားကိုယ်	နာမ်-ရုပ်
၁။ အဝိဇ္ဇာ	.... အကုသိုလ် ၁၂-ခုရှိသော မောဟစေတသိက်	(နာမ်)
၂။ သင်္ခါရ	.... လောကီကုသိုလ်, အကုသိုလ် ၂၉-ခုရှိသောစေတနာကံ	(နာမ်)
၃။ ဝိညာဏ်	.... ပဋိ/ပဝတ္တိနာမ် ဝိညာဏ် ၃-ပါး၊ ကျန် ၆-ပါး။	(နာမ်)
၄။ နာမရူပံ	.... နာမ်-၅၃၊ ရုပ်-၂၈။	(နာမ်-ရုပ်)
၅။ သဠာယတန...	.... သဠာယတန ၆-ပါး။	(နာမ်-ရုပ်)
၆။ ဖဿ	.... စက္ခုသမ္ပဿစသော ဖဿ ၆-ပါး။	(နာမ်)
၇။ ဝေဒနာ	.... စက္ခုသမ္ပဿဇာ စသော ဝေဒနာ ၆-ပါး။	(နာမ်)
၈။ တဏှာ	.... တဏှာအပြား ၁၀၈-ပါး။	(နာမ်)
၉။ ဥပါဒါန်	.... ဥပါဒါန် ၄-ပါး(တရားကိုယ် အရ) လောဘ, ဒိဋ္ဌိ	(နာမ်)
၁၀။ ဘဝ	.... ကမ္မဘဝ ဥပပတ္တိဘဝကြီး ၉-ပါး	(နာမ်-ရုပ်)

၁၅၈ ခန္ဓာဒိပဏာသနိက္ခမ်း (ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

ပါဠိ	တရားကိုယ်	နာမ်-ရုပ်
၁၁။ ဇာတိ	.... ရုပ်ဇာတိ, နာမ်ဇာတိ	(နာမ်-ရုပ်)
၁၂။ ဇရာ	.... ရုပ်ဇရာ, နာမ်ဇရာ	(နာမ်-ရုပ်)
၁၃။ မရဏ	.... ရုပ်မရဏ, နာမ်မရဏ	(နာမ်-ရုပ်)
၁၄။ သောက	.... ဒေါသမုဒ္ဒေဋ္ဌိရှိသော ဒေါမနဿဝေဒနာ	(နာမ်)
၁၅။ ပရိဒေဝ	.... စိတ္တဇဝိပလ္လာသ သဒ္ဓ	(ရုပ်)
၁၆။ ဒုက္ခ	.... ဒုက္ခသဟဂုတ် ကာယဝိညာဏ်၌ ရှိသော ဝေဒနာစေတသိက်	(နာမ်)
၁၇။ ဒေါမနဿ	.... ဒေါသမုဒ္ဒေဋ္ဌိ ရှိသော ဝေဒနာစေတသိက်	(နာမ်)
၁၈။ ဥပါယာသ	.... လှန်လှန်ကဲကဲစိတ်ဆင်းရဲခြင်း ဒေါသ စေတသိက်	(နာမ်)
ဤ၌ လူနတ်ဗြဟ္မာ မပါ။	ဤ၌ လူနတ်ဗြဟ္မာ မပါ။	လူနတ်ဗြဟ္မာ မပါ။

ခန္ဓာဒီပကာသနီကျမ်း (ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

မှတ်ချက်။ ။ ဤ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒေသနာတော်၌ ပညာမျက်စိ ဉာဏ်မျက်စိနှင့်စေ့ စေ့ ငုငုကြည့်ရှုပါလျှင် ဘယ်အကွက် ဘယ်အချက်မှာမှ လူလည်းမပါ၊ နတ်လည်းမပါ၊ ဗြဟ္မာလည်း မပါ။ ဘယ်ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ တစ်စုံတယောက်မျှ မပါသည်မှာ လွန်စွာထင်ရှားနေသည့်ပြင် သရုပ် တရား ကိုယ်အရ သဘောတူရာ ပေါင်းစု၍ ကြည့်တဲ့အခါ အကျဉ်းအားဖြင့် ရုပ်-နာမ် ၂-ပါး၊ အပြားအားဖြင့် ခန္ဓာ ၅-ပါး၊ အာယတန ၁၂-ပါး၊ ဓာတ် ၁၈-ပါး ပရမတ္ထတရားတို့ကိုသာ တွေ့ရှိ သိမြင်ရလေသည်။ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ထဲမှာ လူ၊ နတ်၊ ဗြဟ္မာ၊ ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါဆိုသည် ကို လုံးဝ မရရှိနိုင်ပေ။

သို့ရာတွင် အဆိုပါ အဝိဇ္ဇာကြောင့် အဆိုပါ သင်္ခါရ တို့၏ စေတနာကံ အားလျော်စွာ ဘုံသုံးပါး တို့မှာ အဆိုပါ ရုပ်နာမ်တို့၏ ဖြစ်ရပ်ဖြစ်စဉ်တို့ကိုသာ ပညတ်အားဖြင့် အပါယ်လေးဘုံတို့၌ ငရဲကောင်၊ တိရစ္ဆာန်ကောင်၊ ပြိတ္တာကောင်၊ အသူရကာယ်ကောင်၊ ထို့တူ-လူ့ဘုံ၊ နတ်ဘုံ၊ ဗြဟ္မာဘုံတို့၌ လူကောင်၊ နတ်ကောင်၊ ဗြဟ္မာကောင် စသည်ဖြင့် ခေါ်ဆိုကြရလေသည်။ အမှန်မှာ ဘယ်ဘုံဘဝမှာ ဘာကောင်ဘဲဖြစ်ဖြစ်။ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် တရား၊ ရုပ် နာမ် ၂-ပါး၊ လက္ခဏာရေး ၃-ပါး၊ ဒုက္ခ သမုဒယသစ္စာ ၂ပါး၊ ပရမတ္ထတရားအပေါင်းအစုမျှသာ ဟု ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ဉာဏ်စွမ်းဖြင့် ထွင်းထောက်၍ အလင်း ရောက်အောင် သိမြင်နိုင်ကြပါစေသတည်း။

၁၆၀ ခန္ဓာဒီပကာသနိကျမ်း(ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

အတ္တ စွဲနှင့်မေး၍၊ အနတ္တ စွဲနှင့် ဖြေဆိုပုံ။

သက်တော်ထင်ရှား ဘုရားလက်ထက် ဆွမ်းခံထွက်တော်မူရာ လမ်းခရီးမှာ ပရိဗိုဇ်တယောက်နှင့်တွေ့ရာ—

“အရှင်ဘုရား၊ သုခ၊ ဒုက္ခကို (၀ါ) ချမ်းသာ - ဆင်းရဲကို ကိုယ် ဟာကိုယ် လုပ်ပါသလား” ဟု မေးရာ၊

ဘုရားရှင်က “ကိုယ် ဟာကိုယ် လုပ်တယ်လို့ ငါ-မဟော” ဟု ဖြေတော်မူသည်။

“ဒါဖြင့်ယင် သူတပါးပြုလုပ်ပါသလော” ဟုမေးပြန်သည်။

“သူတပါးလုပ်သည်ဟု ငါ-မဟော” ဟုဖြေဆိုတော်မူသည်။

“ဒါဖြင့်ယင် သုခ၊ ဒုက္ခဟာ အကြောင်းမရှိဘဲ သူ့အလိုလို ဖြစ်ပါသလား” ဟု မေးပြန်သည်။

“အကြောင်းမရှိဘဲ သူ့အလိုလိုဖြစ်တယ်လို့ ငါ-မဟော” ဟု ဖြေဆိုတော်မူပြန်ရာ၊

“ဒါဖြင့် အရှင်ဘုရားဟာ သုခ၊ ဒုက္ခကို သိပုံ နားလည်ပုံ မရ ပါဘူး” ဟု လျှောက်ပြန်တဲ့ခါ၊

“အချင်း ပရိဗိုဇ်၊ သုခ၊ ဒုက္ခကို ငါဘုရား အသိဆုံးဖြစ်သည်။ ဤလောကမှာ ငါဘုရားထက် သုခ၊ ဒုက္ခကို သိသူ လူ့နတ်၊ ဗြဟ္မာ သတ္တဝါ တစ်စုံတယောက်မျှ မရှိ” ဟု မိန့်တော်မူတဲ့ခါ၊

“ဤလိုသိလျှင်ဖြင့် သုခ၊ ဒုက္ခကို ဟောတော်မူစမ်းပါဘုရား” ဟု လျှောက်ထားတဲ့အခါ၊

ခန္ဓာဒိပကာသနီကျမ်း (ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း) ၁၆၁

ဘုရားမြတ်စွာက “အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ၊ သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏံ(ပ)ဝေ မေတဿ ကေဝလဿ ဒုက္ခက္ခန္ဓဿ သမုဒယော ဟောတိ” ဟု ဤ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ကိုဘဲ ဟောတော်မူပါသည်။

ဆိုလိုတဲ့အဓိပ္ပါယ်ကတော့—သုခ, ဒုက္ခကို (ဝါ) ချမ်းသာ ဆင်းရဲကို ပြုလုပ်တတ်သော ပြုလုပ်ပေးတတ်သော ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါဟူက မြူမျှမရှိ။ အမှန်မှာ အဆိုပါ အဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းကြောင့် (ဝါ) သစ္စာအထိ မသိမှုကြောင့် သင်္ခါရ စသော စေတနာကံ ၂၉-ခုခေါ်သော ကမ္မဘဝဖြစ်။ ကမ္မဘဝ ကြောင့် ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ် ဖြစ်။ ပဋိသန္ဓေ ဝိညာဏ်ကြောင့် နာမ်ရုပ်ဖြစ်။ နာမ်ရုပ်ကြောင့် မျက်စိ, နား, နှာ, လျှာ, ကိုယ်, စိတ်ဆိုတဲ့ အာယတန ၆-ပါးဖြစ်။ အာယတနကြောင့် မျက်စိ အတွေ့, နားအတွေ့, နှာခေါင်းအတွေ့, လျှာအတွေ့, ကိုယ်အတွေ့, စိတ်အတွေ့ခေါ်သော ဖဿ ၆-ပါးဖြစ်။ ဖဿ ၆-ပါး, အတွေ့ ၆-ပါးကြောင့် ချမ်းသာတဲ့ သုခဝေဒနာ၊ ဆင်းရဲတဲ့ ဒုက္ခဝေဒနာ ချမ်းသာ, ဆင်းရဲ မဟုတ်တဲ့ ဥပေက္ခာဝေဒနာ ၃-ပါး အကျိုး တရားတို့သာ ဖြစ်လေသောကြောင့် ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါတို့နှင့် မရောမယှက် အလွတ်သက်သက်၊ အကြောင်း အကျိုး တရား အဆက်ဆက် သက်သက်သာဖြစ်သည်။ သုခ, ဒုက္ခကို ပြုလုပ်ပေး တတ်သော ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါဟူက မြူမျှမရှိချေဟု ဟောတော် မူလိုရင်းဖြစ်သည်။

ဤ၌ ပရိဗိုဇ်ကား—သတ္တဝါ ခေါ်သော ဝေဒကအတ္တ, ကာရကအတ္တ, (အတ္တစွဲ) အနေနှင့် မေးသည်။ ဘုရားရှင်ကား

၁၆၂ ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း (ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

သုခ၊ ဒုက္ခကို ပြုလုပ်တတ် ပြုလုပ်ပေးတတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ ဟူက မရှိလုံးလုံး ဆိတ်သုဉ်း ဆိတ်သုဉ်းနေတဲ့ (အနတ္တစွဲ) အနေ နှင့် ဖြေတော်မူသည်။

ဤလိုဤပုံ ဟောတော်မူတဲ့ခါ ပရိဗိုဇ်က အသိမှန်အမြင်မှန် အယူမှန်ကို ရသွား၍ “ ဟုတ်ပါတယ် မှန်ပါပေတယ် ဟုတ်လိုက် လေခြင်း မှန်လိုက်လေခြင်း မှောင်မှိုက်ကြီးထဲ၌မီးငြိထွန်းပြလိုက် သလို၊ မှောက်ထားတဲ့ အိုးကို လှန်ပြလိုက်သလို၊ မြက် သစ်ရွက် ဖြင့် ဖုံးလွှမ်းထားတဲ့ ဝတ္ထုတခုခုကို ဖွင့်လှစ်၍ ပြလိုက်သလို ရှင်းရှင်းလင်းလင်းကြီး သိရပါပေပြီဘုရား” ဟုလျှောက်ထားပြီး ရဟန်းပြုရန် ခွင့်တောင်းပန်ရာ အခွင့်ရ၍ ရဟန်းပြုပြီး ဤ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ကိုပင် အထပ်ထပ်ဆင်ခြင်သဖြင့် ကိစ္စပြီးမြောက် ရဟန္တာအဖြစ်သို့ရောက်၍ နိဗ္ဗာန်ယူသိမ်း အငြိမ်းကြီး ငြိမ်းရ လေတော့သည်။

ပဋိစ္စနှင့် ပဋိစ္စသမုပ္ပန္န နှစ်မျိုး။

အဆိုပါ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားသည် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် တရား တမျိုး၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပန္နတရားတမျိုးဟု နှစ်မျိုးရှိလေသည်။

ထို့တွင်— (၁) “ကတမော စ ဘိက္ခဝေ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါ အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ ဘိက္ခဝေ သင်္ခါရာ (ပ) အယံ ဝုစ္စတံ ဘိက္ခဝေ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါတိ” ဟူသော ဝိသုဒ္ဓိမဂ်နှင့် အညီ၊ အဝိဇ္ဇာ စသော အကြောင်းတရားတို့ကို ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် တရားမျိုးတို့ဟု မှတ်လေ။

ခန္ဓာဒီပကာသနီကျမ်း (ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း) ၁၆၃

(၂) “ကတမေစ ဘိက္ခဝေ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒံ ဓမ္မာ၊ ဇရာ မရဏံ ဘိက္ခဝေ(ပ)ဗ္ဗကမေ ဝုစ္စန္တိ ဘိက္ခဝေ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒံ ဓမ္မာ” ဟူသော ဝိသုဒ္ဓိမဂ်နှင့် အညီ၊ ဇရာ မရဏစသော အကျိုးတရား တို့ကို ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် တရားမျိုးတို့ဟူ၍ သိလေ-မှတ်လေ။

မှတ်ချက်။ ။ လိုရင်းချုပ်မှာ အဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းတရား အဆက်ဆက်ကို ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရား၊ ထိုအဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းတရားတို့ကြောင့် ဖြစ်သော သင်္ခါရစသော အကျိုးတရား အဆက်ဆက်တို့ကို ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားဟု ဆိုလိုသည်။ ဤကား—ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်နှင့် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် အသွေးတည်း။

ဥပမာ — အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ ဟူသောပုဒ်၌ အဝိဇ္ဇာ ပစ္စယာကား ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရား၊ သင်္ခါရာကား ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် တရားဟု ဆိုလိုပေသည်။ ဤသို့စသည်ဖြင့် ကြွင်းသော(၁၁)ပုဒ် တို့၌လည်း နည်းတူသိလေ။

သို့ရာတွင် အကြောင်းသည်ပင် အကျိုးဖြစ်လာပြန်သည်။ အကျိုးသည်ပင် အကြောင်း ဖြစ်လာပြန်သည်။ ထို့ကြောင့် အကြောင်းဖြစ်ချည်၊ အကျိုးဖြစ်ချည်၊ ဤသည့်တရား အဘယ် နည်း။ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရား၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားတို့ပေတည်းဟု ဖြေဆိုလေ။

အဆိုပါ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် တရား နှစ်ပါးတို့ကို ဖြစ်သင့်သလို ဝိဂြိုဟ်ဆို၍ ပြဋ္ဌာန်းအံ့။ ထိုတွင်—ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပုဒ်ကို “ပဋိစ္စ သမံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ တေသ္မာတံ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါ” ဟုအပါဒါန သာဓန ကိတ်ဝိဂြိုဟ်ပြု၊ ပဋိစ္စေ၊ သံဇ္ဈေ၊ ဥဇ္ဈေရှိသော ပဒေသာတ် ဣပစ္စည်း၊ အရကား အဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းတရားကိုရ၏။

၁၆၄ ခန္ဓာဒီပကာသနီကျမ်း (ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

ပဋိစ္စသမုပ္ပန္န ပုဒ်ကို “ကာရဏံ ပဋိစ္စ သမံ ဥပ္ပဇ္ဇတီတိ ပဋိစ္စ သမုပ္ပန္နော” ဟု ကတ္ထုသာဓနကိတ်တိဂ္ဂိုဟ်ပြု၊ ပဋိရှေး၊ သံရှေး၊ ဥရှေးရှိသော ပဒဓာတ်၊ တပစ္စည်း၊ အရကား သင်္ခါရ စသော အကျိုးတရားကို ရ၏။

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်—ဆောင်ပုဒ် လင်္ကာ။

(၁) သောကစသား၊ အာသဝပွား၍၊ အမှားမြင်ကာ၊ အဝိဇ္ဇာကြောင့်၊ ချမ်းသာလိမ့်နိုး၊ ရည်မှော်ကိုးလျက်၊ သုံးမျိုးမှုကံ၊ ပြုစီမံ၍၊ ဝိညာဏ်တုယ်စပ်၊ နာမ် ရုပ်ကပ်လျက်၊ ခြောက်ရပ်အာသတန၊ ဖဿခြောက်ဖြာ၊ ဝေဒနာကြောင့် တဏှာ ခြောက်တန်၊ ဥပါဒါန်နှင့်၊ ဖြစ်ရန် အကြောင်း၊ ကံဆင့်လေ့သုံး၍၊ ဆိုးကောင်းဘဝ၊ ဖြစ်ရပြန်ရာ၊ အို နာ သေရေး၊ ပူ အဆွေးနှင့်၊ ငိုကြွေးကိုယ်နှမ်း၊ စိတ်မချမ်းမြေ့ ပင်ပန်းရသည်၊ လုံးဝ ဆင်းရဲစုသာတည်း။

(အရကျက်ထားပါ)

(၂) တဘန်—အင်္ဂါဆဲ နှစ်ဝ၊ ကာလသုံးထွေ၊ တွက်ရေသင်္ချာ၊ အလှူလေးထပ်၊ အစပ်သုံးသွယ်၊ နှစ်ဆယ်ခြင်းရာ၊ ဝဋ်မှာ သုံးပါး၊ မြစ် နှစ်ပါး၊ ပေါင်း အများကို၊ ခြားနား သိအောင်ကြံ။ ။ ဟူ၍၎င်း၊

(၃) တဘန်—ကာလသုံးစဉ်၊ ဝဲယာဉ်သုံးထပ်၊ အစပ်သုံးခု၊ စတု သင်္ခါ၊ တွက်ရေဝိသ၊ အာကာရဖြင့်၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်၊ ဟော မှတ်လေတံ့၊ ဟိတ်ဖိုလ်ချဲ့လျက်၊ တဆဲ နှစ်အင်၊ ဒွါဒသင်

ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း (ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း) ၁၆၅

ဟု၊ ညွှန်ယှဉ်ကျိုးစက်၊ အဆက်ဆက်ကို၊ လွန်ထွက်နိုင်
ကြောင်း၊ ကောင်းသော လုံ့လ၊ အားထုတ်ကြလျက်၊
မြစ်မ နှစ်မြွှာ၊ နှုတ်ပယ်ခွါ၍၊ အညာနိဗ္ဗာန်၊ သူတော်ထံသို့
ဆန်အံ့ ရင်းတည်၊ စူးစူးရည်သည်၊ မလည်မသုံ၊ မဟာ
ဂုဏ်တို့။ ။ ဟူ၍၎င်း ရှေး ဆရာတော်ကြီးများ ရေးစီ
ထားခဲ့ကြပေသည်။

(ဤလင်္ကာဆောင်ပုဒ်တို့ကို အရကျက်ထားပါ)

ထိုတွင်— နံပါတ် (၁) လင်္ကာမှာ...ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် အနုလုံ
အသွားအတိုင်း သံဝေဂ ရာဘွယ် အသွယ်သွယ်ကို ပြဆိုထား
ပေသည်။

နံပါတ် (၂) လင်္ကာမှာ...အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂြိုဟ်ကျမ်း ပစ္စည်း
ပိုင်းလာ “တတ္ထ တယော အဒ္ဓါ၊ ဒွါဒသင်္ဂါနိ၊ ဝိသတာကာရာ၊
တိသန္ဓေ၊ စတုသင်္ခေပါ၊ တိဏိ ဝန္ဓာနိ ဒွေ မူလောနိ စ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ”
အရ၊ “ကာလသုံးပါး၊ ဆဲ နှစ်ပါး အင်္ဂါ၊ ခြင်းရာနှစ်ဆယ်၊
အစပ်သုံးဖြာ၊ အလွှာလေးထပ်၊ သုံးပါး ဝဋ်နှင့်၊ နှစ်ရပ်မူလ၊
ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်” ၏ သဘာဝအသီးအသီးတို့ကို ပိုင်းခြားဝေဖန်၍
အဖြစ်မှန်ကို ကော် သိရမည်၊ သိအောင် ကြိုးစားရမည်ဟု
ဆိုလိုပေသည်။

နံပါတ် (၃) လင်္ကာမှာ...အဆိုပါ ကာလသုံးပါး စသည်
တို့ကို ပိုင်းခြားဝေဖန်၍ အမှန်ကို သိရှိပြီးလျှင် သိတဲ့အတိုင်း
၎င်း ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် စက်ရဟတ်မှ ကျွတ်လွတ် ထွက်မြောက်
နိဗ္ဗာန်သို့ရောက်နိုင်ရန် အဝိဇ္ဇာ တဏှာဆိုတဲ့ သံသရာရေသောက်
မြစ်ကြီးကို အပြတ် ဖြတ်ပေးနိုင်တဲ့ စွမ်းရည်သတ္တိ ကျပ်ပြည့်

၁၆၆ ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း (ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

ရှိသော အရဟတ္တမဂ်ကို လက်ရှိဘဝ လက်ကိုင်ရရှိသွားနိုင်ကြ
အောင် ထက်သန်သော သမ္မာဆန္ဒ ဝိရိယဖြင့် တရားအလုပ်
အားထုတ်ကြရမည်ဟု ဆိုလိုပေသည်။ ထိုအဆိုအရ အထက်၌
ထင်ရှားပါလိတံ။

သံပေါက်လက်ာဖြင့် အရကျက်၍ သိမှတ်ရန်ကား။

- (၁) အဝိဇ္ဇာ သင်္ခါရာ၊ ဒွေအင်္ဂါ၊ ကာလာ အတိတ်မှတ်။
(အတိတ်ကာလ)။
- (၂) ဝိညာဏ်အစ၊ ဆုံးဘဝ၊ အဋ္ဌ ပစ္စုပ္ပန်မှတ်။
(ပစ္စုပ္ပန်ကာလ)။
- (၃) ဇာတိ ဇရာ၊ မရဏာ၊ အင်္ဂါနှစ်ရပ်၊ အနာဂတ်မှတ်။
(အနာဂတ်ကာလ)။
- (၄) တိတ်နှစ် ပန်ရှစ်၊ နာဂတ်နှစ်၊ ပေါင်းလစ် ဆဲ နှစ်ရပ်။
(အင်္ဂါ ၁၂-ပါး)
- (၅) ဇာတိ ဓမ္မ၊ မုချကျိုးဆက်၊ မဖြစ်တုဘိ၊ သောကဒိ၊
မထည့်အင်္ဂါလှုပ်။ (အင်္ဂါမဝင်သော တရားများ)။
- (၆) ပစ္စုပ္ပန်ရှစ်တွင်၊ ကျိုးငါးအင်၊ ကြောင်းလျှင် နောက်ဆုံး
မှတ်။ (ပစ္စုပ္ပန်ရှစ်တွင်၊ ကြောင်းငါး၊ ကျိုးငါး)။
- (၇) ကာလသုံးမှာ၊ ကြောင်း ကျိုးဖြာ၊ အလှူလေးခုပြတ်။
(အလှူလေးထပ်)။

ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း (ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း) ၁၆၇

- (၈) အလှူလေးခု၊ ကြားကိုရူ၊ သုံးခုသန္ဓိစပ်။
(အစပ်သုံးဖြာ)။
- (၉) တိတ်ကြောင်း နှစ်လုံး၊ ပန်ကြောင်းသုံး၊ ပေါင်းရုံး
ဝဋ်တူလတ်။ (ဝဋ်သုံးပါး)
- (၁၀) ဥပပတ္တိ၊ ဇာတိ အိုသေ၊ သရူပေ၊ ကောက်လေ ကျိုး
ငါးရပ်။ (မူလ ၂-ပါး)
- (၁၁) ရှေ့ကြောင်းငါးပါး၊ ခု ကျိုးငါး၊ ခုကြောင်းငါးပါး၊
နောက်ကျိုးငါး၊ ပေါင်းပြားဝီသတ်၊ ခြင်းရာမှတ်။

ဤကား—အကျဉ်းပြတည်း။

အကျယ်ပြကား—ရှေ့၌ ထင်ရှားပါလိတံ့။

သင်္ခါရ နှင့် ဘဝ အထူး။

- (၁) ယခုဖြစ်နေ၊ သန္ဓေအကြောင်း၊ တိတ်ကံဟောင်း၊ မှတ်
ကြောင်း သင်္ခါရ။
- (၂) နာဂတ်သန္ဓေ၊ အကြောင်းစေ၊ မှတ်လေ ကမ္မဘဝ။
- (၃) ပုဗ္ဗစေတနာ၊ သင်္ခါရာ၊ မူဉ္ဇာ ဘဝမှတ်။
- (၄) ခြောက်စေတနာ၊ သင်္ခါရာ၊ ခွန်မ္မာ ဘဝမှတ်။
- (၅) သမ္ပယုတ္တာ၊ သင်္ခါရာ၊ ကံမ္မာ ဘဝမှတ်။

၁၆၈ ခန္ဓာဒီပကာသနီကျမ်း (ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

တဏှာ နှင့် ဥပါဒါန်အထူး။

- (၁) ရှေ့ဖြစ် တဏှာ၊ နောက်ဖြစ်လာ။ ဥပါဒါန်ပါဘဲ။
(ရှေးဦးစွာဖြစ်ပေါ်လာတဲ့ လောဘက-တဏှာ၊ နောက်ဖြစ်လာတဲ့ လောဘ, က-ဥပါဒါန်ဟု ဆိုလိုသည်။)
- (၂) အားနည်းတဏှာ၊ အားကြီးလာ၊ ဥပါဒါန်ပါဘဲ။
- (၃) မရသေးပါ၊ တောင့်တ, တာ၊ တဏှာ မှန်မလွဲ။
- (၄) အာရုံရောက်လာ၊ စွဲလမ်းတာ၊ ဥပါဒါန်ကပ်စွဲ။
- (၅) အပိစ္ဆတာ၊ သန္ဓေသဘာ၊ စဉ်ကာ ဆန့်ကျင်မြဲ။
- (၆) ရှားမီးဒုက္ခာ၊ မူလကာ၊ တဏှာ ဖြစ်စမြဲ။
- (၇) စောင့်ရှောက်ဒုက္ခာ၊ မူလကာ၊ ဥပါဒါန်ကပ်စွဲ။
- (၈) ပရိယေသနာ၊ အာရက္ခာ၊ မူလ လှန်ဆီဝါးရဲ။

သောက, ပရိဒေဝ, ဥပါယာသ အထူး။

- (၁) မီးအေး နှင့် ချက်၊ အိုးခွက်၌ဆူ၊ ဆီအတူ၊ တွင်းပူ သောကမှတ်။
- (၂) မီးပြင်းနှင့်ချက်၊ အိုးပြင်ထွက်သည်၊ ဆီတူဘိ၊ ပရိဒေဝ မှတ်။
- (၃) ထွက်၍ ကျန်ကြွင်း၊ အိုးအတွင်းတည်၊ ကုန်ခမ်းဆီ၊ တူညီ ဥပါယာသမှတ်။

ခန္ဓာဒိပကာသနီကျမ်း(ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

တနည်း-ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ကို ပြဆိုဦးအံ့။

ဤ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် သံသရာ စက်ရဟတ် မပြတ်လည်ပုံကို အတတ်သိအောင် လေ့လာသင်ကြား အားထုတ်ခြင်းမှတစ်ပါး လောက၌ အရေးကြီးသော အလုပ်ကိစ္စ မရှိတော့ပြီဟု ရှင်ဗုဒ္ဓ ဘောဓိ၊ ဆရာ မိန့်မှာတော်မူခဲ့ပါသောကြောင့် အလွန် အသိရ ခက်သော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အဓိပ္ပါယ်ကို အလွယ်နှင့် သိရအောင် တနည်းတဖုံ ပြဆိုပါဦးအံ့-။ (စေ့ စေ့ ၄၄ သတိပြု၍ကြည့်ရှုပါ လေလော)

ပါဠိတော်မှာ။ ။ (အဝိဇ္ဇာပစ္စယာသင်္ခါရာ) လို့ ဟောပါတယ်။

ဘာသာပြန်က။ ။ အဝိဇ္ဇာကြောင့် သင်္ခါရ ဖြစ်တယ်လို့ ဆိုပါတယ်။

(အမေး) ... အဝိဇ္ဇာဆိုတာဘာလဲ?၊ သင်္ခါရဆိုတာဘာလဲ? ဆိုတဲ့ အမေး၌၊

(အဖြေ) ... အဝိဇ္ဇာဆိုတာ ပါဠိဘာသာ၊ မြန်မာလိုကတော့ သစ္စာလေးပါး၊ သံသရာ၏ ရှေ့ အစွန်း၊ နောက် အစွန်း၊ ရှေ့ နောက်အစွန်းသုံးပါး၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် အကြောင်းတစ်ပါး၊ ပေါင်း-ရှစ်ပါးသော ဌာန တို့၌ မသိတာကို အဝိဇ္ဇာဆိုတာတဲ့။ ဒါတွေကို မသိလို့ သင်္ခါရတွေဖြစ်တာတဲ့။

(ဤကား-အဖြေ)

၁၇၀ ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း(ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

ဘယ်လို သစ္စာမသိတာလဲဆိုတဲ့ အမေး၌၊

တဏှာကြောင့် ခန္ဓာ၊ ဖြစ်ပျက် မေး သေ သံသရာရှည်၍ နေကြသည်။ တဏှာပယ်တဲ့မဂ်အကျင့်ကြောင့် တဏှာကုန်တော့ ရှေ့ဘုံနိဗ္ဗာန်-ဤလိုမသိတာတဲ့။

ဤ၌-တဏှာက သမုဒယသစ္စာ၊ ခန္ဓာက-ဒုက္ခသစ္စာ၊ တဏှာပယ်တဲ့ မဂ်အကျင့်က-မဂ္ဂသစ္စာ၊ တဏှာကုန်တဲ့ ရှေ့ဘုံနိဗ္ဗာန်က နိရောဓသစ္စာ။ ။ ဤ၌ သမုဒယသစ္စာက-အကြောင်းသစ္စာ၊ ဒုက္ခသစ္စာက - အကျိုး သစ္စာ၊ မဂ္ဂသစ္စာက - အကြောင်းသစ္စာ၊ နိရောဓသစ္စာက-အကျိုးသစ္စာ၊ ဤလို အကြောင်း အကျိုးနှင့် တကွ သစ္စာလေးပါးတို့ကို မသိလို့ သင်္ခါရတွေဖြစ်တာတဲ့။

(ဤကား-အဖြေ)

ထို့ကြောင့် - “တဏှာ ဒုက္ခဿ မူလံ၊ တဏှက္ခယာယ ပဋိပစ္စယ၊ တဏှက္ခယော ဟိ နိဗ္ဗာန်” လို့ ဟောတော်မူခဲ့ပါတယ်။

ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ဒုက္ခဿ၊ ကုန်အောင်စုံသော ဝဋ်ဆင်းရဲဒုက္ခ၏။ မူလံ ကာရဏံ၊ အကြောင်းရင်းခံ အစစ်အမှန်ကား။ တဏှာ၊ ကာမတဏှာ၊ ဘဝတဏှာ၊ ဝိဘဝတဏှာသည်။ ယသ္မာ၊ အကြင်ကြောင့်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ တသ္မာ၊ ထို့ကြောင့်။ တဏှက္ခယာယ၊ တဏှာကုန်စေခြင်းငှါ။ ပဋိပစ္စယ၊ တဏှာပယ်တဲ့ မဂ်အကျင့်ကို ကျင့်ကြကုန်လော့။ (၀၇)တရားကိုအားထုတ်ကြကုန်လော့။ တဏှက္ခယော ဟိ - တဏှက္ခယောဝေ၊ တဏှာ၏

ဓမ္မာပိတက သင်္ဂါယနာ(ပဋိပတ္တသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

ကုန်ခြင်းသည်သာလျှင်။ (၀၇) တဏှာ၏ကုန်ရာသည်သာလျှင်။
နိဗ္ဗာန်၊ နိဗ္ဗာန်မည်၏။(၀၇)နိဗ္ဗာန်ကိုရတော့ ရောက်တော့သည်
မည်၏။

(ဤကိန်း-အနက်)

ဤ၌-တဏှာ ဟူသော ပုဒ်ဖြင့် သမုဒယသစ္စာကို ပြတော်မူ
သည်မှတ်။ ဒုက္ခသ-ဟူသောပုဒ်ဖြင့် ဒုက္ခသစ္စာကို၊ တဏှာက္ခယာယ
ဟူသော ပုဒ်ဖြင့် နိရောဓသစ္စာကို၊ ပဋိပဇ္ဇထ-ဟူသောပုဒ်ဖြင့်
မဂ္ဂသစ္စာကို ပြတော်မူသည်ဟု အသီးအသီး သိလေ-မှတ်လေ။

ဤလို-အကြောင်းအကျိုးနှင့်တကွ အကြောင်းကြောင့်
ဖြစ်တဲ့ အကျိုးတရားဟု သစ္စာလေးပါးတို့ကို ပိုင်းခြားဝေခွဲ၍
အမှန်အတိုင်း မသိမှု (မောဟ) ခေါ်သော အဝိဇ္ဇာကြောင့်
တဏှာကုန်တဲ့ ရှေ့ဘုံနိဗ္ဗာန်သို့ရောက်စေရန် တဏှာပယ်တဲ့ မဂ်
အကျင့်ကို မကျင့်ဘဲ အလွဲလွဲ အချော်ချော် တဏှာအလိုသို့
လိုက်မှားပြီး မွှေးသေ လွတ်တဲ့ နိဗ္ဗာန်ကို မတောင်တဘဲ မွှေး
သေ မလွတ်သေးတဲ့ လူနတ်ချမ်းသာကိုတောင်တ၍ (ပုညာပုည
အာနေဉ္ဇ) ဆိုတဲ့ သင်္ခါရသုံးပါးတို့ကို ပြုလုပ်စီမံမိကြတဲ့အခါ
ဘုံသုံးပါးတို့မှာ စေတနာကံမျိုးအားလျော်စွာ ရုပ် နာမ် ခန္ဓာ
ပင်တွေ ပေါ်ပေါက်လာဘို့ရာ ကောင်းဆိုးကံ မျိုးစေ့ များကို
ကြံချမိရက်သားဖြစ်သွားကြလေတော့သည်။

၁။ ဤလိုဤပုံ ဖြစ်သွားသည်ကို...ပါ ဥိုလို (အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ
သင်္ခါရ) မြန်မာလို အဝိဇ္ဇာကြောင့် သင်္ခါရဖြစ်တယ်ဆိုသည်ဟု
သိလေ-မှတ်လေ။

မှတ်ချက်။ ။ ဤ၌-ဤအဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ ဆိုတာတွေဟာ ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါမဟုတ်ပါ။ အဝိဇ္ဇာက-မောဟစေတသိက် နာမ်တရားကိုရသည်။ သင်္ခါရာဆိုတာကလဲ ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်တို့၌ ယှဉ်သော စေတသိက် 'နာမ်တရားဘဲ ဖြစ်တယ်။ ထိုအဝိဇ္ဇာသင်္ခါရာဆိုတဲ့ နာမ်တရား၊ ၎င်းတို့၏ မှီရာဝတ္ထုရုပ်တရားတို့ဟာ အကြောင်း အကျိုး တရား သက်သက်၊ ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါတို့နှင့် မရောမစွက် အလွတ် သက်သက်၊ အနိစ္စ ဒုက္ခ-အနတ္တ အစစ် ဒုက္ခသစ္စာသာ ဖြစ်ဟု၏ အသိမှန် အမြင်မှန် အယူမှန်ကိုယူကြပါလေ။ ရှေ့ကိုလည်း နည်းတူသိလေ။

ဤလို ဤပုံ-တဏှာကြောင့်ခန္ဓာ ဖြစ်ပျက်မွေးသေ သံသရာ ရှည်၍ နေကြသည်ဟု သမုဒယသစ္စာနှင့် ဒုက္ခသစ္စာကို မသိသော ကြောင့် တဏှာပယ်တဲ့မဂ်အကျင့်ကို မကျင့်၍ (ဝါ) တရားကို အားမထုတ်၍ တဏှာမသေ တဏှာမပြတ် တဏှာတလဲလဲ ခန္ဓာ တလဲ ဖြစ်ပျက် မွေးသေ သံသရာရှည်၍ နေကြသည်ဟု သိလေ မှတ်လေ။ ထို့ကြောင့်(သစ္စာမသိ-ရှည်ဘိသံသရာ)ဆိုသည်။

တဏှာပယ်တဲ့မဂ်အကျင့်က-မဂ္ဂသစ္စာ၊ တဏှာကုန်တဲ့ ရွှေဘုံ နိဗ္ဗာန်က-နိရောဓသစ္စာဟု မဂ္ဂသစ္စာနှင့် နိရောဓသစ္စာကိုသိသော ကြောင့် တဏှာပယ်တဲ့ မဂ်အကျင့်ကိုကျင့်တဲ့ခါ (ဝါ)တရားကို အားထုတ်၍ အရဟတ္တဖိုလ်ကိုရတဲ့ခါ တဏှာကုန်သော ရွှေဘုံ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်တော့သည်ဟု သိလေ-မှတ်လေ။ ထို့ကြောင့် (သစ္စာသိတော့-တိုဘိသံသရာ)ဟု ဆိုသည်။

ခန္ဓာဒီပကာသနီကျမ်း(ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သို့) (၁၇၃)

ဤလို-သစ္စာကို သိယင်လဲ အစွန်းသုံးပါး ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် တရားကိုလဲ သိတော့တာဘဲတဲ့။

မှတ်ချက်။ ။ ဤ၌ (ပုညာပုညအာနေဉ္ဇ) အရကို အောက်က ပြဆိုခဲ့ပါပြီ၊ လိုလျင်ပြန်ကြည့်လေ။

ဤလို-သစ္စာမသိမှ အဝိဇ္ဇာရှိနေသေးတဲ့ ပုထုဇဉ်တို့မှာဆိုယင် ပြုလုပ် ပြောဆိုကြံစည်သမ္ပုတေဟာ ကုသိုလ်ယင်လဲဖြစ်၊ အကုသိုလ်ယင်လဲ ဖြစ်၊ တခုမဖြစ် တခုတော့ ဖြစ်တော့တာဘဲတဲ့။ အဝိဇ္ဇာမရှိတဲ့ ရဟန္တာတို့မှာ စေတီရှိခိုးခြင်း၊ ပန်းလှူခြင်းစသည် ဖြင့် ကုသိုလ်ကောင်းမှုများကို ပြုလုပ်ပါသေးတယ်။ သို့ ပြုစေကာမူ အကျိုး ပေးတဲ့ ကုသိုလ်တော့ မဖြစ်တော့ပါဘူး။ ပြုကာမျှ ကြိယာသာ ဖြစ်ပါတော့တယ်။ ဤကား (အဝိဇ္ဇာ ပစ္စယာ သင်္ခါရာ) ဆိုတဲ့ ပုဒ်ရဲ့ ဆိုလိုရင်း အပ္ပိယိယအကျဉ်း တည်း။

၁။ လောက၌ မျိုးစေ့ ရှိယင် မျိုးစေ့ အားလျော်စွာအညွန့် အညောက် ပေါ်ပေါက်လာသကဲ့သို့၊ ထို့ တူပမာ-ကာမ ကုသိုလ်ကံ မျိုးစေ့ ကြောင့် ကာမဘုံ၌ အဟိတ်ကုသလ ဝိပင်္ဂါ ဝိညာဏ်နှင့် ကာမာဝစရဝိပင်္ဂါဝိညာဏ် အညွန့် အညောက်များ ပေါ်ပေါက် လာရပါတယ်။ ဝိညာဏ် ဆိုတာကပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်၊ ပဝတ္တိဝိညာဏ်၊ ကမ္မဝိညာဏ် လို့ - သုံးမျိုးရှိရာ၊ ပဋိသန္ဓေအခါ ဖြစ်တဲ့ ဝိညာဏ်ကို ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်ခေါ်၍၊ ပဋိသန္ဓေနေောင် ပဝတ္တိအခါ ဖြစ်တဲ့ ဝိညာဏ်ကို ပဝတ္တိဝိညာဏ် ခေါ်ပြီးလျှင် ရှေး ဘဝကပြုခဲ့တဲ့ ကံကို ကမ္မဝိညာဏ်ခေါ်ပါတယ်။

၁၇၄ ခန္ဓာဒီပကာသနိကျမ်း(ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

- ၂။ ရူပကုသိုလ်ကံ မျိုးစေ့ကြောင့် ရူပဘုံ၌ ရူပဝိညာဏ် အညွန့်အညွှောက်ဖြစ်ပေါ်ပါတယ်။
- ၃။ အကုသိုလ်ကံမျိုးစေ့ကြောင့်အပါယ်လေးဘုံတို့၌ အကုသလ ဝိပါက်ဝိညာဏ် ဖြစ်ပေါ်ပါတယ်။
- ၄။ အရူပကုသိုလ်ကံ မျိုးစေ့ကြောင့် အရူပဘုံတို့၌ အရူပ ဝိပါက် ဝိညာဏ်ဖြစ်ပေါ်ပါတယ်။
- ၅။ အသညသတ် ဘုံ၌တော့ ဇီဝိတဆက္က၊ ဇိဝိတနဝက ကလာပ်ရုပ်သာ ဖြစ်ပေါ်ပါတယ်။
- ၂။ ။ ဤလို ဖြစ်သည်ကို ပါဠိလို (သင်္ခါရပဉ္စယာ ဝိညာဏံ) ဗမာလို သင်္ခါရကြောင့် ဝိညာဏ်ဖြစ်တယ် ဆိုသည်ဟု သိလေ-မှတ်လေ။ ရှေးနည်းတူသိလေ။

လောက၌ မျိုးစေ့တို့၏ ထုံးစံအတိုင်း မျိုးစေ့မှတစ်ဆင့် အညွန့်အညွှောက် ပေါ်ပေါက်လာပြီးလျှင် အောက်၌ ဘော်ပြ ခဲ့ပြီးသော ဝိညာဏ်အညွန့်အညွှောက်များကြောင့် ဖြစ်ထိုက်ရာ ဘုံဘဝတို့၌ ဖြစ်ထိုက်သော နာမ်ရုပ်များဖြစ်ပေါ်လာပါတယ်။

ဤ၌—နာမ်နှင့် ရုပ်ကို ဖြစ်စေတတ်တဲ့ ဝိညာဏ်ဟာ ကမ္မ ဝိညာဏ်၊ ဝိပါက်ဝိညာဏ်ဟု နှစ်မျိုးရှိရာ—ကမ္မဝိညာဏ်ဆိုတာက စေတနာကံနှင့် ယှဉ်တဲ့ စိတ်ကို ဆိုပါတယ်။ ဝိပါက်ဝိညာဏ် ဆိုတာက ယခုဘဝမှာ ဖြစ်တဲ့ ဝိပါက်ဝိညာဏ်ကို ဆိုပါတယ်။ ဤ ဝိညာဏ်နှစ်မျိုးဟာ နာမ်နှင့်ရုပ်ကို ဖြစ်စေပါတယ်။

ခန္ဓာဒီပကာသနီကျမ်း (ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

ဤ၌—နာမ်အရ ဝေဒနာ, သညာ, သင်္ခါရကို ယူပါ။ ရုပ်အရ ဘူတရုပ်, ဥပါဒါရုပ်ကို ယူပါလေ။ မျိုးစေ့တို့၏ အညွန့် အညွှောက်နှင့်တူသော ဝိညာဏ်က ပင်စည်လုံးပတ်နှင့်တူသော နာမ်နှင့်ရုပ်ကို ဖြစ်စေပုံမှာ ဝေါကာရသုံးပါးရှိသည့်အနက်—

၁။ (ကောဝေါကာရ) ရုပ်ခန္ဓာတပါးမှာ ရှိသော အသညာ သတ်ဘုံ၌ ဇီဝိတဆက္က, ဇီဝိတနဝက ကလာပ်ရုပ် ခေါ်သော ရုပ်သက်သက်ကိုသာ ဖြစ်စေပါတယ်။ ထို့ကြောင့် အသညာသတ်ဘုံမှာ ဆိုယင် နာမ်လုံးဝ မရှိ၊ ရုပ်သက်သက်သာ ရှိပါတယ်။

၂။ (စတုဝေါကာရ) နာမ်ခန္ဓာ လေးပါးသာ ရှိတဲ့ အရူပဘုံ၌ ဝိပါက်ဝိညာဏ်က နာမ်သက်သက်ကိုသာ ဖြစ်စေပါတယ်။ ၎င်းအရူပဘုံ၌ နာမ်သက်သက်သာ ရှိ၏။ ရုပ်လုံးဝ မရှိပါ။

၃။ (ပဉ္စဝေါကာရ) ခန္ဓာငါးပါး အစုံရှိသော အပါယ်လေးဘုံ, လူ့ဘုံ, နတ်ဘုံ၊ အသညာသတ်ကြည့်သော ရူပ ၁၅-ဘုံတို့၌ ဝိပါက်ဝိညာဏ်ဟာ နာမ်ရုပ်နှစ်ပါးလုံးကို ဖြစ်စေပါတယ်။

၃။ ။ ဤလို ဖြစ်သည်ကို ပါဠိလို (ဝိညာဏပစ္စယာ နာမရူပံ) မြန်မာလို ဝိညာဏ်ကြောင့် နာမ်ရုပ်ဖြစ်တယ်ဆိုသည်ဟု သိလေမှတ်လေ။ ရှေးနည်းတူ သိလေ။

လောက၌ အပင်ပေါက်တယ်ဆိုယင် အပင်နှင့် တူအောင် အပွေး, အခေါက်, အကာ, အသား, အနှစ်, အကိုင်း, အခက်, အပွင့်

၁၇၆ ခန္ဓာဒိပံကာသနိကျမ်း(ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

အသီး စသည်တို့သည် ဖြစ်ပေါ်လာမြဲ ထုံးစံရှိသကဲ့သို့၊ ထို့တူပမာ - ခန္ဓာပင် ပေါ်ပေါက်လာတယ် ဆိုယင်ဘဲ ခန္ဓာပင်နှင့် တူအောင် ၎င်းခန္ဓာပင်၌ မျက်စိ၊ နား၊ နှာ၊ လျှာ၊ ကိုယ်၊ စိတ်ဆိုတဲ့ သဠာယတနခေါ်သော အတွင်း အာယတနခြောက်ပါး ဖြစ်ပေါ်လာရပါတယ်။ ၎င်းအနက် မျက်စိကို-စက္ခာယတန၊ နားကို သောတာယတန၊ နှာခေါင်းကို-သာနာယတန၊ လျှာကို-ဇိဝှိယတန၊ ကိုယ်ကို-ကာယာယတန၊ စိတ်ကို-မနာယတန ဆိုသည် ဟု သိပါလေ။

မှတ်ချက်။ ။ ဤ အတွင်း အာယတန ခြောက်ပါး ကိုလည်း ကာမဘုံမှာ အပြည့်အစုံ ရနိုင်ပါတယ်တဲ့။ ရူပဘုံမှာ တော့ (သာနာယတန၊ ဇိဝှိယတန၊ ကာယာယတန) ဤ အာယတန သုံးပါးကို မရပါဘူး။ အရူပဘုံမှာတော့ မနာယတန တပါးသာ ရပါတယ်တဲ့။ သို့ရာတွင်-ဗြဟ္မာ များမှာ ပသာဒ အကြည်ရုပ်သာ မရှိတာပါ။ ပုံသန္တာန် ကတော့-အပြည့်အစုံဘဲ လှပစွာရှိပါတယ်တဲ့။ ပြီးတော့ ဣတ္ထိဘာဝ၊ ပုပ္ဖာဝလဲ မရှိဘူးတဲ့။ သို့သော်-ယောကျ်ား ပုံသန္တာန်ဘဲဖြစ်နေပါတယ်တဲ့။

၄။ ။ ဤလို ဤပုံ - ဖြစ်သည်ကို ပါဠိလို (နာမရူပပစ္စယာ သဠာယတနံ) မြန်မာလို နာမ်ရုပ်ကြောင့် သဠာယတနဖြစ်တယ် ဆိုသည်ဟု သိလေ-မှတ်လေ။

ဤလို-အာယတန ခြောက်ပါး ဖြစ်ပေါ်လာတယ်ဆိုယင် အပြင်အာယတနဖြစ်သော ရူပါရုံ၊ သဒ္ဒါရုံ၊ ဂန္ဓာရုံ၊ ရသာရုံ၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ၊ ဓမ္မာရုံတို့နှင့် တိုက်ဆိုင်မိကြတဲ့ခါ မျက်စိနှင့်အဆင်း

ခန္ဓာဒိပကာသနီကျမ်း (ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း) ၁၇၇

နားနှင့် အသံ၊ နှာခေါင်းနှင့် အနံ့၊ လျှာနှင့် အရသာ၊ ကိုယ်နှင့် ဖောဋ္ဌဗ္ဗ၊ စိတ်နှင့် ဓမ္မာရုံ တွေ့ဆုံကြတဲ့ခါ မြင်တွေ့၊ ကြားတွေ့၊ နံတွေ့၊ စားတွေ့၊ ထိတွေ့၊ သိတွေ့ ဆိုတဲ့ အတွေ့ဖဿခြောက်ပါး သဘောတရားတွေ့လဲဖြစ်ပေါ်လာတော့တာဘဲ။

မှတ်ချက်။ ။ အထူးကတော့ ဤ အတွေ့ သဘောတွေဟာ ချဉ်သီးစားနေသူတယောက်ကို မြင်ယင် မြင်ရသူမှာ သွားရည်ယိုလာတတ်တယ်။ ချဉ်တဲ့အရသာကို စိတ်ထဲ မှာ တွေ့ရတဲ့သဘောဘဲ။ ထို့ပြင် တယောက်သူက ဝါး လုံးကို ဒါးနှင့် ခြစ်နေယင် မြင်ရသူမှာ သွားကျိန်းလာ တတ်တယ်။ သစ်ပင်ဖျား၊ အကိုင်းဖျား၊ ကမ်းနားကို သွားနေသောသူတယောက်ကို မြင်ပါက မြင်ရသူမှာ အသဲယားပြီး သဲတုန် အူတုန် ဖြစ်နေတတ်တယ်။ ဤသို့ စသည် ကိုယ်တိုင် မတွေ့ရသော်လည်း တွေ့ဘိသကဲ့သို့ အတွေ့ ဖဿ သဘောမျိုးတွေ ဖြစ်တတ်ပါတယ်။

၅။ ။ ဤလိုဤပုံ ဖြစ်သည်ကို ပါဠိလို (သဠာယတနပစ္စယာ ဖဿော) မြန်မာလို သဠာယတနကြောင့် ဖဿ ဖြစ်တယ်ဆိုသည် ဟု သိလေ-မှတ်လေ။

ဤလို-အာရုံ၌ တွေ့တဲ့သဘော ဖဿခြောက်ပါး ဖြစ်တယ် ဆိုယင်ဘဲ ကောင်းခံစား၊ ဆိုးခံစား၊ ကောင်းဆိုး နှစ်ရပ် အလယ် အလတ် ခံစားဆိုတဲ့ ဝေဒနာဆိုတဲ့ သဘောတရားတွေ့လဲ ဖြစ် ပေါ်လာတော့တာဘဲ။ ဘယ်ဟာများလဲသို့ယင် မြင်ခံစား၊

၁၇၈ ခန္ဓာဒီပကာသနီကျမ်း (ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

ကြားခံစား၊ နံခံစား၊ စားခံစား၊ ထိခံစား၊ သိခံစား၊ ဤခြောက်
မျိုးတို့ပါဘဲ။ တွေ့လို့ ကောင်းတာ-သူခဝေဒနာ၊ တွေ့လို့
မကောင်းတာ-ဒုက္ခဝေဒနာ၊ တွေ့လို့ ကောင်း မကောင်းတာ-
ဥပေက္ခာဝေဒနာလို့လဲ ခွဲ၍ သိရပါသေးတယ်။

၆။ ။ ဤလိုဤပုံ ဖြစ်သည်ကို ပါဠိလို(ဖဿပစ္စယာ ဝေဒနာ)
မြန်မာလို ဖဿကြောင့် ဝေဒနာဖြစ်တယ် ဆိုသည်ဟု သိလေ
မှတ်လေ။

ဤလို—ဝေဒနာ ခြောက်ပါး ဖြစ်ပေါ်လာတယ်ဆိုယင်ဘဲ
တဏှာခြောက်ပါး၊ အကျယ်အားဖြင့် (၁၀၈) ပါး ဖြစ်ပေါ်
လာတော့တာဘဲတဲ့။ ဘယ်ဟာများလဲဆိုတော့ ရူပါရုံ၌ တပ်
မက်တဲ့ ရူပတဏှာ၊ သဒ္ဓါရုံ၌ တပ်မက်တဲ့ သဒ္ဓတဏှာ၊ ဂန္ဓာရုံ၌
တပ်မက်တဲ့ ဂန္ဓတဏှာ၊ ရသာရုံ ၌တပ်မက်တဲ့ ရသတဏှာ၊
ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ၌တပ်မက်တဲ့ ဖောဋ္ဌဗ္ဗတဏှာ၊ ဓမ္မာရုံ၌တပ်မက်တဲ့
ဓမ္မတဏှာ၊ ဤတဏှာခြောက်ပါးဘဲ။

အကျယ်အားဖြင့်တော့—

- ၁။ ကာမ,ဘဝ၊ ဝိဘဝ၊ တဏှာ့ သုံးမျိုးတည်း။
- ၂။ အာရုံခြောက်ပါး၊ မြောက်တုံငြား၊ အပါးဆံ့ ရှစ်မည်း။
- ၃။ ကာလသုံးတန်၊ မြောက်တုံပြန်၊ ရဟန် စတုပညာပေ။
- ၄။ သန္တာန်နှစ်ဝ၊ မြောက်တုံက၊ ၁၀၈ပါး-တည်း။
ဟု—ဆိုပါတယ်။

ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း (ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း) ၁၇၉

ဤ၌—ကာမတဏှာဆိုတာက ရူပါရုံ စသော ငါးပါးအာရုံ ကာမဂုဏ်တို့၌ တပ်မက်သော(လောဘ)ကို ဆိုပါတယ်။ ဘဝ တဏှာဆိုတာက ရုပ်သာသေရ၍ နာမ်မသေဘဲထပ်ဖြစ်ဦးမှဘဲဟု ယူမှားတဲ့အယူကို ဘဝဒိဋ္ဌိလို့ ဆိုပါတယ်။ မြဲတယ်လို့ ယူတဲ့ အတွက် သဿတဒိဋ္ဌိလို့ လဲ ခေါ်တယ်၊ အတူတူပါဘဲ။ ဝိဘဝ ဒိဋ္ဌိဆိုတာက ဒီ-ဘဝသေယင်ပြီးတာဘဲ နောက်လဲ ဘာမှမဖြစ် တော့ဘူးဟု ယူမှားတဲ့အယူကို ဝိဘဝဒိဋ္ဌိလို့ ဆိုပါတယ်။ ပြတ် တယ်လို့ ယူတဲ့အတွက် ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိလို့ လဲ ခေါ်ပါတယ်၊ အတူတူ ပါ ဘဲ။

ဤ၌ဘဝဒိဋ္ဌိ၊ သဿတဒိဋ္ဌိဆိုတာကဘုရားမပွင့်မီရှေးအခါက ဘုရား တရားကို မကြားမနာရ၍ ဘုရားအယူမှ တပါးသော အယူရှိသော အညတိတ္တိတို့သည် အတ္တနောမဝိ-မိမိထင်မြင်ချက် အတိုင်း လက်ရှိဘဝ သေသွားတဲ့ခါ ရုပ်သာသေတာ နာမ် ကတော့ မသေဘူးလို့ ယူမှားတဲ့အယူကို ဆိုပါတယ်။ ဘုရား လက်ထက်တော်မှာဘဲ ဘုရားတပည့်သား သာတိ ရဟန်းဟာ ခန္ဓာငါးပါးထဲက သေတဲ့အခါ ရုပ်, ဝေဒနာ, သညာ, သင်္ခါရ, လေးပါးတို့သာ ချုပ်ဆုံးကြဲတယ်။ ဝိညာဏ် ခေါ်တဲ့ နာမ် ကတော့ မချုပ်မသေဘူး။ ဤဘဝမှ တပါးသောဘဝသို့၊ တပါး သောဘဝမှ ဤဘဝသို့ မြဲသည်၏အစွမ်းအားဖြင့် တပြောင်း ပြန်ပြန် ကျင်လည်ရ၏ဟု ဤသဿတဒိဋ္ဌိ အယူမှားကို ယူသေး တာဘဲ၊ အမှန်မှာ-ဤလိုမဟုတ်ပါဘူး။ ဘယ်ဘဝမှာ ဘာကောင် ဘဲ သေသေ, သေသွားတဲ့ခါ ရုပ်နာမ်အစုံရှိတဲ့ ပဉ္စဝေါကာရ ဘုံဆိုတင် ရုပ်ရော-နာမ်ရော နှစ်ပါးလုံး ချုပ်သွားပါတယ်။ တပါးမှ မကြွင်းမကျန်ပါဘူး။ သို့သော်-ဘုရား ရဟန္တာ မဖြစ်

၁၈၀ ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း (ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

သေးလျှင် မသေမိကာလ ရှေးဘဝက မိမိတို့ ပြုလုပ်ခဲ့ကြသော ကောင်းကံ-ဆိုးကံတို့ကြောင့် ကံအားအော်စွာ တစုံတခုသော ဘုံဘဝတို့မှာ (ပဲတင်သံ၊ ဆီမီးလျှံ၊ တံဆိပ်ရေး၊ မျက်နှာရိပ်) ကဲ့သို့၊ ရုပ်သစ်၊ နာမ်သစ်များ အသစ်ထပ်၍ ဖြစ်ရပြန်ပါတယ်။ နိဗ္ဗာန်မရသမျှကာလပတ်လုံး ဤပုံချည်းပါး။ ဒါကြောင့်မို့ မြဲတယ်လို့ ယူတဲ့ သဿတဒိဋ္ဌိအယူကို အယူမှားလို့ ဆိုရပါတယ်။

သေ-ပြီးတာဘဲ ပြတ်တာဘဲဆိုတဲ့ ဝိဘဝဒိဋ္ဌိ၊ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိကလဲ ပြဆိုခဲ့ပြီးတဲ့အတိုင်းဘဲ တစုံတခုသောဘုံဘဝတို့၌ တဘန်အသစ် ပြန်၍မဖြစ်လက်သော ဘုရား ရဟန္တာ မဖြစ်သေးဘူး ဆိုယင် မဖြစ်ချင်မနေရ၊ တစုံတခုသောဘုံဘဝတို့မှာ ကံအားလျော်စွာ ရုပ်သစ်၊ နာမ်သစ်ဖြစ်ရပြန်ပါတယ်။ ဒါကြောင့်မို့ ပြတ်တယ် လို့ ယူတဲ့ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိအယူကိုအယူမှားလို့ ဆိုရပါတယ်။ ဤဥစ္ဆေဒ ဒိဋ္ဌိ အယူမှားကိုလဲ ဘုရား လက်ထက်တော်မှာပင် ရှေးဦးစွာ ယမက ရဟန်းဟာ အယူမှားလို့ ရှင်သာရိပုတ္တရာ၏ တရားကို နာယူရမှ ဤအယူမှားကို ပယ်စွန့်ပြီး သောတာပန်ဖြစ်သွားပါ တယ်၊ နောက်-ရဟန္တာဖြစ်သွားပါတယ်။

(ပဲတင်သံ၊ ဆီမီးလျှံ၊ တံဆိပ်ရေး၊ မျက်နှာရိပ်)

နိဗ္ဗာန်မရသမျှကာလပတ်လုံး တဘဝမှ တဘဝ ပဋိသန္ဓေ ဝိညာဏ်ဖြစ်ပုံကို—

“ဧတ္ထ စေတဿ ဝိညာဏဿ ပုရိမဘဝတော ဣဓ အနာဂမနေ အတိတဘဝံပရိယာပန္နဟေတုဟိစ ဥပ္ပါဒေ ပဋိသောသ ပဒီပ မုဒ္ဒါ ပဋိဗိမ္ဗကာရာဓမ္မာနိဒဿနာနိ

ခန္ဓာဒီပကာသနီကျမ်း (ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း) ၁၈၁

သိယံ”-ဟု သမ္မောဒဋ္ဌကထာ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် အဖွင့် စာမျက်နှာ ၁၅၅-မှာ ဖွင့်ပြထားပါတယ်။

တ္ထ စေတသ ဝိညာဏသ ပုရိမဘဝတော ဣမ အနာ ဂမနေ စ၊ ဤသို့ ထိုပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်၏ ရှေးဘဝမှ ဤပစ္စုပ္ပန် ဘဝသို့လာ၍ မဖြစ်ခြင်း၌၎င်း။ ဧတ္ထအတိတဘဝပရိယာပန္န ဟေတုဟိ စ ဥပ္ပါဒေ၊ ဤလွန်ခဲ့ပြီးသောဘဝ၌ အကျုံးဝင်သော ကံ စသော အကြောင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်ခြင်း၌၎င်း။ ပဋိဇ္ဇောသ ပဒီပ မုဒ္ဒါ ပဋိဗိမ္ဗကာရာ၊ ပဲတင်သံ၊ ဆီမီးလျှံ၊ တံဆိပ်ရေး၊ မျက်နှာရိပ် အပြားရှိကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ သဘောတရားတို့သည်။ နိဒဿနာနိ၊ ယုံကြည်နိုင်ရန် သက်သေခံ ပုံစံ ဥဒဟရုဏံတို့သည်။ သိယံ၊ ဖြစ်ကုန်၏။

(ဤကား-အနက်)

ထိုမှတစ်ပါး-သပ္ပိုဟ် ရုပ်ပိုင်း၊ စာမျက်နှာနံပါတ်-၃၀၅လည်း “ပဋိသန္ဓိ သင်္ခါတံ မာနသံ ဥပ္ပဇ္ဇမာနမေဝ ပဋ္ဌာတိ ဘဝန္တရေ” ဟု ပြဆိုထားပါသည်။

အဓိပ္ပာယ်ကား.... ဘဝသစ်၌ ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်စိတ်သည် ဘဝဟောင်းမှ ပြောင်းလာ၍ ဘဝသစ်၌ဖြစ်သည်လည်းမဟုတ်၊ ဘဝသစ်၌ အကြောင်းမရှိဘဲ အလိုလိုဖြစ်သည်လည်း မဟုတ်။ ရှေးဘဝဟောင်းက ပြုလုပ်ခဲ့သော ကံ-စသော အကြောင်း ကြောင့်သာ ဘဝသစ်၌ ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ် ရုပ်သစ်၊ နာမ်သစ် ဖြစ်သည်ဟု ဆိုလိုသည်။

ပဲတင်သံ စသော ဥပမာအတိုင်း၊ တောတောင် ချောက် ကမ်းပါးကြီးထဲသို့ရောက်နေကြ၍ လူတယောက်က (ဟိုး)ဆိုတဲ့

၁၈၂ ခန္ဓာဒီပကာသနိကျမ်း (ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

အသံကို အော်လိုက်တဲ့အခါ ထို့တောတောင်ကြီးထဲမှာ (ဟိုး) ဆိုတဲ့ နောက်ထပ် အသံတခု ဖြစ်ပေါ်လာပါတယ်။ အဲဒါကို ပဲ့တင်သံလို့ ခေါ်ပါတယ်။ အဲဒီ ပဲ့တင်သံဟာ (ဟိုး) ဆိုတဲ့ အသံဖြစ်ရာ အရပ်သို့သွားသည်လည်း မဟုတ်ပါ။ (ဟိုး) ဆိုတဲ့ ရှေ့အသံနှင့်ကင်း၍လည်း မဖြစ်ပါ။ (ဟိုး) ဆိုတဲ့ ရှေ့အသံကြောင့်သာ ပဲ့တင်သံဖြစ်သကဲ့သို့၎င်း။ ရှေ့ဆီမီးသည် နောက်ဆီမီးသို့ပြောင်း၍ သွားသည်လည်းမဟုတ်။ ရှေ့ဆီမီးနှင့်ကင်း၍ နောက်ဆီမီး ဖြစ်သည်လည်း မဟုတ်။ ရှေ့ဆီမီးကြောင့်သာ နောက်ဆီမီးဖြစ်သကဲ့သို့၎င်း။ တံဆိပ်ရေးသည် မူလတံဆိပ်တုံးမှ ရှေ့ပြောင်း၍ သွားသည်လည်း မဟုတ်။ မူလ တံဆိပ်တုံးနှင့် ကင်း၍ဖြစ်သည်လည်းမဟုတ်။ မူလတံဆိပ်တုံးကြောင့်သာ တံဆိပ်ရေးဖြစ်သကဲ့သို့၎င်း။ မှန်ထဲမှာ ထင်လာသော မျက်နှာရိပ်သည် မူလမျက်နှာမှလာ၍ ဖြစ်သည်လည်း မဟုတ်။ မူလမျက်နှာနှင့် ကင်း၍ ဖြစ်သည်လည်း မဟုတ်။ မူလ မျက်နှာကြောင့်သာ မှန်ထဲမှာ မျက်နှာရိပ်ထင်လာသကဲ့သို့၎င်း။ ထို့အတူ ပဋိစ္စသန္ဓေ ဝိညာဏ်စိတ်သည် ဘဝဟောင်းမှ ဘဝသစ်သို့ပြောင်း၍ လာသည်လည်း မဟုတ်။ ဘဝဟောင်းက အကြောင်းမရှိဘဲဖြစ်ပေါ်လာသည်လည်း မဟုတ်။ သဝဟောင်းက ပြုခဲ့သော ကံ-စသော အကြောင်းကြောင့်သာ ဘဝသစ်မှာ ရုပ်သစ် နာမ်သစ်ဖြစ်လာသည်ဟု ယူမှသာ ဘုရားအလိုတော်ကျ သမ္မာဒိဋ္ဌိ အယူမှန် ဖြစ်သည်ဟု သိလေ-မှတ်လေ။

ကာမတဏှာ, ဘဝတဏှာ, ဝိဘဝတဏှာ, ဤသုံးပါးမူကို တည် ရှုပါရုံ စသော အာရုံခြောက်ပါးနှင့် မြှောက်သော် (၁၈) ဖြစ်၏။

ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း (ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း) ၁၈၃

၎င်း(၁၈)ကို အတိတ်, အနာဂတ်, ပစ္စုပ္ပန်ဆိုတဲ့ ကာလ သုံးပါးနှင့် မြောက်သော်(၅၄)ဖြစ်၏။

၎င်း(၅၄)ကို အဇ္ဈတ္တသန္တာန်, ဗဟိဒ္ဓသန္တာန် နှစ်ပါးနှင့် မြောက်သော်(၁၀၈)ပါး ဖြစ်၏။

၇။ ။ ဤလိုဖြစ်သည်ကို ပါဠိလို (ဝေဒနာပစ္စယာ တဏှာ) မြန်မာလို ဝေဒနာကြောင့် တဏှာဖြစ်တယ်ဆိုသည်ဟု သိလေ မှတ်လေ။

ဤလို—တဏှာဖြစ်တယ် ဆိုယင်လဲ ကာမုပါဒါန် စသော ဥပါဒါန် လေးပါး သဘောတရားတို့လဲ ဖြစ်တော့တာဘဲ-တဲ့။ ဘယ်တရားများလဲဆိုယင် ကာမုပါဒါန်, ဒိဋ္ဌပါဒါန်, သီလဗ္ဗတု ပါဒါန်, အတ္တဝါဒုပါဒါန်, ဤ လေးပါးတို့ပါဘဲ။ ထိုတွင်— ကာမုပါဒါန်ဆိုတာက ငါးပါးအာရုံ ကာမဂုဏ်တို့၌ ပြင်းထန်စွာ စွဲလမ်းတဲ့ လောဘကိုဆိုပါတယ်။ ဒိဋ္ဌပါဒါန်ဆိုတာက “နတ္ထိ ဒိန္နံ” စသည်ဖြင့်လာသော(ဒသဝတ္ထုက)၁၀-ပါးကိုဆိုပါတယ်။ သီလဗ္ဗတုပါဒါန် ဆိုတာက-နွားတို့, ခွေး တို့၏ အကျင့်ဖြင့်ပင် သံသရာမှစင်ကျယ်၏ဟု ယူမှားသော ဒိဋ္ဌိကိုဆိုပါတယ်။ အတ္တ ဝါဒုပါဒါန် ဆိုတာက “ရူပံအတ္တတောသမနုပဿတိ” စသည်ဖြင့် လာသော သက္ကာယဒိဋ္ဌိကို ဆိုပါတယ်။

ဤ၌ — တဏှာလည်း-လောဘ, ဥပါဒါန်လည်း-လောဘ ဖြစ်နေကြ၍ ဘယ်လိုထူးပါသလဲဆိုတဲ့အမေး၌ အားနည်းသော လောဘကို တဏှာဆို၍ အားကြီးသော လောဘကို ဥပါဒါန် ဆိုရသတဲ့။ တနည်းမှာ—မရောက် မရသေးသောအာရုံကို တောင် တတဲ့ လောဘကို တဏှာဆို၍၊ ရောက်ပြီး ရပြီးတဲ့ အာရုံကို

၁၈၄ ခန္ဓာဒီပကာသနိကျမ်း (ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

ဘားကို မြေဖမ်းသကဲ့သို့ မလွတ်တန်း စွဲလမ်းတဲ့ လောဘကို ဥပါဒါန်ဆိုသတဲ့။ တနည်း—အလိုနည်းခြင်း၏ဆန့်ကျင်ဘက်ကို တဏှာဆို၍၊ ရောင့်ရဲခြင်း၏ဆန့်ကျင်ဘက်ကို ဥပါဒါန်ဆိုသတဲ့။ တနည်း—ရှာမှီးခြင်းဒုက္ခလျှင် အရင်းရှိသော လောဘကို တဏှာ ဆို၍၊ စောင့်ရှောက်ခြင်းလျှင် အရင်းရှိသော လောဘကို ဥပါဒါန်ဆိုသတဲ့။ ဤကား—တဏှာနှင့် ဥပါဒါန်အထူးတည်း။ လိုရင်းမှာ-လောဘ အငယ်စားနှင့် လောဘ အကြီးစားပါဘဲ။ လောဘအငယ်စားက-တဏှာ၊ လောဘအကြီးစားက-ဥပါဒါန်၊ ဥပမာဆိုရသော် “ဖွတ်ကြီးတော့-မိကျောင်း၊ တစ္ဆေကြီးတော့ ဥပက” ဆိုသကဲ့သို့ပါဘဲ။ ဤ၌—ဖွတ်၊ တစ္ဆေနှင့် တဏှာတူသည်။ မိကျောင်း၊ ဥပကနှင့် ဥပါဒါန် တူသည်။

၈။ ။ ဤလိုဖြစ်သည်ကို ပါဠိလို (တဏှာပစ္စယာ ဥပါဒါန်) မြန်မာလို တဏှာကြောင့် ဥပါဒါန် ဖြစ်တယ်ဆိုသည်ဟု သိလေ မှတ်လေ။

ဤလို ဥပါဒါန်တရား လေးပါးဖြစ်တယ်ဆိုယင်လဲ ကမ္မဘဝ ဥပပတ္တိဘဝ စသော ဘဝကြီးကိုးပါးတို့လဲ ဖြစ်ပေါ်လာတော့ တာဘဲတဲ့။ ဘဝကြီးကိုးပါးများကား (ကာမဘဝ၊ ရူပဘဝ၊ အရူပဘဝ၊ သညီဘဝ၊ အသညီဘဝ၊ နေဝသညီနာသညီဘဝ၊ ဧကဝေါကာရဘဝ၊ စတုဝေါကာရဘဝ၊ ပဉ္စဝေါကာရဘဝ) တို့ပါဘဲ။ ဘဝဟူသည် ကမ္မဘဝ၊ ဥပပတ္တိဘဝဟုနှစ်မျိုးရှိရာ ကမ္မ ဘဝဆိုတာက-လောကီကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်တို့၌ယှဉ်တဲ့ စေတနာ ကံကိုဆိုပါတယ်။ ဥပပတ္တိဘဝဆိုတာက အဆိုပါ စေတနာကံ မျိုးစေ့ကြောင့် ထိုက်သင့်သောဘုံဘဝတို့မှာ ပဋိသန္ဓေပဝတ္တိ

ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း(ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

အခါတို့၌ ဖြစ်ပေါ်လာတဲ့ လောကီဝိပါက် စိတ်၊ စေတသိက်၊ ကမ္မဇရုပ် တို့ကို ဆိုပါတယ်။ ထိုတွင် အနာဂတ် ပဋိသန္ဓေ အကြောင်းဖြစ်သော စေတနာကို ကမ္မဘဝဆို၍၊ ယခုဘဝ ပဋိသန္ဓေအကြောင်းဖြစ်သော အတိတ်ကံစေတနာကို သင်္ခါရ ဆိုသည်။ ဤကား—ကမ္မဘဝနှင့် သင်္ခါရ အထူးတည်း။

၉။ ။ ဤလိုဖြစ်သည်ကို ပါဠိလို (ဥပါဒါနုပစ္စယာ ဘဝေါ) မြန်မာလို ဥပါဒါန်ကြောင့် ဘဝဖြစ်တယ်ဆိုသည်ဟု သိလေ မှတ်လေ။

ဤလို ကမ္မဘဝ၊ ဥပပဏှိဘဝ ဖြစ်ပေါ်လာတယ်ဆိုယင်လဲ ဘဝကြောင့် ဇာတိ ဖြစ်ပေါ်လာတော့တာဘဲတဲ့။ ဘယ်တရား များလဲဆိုတော့ လောကီဝိပါက် စိတ်၊ စေတသိက်နှင့် ကမ္မဇ ရုပ်တို့၏ ဖြစ်စ-ပေါ်စ ဥပါဒါဏကို ဇာတိဆိုပါတယ်။

၁၀။ ။ ဤလို ဖြစ်သည်ကို ပါဠိလို (ဘဝပစ္စယာ ဇာတိ) မြန်မာလို ဘဝကြောင့် ဇာတိ ဖြစ်တယ်ဆိုသည်ဟု သိလေ မှတ်လေ။

ဤလို ဤပုံ—ဇာတိ ဖြစ်တယ် ဆိုယင်လဲ အိုခြင်း၊ နာခြင်း၊ သေခြင်း၊ စိုးရိမ်ခြင်း၊ ငိုကြွေးခြင်း၊ ကိုယ်ဆင်းရဲ၊ စိတ်ဆင်းရဲ၊ ပြင်းစွာပင်ပန်းခြင်းတို့သည် တသိတတန်း တပုံတခေါင်းကြီး ဆက်ကာဆက်ကာ ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်၏။ ဤလိုဤပုံ ချမ်းသာ မဘက် ချမ်းသာမစွက် ဆင်းရဲသက်သက် ဆင်းရဲယိုးဆင်းရဲခဲ ဆင်းရဲအစုအပုံ၊ ဆင်းရဲအသိုက်အအုံကြီးတို့သည် ကြောင်းကျိုး ဆက်ကာ ဖြစ်ပေါ်လာကြတော့တာဘဲတဲ့။

၁၈၆ ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း(ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

၁၁။ ။ ဤလိုဖြစ်သည်ကို ပါဠိလို(ဇာတိပစ္စယာ ဇရာမရဏံ သောက ပရိဒေဝ ဒုက္ခ ဒေါမနဿုပါယာသာ သမ္ဘဝန္တိ၊ ဧဝ မေတဿ ကေဝလဿ ဒုက္ခန္တဿ သမုဒယော ဟောတိ) မြန်မာလို ဇာတိကြောင့် အိုခြင်း၊ သေခြင်း စသည်တို့သည် ဖြစ်ကုန်၏ဟု ဆိုသည်ဟု သိလေ-မှတ်လေ။

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်-ဆက်စပ်ပြန်ပုံ။

မှတ်ချက်။ ။ ဤ၌-ဇရာ၊ မရဏ၊ သောက စသည်တို့၏ အရကို နောက်က ပြဆိုခဲ့ပါပြီ။

အထူးမှတ်ရန်မှာ—ဤ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အင်္ဂါသည် အဝိဇ္ဇာအစ ဇရာမရဏအဆုံး ၁၂-ပါးသာဖြစ်ပါလျက် သောက စသည်ကို အပိုအမိုအဘယ်ကြောင့် ဘုရားမြတ်စွာဟောတော်မူပါသနည်း ဆိုတဲ့အမေး၌ အဖြေကား—

ဇရာမရဏမုစ္ဆာယ၊ ပိဋိတာနမဘိဏှသော။

အာသဝါနံ သမုပ္ပါဒါ၊ အဝိဇ္ဇာ စပဝတ္တတိ။ ။

ဆိုတဲ့— သပြိုဟ်နှင့်အညီ။ အိုခြင်း၊ သေခြင်း၊ တွေဝေမိန်းမော ခြင်းဖြင့်၊ (ဝါ) သည် မပြတ်နှိပ် စက်အပ်ကုန်သော သတ္တဝါ တို့အား သောက စသော အာသဝေါတရားတို့၏ ဖြစ်ခြင်း ကြောင့် ယှဉ်ဘက် ဖြစ်သော အဝိဇ္ဇာ စသည်တို့သည်လည်း တဘန်ပြန်၍ ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်၏။ ဤလိုဤပုံ—ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် စက်ရဟတ်ဟာ မရပ်မတည် ပတ်ပတ်လည်၍ နေပုံကို ပြဆိုလို၍ အင်္ဂါထဲမှာ မပါသော်လည်း ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ဆက်စပ်မိအောင် ပြဆိုလို၍ ဤသောကစသည်ကိုဟောတော်မူရသည်ဟုဖြေလေ။

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် လည်ပုံ။

ဤလိုဤပုံ ဆိုခဲ့ပြီးသောနည်းဖြင့် မပြတ်လည်သော အစ မထင်သော (၀၂) မသိအပ်သော အစရှိသော ဘုံသုံးပါးတို့၌ ဖြစ်သော ဝဋ်တရားကို အကြောင်းတရားတို့၏ ညီညွတ်မှုကိစ္စ၍ အကျိုးတရားတို့၏ ဖြစ်ရာဟူ၍ မြတ်စွာဘုရားသည် ဟောကြား တော်မူလေသည်။

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ပြတ်ပုံ။

(တေသမေဝစ မူလာနံ၊ ဧရာဓေနနိရုဇ္ဈတိ) နှင့် အညီ၊ ထို သံသရာရေသောက်မြစ် ဖြစ်သော အဝိဇ္ဇာ နှင့် တဏှာမူသတရား (၀၂) အမြစ်တရား နှစ်ပါးတို့ကို အရဟတ္တမဂ်ဖြင့် အကြွင်းမဲ့ ချုပ်ခြင်းကြောင့် သံသရာဝဋ်သည် ချုပ်၏ ဆိုသောကြောင့် ၎င်းဝဋ်မြစ်နှစ်ရပ် အပြတ်ကြီးပြတ်၍ မွေးသေဝဋ်က ထွက်နိုင် အောင် တရားအလုပ် အားထုတ်ရမည်ဟု သိလေ-မှတ်လေ။

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ဆဲ နှစ်ရပ်ကို တူပုံ ဥပမာဖြင့် ပြဆိုဦးအံ့။

- ၁။ အဝိဇ္ဇာသည် ...အဆိုပါ ရှစ်ဋ္ဌာနတို့ကိုမသိမမြင်ရအောင် ဖုံး လွှမ်း ၍ ထားတတ်သောကြောင့် (သူကာဏ်း) မျက်မမြင်နှင့်တူ၏ဟုမှတ်။
- ၂။ သင်္ခါရသည် ...မညီမညွတ်သောအရပ်၌ (သူကာဏ်း) မျက်မမြင်၏ ချွတ်ချော်တိမ်းယိမ်းခြင်း နှင့် တူ၏ဟုမှတ်။

၁၈၈ ဓန္ဒာဒိပကာသနိကျမ်း (ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

၃။ ဝိညာဏ်သည် ...ချွတ်ချော် တိမ်း ယိမ်း ခြင်းကြောင့် သူ့ကာဏ်းမျက်မမြင်၏ မှောက်ခုံ ပက်လက် လည်း(လဲ)ခြင်းနှင့် တူ၏ဟုမှတ်။

၄။ နာမ်ရုပ်သည် ...မှောက်ခုံပက်လက် လဲခြင်းကြောင့် သူ့ကာဏ်း၏ ကိုယ်မှာ အိုင်းအမာ အနာ အဆာ ဖြစ်ပေါ်လာသည် နှင့် တူ၏ဟုမှတ်။

၅။ သဠာယတနသည်...ရှေးဦးစွာအိုင်းအနာရင့်သည့်နောက် အိုင်းအနာငယ် ထပ်၍ပေါက်လာသည် နှင့် တူ၏ဟု မှတ်။

၆။ ဖဿသည် ...အိုင်းအနာကြီး အနာငယ်ကို တစုံတခု သော ဝတ္ထုဖြင့် ထိခိုက်မိသည်နှင့် တူ၏ဟု မှတ်။

၇။ ဝေဒနာသည် ...အိုင်းအနာကြီး အနာငယ်ကို ထိခိုက်မိသဖြင့် ဆင်းရဲကြီးစွာ နာကျင်သည်နှင့် တူ၏ဟု မှတ်။

၈။ တဏှာသည် ...အိုင်းအနာကြီး အနာငယ်ကို ထိခိုက်မိသဖြင့် ဆင်းရဲကြီးစွာ နာကျင်ကုသရန် ဆေးကိုစားလိုသော အလိုဆန္ဒနှင့်တူ၏ဟု မှတ်။

ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း(ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

၉။ ဥပါဒါန်သည်...ဆင်းရဲကြီးစွာ နာကျင်သည်ကို ဆေးကုစားလိုသည်နှင့် မသင့်သော ဆေးအာဟာရကို ယူငင်ကိုင်တွယ်မိခြင်းနှင့် တူ၏ဟု မှတ်။

၁၀။ ဘဝသည် ...သူကဘက်း မျက်မမြင်သည် မသင့်သော ဆေးအာဟာရကိုသုံးစွဲလိမ်းကျ မိသည်နှင့် တူ၏ဟု မှတ်။

၁၁။ ဇာတိသည် ...မသင့်သောဆေးအာဟာရကိုလိမ်းကျ သုံးဆောင်မိသောကြောင့် အိုင်းအနာစည်ပင် ကြီးပွားလာသည်နှင့် တူ၏ဟု မှတ်။

၁၂။ ဇရာမရဏသည်...အိုင်းအနာ စည်ပင်တိုးပွား ရောင်ရမ်း ပြီး၍ ယိုစီးပေါက်ပြဲ အက်ကွဲ ပျက်စီး ကြည်းဟီး ကြည်ညို ကုန်ခမ်းသည်နှင့် တူ၏ဟုမှတ်။

(သမ္မောအဋ္ဌကထာအတွင်း အဓိပ္ပာယ်)

(မှတ်ရန်လက်) သူကန်းအဝိဇ္ဇာ၊ သင်္ခါလမ်းမှာ၊ လဲသွာဝိညာဏ်၊ နာကျင်နာမ်ရုပ်၊ ပြည်ငုတ် ဆဋ္ဌာ၊ ထိလာဖဿ၊ နာလှဝေဒနာ၊ တဏှာဆေးကု၊ ဘေးပြု ဥပါဒါန်၊ လိမ်းကျဘဝ၊ မှားထအစာ၊ ဖြစ်လာဇာတိ၊ နာဘိပေါက်ပြဲ၊ အက်ကွဲ ဇရာမရဏ ဆဲ နှစ်ဝသည်...ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ဆင်းရဲတည်း။ ။

၁၉၀ ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း(ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

ဥပမာ တနည်းဆိုရသော်။

၁။ အဝိဇ္ဇာသည်-ဒုက္ခသစ္စာ စသည်ကို မသိ မမြင်ခြင်းကြောင့် မှားသောအကျင့်ကို ကျင့်သောအားဖြင့် သတ္တဝါတို့ကို လှမ်းမိုးဘိစီးနှိပ်စက်တတ်၏။ (ဥပမာ) တိမ်သလာသည် မျက်စိကို လှမ်းမိုး ဘိစီးနှိပ်စက်သကဲ့သို့ပေတည်း။

၂။ ထို အဝိဇ္ဇာဘိစီးနှိပ်စက်သော သတ္တဝါသည် တဘန်ဘဝသစ်ကို ဖြစ်စေတတ်သော သင်္ခါရဖြင့် မိမိကိုယ်ကို ရစ်ပတ်စေ၏။ (ဥပမာ) အအိမ်ကိုပြုတတ်သော ပိုးကောင်သည် မိမိကိုယ်ကို အအိမ်ဖြင့် ရစ်ပတ်သကဲ့သို့ပေတည်း။

၃။ သင်္ခါရတို့သည် ခြံရံ၍ စောင့်ရှောက် သိမ်းဆည်းအပ်သော ဝိညာဏ်သည် ငါးပါးသော ဂတိတို့၌ ထောက်ရာ တည်ရာကို ရ၏။ (ဥပမာ) အမတ်ကြီးတို့သည် ခြံရံ၍ စောင့်ရှောက် ထိန်းသိမ်းအပ်သော မင်းသားသည် မင်း၏အဖြစ်၌ ထောက်ရာ တည်ရာကို ရသကဲ့သို့ပေတည်း။

၄။ ဝိညာဏ်သည် ပဋိသန္ဓေအခါ၌ များသော အပြားရှိသော နာမ်နှင့်ရုပ်ကိုဖြစ်စေ၏။ (ဥပမာ) မျက်လှည့်ဆရာသည် ထွေထွေရာရာ မျက်လှည့်မာယာကို ဖြစ်စေသကဲ့သို့ပေတည်း။

၅။ နာမ်ရုပ် တည်းဟူသော သဠာယတနသည် စည်ပင်ကြီးပွား ပြန့်ပြောများခြင်းသို့ရောက်၏။ (ဥပမာ) ကောင်းသော မြေအရပ်၌ ပေါက်ရောက်သော တောခြုံသစ်ပင်သည် စည်ပင်ကြီးမား ပြန့်ပြောပွားများခြင်းကဲ့သို့ပေတည်း။

ခန္ဓာဒီပ ကာယနိက္ခမ်း (ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

၆။ အာယတနတို့နှင့် ထိခိုက် တိုက်မိသောကြောင့် အတွေ့ ဖဿ ဖြစ်ပေါ်လာရ၏။ (ဥပမာ) ပွတ်ကြည် ပွတ်ခုံနှင့် ပွတ်တံ တိုက်ခိုက်မိခြင်းကြောင့် မီး-ဖြစ်ပေါ်လာသကဲ့သို့ပေတည်း။

၇။ ဖဿဖြင့် အာရုံကို တွေ့ထိသောသူအား နာကျင်ခြင်း စသော ဝေဒနာဖြစ်ပေါ်လာ၏။ (ဥပမာ) မီးဖြင့်တွေ့ထိသော သူအား ပူလောင်ခြင်းဖြစ်သကဲ့သို့ပေတည်း။

၈။ အာရုံကိုခံစားသောသူအား တပ်မက်ခြင်းတဏှာဖြစ်၏။ (ဥပမာ) သမုဒ္ဒရာ ဆားငန်ရေကို သောက်သောသူအား မှတ် သိပ် ဆာလောင်ခြင်းဖြစ်သကဲ့သို့ပေတည်း။

၉။ အာရုံ၌တပ်မက်သောသူအား ထိုထိုဘဝတို့၌တောင့်တ စွဲလမ်းခြင်း ဥပါဒါန်သည်ဖြစ်၏။ (ဥပမာ) မှတ်သိပ်ဆာလောင် သောသူသည် ရေကိုသောက်သကဲ့သို့ပေတည်း။

၁၀။ မြဲမြံစွာ စွဲလမ်းခြင်း ဥပါဒါန်ဖြင့် ဘဝကို ယူ၏။ (ဥပမာ) အစာကိုမက်မောသော ငါးမိုက်သည် ငါးမျှားချိတ်ကို မျိုသကဲ့သို့ပေတည်း။

၁၁။ ဘဝရှိသော် ဇာတိ ဖြစ်ပေါ်လာရ၏။ (ဥပမာ) မျိုးစေ့ရှိသော် စည်ပင် ညွန့်ညောက် အပင်ပေါက်ပြန်သကဲ့သို့ ပေတည်း။

၁၂။ ထိုထိုဘဝတို့၌ ကံအားလျော်စွာ ဘဝတစ်ခု ဖြစ် ပြန်၍ ပဋိသန္ဓေနေရာသောသူအား အမြဲကေန် အိုရ၊ နာရ၊ သေရ စိုးရိမ်ရ၊ ပူဆူးရ၊ ကိုယ်ဆင်းရဲ စိတ်ဆင်းရဲ၊ နှလုံးမသာယာခြင်း

၁၉၂ ခန္ဓာဒီပကာသနိကျမ်း(ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

သက်ကြီးရှိုက်ငင် ပူပန်ဆင်းရဲခြင်း စသည်တို့သည် မြေကြီး
လက်ခပ်မလဲ့ တပားပြီးတပား၊ တမျိုးပြီးတမျိုး အမျိုးမျိုး
အဖုံဖုံ ဆင်းရဲစုံအောင်ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်၏။ (ဥပမာ)ပေါက်
ရောက်လာသော မြက်သစ်ပင်အပေါင်းသည် မချွတ်မလဲ့ အမြဲ
ကေနံ ပြိုလဲပျက်စီးခြင်းအဆုံးရှိသကဲ့သို့ပေတည်း။

ဤလိုဤပုံ-ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် တဆဲ့နှစ်ရပ်တို့ကို အထပ်ထပ်
အခါခါ ဥပမာ-ဥပမေယျတို့ကို စပ်ကာ တတ်တတ်ထင်ထင်
တုံတုံမြင်အောင် ဥာဏ်ဥက္ခောင်းထောင်၍ အတတ်သိအောင်
ကြည့်ရှုဆင်ခြင်ကြပါလေ ဟူလို။

သစ္စာ ၂ - ပါး။

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် သစ္စာဖွဲ့နည်းမှာ-အခြားနေရာနှင့်မတူ၊ သစ္စာ
မှာလည်း ဒုက္ခ နှင့် သမုဒယသာဖြစ်သည်။

- (၁) အဝိဇ္ဇာ သင်္ခါရသည် သမုဒယသစ္စာ။
- (၂) ဝိညာဏ်၊ နာမ်ရုပ်၊ သဠာယတန၊ ဖဿ၊
ဝေဒနာသည် ဒုက္ခသစ္စာ။
- တနည်း (၁) တဏှာ ဥပါဒါန်သည် သမုဒယသစ္စာ။
- (၂) ဥပပတ္တိဘဝ၊ ဇာတိ၊ ဇရာမရဏသည် ဒုက္ခသစ္စာ။

မှတ်ချက်။ ။ ပါဠိလို အလိုရှိပါမူ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ဝိဘင်း
အဘိဓမ္မာဘာဇနိယပါဠိ၊ ၎င်း၏ အဖွင့် အဋ္ဌ
ကထာတို့၌ ကြည့်ရှုပါလေ။

ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း(ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်၌ သိနားလည်အပ်သော နည်းလေးပါးတို့ကို
ဘော်ပြချက်။

(၁) ကေတ္တနယော နာနတ္ထ၊ မဗျာပါရနယောပိ စ၊
ဧဝံဓမ္မတာနယောတိ၊ စတုဓာ တုတ္ထ နယာတြ စ။ ။

(၂) သန္တာနဿာနုပစ္ဆေဒေါ၊ နာနာဘာဝေါ နိရိဟတာ။
ယထာဟေတုသမုပ္ပန္နံ၊ တေကတ္တာဒိ ယထာက္ကမံ။ ။

(၁) ကေတ္တနယောစ၊ ကေတ္တနည်း၎င်း။ နာနတ္ထံစ၊ နာနတ္ထ
နည်း၎င်း။ အဗျာပါရနယောပိစ၊ အဗျာပါရနည်း၎င်း။ ဧဝံ
ဓမ္မတာနယောစ၊ ဧဝံဓမ္မတာနည်း၎င်း။ ဣတိ၊ ဤသို့။ အတ္ထနယာ၊
ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်၌ သိနားလည်အပ်သော (၀၇) သိနားလည်ရမည့်
အတ္ထနည်းတို့သည်။ စတုဓာ၊ လေးပါးအပြားရှိကုန်၏။

(၂) အတြစ၊ ထိုလေးပါးတို့တွင်လည်း။ သန္တာနဿာနုပစ္ဆေ
ဒေါ၊ အကြောင်း အကျိုး အစဉ်မပြတ် စပ်၍ဖြစ်ခြင်းသည်။
ကေတ္တနယော၊ ကေတ္တနည်းမည်၏။ နာနာဘာဝေါ၊ အကြောင်း
တပါး အကျိုးတခြား အသီးအသီး ဖြစ်ခြင်းသည်။ နာနတ္ထံ၊
နာနတ္ထနည်းမည်၏။ နိရိဟတာ၊ အကြောင်းသည် အကျိုးကို
ပြုအံ့ဟု အားထုတ်ခြင်းမှ ကင်းခြင်းသည်။ အဗျာပါရနယော၊
အဗျာပါရနည်း မည်၏။ ယထာဟေတုသမုပ္ပန္နံ၊ အကြောင်း
အားလျော်စွာ အကျိုးဖြစ်ခြင်းသည်။ ဧဝံဓမ္မတာနယော၊ ဧဝံ
ဓမ္မတာနည်း မည်၏။ ဣတိ၊ ဤသည်ကား။ ကေတ္တာဒိယထာက္ကမံ၊
ကေတ္တ စသော နည်းတို့၏ အစဉ်အတိုင်းဖြစ်သော လက္ခဏာ
ပေတည်း။ (ဤကား-အနက်)

(၁) ကေတ္တနည်း။

ထို့တွင်—မျိုးစေ့မှအညွန့်စသည်ဖြစ်သဖြင့် သစ်ပင်အဖြစ်သို့ ရောက်သကဲ့သို့၊ အဝိဇ္ဇာ စသော အကြောင်းကြောင့် သင်္ခါရ စသော အကျိုးတရားများဖြစ်ကြ၍ အကြောင်း အကျိုးတို့၏ အစဉ်မပြတ် စပ်ခြင်းသည် “ကေတ္တနည်း” မည်၏။

မှတ်ချက်။ ။ ထိုကေတ္တနည်းကို ကောင်းစွာသိမြင်သည်ရှိသော် ဟေတုဖလသမ္ပန္နအားဖြင့်(၀၁)အကြောင်းအကျိုး စပ်သောအားဖြင့် အစဉ်မပြတ်ခြင်းကို ကောင်းစွာသိမြင်သောကြောင့်သေလျှင်ပြီးတာဘဲဆိုတဲ့ ပြတ်မှား-ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိကို ပယ်စွန့်နိုင်၏။ ထိုသို့မဟုတ်ဘဲ မှားသောအားဖြင့် သိမြင်သည်ရှိသော် ဟေတုဖလသမ္ပန္နအားဖြင့် ဖြစ်သော အစဉ်မပြတ် စပ်ခြင်းကို ကေတ္တနည်းအားဖြင့် ယူမှားခြင်းကြောင့် သေသော်လည်း ရုပ်သာသေ၍ နာမ်ကတဘန် တစုံတခုသော ဘုံဘဝမှာ ပိုးလောက်လမ်းပမာ ဆက်ပြန်မှာဘဲ ဆိုတဲ့ (ဆက်မှား) သဿတဒိဋ္ဌိ ဖြစ်တတ်၏။ ကြီးကြီးမားမား သတိထားလေ။ အမှန်မှာ— သေသည်အခြားမဲ့၌ လက်ရှိဘဝ ရုပ် နာမ် နှစ်ပါးလုံး ချုပ်ပျက်၏။ ရှေ့ဘဝသို့ မလိုက်မပါ။ ထိုသို့မပါသော်လည်း ရှေ့ဘဝဟောင်းက ပြုလုပ်ခဲ့သော ကံ-သင်္ခါရ အကြောင်းနှင့်ကင်း၍လည်း ဘဝသစ်မဖြစ်နိုင်၊ ပဲတင်သံ တံဆိပ်ရေး၊ ဥပမာအတိုင်းသိလေ။ ဤသို့ယူက သဿတဒိဋ္ဌိ မဖြစ်ပါ။ သမ္မာဒိဋ္ဌိအယူသာ ဖြစ်သည်ဟု သိလေမှတ်လေ။

ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း (ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

(၂) နာနတ္တ နည်း။

အဝိဇ္ဇာ စသော အကြောင်း၊ သင်္ခါရ စသော အကျိုးတို့၏ မိမိတို့ သဘောလက္ခဏာကို အသီးအသီး ပိုင်းခြားမှတ်သားခြင်း သည် “နာနတ္တ နည်း” မည်၏။

မှတ်ချက်။ ။ ထိုနည်းကို ကောင်းစွာ သိမြင်သော် အသစ်အသစ် ဖြစ်သည်ကို ကောင်းစွာ သိမြင်သောကြောင့် (ဆက်မှား) သဏ္ဍတဒိဋ္ဌိကို ပယ်စွန့်နိုင်၏။ ထိုသို့မဟုတ် မှားသော အားဖြင့် သိမြင်သည်ရှိသော် သန္တာန်တို့၌ ကျသည်ကို သန္တာန်ပြား၌ ကျဘိသကဲ့သို့ နာနတ္တ နည်းအားဖြင့် ယူမိသောကြောင့် (ပြတ်မှား) ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ ဖြစ်တတ်၏။ သသိထားလေ။

(၃) အဗျာပါရ နည်း။

သင်္ခါရ စသော အကျိုးကို ငါ-ဖြစ်စေအံ့ဟု အဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်း၏အားထုတ်မှု ဗျာပါရကင်းခြင်းသည် “အဗျာပါရ နည်း” မည်၏။

မှတ်ချက်။ ။ ထိုအဗျာပါရ နည်းကို ကောင်းစွာ သိမြင်သည် ရှိသော် ပြုလုပ်ပေးတတ်သော ကာရက ပုဂ္ဂိုလ်၏ မရှိခြင်းကို ကောင်းစွာ သိမြင်သောကြောင့် ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ ရှိ၏ဟု ယူမှားသော အတ္တဒိဋ္ဌိကို ပယ်စွန့်နိုင်၏။ မှားသော အားဖြင့် သိမြင်သည် ရှိသော် အဝိဇ္ဇာ စသည်တို့၏ သင်္ခါရစသည်ကို ပြုအံ့ဟုသော ဗျာပါရကင်းသော်လည်း သဘာဝ နိယာမအားဖြင့် ပြီးသော ဟေတုဘာဝကို မယူမိသောကြောင့် ပြုလုပ်သော်လည်း အကျိုးမရှိဟု အယူမှားသော အကြံယဒိဋ္ဌိ ဖြစ်တတ်၏။ သုတိထားလေ။

ဓန္ဒာဒိပကာသနိကျမ်း (ပဒ္ဓိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

(၄) ဧဝံဓမ္မတာ နည်း။

နို့ ရေ စသည်မှ နို့ ဓမ္မံ စသည် ဖြစ်သကဲ့သို့၊ အဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းမှ သင်္ခါရစသော အကျိုးဖြစ်ခြင်းသည် “ဧဝံဓမ္မတာ နည်း” မည်၏။

မှတ်ချက်။ ။ ထို ဧဝံဓမ္မတာနည်းကို ကောင်းစွာ သိမြင်သည် ရှိသော် အကြောင်းအားလျော်စွာ အကျိုးဖြစ်သည်ကို သိမြင်ခြင်းကြောင့် အကြောင်းမရှိ၊ အကျိုးမရှိဟု ယူမှားသော အဟောတုက၊ အကြိယ ဒိဋ္ဌိကို ပယ်စွန့်နိုင်၏။ မှားသော အားဖြင့် သိမြင်သည်ရှိသော် အကြောင်း အားလျော်စွာ အကျိုးဖြစ်သည်ကို မယူမိသောကြောင့် တစုံတခုသော အကြောင်းကြောင့် တစုံတခုသော အကျိုးမဖြစ်ဟု ယူမှားသော အဟောတုက နိယာမဒိဋ္ဌိ ဖြစ်တတ်၏။ သတိထားလေ။

တနည်း - နည်းလေးပါး။

(၁) ထို့အတူ - ဥပမာ ပြရသော် မိုးရွာသောကြောင့် မြက်ပင်ပေါက်သည်ဆိုရာ၌ မိုးရွာခြင်းသည် အကြောင်း၊ မြက်ပင် ပေါက်ခြင်းသည် အကျိုး၊ ဤအကြောင်း အကျိုးဆက်စပ်လျက် ရှိ၏။ အကြား၌ အပြတ်မရှိ၊ အကြောင်း နှင့် အကျိုး၊ ဤလို အကြောင်းနှင့် အကျိုး တဆက်ထည်း တစပ်ထည်း ဖြစ်သည်ကို “ကေတ္တနည်း” ဟူ၍ ဆိုလိုသည်။

ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း(ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

(၂) တဘန် ဆင်ခြင်ကြည့်လျှင် အကြောင်းနှင့် အကျိုးသည် သဘောချင်းလုံးဝမတူ၊ အကြောင်းက မိုးရေ၊ အကျိုးက မြက်ပင် တမျိုးစီပင်ဖြစ်၏။ ဤလိုအကြောင်းနှင့်အကျိုးသဘောတမျိုးစီဖြစ်သည်ကို “နာနတ္တနည်း” ဟူ၍ ဆိုလိုသည်။

(၃) တဘန်-မိုးရေက မြက်ပင်များကို ပေါက်လာကြစေရန် စေခိုင်းခြင်း တိုက်တွန်းခြင်း ဗျာပါရလုလ္လ ပယောဂလုံးဝမရှိ၊ သို့သော် အတိုင်း ရွာသွန်းခြင်းဖြစ်၏။ မြက်ပင်အပေါ်၌ သြဇာအာဏာပေးခြင်း လုံးဝမရှိ၊ ဤလိုမရှိသည်ကို “အဗျာပါရနည်း” ဟူ၍ ဆိုလိုသည်။

(၄) တဘန်-မြက်ပင်တွေ ဘာကြောင့်ပေါက်လာကြပါသလဲ။ ထာဝရဘုရား သိကြားဗြဟ္မာများက ဖန်ဆင်း၍ပေါက်လာကြလေသလောဟု ကျွေးတောနေရန်မရှိ မိုးရွာလျှင် ပေါက်ရောက်မြဲ ဓမ္မတာဖြစ်သည်။ ဤလို ဘန်ဆင်းသူတစ်ယောက်မှ မရှိဘဲ သူ့အချိန်ရောက်က ဓမ္မတာအတိုင်းဖြစ်ပေါ်လာသည်ကို “ဝေဓမ္မတာနည်း” ဟူ၍ ဆိုလိုသည်။

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်မှ လွတ်သောတရား မရှိ။

တလောကလုံးကို ခြုံ၍ကြည့်လျှင် မဂ်-၄-ပါး၊ ဖိုလ်-၄-ပါး၊ နိဗ္ဗာန် ၁-ပါး၊ ဤလောကုတ္တရာတရား ၉-ပါးမှ တပါး ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်မှကင်းလွတ်သော အရာဝတ္ထု ဟူ၍လုံးဝမရှိချေ၊ မရှိပုံကို နောက်က ပြဆိုခဲ့ပြီ။

၁၉၈ ခန္ဓာဒီပကာသနီကျမ်း(ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

ဘူမိရပ်ဆရာနှင့် မြတ်စွာဘုရား။

တနည်းဆိုရသော် - ဤ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် တံရားတော်သည် လောက၌ မြတ်စွာဘုရား ပွင့်သည်ဖြစ်စေ၊ မပွင့်သည်ဖြစ်စေ၊ ထင်ရှားတည်ရှိလျက်ပင်ဖြစ်သည်။ သို့သော်-ဘုရားပွင့်လာ၍ ဘုရားရှင်က ထုတ်တော်ဟောကြားတော်မူမှ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်မှန်း သိကြရသည်။ ဥပမာဆိုသော် မြေအောက်၌ မြုပ်ထားသော ရှေ့အိုးကို ဘူမိရပ်ပညာဖြင့် သိမြင်နိုင်သော ဘူမိရပ်ဆရာက ထုတ်တော်၍ပြုမှ သုံးဆောင်နိုင်သကဲ့သို့၊ ထို ဥပမာ-ဘုရား မြတ်စွာက သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ဖြင့် သိမြင်တော်မူ၍ ဟောပြောတော်မူမှ သိမြင်နိုင်ကြသည်။

ဤလို ဤပုံ-ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ဒေသနာတော်မြယ်၌ လာသော အဆိုပါနည်းလေးပါးသည် မသိလျှင်မဖြစ်။ အကြောင်းသော် ကား-ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ကို မလေ့လာ မသင်ကြားလျှင် အဆိုပါ နည်းလေးပါးတို့၏ အဖြစ်မှန်တို့ကို မသိနိုင်တော့ရာ၊ အဆိုပါ ဒိဋ္ဌိအမှားတို့ကို မစွန့်မပယ်နိုင်တော့ပေ။ အဆိုပါဒိဋ္ဌိအမှားတို့ကို မပယ်နိုင်ကလည်း အတ္တဒိဋ္ဌိခေါ် သက္ကာယဒိဋ္ဌိမှ ပေါက်ပွားလာသော ၆၂-ပါးသော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ လက်ကိုင်ရှိနေကြသူ လူနတ်တို့သာဖြစ်နေကြ၍ ဘယ်တော့မှ အပါယ်လွတ် တရားကို မရနိုင်ကြတော့ပေ။ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒေသနာတော်ကို လေ့လာ သင်ကြားပါက သက္ကာယဒိဋ္ဌိမှ ပေါက်ပွားလာကြသော ၆၂-ပါးသော ဒိဋ္ဌိတို့မှလည်း လွတ်ကင်းနိုင်ကြ၍ ရှေးဦးစွာ အတ္တဒိဋ္ဌိကို စွန့်လွတ်လိုက်သည်နှင့် တပြိုင်နက် အပါယ်လွတ်ခွင့်ကို

ခန္ဓာဒီပကာသနိကျမ်း (ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

ရရှိကြပြီးလျှင် နောက်အခါ မွေးသေလွတ်သော နိဗ္ဗာန်ကိုပင် ရရှိနိုင်ကြလေတော့သည်။

ထို့ကြောင့်ပင် “ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ကို အသေအချာမသိသမျှ နိဗ္ဗာန်မရ၊ အသေအချာသိမှ နိဗ္ဗာန်ရနိုင်ကြသည် ” ဟု ဆိုရိုး ရှိခဲ့ကြလေသည်။ ထို့ကြောင့် ဤမျှအရေးကြီးလှသော ပဋိစ္စ သမုပ္ပါဒ်ကိုအသေအချာသိအောင် ဆရာကောင်းရှာ၍ သင်ကြား လေ့လာကြပါလေဟု တိုက်တွန်း နှိုးဆော်ခြင်းကို ပြုလိုက်ရ ပေသည်။

အရှင်ဗုဒ္ဓဃောသ မိန့်ခွန်း။

ကျမ်း၏အစတွင် ဘော်ပြခဲ့သော “ ပရိယတ္တိ သဝန စိန္တန ပဋိပတ္တိကမတော၊ သဒါ ဝိရော တတ္ထ ကယိရာ၊ န အညံ ကရဏိယ တရံ တတော အတ္ထိ ” အဆိုပါ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ကို သင်ကြား နာယူ ကြံစီ ကြိုးကုတ် အားထုတ်ခြင်းမှတစ်ပါး အခြားအရေး ကြီးသော ကိစ္စအလုပ် ဘာတခုမျှ လောကမှာ မရှိနိုင်တော့ပြီ ဟူသော အရှင်ဗုဒ္ဓဃောသ၊ ဆရာ၏ သြဝါဒနက်လေး အမိန့်ပေး သည်နှင့်အညီ၊ ရခဲ့သော လူ့ဘဝ၊ ကြုံခဲ့သော သာသနာတော် ကြီးနှင့် ကံကောင်းထောက်မ ယခုဘဝ ကြုံကြရတဲ့အခါ ကြား နာရခဲ သိရခဲ သိနိုင်ခဲ့လှသော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် တရားတော်မြတ် ကြီးကို ထက်သန်သော စေတနာသဒ္ဓါတရား ကြီးကြီးမားမား ထားလျက် ကြားနာမှတ်သားခြင်း၊ အာဂုံနှုတ်တက်အရကျက်၍ ဆောင်ထားခြင်းများသည် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ခေါ် ဘဝစက်

၂၀၀ ခန္ဓာဒီပကာသနိကျမ်း(ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

သံသရာဝဋ်မှ ကျွတ်လွတ်ထွက်မြောက်နိုင်ကြောင်းနည်းကောင်း
 လမ်းမှန်ဖြစ်၍ ကျက်မှတ်လွယ်စေခြင်း အကျိုးငှါ “အဘိဓမ္မတ္ထ
 နိယံ” ကျမ်းမှ လိုရာတွင် ကောက်နှုတ်၍ ကဗျာလင်္ကာနည်းဖြင့်
 တဘန်ရေးသား၍ ပြဆိုပါဦးမည်။ အာဂုံနှုတ်တက်အရ ကျက်မှတ်
 လိုသော အမျိုးကောင်းသားသမီးတို့မှာ မှတ်ချက်/အဓိပ္ပာယ်
 တို့ကို ခြင်းချန်၍ ကြွင်းကျန်သော ကြက်ခြေပြ (x) အမှတ်
 အသားပါ ကဗျာလင်္ကာတို့ကိုသာ ကျက်မှတ် လေ့လာကြပါ
 လေ။ အဓိပ္ပာယ်ကိုသဘောပေါက်အောင် ကြံမိကြပါစေ။

ခန္ဓာဒီပကာသနီကျမ်း(ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။

၁။ (x) “အဝိဇ္ဇာ၊ သင်္ခါရာ၊ ဝိညာဏ်၊ နာမ်ရုပ်၊ သဠာယတန၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ ဘဝ၊ ဇာတိ၊ ဇရာ၊ မရဏ၊ သောကာ၊ ပရိဒေဝ၊ ဒုက္ခ ဒေါမနဿ၊ ဥပါယာသ၊ ဆဲ ရှစ်ဝ၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် အစဉ်တည်း”။

အဆိုပါ ဆဲ ရှစ်ဝတို့၏ ဝစနတ္တနှင့် အဓိပ္ပာယ်များကား၊

- (၁) နဝိဇာနာတိတိ အဝိဇ္ဇာ....အဆိုပါ ရှစ်ဋ္ဌာနတို့ကို လုံးဝ မသိတတ်သောကြောင့် အဝိဇ္ဇာ မည်၏။
- (၂) သင်္ခရောန္တိတိ သင်္ခါရာ....ပြုပြင်အပ်သော အကျိုးတရား တို့ကို ပြုပြင်တတ်သောကြောင့် သင်္ခါရာ မည်၏။
- (၃) ဝိဇာနာတိတိ ဝိညာဏံ....အာရုံကိုသိတတ်သောကြောင့် ဝိညာဏ် မည်၏။
- (၄) နမတိတိ နာမံ....အာရုံ၌ ညွတ်တတ်သောကြောင့် နာမ် မည်၏။
- (၅) ရူပတိတိ ရူပံ .... ဘောက်ပြန် တတ်သောကြောင့် ရုပ် မည်၏။
- (၆) အာယေ တနောတိတိ အာယတနံ .... စိတ် စေတသိက် တို့ကို ချဲ့တတ်သောကြောင့် အာတတန မည်၏။

၂၀၂ ခန္ဓာဒီပကာသနီကျမ်း(ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

- (၇) ဖုသတိတိ ဖသော....အာရုံ၌ တွေ့ထိတတ်သောကြောင့် ဖဿ မည်၏။
- (၈) ဝေဒယတိတိ ဝေဒနာ....အာရုံ၏အရသာကိုခံစားတတ်သောကြောင့် ဝေဒနာ မည်၏။
- (၉) ပရိတသတိတိ တဏှာ .... အာရုံ၌ တပ်မက်တတ်သောကြောင့် တဏှာ မည်၏။
- (၁၀) ဥပဒိယတိတိ ဥပါဒါနံ .... မြဲမြံစွာ စွဲလမ်း တတ်သောကြောင့် ဥပါဒါနံ မည်၏။
- (၁၁) ဘဝတိတိ ဘဝေါ....ဖြစ်တတ်, ဖြစ်ပေါ်လာတတ်သောကြောင့် ဘဝ မည်၏။
- (၁၂) ဇနနံ ဇာတိ....ဖြစ်ခြင်းသဘောကြောင့် ဇာတိ မည်၏။
- (၁၃) ဇီရဏံ ဇရာ .... ရင့်ရော် ဆွေးမြည့် တတ်သောကြောင့် ဇရာ မည်၏။
- (၁၄) မရန္တိဇေတနာတိ မရဏံ .... ထင်ရှားရှိသော ဘဝ ရှေ့လျော့တတ်သောကြောင့် မရဏ မည်၏။
- (၁၅) သောစနံ သောကော .... စိုးရိမ်ခြင်းကြောင့် သောကံ မည်၏။
- (၁၆) ပရိဒေဝနံ ပရိဒေဝေါ....ငိုကြွေး မြည်တမ်းခြင်းကြောင့် ပရိဒေဝ မည်၏။
- (၁၇) ဒုက္ခယတိတိ ဒုက္ခံ....ဆင်းရဲကိုဖြစ်စေတတ်သောကြောင့် ဒုက္ခ မည်၏။

ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း (ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း) ၂၀၃

- (၁၈) ဒုမ္မနုဿဘာဝေါ ဒေါမနုဿံ ... မကောင်းသော စိတ် ရှိသောသူ၏ အဖြစ်သည် ဒေါမနုဿ မည်၏။
- (၁၉) ဘူသောအာယာသော ဥပါယာသော ... ပြင်းစွာသော စိတ်၏ပူပန်ခြင်းသည် ဥပါယာသ မည်၏။
(ဤကား-ပထမ ကဗျာ၏ လင်္ကာ၏ အဓိပ္ပါယ်တည်း။)

၁။ အဝိဇ္ဇာ။

၂။ ( ) “သစ္စာလေးဝ၊ တိအန္တန္တံ၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒါ၊ ဖုံးလွှမ်း တာ၊ အဝိဇ္ဇာဟု ခေါ်သတည်း။”

အဓိပ္ပါယ်မှာ--အနုလောမ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ဒေသနာတော်လာ အဝိဇ္ဇာ စသော တရားအပေါင်းတို့တွင် ဦးစွာပါဝင်သော အဝိဇ္ဇာဆိုသည်မှာ ပါဠိဘာသာ ဖြစ်သည်၊ ဗမာလိုကတော့ အတိဓမ္မာနည်းအားဖြင့် လောကီစိတ် ၈၁-ခု၊ လောဘကြည်သော စေတသိက် ၅၁-ခု၊ ရုပ် ၂၈-ခုသည် ဒုက္ခသစ္စာ။ ဘုံသုံးပါးတို့၌ ဖြစ်လို့ဖြစ်ချင်နေတဲ့ တဏှာ၊ ရာဂ၊ လောဘသည် သမုဒယသစ္စာ။ တဏှာပယ်သောမဂ်အကျင့်ကြောင့် ထိုဒုက္ခသစ္စာ သမုဒယသစ္စာ နှစ်ပါးတို့၏ တဘန်အသစ်မဖြစ်ရာ ကုန်ဆုံးချုပ်ငြိမ်းရာ နိဗ္ဗာန် သည် နိဗ္ဗာန်သစ္စာ။ ထို နိဗ္ဗာန်သစ္စာ နိဗ္ဗာန်သို့ရောက်ကြောင်း ဖြစ်သော မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးသည် မဂ္ဂသစ္စာဟု သစ္စာလေးပါးကို၎င်း၊

ဤကား သံသရာ၏ ရှေ့အစွန်း အတိတ်ခန္ဓာ။ ဤကား သံသရာ၏ နောက်အစွန်း အနာဂတ်ခန္ဓာ။ ဤကား သံသရာ၏ ရှေ့အစွန်း နောက်အစွန်း အကြားဖြစ်သော ပစ္စုပ္ပန်ခန္ဓာ ဟု ဤအစွန်းသုံးပါးကို၎င်း၊

အဝိဇ္ဇာကြောင့် သင်္ခါရ ဖြစ်၊ သင်္ခါရကြောင့် ဝိညာဏ်ဖြစ် စသည်ဖြင့် (ပ) ချမ်းသာမာန်၊ ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါမစွက် အလွတ် သက်သက် ဆင်းရဲတုံး ဆင်းရဲခဲ ထင်းရဲအစုအပုံ ဆင်းရဲအသိုက် အအုံကြီးသာဖြစ်သည် တသံသရာလုံး ဖြစ်ပျက်နေကြသော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ဘဝစက်ရဟတ်၏ အချက်ကို၎င်း၊

အဆိုပါ ရှစ်ဌာန ရှစ်ချက်တို့ကို ကွက်ကွက် ကွင်းကွင်း ထင်ထင်လင်းလင်း ရှင်းရှင်းကြီးမသိရအောင် မသိနိုင်အောင် ဖိတ်ပင်ဖုံးလွှမ်း၍ ထားသော မောဟစေတသိက်ကို အဝိဇ္ဇာ ခေါ်သည်။ အဝိဇ္ဇာဆိုသည်ဟု ဆိုလိုပေသည်။

တနည်း—ရှစ်ဌာန၌ တွေ့ဝေပုံ။

(၁) ဒုက္ခသစ္စာ။ ၃၁-ဘုံရှိ ခန္ဓာနာမ်ရုပ်ဒုက္ခစစ်စစ်ကို သုခ စစ်စစ်ဟု မှတ်ထင်ခြင်းသည် ဒုက္ခသစ္စာ၌ တွေ့ဝေသည် မည်၏။

(၀၁) ဒုက္ခသစ္စာ၌ မသိသော မောဟ မည်၏။

(၂) သမုဒယသစ္စာ။ ရုပ်နာမ် ခန္ဓာဖြစ်ကြောင်း တဏှာ ဟူသော လောဘ ကို သုခဖြစ်ကြောင်းဟု ပြောင်းပြန်မှတ်ထင် ခြင်းသည် သမုဒယသစ္စာ၌ တွေ့ဝေသည် မည်၏။

(၃) နိရောဓသစ္စာ။ ဒုက္ခမကင်းသော ဘုံဘဝ တခုခုကို (၀၁) နေဝသညာနာသညာယတနဘုံကို ဒုက္ခကင်းရာ နိဗ္ဗာန်ဟု မှတ်ထင်ခြင်းသည် နိရောဓသစ္စာ၌ တွေ့ဝေသည် မည်၏။ “နိရောဓေ ဝိပ္ပုဒ္ဓိပတ္တိံ နိဝဇ္ဇတိ” ။ (အဘိ၊ ဌ၊ ၂၊ ၇၂)

ခန္ဓာဒီပကာသနိကျမ်း(ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

(၄) မဂ္ဂသစ္စာ။ မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးမှ တပါးသော ပဉ္စာတပစ္စေသော အကျင့်ကို နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း အကျင့်ဟု မှတ်ထင်ခြင်းသည် မဂ္ဂသစ္စာ၌ တွေ့ဝေသည်မည်၏။

(၅) ပုဗ္ဗန္တ။ သံသရာ၏ ရှေ့အစွန်းဖြစ်သော အတိတ်ဘဝ အတိတ်ခန္ဓာရှိသည်ဟု မသိမြင်ခြင်းသည် ပုဗ္ဗန္တ၌ တွေ့ဝေသည်မည်၏။

(၆) အပရန္တ။ သံသရာနောက်အစွန်းဖြစ်သော အနာဂတ်ဘဝ, အနာဂတ်ခန္ဓာရှိသည်ဟု မသိမြင်ခြင်းသည် အပရန္တ၌ တွေ့ဝေသည် မည်၏။

(၇) ပုဗ္ဗန္တာပရန္တ။ သံသရာ၏ရှေ့အစွန်း အတိတ်ခန္ဓာကို ၎င်း၊ နောက်အစွန်း အနာဂတ်ခန္ဓာကို ၎င်း၊ ရှေ့နောက် အစွန်း အလယ်ပစ္စုပ္ပန်ခန္ဓာကို ၎င်း ရှိ၏ဟု မသိမြင်ခြင်းသည် ပုဗ္ဗန္တာပရန္တ၌ တွေ့ဝေသည်မည်၏။

(၈) ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်။ အဝိဇ္ဇာကြောင့် သင်္ခါရ ဖြစ်သည်၊ သင်္ခါရကြောင့် ဝိညာဏ်ဖြစ်သည် စသည်ဖြင့် ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါတို့နှင့် မပတ်သက် မစပ်ရှက် ဝဋ်ဒုက္ခသက်သက်စစ်စစ် ကြောင်း ကျိုးဆက်၍ ဖြစ်သည်ကိုပင် လူဖြစ်သည်, နတ်ဖြစ်သည်, ဗြဟ္မာဖြစ်သည် စသည်ကို ၎င်း၊ (၀၁) သူ့ကြောင့်ဖြစ်သည် ငါ့ကြောင့်ဖြစ်သည် (၀၁) ထာဝရဘုရားဘန်ဆင်း၍ဖြစ်သည်(၀၁)မြဲသည် ချမ်းသာသည် အစိုးရသည် (၀၁)ငါ့ကိုယ် ငါ့ဟာ ငါဖြစ်သည် (၀၁) အကြောင်းမရှိ အလိုလိုဖြစ်သည် အလိုလိုပျက်သည် စသည်ဖြင့် ၎င်း မှတ်ထင်ခြင်းသည် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ၌ တွေ့ဝေသည် မည်၏။

၂၀၆ ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း (ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

တဘန်-စုတိ၊ ပဋိသန္ဓေ၊ သံသရာ၊ သင်္ခတလက္ခဏာ၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်၊ ဤငါးဌာန၌ တွေ့ဝေသောသူသည် သင်္ခါရသုံးပါးကို ပြုသည်ဟု အဋ္ဌကထာ၌ဆိုရာ-

(၁) စုတိ။ ရုပ်နာမ်တို့၏ အကြောင်းအားလျော်စွာ ဖြစ်ပျက်ခြင်းသည် မရဏံစုတိ မည်၏။ (ဝါ) သေသည်မည်၏။ ဤအနေမျှသာယူရမည်ကို သတ္တဝါသေသည် ငဖြူ-ငမဲ သေသည်ဟု ဒေသနာတော်ကိုလွန်၍ ယူခြင်းသည် စုတိ၌ တွေ့ဝေသည်မည်၏။

(၂) ပဋိသန္ဓေ။ ရုပ်နာမ်တို့၏ အကြောင်းအားလျော်စွာ ဖြစ်ခြင်းသည် ဇာတိပဋိသန္ဓေနေသည် မည်၏။ ဤအနေမျှသာယူရသည်ကို သတ္တဝါဖြစ်သည် မွေးဖွားသည်ဟုဒေသနာတော်ကိုလွန်၍ ယူခြင်းသည် 'ပဋိသန္ဓေ၌ တွေ့ဝေသည်မည်၏။

(၃) သံသရာ။ ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတ်တို့၏ကြောင်းကျိုး ဆက်စပ် မပြတ်ဖြစ်ခြင်းသည် သံသရာမည်၏။ ဤအနေမျှ ယူရမည်ကို လူ-နတ်-ဗြဟ္မာ သတ္တဝါအပေါင်းသည် တဘဝမှတဘဝသို့ ပြောင်းသွားကျင်လည်၏ဟု လွန်၍ယူခြင်းသည် သံသရာ၌ တွေ့ဝေသည်မည်၏။

(၄) သင်္ခတလက္ခဏာ။ စိတ်ဟူသော သင်္ခတ တရားသည် သိခြင်းလက္ခဏာရှိ၏။ စေတသိက်ဟူသော သင်္ခတ တရားသည် ထိခြင်း၊ ခံစားခြင်း စသော လက္ခဏာရှိ၏။ ရုပ်ဟူသော သင်္ခတ တရားသည်၊ ခက်မာ၊ ဖွဲ့စည်း၊ ပူအေး၊ ထောက်ကန်ခြင်း စသော လက္ခဏာရှိ၏။ ဤကား-သဘာဝလက္ခဏာမည်၏။ စိတ်၊ စေတသိက် ရုပ် သင်္ခတ တရားသည် အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တ လက္ခဏာရှိ၏။

ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း (ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

ဤကား-သာမညလက္ခဏာမည်၏။ ဤလိုဤပုံ-သဘာဝလက္ခဏာ သာမညလက္ခဏာ နှစ်ပါးကိုမသိဘဲ ငါ့ကိုယ်၊ ငါ့ဟာ၊ ငါ့ဟု (၀၇) မြဲ၏၊ ချမ်းသာ၏၊ အစိုးရ၏၊ တင့်တယ်၏ဟု ဒေသနာတော် ကို လွန်၍ ယူခြင်းသည် သင်္ခတလက္ခဏာ၌ တွေ့ဝေသည်မည်၏။

(၅) ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်၌ တွေ့ဝေပုံမှာ နောက်က ပြဆိုခဲ့တဲ့ အတိုင်း သိလေပါတော့။

၂။ သင်္ခါရ။

၃။ (x) “ကုသလာကုသလ ဟု၊ ရှိကြစေတနာ၊ နောဝိသာ၊ သင်္ခါရဟုခေါ်။

အဓိပ္ပာယ်မှာ....ကမကုသိုလ်စေတနာ ၈-ခု၊ အကုသိုလ် စေတနာ ၁၂-ခု၊ ရူပကုသိုလ်စေတနာ ၅-ခု၊ အရူပကုသိုလ် စေတနာ ၄-ခု၊ ပေါင်း ၂၉-ခုကို သင်္ခါရ ခေါ်ဆိုရသည်ဟု ဆိုလိုသည်။ နောဝိသာ၌-နောက(၉)၊ ဝိသာက(၂၀)၊ ၂၉-ဟု ယူလေ။ သို့ရာတွင် ဤ၌ သင်္ခါရအရမှာ-ပဋိသန္ဓေအခါ ဥဒ္ဓစ္စ စေတနာကိုကြည့် ပဋိသန္ဓေ ပဝတ္တိအခါ အဘိညာဏ်စေတနာကို ကြည့်၍ ယူလေ။ (ဤကား-အမှာ)

၄။ (x) “ကမ ရူပ၊ ကုသလ စေတနာ၊ တေရသာ၊ ပုညဘိသင်္ခါရခေါ်။”

အဓိပ္ပာယ်မှာ....ကမကုသိုလ် စေတနာ ၈-ခု၊ ရူပကုသိုလ် စေတနာ ၅-ခု၊ ပေါင်း ၁၃-ခုကို ပုညဘိသင်္ခါရ ဆိုသည်ဟု ဆိုလိုသည်။ တေရသ၌-တေက (၃)၊ ရသ-က(၁၀) ၁၃-ဟု ဆိုလိုသည်။ သင်္ချာဂဏနာနည်းဖြစ်၍ ပြောင်းပြန် ပြန်၍ ယူလေ။

၂၀၈ ခန္ဓာဒီပကာသနီကျမ်း(ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

၅။ (x) “အကုသလ စေတနာ၊ အပုညာဘိသင်္ခါရ၊ အရူပမှာ၊ အာနေဉ္ဇာ၊ သုံးဖြာ သင်္ခါရ။”

အဓိပ္ပာယ်မှာ....အကုသိုလ်စေတနာ ၁၂-ခုကို အပုညာဘိသင်္ခါရ၊ အရူပကုသိုလ်စေတနာ ၄-ခုကို အာနေဉ္ဇာဘိသင်္ခါရ ခေါ်ဆိုသည်ဟု ဆိုလိုသည်။

၆။ (x) “ကာယသင်္ခါရ၊ ဝစီသင်္ခါရ၊ စိတ္တသင်္ခါရ၊ ဤသုံးဝ၊ သင်္ခါရ တနည်းခေါ်။”

၇။ (x) “ကာယကံ စေတနာ၊ သုံးပါးမှာ၊ ကာယ သင်္ခါရခေါ်။”

၈။ (x) “ဝစီကံ စေတနာ၊ လေးပါးမှာ၊ ဝစီသင်္ခါရ ခေါ်။”

၉။ (x) “မနောကံ စေတနာ၊ သုံးပါးမှာ၊ စိတ္တသင်္ခါရ ခေါ်။”

အဓိပ္ပာယ်မှာ....ကာယကံ သုံးပါးကို၊ ကာယသင်္ခါရ ခေါ်သည်၊ ဝစီကံ လေးပါးကို ဝစီသင်္ခါရ ခေါ်သည်၊ မနောကံ သုံးပါးကို စိတ္တသင်္ခါရခေါ်သည်ဟု ဆိုလိုသည်။

တနည်းဆိုရသော် ကာမကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်စေတနာ ၂၀ကို ကာယဒွါရ၌ဖြစ်သောအခါ ကာယသင်္ခါရခေါ်ဆို၍ ဝစီဒွါရ၌ ဖြစ်သောအခါ ဝစီသင်္ခါရခေါ်ဆိုပြီး လောကီကုသိုလ် အကုသိုလ်စေတနာ ၂၉-ခုကို မနောဒွါရ၌ဖြစ်သောအခါ စိတ္တသင်္ခါရ ခေါ်ဆိုရသည်ဟု ဆိုလိုသည်။

ခန္ဓာဒီပကာသနီကျမ်း(ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

၃။ ဝိညာဏ်။

၁၀။ (x) “သန္ဓေဝိပါ၊ နောဒသာနှင့်၊ ပဝတ္တိဝိပါ၊ ဗာတ္တိံ သာ၊ ဝိညာဏ ဟုခေါ်။”

အဓိပ္ပာယ်မှာ-အဆိုပါသင်္ခါကြောင့် ပဋိသန္ဓေစိတ်ကျေနုသိသ ဟုဆိုအပ်သော ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်၊ လောကီဝိပါဏ် ဗာတ္တိံ သဟု ဆိုအပ်သော ဝိပါဏ်ဝိညာဏ်၊ စိတ်တခုယုတ်ကိုးဆယ်(၈၉)ဟု ဆိုအပ်သော နာမ်ဝိညာဏ်ဖြစ်၏ဟု ဆိုလိုသည်။

နောဒသာ၌-နောက(၉)၊ ဒသာ က(၁၀)၊ = ၁၉ ဟုဆိုလို သည်။ ဗာတ္တိံ သ၌-ဗာတ်က(၂)၊ တိံ သ က(၃၀) = ၃၂ ဟု ဆိုလိုသည်။

ထို့တွင်၊ ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ် ၁၉-ဆိုသည်မှာ ဥပေက္ခာ သန္တိရုဏ ၂-ပါး၊ မဟာဝိပါဏ် ၈-ပါး၊ မဟဂ္ဂုတ်ဝိပါဏ် ၉-ပါး ပေါင်း ၁၉-ခုကို ဆိုလိုသည်။

လောကီဝိပါဏ် ဗာတ္တိံ သဆိုသည်မှာ-အကုသလဝိပါဏ် ၇ခု အဟိတ်ကုသလဝိပါဏ် ၈-ခု၊ မဟာဝိပါဏ် ၈-ခု၊ ရူပဝိပါဏ် ၅-ခု၊ အရူပဝိပါဏ် ၄-ခု၊ ပေါင်း ၃၂-ခုကို ဆိုလိုသည်။

စိတ်တခုယုတ်ကိုးဆယ်ဆိုတဲ့ နာမ်ဝိညာဏ်မှာ သိသာထင်ရှားပြီ။

ထို့တွင်၊ ဥဒ္ဓစ္စကြည့် အကုသိုလ်စေတနာ ၁၁-ခုကြောင့် အပါယ်လေးဘုံတို့၌ ဒုဂ္ဂတိအဟိတ်ပဋိသန္ဓေတခုဖြစ်သည်။ ကာမ ကုသိုလ် စေတနာ ၈-ခုကြောင့် ကာမသုဂတိ ၇-ဘုံတို့၌ သုဂတိ

၂၁၀ ခန္ဓာဒိပကာသနီကျမ်း(ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

အဟိတ်ပဋိသန္ဓေ တခု၊ ဒွိဟိတ်ပဋိသန္ဓေ ၄-ခု၊ တိဟိတ်ပဋိသန္ဓေ ၄-ခု၊ ပေါင်း ၉-ခုဖြစ်သည်။ ရူပကုသိုလ်စေတနာ ၅-ခုကြောင့် ရူပ ၁၅-ဘုံတို့၌ ရူပတိဟိတ်ပဋိသန္ဓေ ၅-ခုဖြစ်သည်။ အရူပကုသိုလ် စေတနာ ၄ - ခုကြောင့် အရူပ ၄-ဘုံတို့၌ အရူပတိဟိတ်ပဋိသန္ဓေ ၄-ခုဖြစ်သည်။ အကျယ်ဖြစ်ပုံ သိလိုလျှင် သင်္ခါရကြောင့် ဝိညာဏ်ဖြစ်ပုံက ရှင်းပြခဲ့ပြီးပြီ။ အလိုရှိပါလျှင် ၎င်း၌ပြန်၍ ကြည့်ရှုပါလေ။

၄။ နာမ် ရုပ်။

၁၁။ (x) “စေတသိနာမ်၊ ကမ္မဇံရုပ်၊ နှစ်တန်ထုတ်၊ နာမ်နှင့် ရုပ်ဟု ခေါ်သတည်း။”

အဓိပ္ပာယ်မှာ....ဤ၌ နာမ်အရ စေတသိက်ဒေသညာသင်္ကေတိယူ။ ရုပ်အရ ကံ၊ စိတ်၊ ဥတု၊ အာဟာရ၊ ဤစတုသမုဋ္ဌာနိကရုပ် ၂၈ ခုကိုယူ။ ဤ၌ ဝိညာဏ်ကြောင့် နာမ် ရုပ် ဖြစ်သည်ဆိုသည်မှာ- ပဉ္စဝေါကာရဘုံအတွက်သာ နာမ်ရုပ် အပြည့်အစုံ ဖြစ်သင့်ရာ ဖြစ်နိုင်ကြသည်။ စတုဝေါကာရဘုံအတွက်မှာ နာမ်ခန္ဓာ လေးပါးသာ ဖြစ်သည်။ ရုပ်မဖြစ်။ ဧကဝေါကာရဘုံအတွက်မှာ ဇီဝိတနဝက ကလင်္ဂရုပ်သာဖြစ်သည်။ နာမ်မဖြစ်ဟုအထူးကွက်၍ သိလေ-မှတ်လေ။ ဆိုလိုရင်းမှာ ဧက၊ စတု၊ ပဉ္စခု၍ ယူဟု ဆိုလိုသည်။

ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း (ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း) ၂၁၁

၅။ သဠာယတန။

၁၂။ (x) “အဇ္ဈတ္တိကာ၊ ဆအာယတန၊ သဠာယတနဟု ခေါ်။”

အဓိပ္ပါယ်မှာ....ဤ၌ ဆ ကာယတန၊ အာယတန ၆-ပါးအရ မျက်စိ၊ နား၊ နှာ၊ လျှာ၊ ကိုယ်၊ စိတ် (ဝါ) စက္ခာယတန၊ သောတာယတန၊ သာနာယတန၊ ဇိဝှိယတန၊ ကာယာယတန၊ မနာယတန ဤအာယတန ၆-ပါးကို ကိုယ်တိုင်း၌ဖြစ်ကြသော အာယတန များ ဖြစ်ကြ၍ အဇ္ဈတ္တိကာယတန ဟု ခေါ်ဆိုရသည်။

အစဉ်အတိုင်း မျက်စိကြည်ရုပ်ကို စက္ခာယတန ဆိုသည်။ ထို့အတူ နားအကြည်၊ နှာခေါင်းအကြည်၊ လျှာအကြည်၊ ကိုယ်အကြည်၊ နှလုံးအကြည်ရုပ်ကို သောတာယတန၊ သာနာယတန၊ ဇိဝှိယတန၊ ကာယာယတန၊ မနာယတန ဆိုသည်ဟု သိလေ။

ဤ၌ ကိုယ်တိုင်းအဇ္ဈတ္တိကာယတနနှင့် ဆက်စပ်၍ ဗာဟိရာယတန ခေါ် အပြင်အာယတန—ရူပါရုံ၊ သဒ္ဒါရုံ၊ ဂန္ဓာရုံ၊ ရသာရုံ၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ၊ ဓမ္မာရုံတို့ကိုလည်း သိလေဦး။ အဇ္ဈတ္တိကာယတန ခြောက်ပါးမှာ အခံဝတ် ဖြစ်၍ ဗာဟိရာယတနခြောက်ပါးမှာ အတိုက်ဝတ် များဖြစ်ကြပြီး၊ စက္ခုဝိညာဏ်၊ သောတဝိညာဏ်၊ သာနဝိညာဏ်၊ ဇိဝှိဝိညာဏ်၊ ကာယဝိညာဏ်၊ မနောဝိညာဏ် တို့မှာ အပွင့်ဝတ် အပေါ်ဝတ်များ ဖြစ်ကြသည်ကိုလည်း ဆက်လက်၍ သိရှိပါလေဦး။ ရှေ့၌ ထင်ရှားပါလိတံ။

၂၁၂ ဓန္ဒာဒိပကာသနိကျမ်း(ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

၆။ ဖ သ ဟ ။

၁၃။ (x) “စက္ခုသမ္ဘာ၊ သောတသမ္ဘာ၊ ဃာနသမ္ဘာ၊ ဇိဝှိ
သမ္ဘာ၊ ကာယသမ္ဘာ၊ မနောသမ္ဘာ၊ ဤ
ခြောက်ပါး ဖ သ ဟ ဤ ခေါ် ။”

အဓိပ္ပါယ်မှာ- ဤ၌ ဖ သ ဤခြောက်ပါးအရ စက္ခုဝိညာဏ်ဒွေ၌
ရှိသော ဖ သ စေတသိက် ခေါ်သော စက္ခုသမ္ဘာ၊ ထို့အတူ
သောတဝိညာဏ် ဒွေ၊ ဃာနဝိညာဏ် ဒွေ၊ ဇိဝှိဝိညာဏ် ဒွေ၊
ကာယဝိညာဏ်ဒွေရှိသော ဖ သ စေတသိက်ခေါ်သော သောတ
သမ္ဘာ၊ ဃာနသမ္ဘာ၊ ဇိဝှိသမ္ဘာ၊ ကာယသမ္ဘာ၊ ကြွင်းသော
လောကီဝိပါက် ဗာတ္တိ သ ၌ ရှိသော ဖ သ စေတသိက် ၂၂-ခု
ဟူသော မနောသမ္ဘာ(ဝါ) မနောဓာတ် ၃-ခု၊ မနောဝိညာဏ
ဓာတ် ၇၆-ခုရှိသော ဖ သ စေတသိက် ၇၆-ဟူသော မနော
သမ္ဘာတို့ကို ယူလေ။

၇။ ဝေဒနာ ။

၁၄။ (x) “စက္ခုသမ္ဘာဇာဝေဒနာ၊ သောတသမ္ဘာဇာ
ဝေဒနာ၊ ဃာနသမ္ဘာဇာ ဝေဒနာ၊ ဇိဝှိ
သမ္ဘာဇာဝေဒနာ၊ ကာယသမ္ဘာဇာဝေဒနာ၊
မနောသမ္ဘာဇာဝေဒနာ၊ ဤခြောက်ဖြာကို
ဝေဒနာဟုခေါ် ။”

အဓိပ္ပါယ်မှာ.... သူ့ခ၊ ဒုက္ခ၊ ဥပေက္ခာ ခေါ်သော ဝေဒနာ
၃-ပါး၊ (ဝါ) စက္ခုဝိညာဏ်ဒွေ၌ ရှိသော ဝေဒနာစေတသိက်

ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း(ပဒ္မိစ္ဆသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း) ၂၁၃

၂-ခုခေါ်သော စက္ခုသမ္ဘူယဇာဝေဒနာ၊ ထို့အတူ-သောတ
ဝိညာဏ်ဒေ၊ ဃာနဝိညာဏ်ဒေ၊ ဇိဝှိဝိညာဏ်ဒေ၊ ကာယဝိညာဏ်
ဒေ၌ရှိသော ဝေဒနာစေတသိက် ၂-ခု ခေါ်သော သောတ
သမ္ဘူယဇာဝေဒနာ၊ ဃာနသမ္ဘူယဇာဝေဒနာ၊ ဇိဝှိသမ္ဘူယဇာ
ဝေဒနာ၊ ကာယသမ္ဘူယဇာဝေဒနာ၊ ကြွင်းသော လောကီဝိပါက်
ဗာတ္တိံ သ၌ရှိသော ဝေဒနာစေတသိက် ၂၂-ခုခေါ်သော မနော
သမ္ဘူယဇာဝေဒနာ (၀၇) မနောဓာတ် ၃-ခု၊ မနောဝိညာဏ
ဓာတ် ၇၆-ခု၌ရှိသော ဝေဒနာစေတသိက် ၇၆-ခု ခေါ်သော
မနောသမ္ဘူယဇာဝေဒနာတို့ကို ယူလေ။

၈။ တဏှာ။

၁၅။ (x) “တဏှာသုံးတန်၊ အာ၊ ကာ၊ သန်နှင့်၊ ပွားရန်
မြောက်စစ်၊ တရားရှစ်ဖြာ၊ အကျယ်လာ၊ တဏှာ
ဟူ၍ ခေါ်သတည်း။”

အဓိပ္ပါယ်မှာ...ဤ၌ တဏှာအစစ်(၁၀၀)ကား-ကာမတဏှာ
ဘဝတဏှာ၊ ဝိဘဝတဏှာ၊ ဤတဏှာသုံးပါးကိုမူတည်၍ ရူပါရုံ
သဒ္ဓါရုံ၊ ဂန္ဓာရုံ၊ ရသာရုံ၊ ဖောဠဗ္ဗာရုံ၊ ဓမ္မာရုံခေါ်သော အာရုံ
ခြောက်ပါးနှင့်မြောက် (၁၀)ဖြစ်၏။ ၎င်းကို အတိတ်၊ အနာဂတ်
ပစ္စုပ္ပန်ခေါ်သော ကာလသုံးပါးနှင့် မြှောက် (၅၄) ဖြစ်၏။
၎င်းကို အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၊ ဗဟိဒ္ဓသန္တာန်ခေါ်သော သန္တာန် ၂-ပါး
နှင့်မြောက် တဏှာအစစ်(၁၀၀) ဖြစ်၏ဟု ဆိုလိုပေသည်။

၂၁၄ ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း (ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

မှတ်ချက်။ ။ အဆိုပါ တဏှာသုံးပါးတို့တွင် ကာမတဏှာ ဆိုသည်မှာ ငါးပါးအာရုံ ကာမဂုဏ်တို့၌ တပ်မက်သော (တဏှာလောဘ)ကို ကာမတဏှာဆိုသည်။ သဿတဒိဋ္ဌိ နှင့် ယှဉ်သော တဏှာကို ဘဝတဏှာ ဆိုသည်။ ဥစ္ဆေဒ ဒိဋ္ဌိနှင့်ယှဉ်သော တဏှာကို ဝိဘဝတဏှာဆိုသည်။

ထပ်မံရှင်းလင်းချက်။ ။ (ဆက်မှား) သဿတဒိဋ္ဌိနှင့် ယှဉ်သော တဏှာဆိုသည်မှာ ရူပဘဝ, အရူပဘဝကို ရလို့ ရောက်လို့ သောတဏှာကိုဘဝတဏှာဆိုသည်ဟုသိလေ (ပြတ်မှား) ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိနှင့်ယှဉ်သော ဝိဘဝတဏှာဆိုသည်မှာ အပဝဂ္ဂ ဘဝင်ခေါ်သော နေဝသညာနာသညာယတနာဟုံသည် နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့၏ ကျင်လည် ကျက်စားရာဖြစ်၍ သင်္ခါရမကင်းသေးသောကြောင့် နိဗ္ဗာန်မဟုတ်သေးဘဲ လျက် နိဗ္ဗာန်ဟုတပ်မက်သော တဏှာကို ဝိဘဝတဏှာ ဆိုသည်ဟု သိလေ-မှတ်လေ။

အထူးမှတ်ရန်မှာ—ဝေဒနာကြောင့် တဏှာဖြစ်သည် ဆိုရာ-ပုထုဇဉ်သေက္ခ တို့မှာသာ ဖြစ်ထိုက်သရွေ့ဖြစ်ကြ လေသည်။ အသေက္ခဖြစ်သော ရဟန္တာတို့မှာ ဝေဒနာ ကြောင့် တဏှာဆက်၍မဖြစ်ပါ။ အကြောင်းသော်ကား အရဟတ္တမဂ်ခဏက တဏှာကို အကြွင်းမဲ့ပယ်ခဲ့ပြီး ဖြစ် သောကြောင့်ပေတည်း။ ပုထုဇဉ်ပင် ဖြစ်သော်လည်း ဗဟုသုတ ရှိ၍ ယောနိသော လက်ကိုင်ရှိသော်၎င်း၊ ဝိပဿနာရုမှတ်မှုဖြင့် ဆိုပိတ်၍ ထားနိုင်ခဲ့သော်၎င်း၊ (ဒိဋ္ဌေဒိဋ္ဌမတ္တံ)အရ ဝေဒနာဖြစ်တိုင်း တဏှာမဖြစ်ပေ။

ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း (ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း) ၂၁၅

ထိုသို့မဟုတ် ဗဟုသုတမရှိ၍ အယောနိသော ဝင်ခဲ့ ပါလျှင် ဝေဒနာဖြစ်တိုင်း တဏှာ ဆက်၍ဆက်၍ ဖြစ် တတ်လေသည်။ ဤကား-အထူးတည်း။

ဤ၌(အပဝဂ္ဂ)အရာ၊ အပဝဇ္ဇန္တိ သင်္ခါရာ တေသာတိ အပဝဂ္ဂေါ၊ (ဓာန်၊ ငို၊ ဂ)ရာမုဒတာဠာရာဒီနံ ဝိယ အရူပ လောကေ၊ နိဂဏှာနံဝိယ လောကထူပိကာယအပဝဂ္ဂေါ တိဂဟဏံ (အဘိ၊ ငွ၊ ၂:ဂ ၂) နှင့် အညိ၊ ရာမ၊ ဥဒက၊ အာဠာရ ရသေ့ စသည်တို့ကဲ့သို့ အရူပဘုံကို မောက္ခ နိဗ္ဗာန်ဟု စွဲလမ်းခြင်းအယူမှားတည်း။

၉။ ဥပါဒါန်။

၁၆။ (x) “အားကြီး၍ လာ၊ ယင်းတဏှာ၊ ဥပါဒါန်ဟု ခေါ်။”

အဓိပ္ပာယ်မှာ....ဤ၌ အားနည်းသော တဏှာသည် တဏှာ သာမညသာမည်၏။ အားကြီးသော တဏှာသည် ဥပါဒါန် မည်၏။ ဥပမာ—ဘားကို မြေ ခဲသကဲ့သို့၊ ကြွက်ကို ကြောင် ခဲ သကဲ့သို့ မလွတ်နိုင်ဘဲ မလွတ်တန်း အာရုံကိုစွဲလမ်းသော တဏှာ သည် ဥပါဒါန်မည်၏။

ဥပမာ တနည်းဆိုသော်-လောက၌ “ဖွတ်ကြီးက-မိကျောင်း ဖြစ်၏၊ တစ္ဆေကြီးက-ဥပက ဖြစ်၏” ဆိုသကဲ့သို့ပေတည်း။ ဤ၌ ဖွတ်နှင့် တဏှာ တူ၏၊ မိကျောင်းနှင့် ဥပါဒါန် တူ၏၊ တစ္ဆေနှင့် တဏှာ တူ၏၊ ဥပက နှင့် ဥပါဒါန် တူ၏၊ တရားကိုယ်အရမှာ တဏှာလည်း-လောဘ၊ ဥပါဒါန်လည်း-လောဘ ပင် ဖြစ်သည်။ ဤကား-တဏှာနှင့် ဥပါဒါန် အထူးတည်း။

၂၁၆ ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း(ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

၁၀။ ၁၀။

၁၇။ (×) “စေတနာ၊ ကမ္မဘဝ၊ ဝိပါက၊ ကဋတ္တ၊ ဥပပတ္တိဘဝ၊ ထိုနှစ်၊ ဘဝအရခေါ်။”

အဓိပ္ပာယ်မှာ....ကုသိုလ်, အကုသိုလ်စေတနာကို ကမ္မ ဘဝ ဆိုသည်။ ထိုကံသည် ဖြစ်စေအပ်သော ဝိပါက ကဋတ္တာရုပ်ကို ဥပပတ္တိဘဝ ဆိုသည်။

ထင်ရှားစေဦးအံ့ - ကာမုပါဒါနိ အရင်းခံကြောင့် ကာမ (၁၁)ဘုံ၌ ဖြစ်စေတတ်သော ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကံကို ပြုလုပ် တတ်၏။ ထိုကံသည် ကမ္မဘဝ မည်၏။ ထိုကံသည် ဖြစ်စေအပ် သော (ဝါ) ထိုကံကြောင့်ဖြစ်သော ကာမ(၁၁)ဘုံ၌ဖြစ်သော ရုပ်နာမ် ခန္ဓာခေါ်သော ဝိပါက ကဋတ္တာရုပ်သည် ဥပပတ္တိဘဝ မည်၏။ ထို့အတူ ရူပ(၁၆)ဘုံ၌ဖြစ်စေတတ်သော ရူပကုသိုလ်ကံ ငါးခုသည် ကမ္မဘဝ မည်၏။ ထိုကံသည် ဖြစ်စေအပ်သော ရူပ (၁၆)ဘုံ၌ ဖြစ်သော ဝိပါက ကဋတ္တာရုပ်သည် ဥပပတ္တိဘဝ မည်၏။ ထို့အတူ-အရူပ (၄) ဘုံ၌ ဖြစ်စေတတ်သော အရူပ ကုသိုလ်ကံ(၄)ခုသည် ကမ္မဘဝ မည်၏။ ထိုကံသည်ဖြစ်စေအပ် သော အရူပ(၄)ဘုံ၌ဖြစ်သော ဝိပါကနာမက္ခန္ဓာသည် ဥပပတ္တိ ဘဝ မည်၏။

ထို့ကြောင့် “တဉ္စိ ကာမုပါဒါနပစ္စယာ ကာမဘဝနိဗ္ဗတ္တကံ ကမ္မံ ကရိယတိ၊ သော ကမ္မဘဝေါ၊ တဒဘိနိဗ္ဗတ္တာ ခန္ဓာ ဥပပတ္တိဘဝေါ၊ သေ နယော ရူပါရူပဘဝေသု။” ဟူသော သမ္မောအဋ္ဌကထာကို ထောက်လေ။

ခန္ဓာဒိပဏာသနိကျမ်း(ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

၁၁/၁၂။ ဇာတိ ဇရာ မရဏ။

၁၈။ (x) “ဥပပတ္တိမည်ရ၊ ယင်းဘဝ၏၊ ခန္ဓာအစဉ်၊ ဥ-ဌိ-ဘင်
ကို၊ ခဲ့ငင်ဝေငှ၊ သုံးမည်ပြု၊ ဇာတိ၊ ဇရာ၊ မရဏ
ခေါ်။”

အဓိပ္ပါယ်မှာ.... ဤဝိပါက် နာမက္ခန္ဓာ ခေါ်သော ဥပပတ္တိ
ဘဝ၏ ခန္ဓာအစဉ်၌ တခုသောဘဝ ပဋိသန္ဓေမှ စုတိကျအောင်
ခဏတိုင်း ခဏတိုင်းတို့၌ ရှေးဦးစွာ ဘွားခနဲဖြစ်ပေါ်လာသော
ရုပ်နာမ်ကို “ဥပါဒ်” ခေါ်သည်။ ခဏချင်း ရင့်ကျက်သွားသည်
ကို “ဌိ” ခေါ်သည်။ ဖြတ်ခနဲ ရပ်စဲ ချုပ်ပျောက်သွားသည်ကို
“ဘင်” ခေါ်သည်ဟု သုံးမည်ခွဲဝေ၍ ပြရာ-အဆိုပါ ရုပ်နာမ်တို့၏
ဖြစ်ဆဲအခိုက် ဥပါဒ်သည် ဇာတိ မည်၏။ ရင့်ဆဲအခိုက် ဌိသည်
ဇရာ မည်၏။ ပျက်ဆဲအခိုက်ဘင်သည် မရဏ မည်၏ဟု ဆိုလိုသည်။
သို့ရာတွင် ဥပပတ္တိဘဝကို ဇာတိဟူ၍ ၎င်း၊ ၎င်းဇာတိ၏ ဆံဖြူ
သွားကျိုးခြင်း စသည်ကို ဇရာ-ဟူ၍ ၎င်း၊ စုတေ မနေသေရခြင်း
ကို မရဏ-ဟူ၍ ၎င်း ယူလေ သိလေမှတ်လေဟူလို။

၁၃။ သောက-စသည်။

၁၉။ (x) “ဒေါမနဿဝေဒနာ၊ သောကဟုသိ၊ ပရိဒေဝါ
သုဒ္ဓါ၊ ဒုက္ခကာယိကာ စေတသိကာ၊ ဒေါနမဿ
ဥပါယာသ၊ ပဋိဃာ၊ အစဉ်လာ၊ ပဋိစ္စ ၏
ကျိုးဆက်ခေါ်။”

၁၈၀ ခန္ဓာဒီပဏာသနီကျမ်း(ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

အဓိပ္ပါယ်မှာ...ဤ၌ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် အင်္ဂါ ၁၂-ပါးတို့တွင် မပါဝင်သော ဇာတိ၏ မုချမဟုတ်သော အကျိုးဆက်မျှသာ ဖြစ်၍ သံသရာစက် တဘန်ဆက်၍လည်ပုံကို စပ်မိရုံသာ ပြဆို ဟောကြားတော်မူသော သောက, ပရိဒေဝ, ဒုက္ခ, ဒေါမနဿ, ဥပါယာသတို့၏အရမှာ ဥာတီ, ဘောဂ, ရောဂ, သီလ, ဒိဋ္ဌိဗျသန ခေါ်သော ပျက်စီးခြင်း တရားငါးပါးတို့နှင့် တွေ့ဆုံကြုံကြိုက် ကြတဲ့ခါ၊ မအေး မအေး တနှေးနှေးနှင့် ပူဆွေးနေရသော ကိုယ်တွင်း၌ ပူလောင် နေသော ဒေါသမူဒေ၌ ယှဉ်သော ဒေါမနဿဝေဒနာကို သောက ဆိုသည်။

တဘန်—အဆိုပါ ပျက်စီးခြင်းငါးပါးတို့ကြောင့်ပင် သူ-ငါ တို့၏ ကိုယ်တွင်း၌ မီးကျိုးခဲမီးပြင်းပြင်းနှင့် ချက်အပ်သော ဆီ သည် အိုးတွင်းတွင်သာ မနေနိုင်တော့ဘဲ အိုးအပြင်အထက်သို့ လျှံတက်ဝေလာသကဲ့သို့၊ ထို့ အတူ-မခံမရပ်နိုင် လူးလိမ့်ငိုကြေး မြည်တမ်းရခြင်း စိတ္တဇဝိပလ္လာသ သဒ္ဓရုပ်ကို ပရိဒေဝ ဆိုသည်။

တဘန်—ဒုက္ခသဟဂုတ် ကာယဝိညာဏ်စိတ်နှင့် ယှဉ်သော ကိုယ်၏ဆင်းရဲခြင်းဟုဆိုအပ်သော ဝေဒနာစေတသိက်ကို ဒုက္ခ ဆိုသည်။

တဘန်—ဒေါသမူဒေ၌ ယှဉ်သော စိတ်၏ ဆင်းရဲခြင်းဟုဆို အပ်သော ဝေဒနာစေတသိက်ကို ဒေါမနဿ ဆိုသည်။

တဘန်—ကိုယ်စိတ်အတွင်း၌ ပြင်းစွာပူပန်သော အဆိုပါ ဒေါမနဿဝေဒနာကိုပင် ဥပါယာသ ဆိုသည်။

ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း (ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း) ၂၁၉

ဆောင်ပုဒ်လင်္ကာ.... “မီးညှင်းနှင့် ချက်၊ အိုးခွက်၌ဆူ၊ ဆီအတူ၊
တုင်းပူသောက မှတ်။

မီးပြင်းနှင့်ချက်၊ အိုးပြင်ထွက်သည့်၊ ဆီတူဘီ၊
ပရိဒေဝ မှတ်။

အိုး၌ကျန်ကြင်း၊ အိုးတုင်း၌တည်၊ ကုန်ခမ်း
ဆီ၊ တူညီဥပါယာသ မှတ်။”

သောက၊ ပရိဒေဝ၊ ဥပါယာသ။

ထိုတိုင် မီးညှင်းညှင်းနှင့် ဆီကိုချက်တဲ့ခါ အိုးတုင်းမှာ ဆူ
နေတဲ့ ဆီနှင့် သောက တူသည်။

မီးပြင်းနှင့် ဆီချက်တဲ့ခါ အိုးအပြင်သို့ ထွက်လာတဲ့ ဆီနှင့်
ပရိဒေဝ တူသည်။

အိုးအပြင်ကို မထွက် မဝေနိုင်တော့ဘဲ အိုးတုင်းမှာသာ
ဆူပွက်ကုန်ခမ်းသွားသော ဆီနှင့် ဥပါယာသ တူသည်ဟု ဆိုလို
သည်။

၂၀။ (x) “ကာလသုံးဖြာ၊ အင်္ဂါဒွါဒသ၊ ဝိသတာကာရာ၊
သုံးဖြာစပ်မှု၊ လေးခုအလွှာ၊ တိဝဋ္ဌာ၊ မူလာ
ဒွယ ရှိသတည်း။”

အဓိပ္ပာယ်မှာ—၎င်းလင်္ကာအရ “တတ္ထတယော အဒ္ဓါ၊ ဒွါဒ
သင်္ဂါနိ၊ ဝိသတာကာရာ၊ တိသန္တိ၊ စတုသင်္ခေပါ၊ တိဏိဝဋ္ဌာနိ၊
ဒွေမူလာနိစ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ” ဟူသော လက်သန်းအဋ္ဌကထာနှင့်

၂၂၀ ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း(ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

အညီ၊ ထိုပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဘုရားခတ်၌ ကာလသုံးဖြာ အင်္ဂါ ဆဲ နှစ်ပါး၊ ခြင်းရာနှစ်ဆယ် သုံး သယ်အစပ်၊ လေးထပ်အလွှာ၊ ဝဋ်မှာ သုံးပါး၊ မူလနှစ်ပါးတို့ကို ပိုင်းခြားဝေဘန်၍ တိတိကျကျ မိမိရရ သိရှိရမည်ဟုဆိုလိုပေသည်။

၂၁။ (x) “အဝိဇ္ဇာသင်္ခါရ၊ အတိတသာ၊ ဇာတိဇရာမရဏ၊ အနာဂတမှတ်၊ လယ်ရပ်ရှစ်ကျန်၊ ပစ္စုပ္ပန်၊ သုံးတန်ကာလ အခွန်ခေါ်။”

(၁) ကာလ ၃-ပါး။

အဓိပ္ပာယ်မှာ....၁။ အဝိဇ္ဇာသင်္ခါရနှစ်ပါးသည် အတိတ်ကာလ မည်၏၊ လွန်ခဲ့ပြီးသော တရားစုဖြစ်သောကြောင့်တည်း။

၂။ ဇာတိဇရာမရဏ သုံးပါးသည် အနာဂတ်ကာလမည်၏၊ လာလတံ့သော တရားစုဖြစ်သောကြောင့်တည်း။

၃။ ဝိညာဏ်၊ နာမ်ရုပ်၊ သဠာယတန၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာ၊ တဏှာ ဥပါဒါန်၊ ဘဝ၊ ရှစ်ပါးသည် ပစ္စုပ္ပန်ကာလ မည်၏၊ ဖြစ်ဆဲ တရားစုဖြစ်သောကြောင့်တည်း။

၂၂။ (x) “အဝိဇ္ဇာ၊ သင်္ခါရ၊ ဝိညာဏ်၊ နာမ်ရုပ်၊ သဠာယတန၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ ဘဝ၊ ဇာတိ၊ ဇရာမရဏ၊ ဒွါဒသ၊ ပဋိစ္စအင်္ဂါခေါ်။”

(၂) အင်္ဂါ ၁၂-ပါး။

အဓိပ္ပာယ်မှာ....အထက်ပါ လင်္ကာအတိုင်း ၁၂-ပါးတို့ကို ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် အင်္ဂါ ၁၂-ပါးဟုဆိုရသည်။ အထူးမှာ-အဝိဇ္ဇာက

ခန္ဓာဒိပကာသနီကျမ်း(ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

စ၍ ဇာတိအထိ တပါးစီ ယူ၊ ရုပ်နှင့် နာမ်ကိုလည်း အင်္ဂါ တပါးတည်းယူ၊ ဇရာနှင့် မရဏကိုလည်း အင်္ဂါတပါးတည်းယူ၊ အကြောင်းကား-ရုပ်နှင့် နာမ်လည်း တပြိုင်နက်ဖြစ်ကြ၍ ခွဲမရ၊ ဇရာနှင့် မရဏလည်း ရင့်ခြင်းနှင့် ပျက်ခြင်းသာဖြစ်၍ တဆက် တည်း တွဲနေသဖြင့် အင်္ဂါတပါးတည်းသာယူရလေသည်။

၂၃။ (x) “သောက အစ၊ ကြွင်းသမျှမှာ၊ သံသရာစက်ပဲ၊ မပြတ်စဲက၊ အမြဲတွေ့ရ၊ နိယာမ၊ အကျိုးဆက်မျှ ခေါ်။”

အကျိုးဆက် ၅-ပါး။

အဓိပ္ပာယ်မှာ....အဆိုပါ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် အင်္ဂါ ၁၂-ပါးတွင် မပါဝင်သော သောက, ပရိဒေဝ, ဒုက္ခ, ဒေါမုနုဿ, ဥပါယာသ, ဤ ငါးဝတို့ကား-ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရား၌ ထည့်၍ ဟောပြောသော်လည်း ၎င်းတို့ကို အင်္ဂါအဖြစ် မရေတွက်ရ၊ အကြောင်းသော်ကား- သောက စသော ဤငါးပါးသည် ဇာတိကြောင့် ဇရာကြောင့် မရဏကြောင့်၎င်း၊ တပါးပါးသော အကြောင်းကြောင့်၎င်း ဖြစ်တတ်လေသည်။

ဘုံအားဖြင့်ဆိုသော်—ကာမ (၁၁)ဘုံ၌သာ အမြဲဖြစ်တတ် သည်၊ ဗြဟ္မာဘုံတို့၌ ဇာတိရှိသော်လည်း သောက စသည်မဖြစ်၊ ထို့ကြောင့် ဇာတိ၏ မုချအကျိုးရင်း မဟုတ်၊ အကျိုးဖျား အကျိုးဆက်မျှသာဖြစ်သည်။

သို့ရာတွင် သောကစသော အာသဝေါတရားများဖြစ်ပါက “အာသဝသမုဒယာ အဝိဇ္ဇာသမုဒယော၊ အာသဝါနံ သမုပ္ပါဒါ အဝိဇ္ဇာ စ ပဝတ္တတိ” နှင့်အညီ၊ အာသာဖြစ်ပြန်ပါက အဝိဇ္ဇာ

၂၂၂ ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း (ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

စသော သံသရာစက်ရဟတ် တဘန်ဆက်စပ်ပြန်ပုံကို ပြုလို၍သာ ထည့်၍ဟောခြင်းဖြစ်သည်ဟု သိလေ-မှတ်လေ။ ထို့ကြောင့် “ဇာတိဓမ္မ၊ မုဗ္ဗုကျိုးဆက်၊ မဖြစ်တုံဘိ၊ သောကာဒိ၊ မထည့် အင်္ဂါမှတ်” ဟု ပညာရှိတို့ပြဆိုခဲ့ပေသည်။

၂၄။ (x) “အဝိဇ္ဇာ၊ သင်္ခါရ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ ကမ္မဘဝ၊ ဤငါးဝ၊ အတိတဟေတုခေါ်။”

၂၅။ (x) “ဝိညာဏ်၊ နာမ်ရုပ်၊ သဠာယတန၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာ၊ ဤငါးဖြာ၊ ပစ္စုပ္ပန် ဖလာခေါ်။”

၂၆။ (x) “တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ ကမ္မဘဝ၊ အဝိဇ္ဇာ၊ သင်္ခါရ၊ ဤငါးဝ၊ ပစ္စုပ္ပန်ဟေတုခေါ်။”

၂၇။ (x) “ဝိညာဏ်၊ နာမ်ရုပ်၊ သဠာယတန၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာ၊ ဤငါးဖြာ၊ အနာဂတ ဖလာခေါ်။”

၂၈။ (x) “ဟေတု အတိတ၊ ပစ္စုပ္ပန်ဖလာ၊ ပစ္စုပ္ပန် ဟေတုက၊ အနာဂတဖလာ၊ ဤလေးဖြာခြင်းရာ ဝိသ ခေါ်။”

(၃) ခြင်းရာ-၂၀။

အဓိပ္ပာယ်မှာ...အထက်ပါလင်္ကာအရ၊ (၁) အဝိဇ္ဇာ၊ သင်္ခါရ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ ကမ္မဘဝ၊ ဤငါးပါးကား အတိတ်အကြောင်း ၅-ပါး။

(၂) ဝိညာဏ်၊ နာမ်ရုပ်၊ သဠာယတန၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာ၊ ဤ ငါးပါးကား ပစ္စုပ္ပန် အကျိုးခေါ်။

ခန္ဓာဒိပကာယနိက္ခမ်း (ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

(၃) တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ ကမ္မဘဝ၊ အဝိဇ္ဇာ၊ သင်္ခါရ၊ ဤ
ငါးပါးကား ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်း ငါးပါး။

(၄) ဝိညာဏ်၊ နာမ်ရုပ်၊ သဠာယတန၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာ၊ ဤ
ငါးပါးကား အနာဂတ်အကျိုးငါးပါး။

တဘန်—အတိတ်အကြောင်း ၅-ပါး၊ ပစ္စုပ္ပန်အကျိုး ၅-ပါး၊
ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်း ၅-ပါး၊ အနာဂတ်အကျိုး ၅-ပါး၊ ပေါင်း
ခြင်းရာ ၂၀-ဟု ဆိုလိုသည်။

(၄) အစပ်သုံးပါး။

၂၉။ (×) “အတိတဟေတုက၊ ဖလံပစ္စုပ္ပန်၊ စပ်ရန်တဝ၊ ပစ္စုပ္ပန်
ဖလ၊ ပစ္စုပ္ပန်ဟေတုကံ၊ စပ်ရန်တစု၊ ပစ္စုပ္ပန်
ဟေတုက၊ အနာဂတဖလံ၊ တစပ်မှန်၊ သုံးတန်
သန္တိခေါ်။”

အဓိပ္ပါယ်မှာ... (၁) သင်္ခါရ နှင့် ဝိညာဏ်အကြား တစပ်၊
၎င်းမှာ အတိတ်အကြောင်းနှင့် ပစ္စုပ္ပန်အကျိုးစပ်ကြသည်။

(၂) ဝေဒနာနှင့် တဏှာအကြား တစပ်၊ ၎င်းမှာ ပစ္စုပ္ပန်
အကျိုးနှင့် ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်း စပ်ကြသည်။

(၃) ဘဝ နှင့် ဇာတိအကြား တစပ်၊ ၎င်းမှာ ပစ္စုပ္ပန်
အကြောင်းနှင့် အနာဂတ်အကျိုး စပ်ကြသည်။

၂၂၄ ခန္ဓာဒိပကာသနီကျမ်း(ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

(၅) အလှူ ၄-ထပ်။

၃၀။ (x) “တိတ်ကြောင်းဘဝ၊ ပန်ဖလနှင့်၊ ပန်က ကာရဏာ နှာ ဖလော၊ အလှူလေးခုခေါ်။”

အဓိပ္ပါယ်မှာ... (ပ) အဝိဇ္ဇာ၊ သင်္ခါရ ၂-ပါးသည် အလှူ တပါး။ (ဒု) ဝိညာဏ်၊ နာမ်ရုပ်၊ သဗ္ဗာယတန၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာ ၅-ပါးသည် အလှူ တပါး။ (တ) တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ ဘဝ ၃-ပါးသည် အလှူ တပါး။ (စ) ဇာတိ၊ ဇရာမရဏ ၂-ပါးသည် အလှူ တပါး။

- (ပ) အလှူကို—အတိတ်အကြောင်းအလှူ။
- (ဒု) အလှူကို—ပစ္စုပ္ပန်အကျိုးအလှူ။
- (တ) အလှူကို—ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းအလှူ။
- (စ) အလှူကို—အနာဂတ်အကျိုးအလှူဟု ဆိုလိုသည်။

(၆) ဝဋ် ၃ - ပါး။

၃၁။ (x) “အဝိဇ္ဇာနှင့်၊ တဏှာဥပါဒါ၊ ဤသုံးဖြာ၊ ကိလေသာ ဝဋ်ဟု ခေါ်။”

၃၂။ (x) “သင်္ခါရနှင့်၊ ကမ္မဘဝ၊ ဤနှစ်ဝ၊ ကမ္မဝဋ်ဟုခေါ်။”

၃၃။ (x) “ဥပပတ္တိဘဝ၊ အကြွင်းမှာ၊ ဝိပါကဝဋ်ဟုခေါ်။”

အဓိပ္ပါယ်မှာ—

- (၁) အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ ဤသုံးပါးသည် ကိလေသဝဋ် မည်၏။

ခန္ဓာဒိပကာသနီကျမ်း(ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

- (၂) သင်္ခါရကမ္မဘဝ၊ ဤနှစ်ပါးသည် ကမ္မဝဋ် မည်၏။
- (၃) ဝိညာဏ်၊ နာမ်ရုပ်၊ သဠာယတန၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာ၊ ဥပပတ္တိဘဝ၊ ဇာတိ၊ ဇရာမရဏ၊ ဤရှစ်ပါးသည် ဝိပါကဝဋ် မည်၏။

သင်္ခါရနှင့် ကမ္မဘဝ အထူး။

မှတ်ချက်။ ။ သင်္ခါရအရလည်း စေတနာ၊ ကမ္မဘဝအရလည်း စေတနာ၊ စေတနာချည်းတူနေကြ၍ အသို့ထူးသနည်းဟု မေးခဲ့သော်—အတိတ်ဘဝ၌ ဖြစ်ပြီးသော စေတနာကို သင်္ခါရဆို၍ ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌ ဖြစ်ဆဲဖြစ်သောစေတနာကို ကမ္မဘဝဆိုသည်ဟု အထူးကိုသိလေ။

(၇) မူလ ၂-ပါး။

၃၄။ (x) “ရှေ့ကြောင်းဖလ၊ မူလအဝိဇ္ဇာ၊ နောက်ကြောင်းဖလ၊ တဏှာမူလ၊ ယင်းဒွယ၊ မူလနှစ်ပါးခေါ်”

အဓိပ္ပာယ်မှာ.... “ပုဗ္ဗန္တသ အဝိဇ္ဇာမူလံ၊ အပရန္တသ၊ တဏှာမူလံ” ဟူသော ငှက်ကနှင့် အညီ၊ (၁) ဝေဒနာအဆုံးရှိသော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်၏ ရှေ့ပိုင်း၌ အဝိဇ္ဇာသည် သင်္ခါရစသော အကျိုးတရားတို့၏ အကြောင်းရင်း အကြောင်းစ ဖြစ်၍၊ မူလတပါး ဖြစ်သည်။

(၂) ဇရာမရဏအဆုံးရှိသော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်၏ နောက်ပိုင်း၌ တဏှာသည် ဥပါဒါန်စသော အကျိုးတရားတို့၏ အကြောင်းရင်း အကြောင်းစဖြစ်၍ မူလတပါး ဖြစ်သည်ဟု သိလေ။

၁၂၆ ခန္ဓာဒီပကာသနီကျမ်း(ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

တနည်းဆိုသော်—ဒိဋ္ဌိစရိုက်ရှိသော သူအား ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ရှေ့ပိုင်းကိုဟောတော်မူသည်။

တဏှာစရိုက်ရှိသောသူအား ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် နောက်ပိုင်းကို ဟောတော်မူသည်။

တနည်းဆိုသော်—ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိကို ပယ်ခြင်းငှါ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ရှေ့ပိုင်းကို ဟောတော်မူသည်။

သဿတဒိဋ္ဌိကိုပယ်ခြင်းငှါ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် နောက်ပိုင်းကို ဟောတော်မူသည်။

မှတ်ချက်။ ။ သံသရာ၏ရှေ့အစွန်း(ပုဗ္ဗန္တ)အရ အဝိဇ္ဇာ, သင်္ခါရ ဝိညာဏ်, နာမ်ရုပ်, သဠာယတန, ဖဿ, ဝေဒနာ, ဤ၇ပါး ကို ယူလေ။ သံသရာ၏ နောက်အစွန်း (အပရန္တ)အရ တဏှာ, ဥပါဒါန်, ဘဝ, ဇာတိ, ဇရာမရဏ, ဤ၅-ပါးကို ယူလေ။

ဝဋ် ၃-ပါး လည်နေပုံ။

၃၅။ (x) “ကိလေသဝဋ်၊ မလွတ်သမျှ၊ ကမ္မဝိပါ၊ ထပ်ကာ မပြတ်၊ ကံမပြတ်က၊ ဝိပါကကိလေ၊ အထွေထွေပင် ဝိပါကေဝဋ်၊ ပေါ်လာကလည်း၊ ကိလေကမ္မာ မစဲသာ၊ စက်သံသရာ၊ လည်မြဲသာ၊ လည်၍ နေလေတော့သတည်း။”

အဓိပ္ပာယ်မှာ...ဆိုလိုရင်းကတော့ အကြင်မျှလောက် တရား အလုပ် အားမထုတ်၍ မဂ် ဖိုလ် မရ, နိဗ္ဗာန် မဝင်စံရသေး။

ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း (ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း) ၂၂၇

ထိုမျှလောက် ဘယ်ဘုံဘဝမှာ ဘာကောင်ဘဲဖြစ်ဖြစ်၊ ဖြစ်ချင်
တိုင်း ဖြစ်၊ ကမ္ဘာတည်စ နှစ်၊ လ၊ ရက်က ကမ္ဘာပျက်သည်တိုင်
အောင် တကမ္ဘာပတ်လုံး (ဥပမာ) ဆောင်းဥတုပြီး နွေဥတု၊
နွေဥတုပြီး မိုးဥတု၊ မိုးဥတုပြီး ဆောင်းဥတု၊ တဥတုပြီးတဥတု
ထပ်ကာထပ်ကာ စပ်ကာစပ်ကာ ဥတုသုံးပါးတို့သည် မပြီးနိုင်
မဆုံးနိုင် လက်စမသတ်နိုင် မကုန်နိုင် မခန်းနိုင်ဖြစ်နေကြသကဲ့သို့
ထို့ ဥပမာ တထပ်ထဲတူစွာ “ကိလေသပစ္စယာ ခန္ဓာ ဝဗ္ဗန္တိ” ဆိုတဲ့
သုတ္တန်ပါတ် အဋ္ဌကထာနှင့်အညီ၊ အဆိုပါ ကိလေသဝဋ်ကြောင့်
ကမ္မဝဋ်ဖြစ်၊ ကမ္မဝဋ်ကြောင့် ဝိပါကဝဋ်ဖြစ်။ တဘန် ဝိပါက
ဝဋ်ကြောင့် ကိလေသဝဋ်ထပ်၍ဖြစ်ပြန်သောကြောင့် ကိလေသ
ဝဋ်ကြောင့် ကမ္မဝဋ်၊ ကမ္မဝဋ်ကြောင့် ဝိပါကဝဋ်၊ ဝိပါကဝဋ်
ကြောင့် ကိလေသဝဋ်၊ အဆုံးမရှိနိုင်တော့ဘဲ ထပ်ပြန်တလဲလဲ
ကရွက်ကင်းရှောက် တတောက်ပတ်ပတ် မနားမရပ် ချားရဟတ်
ပမာ တသံသရာလုံး ကံအားလျော်စွာ ဘဝတဘန် ရုပ်နာမ်
ခန္ဓာ၊ ဖြစ်ပျက်မွေးသေ သံသရာရှည်၍ နေမလေတော့သည်ဟု
ဆိုလိုပေသည်။

တနည်းဆိုသော်—ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတ်တို့၏ မပြတ်ဖြစ်ရာ
သံသရာသည်၊ (ဝါ) မွေးသေမပြတ် အစဉ်စပ်၍ မပြတ်ဖြစ်ရာ
သံသရာသည်—

- (၁) အောက်တန်းစား အပါယ်လေးပါး သံသရာ။
- (၂) အလတ်တန်းစား လူ့နတ် သံသရာ။
- (၃) အထက်တန်းစား ဗြဟ္မာ သံသရာ ဟု သုံးမျိုး
သုံးစားရှိရာ။

ထို့တွင်—အောက်တန်းစား အပါယ်လေးပါးသံသရာ၌ ဒိဋ္ဌိ ကိလေသဝဋ်ကြောင့် ဒုစရိုက်ဆယ်ပါး ကမ္မဝဋ်ဖြစ်၊ ၎င်း ကမ္မဝဋ်ကြောင့် အပါယ်လေးဘုံတို့၌ အပါယ်လေးဘုံသားတို့၏ ရုပ်နာမ် ခန္ဓာခေါ်သော ဝိပါကဝဋ်ဖြစ်၊ တဘန်ပြန်၍ ကိလေသဝဋ်ကြောင့် ကမ္မဝဋ်ဖြစ်၊ ကမ္မဝဋ်ကြောင့် ဝိပါကဝဋ်ဖြစ်၊ နိဗ္ဗာန်သို့ မရောက်သမျှ အဆုံးမရှိနိုင်တော့ပြီဟု သိလေ။

ထို့အတူ—အသတ်တန်းစား လူ-နတ်သံသရာ၌ ကာမတဏှာ ကိလေသဝဋ်ကြောင့် ကာမကုသိုလ်ကံ ကမ္မဝဋ်ဖြစ်၊ ၎င်းကမ္မဝဋ်ကြောင့် လူ့ဘုံ နတ်ဘုံတို့၌ လူနတ်တို့၏ ရုပ်နာမ် ခန္ဓာခေါ်သော ဝိပါကဝဋ်ဖြစ်။ တဘန်ပြန်၍ ကိလေသဝဋ်ကြောင့် ကမ္မဝဋ်၊ ကမ္မာဋ်ကြောင့် ဝိပါကဝဋ် အဆုံးမရှိနိုင်တော့ပြီ။

ထို့အတူ—အသက်တန်းစား ဗြဟ္မာသံသရာ၌ ရူပ၊ အရူပ တဏှာကိလေသဝဋ်ကြောင့် ကသိုဏ်းဈာန် မဟဂ္ဂုတ်ကံ ကမ္မဝဋ်ဖြစ်၊ ၎င်းကမ္မဝဋ်ကြောင့် ဗြဟ္မာဘုံတို့၌ ဗြဟ္မာတို့၏ ရုပ်နာမ် ခန္ဓာခေါ်သော ဝိပါကဝဋ်ဖြစ်၊ တဘန်ပြန်၍ ကိလေသဝဋ်ကြောင့် ကမ္မဝဋ်၊ ကမ္မဝဋ်ကြောင့် ဝိပါကဝဋ်၊ နိဗ္ဗာန် မရောက်သမျှ အဆုံးမရှိနိုင်တော့ပြီဟု ဆိုလိုသည်။

ဤလို ဤပုံ—နိဗ္ဗာန်မရသေးသမျှ ရံခါ ဒုဂ္ဂတိ၊ ရံခါ သုဂတိ မြဲဘယ်လို့မရှိ၊ ဆင်းလိုက် တက်လိုက် ဘဝရာထောင် ဘဝ အသင်္ချေ ကမ္ဘာရာထောင် ကမ္ဘာအသင်္ချေ ဘယ်လောက်ဘဲ ရှည်ရှည် ဘယ်လောက်ဘဲကြာကြာ အဆိုပါ ဥတုသုံးပါးတို့သည် မကုန်နိုင် မခမ်းနိုင်သကဲ့သို့၊ ထို့တူပမာ-ဤဝဋ်သုံးပါးတို့သည် မကုန်နိုင် မခမ်းနိုင်တော့သည်သာတည်း။

ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း(ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

၃၆။ (x) “အဝိဇ္ဇာနှင့်၊ တဏှာမူလ၊ ကိလေသဝဋ်၊ မဂ်နှင့်
ချွတ်ကာ၊ ကံဝဋ်လည်းမြို့၊ ငါပါကံကုန်၊ ရဟတ်
စက်အံ့ ကျိုးသတည်း။”

အဓိပ္ပာယ်မှာ....ဥပမာဆိုရသော် ပကတိသစ်သားကို လုပ်
သော လှည်း၊ ရထားကို နွားနှစ်ကောင်တတ်၍ လှည်းမောင်း
သူက တံပြာ နှင့်တံနှင့် မောင်းနှင်သော် လှည်းဝင်ရိုးကလည်း
မကျိုး၊ လှည်းသံပတ်ကလည်း မပြတ်၊ အထောက်အကန်တို့က
လည်း မကျိုးမပျက်သမျှ နေ့-လ-နှစ်ရှည်စွာ တကြည်ကြည်
တကြာကြာ အလည်မပြတ် တလစပ် လည်၍ နေရသကဲ့သို့
၎င်း။

တစုံတရာ အကြောင်းကြောင့်၎င်း၊ တမင်သတ်သက် ဒုတ်
ဓား လက်နက်ဖြင့် ချိုးဖျက်ရိုက်နှက်၍၎င်း ပျက်စီးသည်ရှိသော်
ရှေးကလို မလည်နိုင်တော့ဘဲ အလည်ရပ်သွားဘိသကဲ့သို့၎င်း။

ထို့တူပမာ—ဘုံသုံးပါး တည်းဟူသော လှည်းရထားကြီး၌
အဝိဇ္ဇာတဏှာဖြင့်ပြီးသော ပုံတောင်း(ပဒေါင်း)၌ ပုညာပုည
အာနေဉ္ဇဟုဆိုအပ်သော အကန်အထောက် ဇရာမရဏ တည်း
ဟူသော အကွပ်သံပတ်ကို ကောင်းစွာပတ်၍ အာသဝသမုဒယ
တည်းဟူသော ဝင်ရိုးကို ထိုးလျှိုကာ မသိအပ်သော အစရှိသော
သံသရာဘဝကာလပတ်လုံး အဆုံးမရှိ၊ ရံခါ ဒုဂ္ဂတိ၊ ရံခါ သုဂ္ဂတိ
မြဲတယ်လို့ မရှိ ဘဝများစွာ ကမ္ဘာများစွာ ဘဝအဆက်ဆက်
ကမ္ဘာအဆက်ဆက် တပြောင်းပြန်ပြန် တပတ်ပတ် တချာချာ
တလည်ထည်းလည်၍နေရလေတော့သတည်း။

၂၃၀ ခန္ဓာဒိပကာသနီကျမ်း (ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

အဆိုပါ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် စက်ရဟတ် ရထားကြီးသည်ကား အလိုအလျောက် ပျက်စီးရိုးထုံးစံမရှိခဲ့ဘူးလေ။ ပကတိဒုတ် ဓား လက်နက်တို့ဖြင့် ဖျက်ဆီးသော်လည်း ပျက်စီးရိုးထုံးစံ လုံးဝ မရှိလေ။ ခေတ်ပေါ် လက်နက်များ ဖြစ်ကြသော အနုမြူ ဟိုက်ဒရိုဂျင်ဗုံးတို့ဖြင့်ဖျက်ဆီးသော်လည်း ဘယ်နည်းမှမပျက်စီး နိုင်ပေ။ ပျက်စီးရိုးထုံးစံလည်း မရှိခဲ့ဘူးလေ။

သို့ရာတွင်—အဆိုပါ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် စက်ရဟတ် ခေါ်သော သံသရာစက်ကြီးကို အဆိုပါ အနုမြူဟိုက်ဒရိုဂျင် ညူကလီယာ လက်နက်မျိုးတို့ထက် အဆတရာ မကသာ၍ အစွမ်းထက်လှသော အရဟတ္တမဂ် ဓား သန်လျက်ဖြင့် ဖျက်ဆီးလိုက်သည်ရှိသော် “ကိလေသာဘာဝေ ဝိဇ္ဇမာနမ္ပိ ကမ္မံ အာယတံ အပ္ပဋ္ဌိသန္ဓိကံ ဟောတိ” ဆိုတဲ့ ဥဒါန်းအဋ္ဌကထာနှင့် အညီ၊ အရဟတ္တမဂ် ခဏမှာ တထောင့်ငါးရာ ကိလေသာပဋိကြီး အပြီးအပြတ် လက်စသတ် ပြတ်၍သွားသဖြင့် ကမ္မဝဋ္ဌိ ဝိပါကဝဋ္ဌိတို့လည်း မတည်တန့်နိုင်တော့ဘဲ အကုန်လုံးယိုင်လဲ၍ ‘ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ခေါ် သော ဤသံသရာစက်ရဟတ်အုံ ကျိုးပြတ်သဖြင့် ရှေးကံဟောင်း လည်း မီးလောင်ပြီး မျိုးစေ့ ကဲ့သို့၊ ကံသစ်လည်း ရေသောက် မြစ် ပြတ်ပြီးသော သစ်ပင်ကဲ့သို့ဖြစ်၍ တခါတည်း အလည်ရပ် လေတော့သည်။ (ဝါ) နိဗ္ဗာန်ယူသိမ်း၍ အငြိမ်းကြီးငြိမ်းရလေ တော့သည်ဟု ဆိုလိုပေသည်။

ဘုရားရှင် မိန့်ခွန်းတော်။

တို့ကြောင့်ပင်—ဘုန်းတော် ကြီးလှသော ဘုရားမြတ်စွာ စိန္တေယျာက ညီတော်အာနန္ဒာအား “တေဿ အာနန္ဒ ဓမ္မဿ

ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း (ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း) ၂၃၁

အနုပုဗ္ဗောဓာ အပ္ပဋ္ဌိဝေဓော၊ ဝေမယံ ပဇာ တန္တကုလကဇာတာ
ကုလကုဏ္ဍိကဇာတာ မုဗ္ဗုပဗ္ဗဇာတာ အပါယံ ဒုဂ္ဂတိံ ဝိနိပါတိ
သံသာရံ နာတိဝတ္တတိ” သုတ်မဟာပါ မဟာနိဒါနသုတ်၌
ဟောတော်မူခဲ့ပေသည်။

အာနန္ဒ၊ ဘထွေးတော် အမိတ္တောဒန၏သား စကားချေငံ
ချစ်ညီမောင်အာနန္ဒ။ တေဿဓမ္မဿ၊ ဤပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် အချက်
အခြာ ပဓာနလိုရင်းကြီးကို။ အနုပုဗ္ဗောဓာ၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဆိုတာ
အခြားမဟုတ် (၀၇) အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ (ပ) ဇရာမရဏ ဆိုတာ
အခြားမဟုတ်၊ ဆိုလိုရင်းအချုပ် သဘောတူရာ စုပေါင်း၍
ယူလိုက်တဲ့အခါ ရရှိလာသည်မှာ အကျဉ်းအားဖြင့် နာမ် ရုပ်
နှစ်ပါး၊ အပြားအားဖြင့် ခန္ဓာငါးပါး၊ အာယုတန တဆဲ နှစ်ပါး၊
ဓာတ်တဆဲ ရှစ်ပါး၊ အကြောင်းကြောင့်ဖြစ်တဲ့ အကျိုးတရား၊
ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါတို့နှင့် မရောမရှက် အလွတ်သက်သက် ချမ်းသာ
မဘက် ဆင်းရဲစစ်စစ် ဆင်းရဲအစု ဆင်းရဲအပုံ ဆင်းရဲအသိုက်
အအုံကြီးသာဖြစ်သည်ဟု အနုပုဗ္ဗောဓာဇာန် ခေါ်သော ဥာတ
ပရိညာဖြင့် မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်နှင့် သင့်တော်အောင် မသိမမြင်နိုင်
ကြခြင်းကြောင့်၎င်း။ အပ္ပဋ္ဌိဝေဓော၊ အဆိုပါ ရုပ်နာမ် ခန္ဓာ
တို့သည်လည်း ရုပ်နာမ်ခန္ဓာမှန်က ဥပါဒ်-ဋီ-ဘင်္ဂါ-တို့ဖြစ်၍ ပျက်
ကြရသောကြောင့် မမြဲသော အနိစ္စ၊ ဆင်းရဲနိပ်စက်သော ဒုက္ခ၊
အစိုးမရ အလိုသို့မလိုက် အကြိုက်သို့ မပါစေနိုင်သော အနတ္တ၊
(၀၇) မမြဲသည်ကို မြဲအောင်၊ ဆင်းရဲသည်ကို ချမ်းသာအောင်၊
အနည်းငယ်မျှ အစိုးမရ အလိုသို့မလိုက် အကြိုက်သို့မပါစေ
နိုင်သောကြောင့် အနတ္တ (၀၇) ဤဖြစ်ပျက်မနားသော ရုပ်

၂၃၂ ခန္ဓာဒိပကာသနီကျမ်း(ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

နာမ်တရားတို့၌ နိစ္စ၊ သုခ၊ အတ္တ၊ သာရဟူက(ဝါ)ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ ဟူက မရှိလုံးလုံး ဆိတ်သုဉ်း၍နေသော သုည၊ အနတ္တဟု လက္ခဏ ဉာဏ် အမြင်သန်သော “တိရဏ ပရိညာ” ဆိုက်၍ လက္ခဏာရေး သုံးပါးသာ အစွမ်းကုန်ထင်သဖြင့် အဆိုပါ ဖြစ်ပျက်မနား ရှုပ် နာမ် သင်္ခါရတရားတို့၌ တပ်မက်ခြင်းတဏှာကို အပြီးအပြတ် လက်စသတ် ပယ်ဖြတ်နိုင်သော မဂ်အပ္ပနာ “ပဟာနပရိညာ” ကိုက်၍ မဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ် အဆက်ဆက် အဆင့်ဆင့်ဖြင့် အရဟတ္တမဂ်သို့ဆိုက်အောင် ထိုးသွင်း၍ မသိမမြင်နိုင်ကြသော ကြောင့်၎င်း။

အယံ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါ၊ ဤ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် တရားတော်ကြီး သည်။ (ဝါ) ဤအကြောင်း အကျိုး အဆက်ဆက်ကြီးသည်။ ယသ္မာ၊ အကြွင့်ကြောင့်။ (ဤနှစ်ပုဒ်ကားထည့်) တန္တာကုလက ဇာတာ၊ ရှုပ်ထွေးလှစွာသော ကြက်ကိုက်၍ထားသော ရက္ကန်း ချည်ထွေး ချည်ခင် အအူပေါက်ကြီးကဲ့သို့ ဖြစ်၍ နေကြ၏။ ကုလကုဏ္ဍိကဇာတာ၊ လှန်စွာ လှန်စွာ ရှုပ်ထွေး၍နေသော စာ ပေါင်းသောင်း စာခေါင်းဝါတို့၏အသိုက်အအုံ ကြီးကဲ့သို့ဖြစ်၍ နေကြ၏။ မုဗ္ဗပဗ္ဗဇာတာ၊ လှန်စွာရှုပ်ထွေးလှသော ဖြူဆန်မျက် ပြိန်း(ပိန်း)မျက်ရုံကြီးကဲ့သို့ဖြစ်၍နေကြ၏။ တသ္မာ၊ ထို့ကြောင့် (ထည့်)။ ဧဝံ၊ ဤသို့။ အယံပဇာ၊ ဤလူနတ်မြဟွာ သတ္တဝါ အပေါင်းသည်။ အပါယံ၊ ချမ်းသာကင်းသော (ဝါ)ချမ်းသာ မရှိသော။ ဒုဂ္ဂတိံ၊ မကောင်းမှုကိုပြုသောသူတို့၏လားရောက်ရာ ဖြစ်သော။ ဝိနိပါတံ၊ ဖရိုဖရဲ ပျက်စီး၍ကျရာဖြစ်သော။ သံသာရံ၊ ခန္ဓာ-အာယတန-ဓာတ်တို့၏ မပြတ်ဖြစ်ရာ (ဝါ) မွေးသေမပြတ်

ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း(ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

အရပ်ရပ်တို့၏ မပြတ်ဖြစ်ရာ သံသရာကို။ နာတိဝတ္တတိ န အတိ
ဝတ္တတိ၊ မလ္လန်မြောက်နိုင်ကြတော့ပေ။ (၀၇) မလ္လန်မြောက်နိုင်
ကြတော့ဘဲ ထပ်ပြန်တလဲလဲ ဖြစ်ပျက် မွေးသေ သံသရာရှည်၍
နေကြလေတော့သတည်း။

လေးလေးနက်နက် ဥာဏ်ဖြင့်သက်။

မှတ်ချက်။ ။ ဤအနက်ကား အများပေးနေကြသည့်အနက်မျိုး
မဟုတ်ဘဲ၊ ၎င်းအတွင်း အဋ္ဌကထာ ငှိကာတို့ကိုကြည့်၍
မိမိသသောဥာဏ် မှီသလို ဘုရားဟောတော်မူလိုရင်း
အဘော်ငုတ်ကို ဘော်ထုတ်နိုင်သမျှ ဘော်ထုတ်၍
အလိုတော်ကျအောင် ဖော်ပြ၍ပေးလိုက်သော အနက်
ဖြစ်သည်။

မှတ်ချက်။ ။ ဤမဟာနိဒါနသုတ်လာ ညီဘွားအာနန္ဒာအား
ဟောကြားတော်မူအပ်သော “တေဿ အာနန္ဒ ဓမ္မဿ”
အစပြောသော ဒေသနာတော်အရ ဒေသနာတော်မှန်က
(အန္ဓယ)အဓိပ္ပါယ်နှင့်(ဗျတိရေက)အဓိပ္ပါယ်ဟုနှစ်မျိုး
ရှိမြဲဖြစ်ရာပါဠိလျှောက်ယူရသောအဓိပ္ပါယ်ကို(အန္ဓယ)
အဓိပ္ပါယ် ဆို၍၊ ၎င်းမှ ပြန်ထောက်ဆ ယူရသော
အဓိပ္ပါယ်ကို (ဗျတိရေက)အဓိပ္ပါယ်ဟုဆိုရာ—

အာနန္ဒာ၊ ဤ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ကို လောကီဝိပဿနာ
ဥာဏ်ခေါ်သော အနုပောဓဥာဏ်၊ လောကုတ္တရာဥာဏ်
ခေါ်သော ပဋိစေမ မဂ်ဥာဏ်ဖြင့် ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ

၁၃၄ ခန္ဓာဒီပကာသနီကျမ်း(ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

မသိမမြင်နိုင်ကြသောကြောင့် ဤသတ္တဝါအပေါင်းတို့သည် ဤမျှရှုပ်ထွေးနေကြ၍ သံသရာဝဋ်မှ မလွန်နိုင်ကြဟု ဆိုလိုတဲ့ အဓိပ္ပါယ်မှာ (အနုယ) အဓိပ္ပါယ်ဖြစ်၍၊ လောကီအနုပောဓဉာဏ်၊ လောကုတ္တရာ ပဋိဝေဓမ္မဉာဏ်ဖြင့် ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ပရိညာသုံးပါးဆိုက်အောင် ကိုက်အောင် သိမြင်နိုင်ကြပါလျှင် ဤပုံဤနည်းရှုပ်ထွေး၍ မနေတော့ဘဲ၊ ဤမျှဆင်းရဲကြီးလေးလှတဲ့ သံသရာဝဋ်ကြီးထဲက လွန်မြောက်နိုင်ကြတာ (ဝါ) နိဗ္ဗာန်ယူသိမ်း၍ အငြိမ်းကြီး ငြိမ်းနိုင်ကြတာ ကြာလှလေပြီဟု ဆိုလိုတဲ့ (ဗျတိရေက) အဓိပ္ပါယ်ကိုလည်း ယူဆအပ်ပေသည်။ ယူဆကြရမည်ဟု ဆိုလိုသည်။

ဟောတော်မူလိုရင်းမှာ အရဟတ္တမဂ်ကို လက်ကိုင် ကိုယ်ပိုင် ရမှ လွန်နိုင်ကြမည်၊ မရသမျှ မလွန်နိုင်ကြဟု ဟောတော်မူလိုရင်း ဖြစ်သည်။ အစာထမ၊ ပဋိလုံကလည်း “အဝိဇ္ဇာယ ဟေဝ အသေသဝိရာဂနိရောဓာ” ဟောခဲ့သည်။ အဝိဇ္ဇာ၏ သာလျှင် အရဟတ္တမဂ်ဖြင့် အကြွင်းမဲ့ အကြွင်းအကျန်မရှိ ချုပ်ငြိမ်းခြင်းကြောင့်ဟုဟောထားသည်။ ၎င်းအဖွင့်အဋ္ဌကထာ၌လည်း “ဝိရာဂ သင်္ခါတေန မဂ္ဂေန အဝသေသနိရောဓာ အနုပ္ပါဒနိရောဓော” ဟု ဖွင့်ပြလျက်ရှိသည်။ ထို့ကြောင့် အရဟတ္တမဂ်ကို မရသမျှ ဝဋ်မှ ထွက်မြောက်နိုင်ကြ၊ ရမှ ထွက်မြောက်နိုင်ကြမည်ဟု ဟောတော်မူလိုရင်းဖြစ်သည်မှာ လယ်ပြင်တွင် ဆင်သွားသလို လွန်စွာဘဲ ထင်ရှားလှပေသည်။

ခန္ဓာဒိပကာသနိကျမ်း (ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း) ၂၃၅

မဂ်ကို ပွားမှ ရမည်။

ဒါဖြင့်ရင့် အရဟတ္တမဂ်ကို ဘယ်မဂ်ရမှ ရမလဲ၊ အနာဂါမိ မဂ်ကိုရမှ ရမယ်။ အနာဂါမိမဂ်ကို ဘယ်မဂ်ရမှရမလဲ၊ သကဒါ ဂါမိမဂ်ကိုရမှ ရမယ်။ သကဒါဂါမိမဂ်ကို ဘယ်မဂ်ရမှ ရမလဲ၊ သောတာပတ္တိမဂ်ကိုရမှ ရမယ်။ သောတာပတ္တိမဂ်ကို ရအောင် ဘယ်လိုလုပ်ရမလဲ၊ သဘိညာဏ် စသော မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး တရား အလုပ်ကို အားထုတ်ရမယ်။ ဆိုလိုရင်းမှာ-တရားအလုပ် အား ထုတ်မှ သောတာပတ္တိမဂ်ကိုရမည်၊ ၎င်းမဂ်ကိုရမှ သကဒါဂါမိ မဂ်ကိုရမည်၊ ၎င်းမဂ်ကိုရမှ အနာဂါမိမဂ်ကိုရမည်၊ ၎င်းမဂ်ကို ရမှ အရဟတ္တမဂ်ကိုရမည်၊ ၎င်းမဂ်ကိုရမှ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် သံသရာ စက်ရဟတ် ဘဝဝဋ်ဆိုး အမျိုးမျိုးမှ လွတ်နိုင်ကြမည်၊ ထွက်နိုင် ကြမည် အမှန်ဖြစ်သည်ဟု ဆိုလိုပေသည်။

ကြီးကြီးမားမား သတိထား။

၎င်း ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ပါဠိတော်အဖွင့် သမ္မောအဋ္ဌကထာ၌ အရှင်ဗုဒ္ဓဘောဓိဆရာတော်သည် “ယော ကောစိ အဋ္ဌိံ ကတူာ သုဏေယျ(ပ)အဒဿနံ မစ္စုရာဇဿ ဂစ္ဆေ” ဘွဲ့ပြခဲ့လေသည်။

အဓိပ္ပာယ်မှာ—ဤပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားတော်ကြီးကို ဖြန်းဖြန်း ကွဲ တရား ဆီးဝမ်းကွဲ သဘောပေါက် နားလည်သွားအောင် ဆရာကောင်းထံချဉ်းကပ်၍ သင်ကြားနာယူ မှတ်သားထားပါ လျှင် မှတ်သား သိရှိ နားလည်ထားသည့် အတိုင်း ကျင့်ကြံ ကြိုးကုတ် အားထုတ်ပါလျှင် သေမင်းမမြင်နိုင်ရာ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်နိုင်သည် ဟု (၀၇) “ အရဟတ္တာဂိဂမေ န ပုနပ္ပဘဝါ

၂၃၆ ခန္ဓာဒိပကာသနီကျမ်း(ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

ဘာဝတော”နှင့်အညီ အရဟတ္တမဂ်သို့ ရောက်သဖြင့် တဘန် ဘဝသစ်၌ ဖြစ်ခြင်းမရှိသည့်အဖြစ်ကြောင့် နိဗ္ဗာန် သို့ရောက်နိုင် သည်ဟု ဘွဲ့ဆိုချက်ကို၎င်း။

တဘန် သုတ္တန္တ ဘာဇနိယအဆို၌လည်း “တသ္မာ အတ္တနော ဝါ ပရေသံ ဝါ တိတာယ သုခါယ (ပ) ပဋိပ္ပန္နော အဝသေသ ကိစ္စာနိ ပဟာယ”ဟု ၎င်းဆရာပင် ဘွဲ့ပြုထားပြန်သည်။

အဓိပ္ပာယ်မှာ....ထို့ကြောင့် မိမိ သူတပါး အကျိုးစီးပွား ချမ်းသာကို အလိုရှိ၍ ကျင့်ကြံ ကြိုးကုတ် အားထုတ်သော သူသည် ဤပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ကို အတတ်သိအောင် ကျင့်ကြံ ကြိုး ကုတ် အားထုတ်ခြင်းမှတစ်ပါး အခြားသော စားဝတ်၊ နေရေး တို့ကို အလေးမထားတော့ဘဲ ပယ်ရှား၍ ပယ်စုန်၍ ဤ ပဋိစ္စ သမုပ္ပါဒ်အကြောင်းကို ကောင်းကောင်းကြိုးသိရှိနိုင်ရန် ကျင့်ကြံ ကြိုးကုတ် အားထုတ်ပါလေဟု သဲကြီးမဲကြီးတိုက်တွန်းနှိုးဆော် ခဲ့သည်ကို၎င်း။

တဘန် အဘိဓမ္မာဘာဇနိယအဆို၌လည်း “ပရိယတ္တိ သဝန စိန္တန၊ ပဋိပတ္တိက္ကမ တော၊ သဒါ ဓိရာ (ပ) တတော အတ္ထိ”ဟု ၎င်းဆရာပင် ဘွဲ့ပြုပြန်သည်။

အဓိပ္ပာယ်မှာ....ဤ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် အကြောင်းကို ကောင်း ကောင်းကြိုးသိရှိနားလည်သဘောကျသဘောပေါက် သဘောမိ ရိပ်စားမိသွားအောင် ဆရာကောင်း သမားကောင်း ထံမှာ ကြိမ်ဘန်များစွာ သင်ကြားနာယူခြင်း၊ မေးမြန်းလျှောက်ထား ကြားနာခြင်း၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဆိုတာ ဘယ်လိုအကြောင်း ဘယ်လို အရာဟု သိရှိရအောင် ကြိမ်ဘန်များစွာ အခါခါ ကြံစီခြင်းဟု

ခန္ဓာဒီပကာသနီကျမ်း(ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း)

ဆိုအပ်သော ကျင့်ကြံကြိုးကုတ် အားထုတ်ပြုလုပ်ခြင်းမှတစ်ပါး အခြားတစ်ပါးသော ကြီးလေးလှသော အလုပ်ကိစ္စဟူ၍ ကြီးလောကမှာ မရှိနိုင်တော့ပြီဟူ၍ ထပ်ခါထပ်ခါ ကြိတ်ကြိတ်ကြီးမှာခဲ့ပါသောကြောင့် သေရေး ရှင်ရေးထက် လွန်စွာလွန်စွာ အရေးကြီးလှသော (အရေးကြီးကဏ္ဍ)ဟု သိ၍ (ဝါ) ဝ, ကွက် သိရှိထားကြပြီးလျှင် သိရှိနှင့် မပြီး သိဘဲအတိုင်း အဆိုပါ ကြီးလေးလှစွာသော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် စက်ရဟတ်ကြီးကို စွမ်းစွမ်းတမန် ပျက်စီးအောင် ဖျက်ဆီး၍ပေးနိုင်သော စွမ်းချည်သတ္တိ ကျပ်ပြည့်ရှိသော အရဟတ္တမဂ်ကို ရရှိသွားအောင် ကျင့်ကြံကြိုးကုတ် အားထုတ်ကြပါလေဟု ထပ်သောင်း၍ တဘန်တိုက်တန်းနှိုးဆော်အပ်ပါသည် သပ္ပုရိသအပေါင်း သူတော်ကောင်းတို့။

တဲတဲ ရှင်းရှင်း ဆိုလိုရင်းမှာ—အရဟတ္တမဂ်ရအောင် သမထဝိပဿနာ အလုပ် တရား အားထုတ် ရမည် ဟု ဆိုလိုသည်။ အကြောင်းကား-အရဟတ္တမဂ်ကို မရသမျှ သံသရာစက်, ဘဝစက် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်စက်မှ မထွက်နိုင်သောကြောင့်တည်း။ ထို့ကြောင့် အဆိုပါ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ကိုဖြတ်၍ သံသရာဝဋ်က ထွက်မြောက်နိုင်ရန် နောက်ဆက်တွဲအနေဖြင့် ပြဆိုလတံ့သော “စက်ဖြတ်ဝိပဿနာ” အလုပ်ကို ဆက်လက်၍ အားထုတ်ကြပါလေဟု တိုက်တန်းနှိုးဆော်လိုက်ပါသည် သပ္ပုရိသအပေါင်း သူတော်ကောင်းတို့။

ဤတွင်—ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်းကို ရပ်ဆိုင်းလိုက်ပါသည်။

စာကိုယ်ပြီးဆုံး ကျမ်းနိဂုံး

၁။ ။ တောဝတာ စ ဇာတိယာ မရမ္မရဋ္ဌေ ပခုက္ကူဇနပဒေ
 ဂန့်ဂေါနိဂမေ ပရိယာပန္နန္တ ကဇ္ဇန်းထောင့် ဂါမေ
 ဇာတေန ပဝတံပှ ပန၊ ကသာဇနပဒေ ဝန်းသိုနိဂမေ
 ခန္တျာရာမေ နိစ္စဝါသေန ဝါသိနာ ပစ္ဆာ ခန္တီးရိပ်သာ
 တျာရာမေ ဒေါဘန်းကြီးတိအဂ္ဂါယ ဥပါသိကာယ
 အာဒိ ကတုာ ပစ္ဆာ၊ ရှေ့ဘိုဦးမောင်ကြီး ဒေါဒေါသိ
 တိ ကာရိတေ ဣဋ္ဌကဝိဟာရေ ဝသန္တေန သုဇနောတိ
 ဂရူဟိ ဂဟိတနာမခေယျေန မဟာထေရေန ရစိတော
 ယံ ခန္တာဒိပကာသနိ နာမ ဂန္တေ၊ သက္ကရာဇေ အဋ္ဌ
 ဝိသာခိကေ တိသတသဟာသေ ဝသေ သမ္ပတ္တေ၊
 မာဃမာသဿ ဇုဏ္ဍပက္ခေ အဋ္ဌာဟေ သုက္ကဝါရေ
 အနာယာသေန နိဋ္ဌံ ဂတောတံ ဒဋ္ဌဗ္ဗောတံ။

ဂါမ၊ နိဂမ၊ ဇနပဒ၊ နဂရ အထူး။

- (၁) အိမ်ဈေးသဘင်လည်းမရှိ၊ တံတိုင်းကျုံးမြောင်းလည်း
မရှိသည်ကား—ဂါမ။
- (၂) အိမ်ဈေးသဘင်သာရှိ၍ တံတိုင်း ကျုံးမြောင်း မရှိ
သည်ကား— နိဂမ။
- (၃) အိမ်ဈေးရှိ၍ တံတိုင်းမရှိသော်လည်း မင်းတယောက်
၏ တခရိုင် တခရိုင်သည် - ဇနပဒ။

စာကိုယ်ပြီးဆုံး ကျမ်းနိဂုံး

(၄) အိမ်ဈေးလည်း ရှိ၊ တံတိုင်း ကျုံးမြောင်းလည်းရှိ၍
တယောက်သော မင်း၏ ရွှေမြို့တော်သည် - နဂရ
မည်၏။

အယမေတ္တ အာယာစနာ။

၂။ ။ ယုတ္တာယုတ္တံ ဝိစိန္တေယျ၊ ယုတ္တံ ဂဏှေယျ ပညာဝါ။
အယုတ္တဉ္စေ ဝိဿဒဇ္ဇေယျ၊ မာနဒေဝါသံ န စ ကရေတိ။ ။

အထဝါပန၊

၃။ ။ ဘူတာဘူတံ ဝိစက္ခေယျ၊ ဘူတံ ဂဏှေယျ ပဏ္ဍိတော။
အဘူတဉ္စေ ဝိဿဇ္ဈေယျ၊ နကရေယျ အမနာပန္နိ။ ။

၄။ ။ နိဠိတာယံ ယထာ ဂန္တော၊ အန္တရာယံ ဝိနာ သုခံ။
တထေဝ ဟိတသင်္ကပ္ပါ၊ သမိဒ္ဓါ ဟောန္တု ပါနိဏံ။ ။

၅။ ။ စိရံ တိဋ္ဌတု သဒ္ဓမ္မော၊ ဓမ္မေ ဟောန္တု သဂါရဝါ။
သဗ္ဗေပိ သတ္တာ ကာလေန၊ သမ္မာ ဒေဝေါပဝဿတူတိ။

၆။ ။ ယထာ ရက္ခိံ သု ပေါရာဏာ၊ သုရာဇာနော တထေဝိမံ။
ရာဇာ ရက္ခတု ဓမ္မေန၊ အတ္တနောဝ ပဇံ ပဇန္တိ။ ။

ခန္ဓာဒိပကာသနိ နိဠိတာ။

၁။ ။ စ၊ စာကိုယ်ပြီးဆုံး ကျမ်းနိဂုံးကိုပြဆိုပါအံ့။ တော
ဝတာ-တောဝန္တေန၊ ဤမျှ အတိုင်းအရှည်ရှိသော စကားအစဉ်
တရားအစဉ်ဖြင့်။ ဇာတိယာ၊ ပဋိသန္ဓေအားဖြင့် (ဝါ) မွေးဘူးရာ

ချက်မြုပ် အရပ်ဌာန အားဖြင့်။ မရမ္မရဋ္ဌေ၊ မြန်မာ အစ
 တကောင်းက ဆိုတဲ့အတိုင်း မြန်မာဦးစွမ်း ပေါ်ထွန်းရာ အခိုက်
 အမိမြန်မာနိုင်ငံတော်ကြီး၌။ ပခုက္ကူဇနပဒေ၊ ပခုက္ကူသာသနာ
 ဝင် အရ ရှေးဦးအစ “သားထုပ်ကူ” မှ နောက်ကာလ၌-
 “ပခန်းအုတ်ဂူ” ၊ ယခုအခါ “ပခုက္ကူ” ခရိုင်ဟု ခေါ်ဆိုကြသော
 ပခုက္ကူဇနပုဒ်ကြီး၌။ ဂန့်ဂေါ နိဂမေ၊ (ထီးလင်း၊ ဂန့်ဂေါ၊
 လောင်းရှေ့ ဆော ဟု) ယောလေးမြို့ အစုတွင် ပါဝင်သော
 ဂန့်ဂေါနိဂုံး၌။ ပရိယာပဇ္ဇေ၊ အပါအဝင်ဖြစ်သော(ဝါ) အုပ်စု
 နယ်ပယ်၌ပါဝင်သော။ ကဇ္ဇန်းထောင့်ဂါမေ၊ ကဇ္ဇန်းတောင်၏
 အနောက်တောင်ထောင့် အရပ်၌ တည်ထားသောရွာ ဖြစ်၍
 (ကဇ္ဇန်းတောင်ရွာ) ယခုအခါ ကဇ္ဇန်းထောင့်(ကဇ္ဇန်းဒေါင့်)ဟု
 ခေါ်ဝေါ်ကြသော လူနေအိမ်ခြေ တရာကျော်ရှိသော ရွာ၌။
 ဇာတေန၊ ဘိုးဘွားသူကြီးရိုးရာမွေးဘွားသော။ (မဟာထေရေန
 ၌ ဝိသေသန ဝိသေသျှ စပ်လေ)

ပန၊ ဇာတိချက်မြုပ် ရပ်ဌာနမှတစ်ပါး ပဝတ္တိကာလကို ပြဆို
 ပါဦးအံ့။ ပဝတျ-ပဝတ္တိယံ၊ နေရင်းဌာန ဆဲ ရှစ်နှစ်သား သာ
 မဏောဘဝက ကဇ္ဇန်းထောင့်ရွာမှ ပခုက္ကူ၊ ပခုက္ကူမှ မန္တလေး၊
 မန္တလေးမှ တဆင့်တဆင့် ပညာရင်ဖွင့်ရင်း ချင်းနင်းရောက်လာ
 ပဝတ္တိအခါ၌။ ကသာဇနပဒေ၊ ဝန်းသိုရာဇဝင်အရ ရှေးဦးပထမ
 (ကပ်ဆာ) ဆပ်ကားဈေး။ ဆာကားမိုင်သာ၊ မိုင်သာဈေးဟု
 ခေါ်တွင်လာသည်မှ ယခုအခါ ကသာခရိုင်ဟုခေါ်ဆိုကြသော
 ကသာ ဇနပုဒ်ကြီး၌။ (ပရိယာပဇ္ဇေ လိုက်ခဲ့ပါ) ပရိယာပဇ္ဇေ၊
 အုပ်စု၌ပါဝင်သော။ ဝိန်းသိုနိဂမေ၊ ဝန် နိဝါသံ ကတာ ဝသန္တိ
 ဧတ္တောတိ ဝနဝသော ဝိပျိုဟ်အရ ဝန်းသိုဟု ခေါ်ဆိုကြသော

စာကိုယ်ပြီးဆုံး ကျမ်းနိဂုံး

နိဂုံး၌။ ခန္တျာရာမေ၊ ဇင်းဂလင်းခန္တိန္ဒ နာမည်ကြီးသော ရှမ်း
 ခန္တိန္ဒမြို့ကြီးမှ ကြွလာဘော်မှ သာ ဆရာတော်ကြီးကိုအကြောင်း
 ပြု၍ မှည့်ခေါ်ကြသော ယခုအခါ နေဝါ-ညဉ့်ဝါ ပညာရင်နှို
 သောက်စို့ လိုငြား စာသင်သားတို့သည် ပျားပန်းခပ်ပမာ(ဝါ)
 ပန်းရည်ယူသုံး ပျားပိတုန်းပမာ ရပ်လေးမျက်နှာ ရပ်ရှစ်
 မျက်နှာမှ ထွက်ဝင်မစဲ ဟသဲသဲတည့်ည့် စာအံစာချ ပြုလုပ်၍
 နေကြသော ခန္တိန္ဒစာသင်တိုက်ကြီး၌။ နိစ္စဝါသေန၊ စာပို့ စာချ
 ကိစ္စဖြင့် ဆဲ ကိုးနှစ် သာမဏေဘဝမှ ရဟန်းဘဝ (၃၀) ဝါ
 ကျအောင် အမြဲ နေခြင်းဖြင့်။ ဝါသိနာ၊ နေလေ့ရှိသော။
 (မဟာထေရေန ဌ စပ်)

ပစ္ဆာ၊ သင်္ကရယ်ကြီးလာ နောက်အခါ၌။ ခန္တိန္ဒရိပ်သာ
 တျာရာမေ၊ ဝန်းသိုနိဂုံးနှင့် မိုင်ဝက်ခန့် ဝေးကွာသော ခန္တိန္ဒ
 ရိပ်သာကျောင်းတိုက်ဘာ အရာမိ၌။ ဒေါ်ဘန်းကြီးတိအဂ္ဂါယ၊
 ဒေါ်ဘန်းကြီးဟု ခေါ်ပေါ်အပ်သော။ ဥပါသိကာယ၊ ရတနာ
 သုံးရပ် တရားမြတ်ကို အမြဲတန်းဆည်းကပ် ကိုးကွယ်တတ်သော
 ဥပါသိကာမသည်။ အာဒိံ ကတု၊ အစပြု၍။ ကာရိတေ၊ (လိုက်)
 ဆောက်လုပ် အပ်သော။ ပစ္ဆာ၊ နောက် အခါ၌။ ရှေ့တို့
 ဦးမောင်ကြီး ဒေါ်ဒေါ်သိတိ၊ ခံအိုတော်ဦးမောင်ကြီး အမတော်
 ဒေါ်ဒေါ်သိ တို့သည်။ ကာရိတေ၊ ဆောက်လုပ်အပ်သော။
 ဣဋ္ဌကဝိဟာရေ- ဂိဉ္ဇဂါဝသထေ၊ ခြောက်သောင်းကုန် အုဉ်
 ကျောင်းကြီး၌။ ဝသန္တေန၊ ပဋိပတ္တိပညာ ပဋိပတ္တိသာသနာကို
 နေ့ညဉ့်မကွာ (ဝါ) နေ့စဉ်မလပ် တလစပ် ပြုစု၍နေသော။
 (ထေရေန ဌ စပ်)။

သုဇနောတိ၊ သုဇန ဟူ၍။ ဂရုဟိ၊ ကျောက်ထီးတန္တု
 အလေးပြုအပ်သော ပဋ္ဌမကန်ကူလက်လှဲဆရာ ဥေယျာလင်္ကာရ
 ဒုတိယ ဗေဒင်ပညာပေးဆရာ စန္ဒာဘိဝံသ၊ တတိယ အဘိုး
 ဂိုဏ်းထောက်ဆရာ ဂန္ဓမာလင်္ကာရ၊ စတုတ္ထ ၁၂၉၄-ခုနှစ်
 ကဆုန်လဆုတ်(၁)ရက်နေ့တွင် ဘဝနတ်ထံ ပျံလွန်တော်မူသော
 ကျေးဇူးတော်ရင် ထိပ်ခေါင်တင် အရှင်ခန္တီးဆရာတော်ကြီးတို့
 သည်။ ဂဟိတနာမဓေယျေန၊ မှည့်ခေါ်အပ်သော အမည်ရှိသော။
 မဟာထေရေန၊ သက်တော် (၇၃) နှစ်၊ ဝါတော် (၅၄) ဝါ
 ရရှိတော်မူသောကြောင့် မဟာထေရ အမည်ရသော မထေရ်
 သည်။ ရုစိတော၊ ရေးသားပြုပြင် စီရင်အပ်သော။ ခန္ဓာဒိ
 ပကာသနီနာမ၊ ရုပ်နာမ်ခန္ဓာ ဓာတ်သစ္စာ စသည်တို့ကို ပြဆိုရာ
 ပြဆိုကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် ခန္ဓာဒိပကာသနီအမည်ရှိသော။
 အယံဂန္ဓော၊ ဤကျမ်းသည်။ သက္ကရာဇေ၊ ကောဇာတက်သစ်
 သက္ကရာဇ်သည်။ (ဝါ) သကမင်း လက်ထက်မှ စ၍ရေတွက်
 သက္ကရာဇ်သည်။ အဋ္ဌဝိသာမိကေ၊ နှစ်ဆဲ ရှစ်နှစ်အလွန်ရှိသော။
 တိသတသဟဿေဝံသေ၊ ထောင့်သုံးရာခုနှစ်သို့။ (ဝါ) ၁၃၂၈
 ခုနှစ်သို့။ သမ္ပတ္တေ၊ ကောင်းစွာ ရောက်လတ်သည်ရှိသော်။
 မာဃမာတဿ၊ တပို့တွဲလ၏။ ဇုဏှပက္ခေ၊ လဆန်း ပုကွဉ်။
 အဋ္ဌာဟေ၊ လဆန်းရှစ်ရက်ဖြစ်သော၊ သုက္ကံရရေ၊ သောကြာနေ့။
 အနာယာသေန၊ အနှောင့်အရှက်ကင်းသဖြင့်။ နိဋ္ဌံ၊ အစအဆုံး
 ကမ္ပတ်ဖုံး၍ ပြီးဆုံးခြင်းသို့။ ပတ္တောဂတော၊ ရောက်သတည်း။
 ဣတိ၊ ဤသို့။ ဒဋ္ဌဗ္ဗေ၊ မှတ်အပ်၏။ ဣတိ ပရိသမာပနံ၊ ဤကား
 အပြီးအဆုံးတည်း။

စာကိုယ်ပြီးဆုံး ကျမ်းနိဂုံး

ပန၊ ဆက်ဦးအံ့။ အယံ၊ ဤဆိုလတံ သည်ကား။ ဧတ္ထ၊ ဤ အရာ၌။ အမှာကံ၊ ကျမ်းပြုဆရာ ငါတို့၏။ အာယာစနာ၊ အနူး အညွတ် ခွင့်လွတ်ရန် တောင်းပန်ခြင်းတည်း။

၂။ ။ ပညဝါ၊ ကျမ်းဂန်မြင်သိ ပညာရှိသည်။ ပဌမံ၊ ရှေးဦးစွာ။ ယုတ္တာယုတ္တံ၊ သင့်-မသင့်ကို။ ဝိစိန္တေယျ၊ အထူးသဖြင့် စူးစမ်းဆင်ခြင်ရာ၏။ ယုတ္တံ၊ သင့်သည်ရှိသော်။ ဂဏေယျ၊ ယူရာ ၏။ အယုတ္တံ၊ မသင့်သည်။ စေဟောတိ၊ အကယ်၍ ဖြစ်နေငြားအံ့။ ဝိဿဇေယျ၊ ပယ်စွန့်ရာ၏။ မာနဒေါသံ၊ ငါတလူလူ တံခွန်ထူတဲ့ မာန ကတမ်းကမန်း အဆဲကြမ်းတဲ့ ဒေါသကို။ နစကရေ၊ ဘုရား မကြိုက်၍ မပြုလိုက်ပါနှင့်။ (ဝါ) မပြုစောင်းပါပေ။

၃။ ။ အထဝါ ပန၊ တနည်းသော်ကား။ ပဏ္ဍိတော၊ ကြောင်းကျိုးမြင်သိ ပညာရှိသည်။ ပဌမံ၊ ရှေးဦးစွာ။ ဘူတာ ဘူတံ၊ ဟုတ်မှန်သည် မဟုတ်မမှန်သည်ကို။ ဝိစိန္တေယျ၊ ထူးကဲ လွန်စွာ ဥာဏ်ဖြင့်ကြည့်ရှုရာ၏။ ဘူတံ၊ ကျမ်းဂန်နှင့်အညီ ဟုတ် မှန်သည်ကို။ ဂဏေယျ၊ ယူရာ၏။ အဘူတံ၊ ကျမ်းဂန်နှင့်မညီ မဟုတ်မမှန်သည်။ စေဟောတိ၊ အကယ်၍ ဖြစ်နေငြားအံ့။ ဝိဿဇေယျ၊ ပယ်စွန့်ရာ၏။ အမနာပံ၊ စိတ်၌ခုလု မနှစ်သက်မှု ကို။ နကရေယျ၊ မပြုမိစေရာ။

၄။ ။ အယံဂန္ဓော၊ ဤ ခန္ဓာဒိပကာသနီ ကျမ်းသည်။ အန္တရာယံ၊ နှောင့်ရှက်သွယ်သွယ် အန္တရာယ်ကို။ ဝိနာ၊ လုံးဝ မရှိ ကြည်ရှောင်ဘိ၍။ သုခံ၊ ကိုယ်စိတ်နှစ်ဖြာ ချမ်းသာစွာ။ နိဗ္ဗိတောယထာ၊ အပြီးအဆုံး ကမ္မတ်ဖုံးသကဲ့သို့။ တထေဝ၊

၂၄၄ စာကိုယ်ပြီးဆုံး ကျမ်းနိဂုံး

ထို့အတူသာလျှင်။ ပါဏိနံ၊ လုံးစုံများစွာ သတ္တဝါတို့၏။
ဟိတသက်ပွါ၊ လောကီလောကုတ္တရာ အစီးအပွားနှင့်စပ်သော
ကောင်းမြတ်သော အကြံအစီတို့သည်။ သမိဒ္ဓါ၊ ကြံတိုင်းအောင်
ဆောင်တိုင်းမြောက်ကြကုန်သည်။ ဟောန္တု၊ မုချမှသေ့ ဖြစ်ကြ
ပါစေကုန်သတည်း။

၅။ ။ သဒ္ဓမ္မော၊ ဘုရားဟောကြား သူတော်ကောင်း
တရားသည်။ စိရံ၊ နှစ်ပေါင်းငါးထောင် ရှည်မြင့်ကြာအောင်။
တိဋ္ဌတု၊ ကျောက်စာတိုင်ပမာ တည်ရစ်ပါစေသတည်း။ သဗ္ဗေ၊
ခပ်သိမ်းကုန်သော။ သတ္တာပိ၊ လူရော နတ်ပါ ဗြဟ္မာမကြွင်း
ခပင်းဥသံ့ လုံးစုံများစွာ သတ္တဝါ တို့သည်လည်း။ ဓမ္မေ၊
သူတော်ကောင်းတရား၌။ သဂါရဝါ၊ ရိုသေလေးစားခြင်း ရှိကြ
ကုန်သည်။ ဟောန္တု၊ ဖြစ်ပါစေကုန်သတည်း။ ကာလေန၊
ရွာသင့်ရွာထိုက်သော မိုးကာလ၌။ (ဝါ)စိုက်ချိန် ပျိုးချိန် စိုက်
ပျိုးချိန်ကာလခါသမယ၌။ ဒေဝေါ-ပစ္စုန္နော-ဝလာဟကော၊ မိုး
နတ်သားသည်။ သမ္မာ သမ္မာဓာရံ၊ အရည်ထံစွာ။ (ဝါ) သဲသဲမဲမဲ။
(ဝါ) ရေလာချောင်းစီး မြစ်ဖျေတေ့ ကြီးအောင်။ ပဝဿတု၊
လေးရပ်မျက်နှာ ရှစ်ရပ်မျက်နှာ အနှံ့အပြားရွာသွန်းပါစေသား
(ဝါ) ရွာသွန်းပါစေသတည်း။

၆။ ။ ပေါရာဏာ၊ ရှေး၌ဖြစ်ကြကုန်သော၊ ရာဇာနော၊
ဗောဓိလောင်းသတ် မင်းကောင်း မင်းမြတ်တို့သည်။ အတ္တနော၊
မိမိ၏။ ပဇံ၊ ရင်ဝယ်မှူးဘွား သတို့သားကို။ ရက္ခိံ သုယထာ၊
ဘေးရန်ဥသံ့ အလုံးစုံနှင့် မတွေ့မကြုံလုံခြုံအောင် စောင့်ရှောက်
ကြကုန်သကဲ့သို့။ တထေဝ၊ ထိုနှစ်တမူ အလားတူသာလျှင်။

စာကိုယ်ပြီးဆုံး ကျမ်းနိဂုံး

၁၄၅

ရာဇာ၊ တိုင်းပြည်သေဌ်နင်း ပြည့်ရှင်မင်းသည်။ ဓမ္မေန သမေန၊
 မင်းကျင့်တရား ဆယ်ပါးနှင့်အညီ။ ဣမံပဇာဏိတိုင်းသုပြည်သား
 လူအများကို။ ရက္ခတု၊ နိစ္စ မပြတ် စောင့်ကြပ် ကြပါစေ
 သတည်း။ (၀၇) သိမ်းမြန်းပိုက်ထုတ် ကြက်သားအုပ်သို့ စိုးချုပ်
 စောင့်ရှောက်ပါစေသတည်း။ ။

ပု၊ ဒိ၊ အာ နှင့် ပြည့်စုံရပါလို၏။

ဤတွင် ပြီးပြီ။

အမှား-အမှန် ပြင်ဆင်ချက်

စာ မျက်နှာ	ကြောင်း ရေ	အမှား	အမှန်
၇	၁၇	ကျိုးစားရမည်	ကြိုးစားရမည်
၁၁	၂	အမြတ်တရတို့ကို	အမြတ်တရားတို့ကို
၂၆	၅	လမောင်း	လက်မောင်း
၂၇	၁၅	ခန္ဓာငါးပါး	ခန္ဓာငါးပါး
၂၉	၇	ပစ္စယာယတ္တဝုတ္တိနော	ပစ္စယာယတ္တဝုတ္တိနော
၃၀	၅	။	။
၃၁	၅	တရက်ခြံဖျားခြင်း	တရက်ခြာဖျားခြင်း
၃၆	၁၉	ငှန်ပျောက်	စိတ်တုတ်ပျောက်
၃၉	၄	ကျိုးကုတ်	ကြိုးကုတ်
၃၉	၇	။	။
၃၉	၂၃	ကျိုးစားမည်ဟု	ကြိုးစားမည်ဟု
၃၉	၂၃	ကျိုးကုတ်	ကြိုးကုတ်
၄၉	၁၀	ကျင့်ကြံကျိုးကုတ်	ကျင့်ကြံကြိုးကုတ်
၆၀	၂၃	ပညတ်အာ ဖြင့်	ပညတ်အားဖြင့်
၆၉	၂၂	အာယတန	အာယတန်
၉၀	၂၀	(စာကျနေသည်)	ရုပ်ဟူဆိုအပ်သော
၉၅	၈	ကရုဏာဝိပဿနာ	တရုဏာဝိပဿနာ
၉၈	၁၅	၁၃-ဘုံတို့မှာ	၃၁-ဘုံတို့မှာ
၁၁၁	၃	တန္တာကုလကဇာတည	တန္တာကုလကဇာတာ
၁၁၂	၂	ချွန်းချွန်ခဲသော	ခြင်းချွန်ခဲသော
၁၁၉	၁၄	ဒုတိယသင်္ဂါ	ဒုတိယအင်္ဂါ

အမှား-အမှန် ပြင်ဆင်ချက်

စာ မျက်နှာ	ကြောင်း ရေ	အမှား	အမှန်
၁၂၁	၁၆	ခာတုကဋ္ဌာ	ခာတုကထာ
၁၂၄	၁၇	ဇီဝိတနဝက	ဇီဝိတနဝက
၁၃၁	၁	ရှုံအိုင်	ရှုံအိုင်
၁၃၂	၂	ပုအိုက်	ပုအိုက်
၁၄၉	၂၁	စဖြစ်တည်ဆိုလျှင်	စဖြစ်သည်ဆိုလျှင်
၁၅၁	၁၇	အပုညာဘိသင်္ခါရ	ပုညာဘိသင်္ခါရ
၁၆၂	၅	ဟုတ်ပါတယ်	ဟုတ်ပါပေတယ်
၁၆၄	၂၁	မှတ်လေကဲ့	မှတ်လေကဲ့
၁၇၀	၁၂	ပဋိပုဇ္ဈ	ပဋိပုဇ္ဈ
၁၇၇	၂၁	ဘယ်ဟာများလဲဆိုလျှင်	ဘယ်ဟာများလဲဆိုလျှင်
၁၈၉	၁၇	သင်္ခါလမီးမှာ	သင်္ခါလမီးများ
၁၈၉	၁၇	လဲသွားဝိညာဏ်	လဲသွားဝိညာဏ်
၂၀၃	၅	ပထမကဗျာ၏လင်္ကာ၏	ပထမကဗျာလင်္ကာ၏
၂၀၃	၇	၂။ ( )	၂။ (x)
၂၀၆	၅	မရဏစုတိမည်၏	မရဏစုတိမည်၏
၂၁၅	၄	ဧတသ္မာတိ	ဧတသ္မာတိ
၂၁၅	၅	ရာမုဒတာဋ္ဌာရာဒီနံ	ရာမုဒတာဋ္ဌာရာဒီနံ
၂၁၅	၁၀	၉။ ဥပါဒါနံ	၉။ ဥပါဒါနံ
၂၃၃	၆	နိဿယ	နိဿယ
၂၃၆	၅	ပရေသံဝါတိတာယ	ပရေသံဝါဟိတာယ
၂၃၇	၁၀	ထပ်သောင်း၍	ထပ်လောင်း၍

မိမိပါရမီအလိုက် ဒိဋ္ဌိပြုတ်ရန်
ခန္ဓာနည်း-အာယတနနည်း-ခါတ်နည်း-ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်နည်း
ဟုဖွင့်ပြရာ

ကြိုက်နှစ်သက်ရာနည်းကိုယူပြီး ဖတ်ရှုလေ့လာ
ပွားများအားထုတ်၍ ဒိဋ္ဌိပြုတ်ပြီဆိုပါစေအံ့။

ဘာလုပ်ရလိမ့်ဦးမည်လဲ-?

သက္ကာယဒိဋ္ဌိပြုတ်, အပါယ်သံသရာလွတ်ရုံနှင့် အားရ တင်းတိမ်၍
မနေကြဘဲ။

ခန္ဓာပြတ်-သံသရာပြတ်-ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပြတ်ရန် လိုသေး၍

ကသာခရိုင်-ဝန်းသိုမြို့

ခန္ဓိးရိပ်သာဆရာတော်ဘုရားကြီး

ရေးသားတော်မူနေပြီဖြစ်သော

စက်ဖြတ်ဝိပဿနာကျမ်း။

စက်တင်ပုံနှိပ်တော့မည်

မျှော်ပါ-စာရင်းသွင်းထားကြပါ။

ခေတ်ဆန်းညွန့်ပုံနှိပ်တိုက်

အမှတ်(၃၀၇) ၈၄-လမ်း၊ ရဟိုင်းဈေး-မန္တလေး။

